

tagelse af store Mængder Lævulose, i Alm. mere end 150 g; en spontan Lævu-
losuri findes.

Løbemider, se Trombidium.

Løbeorme: forskellige Rundorme, der snylter i Mave (Løbe) og Tarm hos Drøvtyggere; se Hæmonchus og Oster-
tagia.

M

Maane-blindhed, se periodisk Øjen-
betændelse. -syge = Epilepsi.

Maanedlig Renselse, se Menstrua-
tio.

Macacusøre: medfødt Misdannelse
af ydre Øre med manglende Indrulning
af Helix, saaledes at det ligner Øret hos
visse Abearter (Macacus).

Mac Burney's (M. B., Charles, 1845
—1913, New York) **Punkt**: P., der
ligger paa en Linie mellem Umbilicus
og højre Spina illi ant. sup. 2 Tommer
fra Spina. Punktet skulde svare til Ind-
mundingsstedet for Processus veriformis
i Coecum, som imidlertid efter nyere
Undersøgelser ligger noget lavere (jfr.
Lanz' Punkt).

Mac Clintock's (M. C., Alfred Henry,
1822—1881, Irland) **Symptom**: sub-
peritonæalt Emphysem ved Ruptura
uteri incompleta, først beskrevet af
Kiwisch.

Mac Donald's (M. D., Ellis, 1876—,
New York) **Regel for Tidsbestem-
melse i Svangerskabet**: dette skal
have været saa mange Lunarmaaneder,
som angives ved $\frac{3}{8}$ af Højden fra Sym-
fysens øverste Rand til Fundus uteri,
maalt i cm.

Macerat (lat. *macerare* udbløde):
Lægemiddelform fremstillet ved Mace-
ration af Plantedroger, se Maceration.

Maceration (lat. *maceratio* Udblød-
ning): 1) Henstilling af Plantedroger
med Vand ved almindelig Temperatur.
2) Forandring af døde Fostre, der til-
bageholdes (endog kun ganske kort Tid)
i Uterus, idet Vævene bliver ødematøse,
gennemtrængt af Blodfarvestof, Over-
huden bliver laset etc.; Foetus macera-
tus = F. sanguinolentus.

Mach-Breuer's (Wien 1874) **Endo-
lymfeforskydningsteori** til Forkla-

ring af Ligevægtsorganets (Vestibulær-
org.s) Reaktionen: ved Begyndelsen og
Afslutningen af en Hoveddrejning op-
staar der en Endolymfeforskydning i
Buegangene, bevægende Haarene paa
Cristae ampullares, udløsende de vesti-
bulære Reaktionen.

Mache's (M., Heinr., f. 1876, Fysiker,
Wien) **Enhed**: Maaleenhed for Indhold
af Emanation (radioaktivt Stof) i en
Opløsning.

Måchonnement (fr.): uvilkaarlige
Tyggebevægelser ved Hjernelidelser,
Psykosier, Neuroser, Tandbrud m. m.

Macies (lat.): Magerhed, cfr. Ema-
ciation.

Mackenrodt's (M., Alwin Karl, 1859
—, Tyskland) **Metode ved Retrodevia-
tion af Uterus: Vesicifixura uteri**,
Fiksation af Corpus uteri til den for-
kortede Plica vesico-uterina og Bag-
væggen af Vesica.

Mackenzie's (M., 1853—1925, Eng-
land) **Polygraf**: Instrument til Opteg-
nelse af Arterie- og Venepuls. Arterie-
svingningerne optages ved Hjælp af en
Marey's Tambour, Venepulsen ved en
skaalformet Pelotte; begge Bevægelser
overføres gennem Gummislangor til 2
Tambourer, der skriver paa roterende
Papir.

Mackintosh (M., Charles, 1766—
1843, skotsk Kemiker): opfandt et vand-
tæt Forbindstof (Kautschukpræparat),
som bærer Betegnelsen M.

Macrocyt (gr. *makros* stor + gr. *kytos*
Hulrum): stor Celle; rødt Blodlegeme,
hvis Diameter er større end normalt,
ca. 10—12 μ .

Macula (lat.): Plet, begrænset Hud-
parti, afvigende i Farve fra den om-
givende Hud. **M. corneae**: Hornhinde-
plet.

Maculakolobom (lat. *macula* Plet + gr. *koloboma* Lemlæstelse), se Coloboma.

Maculosus (lat., plettet): 'makuløs', plettet, anordnet i Pletter.

Maculae coerules (lat. *macula* Plet) = Morpionpletter. **M. gonorrhoeicæ**: hyperæmiske Pletter omkring Aabningen for Udførselsgangene fra de Bartholin'ske Kirtler ved Gonorré. **M. hepaticæ** = Pityriasis versicolor og Chloasma.

Madarosis (gr. [*madæin* flyde ud, være skaldet]): Haaraffald, særligt Tab af Øjenvipper og Øjenbryn.

Maddox' Tangentskala: tjener til Maaling af Skelevinklen. **M.'s Stav**: har i en Indfatning en Række runde Stave af rødt Glas. Den sættes foran det ene Øje ved Prøve for Dobbeltsyn. Forandrér Flammen til en rød Stribe. Kan derved ogsaa gøre den synlig paa det skelende Øje ved Strabismus concomitans. Kan endelig benyttes til Paaavisning af latent Skelen (Heterophoria), idet den ophæver Fusjonen.

Madelung's (M., Otto Wilhelm, 1846—1926, Tyskland) **Fedthals**: Sygdom karakteriseret ved en kraveagtig Udvikling af Fedtvæv omkring hele Halsen. **M.'s Haanddeformitet**: volar Subluxation af Haanden, fremkaldt ved mangelfuld Udvikling af Spolebenet (Manus valga). **M.'s Symptom**: forøget Forskel mellem Aksil- og Rektaltemperatur ved purulent Peritonitis.

Madrassutur: fortløbende Sutur, hvorved Traaden, efter at være ført ud paa en Side af Saaret, føres ind paa samme Side et passende Stykke længere fremme.

Madurafod (*Madura*, Indien), *Mycetoma pedis*: en i Indien, Afrika og Amerika forekommende Sygdom, som ytrer sig ved stærk Opsvulmen af Foden (eller anden Legemsdel) paa Grund af et Granulationsvæv, som senere bryder gennem Hudoverfladen med Fisteldannelse. Skyldes forskellige Svampe, bl. a. *Streptothrix maduræ*.

Mäurer's Metode: Anvendelse af uelastisk Ballon ved Placenta prævia for at tamponere det blødende Sted og fremkalde Udvidning af Moderhalsen.

Magendie's (M., François, 1783—1855) **Øjenstilling**: Øjeaksens Devia-

tion opad eller nedad i Forhold til den anden, ved Lidelser af Øjenmusklerkernerne og deres Forbindelsesbaner.

magistrel Forordning, se *Formulae magistrales*.

Magnus de Kleijn's Reflekser: Serie toniske Hals- og Labyrintreflekser, udløst ved forskellige Hovedstillinger og visende sig navnlig ved visse Medbevægelser.

Magnus' (M., Hermann Rudolph Sofus Julius, 1824—1920, Danmark) **Haandgreb ved besværlig Armløsning**: ved Fødsel i Underkropsstilling, naar Fosterets Arm ligger op om Fosterets Nakke: med et Par Fingre trykkes paa den paagældende Skulder og samtidig skubbes Kroppen lidt ind, saa at Armen kan glide saa langt ned, at Underarmen kan naas, og Armløsning foretages.

Maidismus: Majsforgiftning. Pella-gra.

Main d'accoucheur (fr.), se Fødselshjælperhaand. **M. de singe** (fr.): 'Abehaand', ejendommelig Form af Haanden ved Lammelse af Tenars Muskler. **M. en griffe** (fr.): Klohaand; Haandstillingen ved længere varende Lammelse af Musculi interossei et lumbricales, f. Eks. som Følge af Ulnarisparalyse. **M. succulente** (fr.): Hævelse og Fortykkelse af Haanden og særlig Haandryggens subkutane Væv, ved Syringomyeli.

Maisonneuve's (M., Jacques Gilles, 1809—1897, Paris) **Operation**: Enteranastomosis. **M.'s Urethrotom**: bestaar af en med filiform Ledningsbougie fortsat ca. 30 cm lang Staalstav, der er krummet som et alm. Katheter og paa den konvekse Side forsynet med en Fure, i hvilken den paa en lige, men bøjelig Staalstav befæstede Klinge kan føres frem. Klingen er et Staalblad af Form som en ligesidet, retvinklet Trekant, hvis forreste og bageste Rand er skarpe, medens Spidsen er stump og noget fortykket; dens Basis glider i den omtalte Fure. Ved **Guyon's Modifikation** ligger Furen paa den konkave Side, saaledes at Kniven altsaa kommer til at skære øverste Urethralvæg.

Makka's (M., Nicolaos G., nulev., Athen) **Operation ved Ectopia vesti-**

cæ: Eksklusion af Coecum fra Tarmkanalen, Appendicostomi, Implantation af Ureterer i Coecum.

Makrencephalia (gr. *makros* stor + gr. *enkefalos* Hjerne): Hyperplasi af Hjernen.

Makro-blast (gr. *makros* stor + gr. *blastos* Spire): store, kerneholdige, røde Blodlegemer. **-cephalia** (gr. *kefale* Hovede): abnormt stort Kranium. **-cheilia** (gr. *cheilos* Læbe): sygelig Forstørrelse af Læbe som Følge af diffus, kavernøs Lymfangiomdannelse, eventuelt i Forbindelse med Hæmangiom. **-cheiria** (gr. *cheir* Haand): abnorm Størrelsesvækst af Hænderne. **-cyt** (gr. *kytos* Hulrum): særlig stort, rødt Blodlegeme (9—13 u). **-cythæmia** (gr. *haima* Blod): Forekomst af Makrocyter i Blodet. **-daktylia** (gr. *daktylos* Finger): Kæmpevækst af Finger. **-gamet** (gr. *gametes* Ægtefælle): hunlig Kønscelle af Protozo. **-gametcyt:** Celle, som gennem flere Reduktionsdelinger omdannes til Makrogamet. **-glossia** (gr. *glossa* Tunge): Forøgelse af Tungens Størrelse; sml. **-cheilia**. **-hæmaturia** (gr. *haima* Blod + gr. *ouron* Urin): H., der er saa kraftig, at den kan iagttages makroskopisk. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): 1) = Megalomani, Storhedsvanvid. 2) Vrangforestilling om, at Individet selv, hans Lemmer, eller at de omgivende Genstande, Personer etc. er unaturligt store. **-mastia** (gr. *mastos* Bryst): abnorm Størrelse af Mamma. **-melia** (gr. *melon* Kind): medfødt Fortykkelse af Kinden; sml. **-cheilia**. **-nychia** (gr. *onyx* [*onych-*] Negl): abnormt store Negle. **-phager** (gr. *phagein* spise): de som Phagocyter optrædende store, mononukleære Leukocyter samt de fikse Phagocyter (Endothelceller i Blodkar, store Celler i Milt og Lever). Sml. Mikro-fager. **-plasia** (gr. *plasis* Dannelse): for stærk Udvikling af enkelte Dele af Legemet. **-podia** (gr. *pous* [*pod-*] Fod): Kæmpevækst af Fod. **-prosopia** (gr. *prosonon* Ansigt): abnorm Forstørrelse af Ansigtet. **-(o)psia** (gr. *opsis* Syn): Forstyrrelse af Synsopfattelsen, hvorved Genstande forekommer større, end de virkelig er. **-rrhinia** (gr. *rhis* [*rhin-*] Næse): abnorm stor Næse. **-skelia** (gr. *skelos* Ben): abnorm Størrelse af Benene.

-skopia (gr. *skopeen* se): Iagttagelse med Øjet uden Hjælpemiddel. **-somnia** (gr. *soma* Legeme): Kæmpevækst. **-stoma** (gr. *stoma* Mund): stor Mund som Følge af tværløbende Kindspalte ved mangelfuld Sammenvoksning mellem Overkæbelappen og Underkæbelappen. **-tia** (gr. *ous* [*ot-*] Øre): abnormt stort, udvendigt Øre. **-æsthesia** (gr. *aisthesis* Følelse): Forstyrrelse af Føleevnen, hvorved Genstande forekommer større, end de virkelig er.

Maksimaldosis (lat. *maximus* størst + gr. *dosis* Gave, Dosis), se Dosis.

Maksimumsclearance, se Clearance.

Makuløs, se maculosus.

Mal (fr. [lat. *malum* Onde, Lidelse]): Sygdom, Lidelse. **M. des Allemands** = Syfilis. **M. des Américains** = Syfilis. **M. des Anglais** = Syfilis. **M. de St. Antoine** = Mal des ardents. **M. des ardents** = 1) Erysipelas. 2) Ergotismus. **M. des Asturies**: Pellagra. **M. de la baie de St. Paul** = Syfilis. **M. de bassine**: Hudsygdom paa Fingrene hos Individder beskæftigede med Silkeormskokoner. **M. de buos** (spansk) = Syfilis. **M. de Caderas** (span. *cadera* Hofte): sydamerikansk dødelig Lidelse hos Hest og Muldyr. Symptomer: Feber, Ødeme, Anæmi. Aarsag: Trypanosoma equinum, se Trypanosomer — overføres af Fluor (Tabanus, Stomoxys). **M. caduc:** »Faldende Syge«, Epilepsi. **M. de Cayenne** = Elephantiasis. **M. des chrétiens** = Syfilis. **M. de cœur:** Ildebefindende, Kvalme. **M. de Crimée** (Krim) Elephantiasis. **M. crurial** = Syfilis. **M. français** = Syfilis. **M. de san Lazaro** = Lepra. **M. de Melada** = Pellagra. **M. de misère** = Pellagra. **M. de mort** = Lepra. **M. de Naples** = Syfilis. **M. perforant du pied** = Malum perforans pedis. **M. de Piedra** = Syfilis. **M. des pieds et mains** = Acrodynia. **M. di pinta (de los pintos)** = Pinta. **M. des Polonais** = Syfilis. **M. de la rosa** = Pellagra. **M. rosso** = Pellagra. **M. rouge de Cayenne** = Lepra. **M. du saint homme Job** = Syfilis. **M. de Saint Min** (St. Minus den flamske Helgen for Syfilis og Lepra) = 1) Lepra. 2) Scabies. **M. de Saint Sement** = Syfilis. **M. de sept jours** = Tetanus neo-

natorum. **M. del sole** = Pellagra. **M. des Turcs** = Syfilis.

Malabarsaar (*Malabar*, Forindien): i Troperne optrædende Sygdom i Form af gangrænøse Saar.

Malacosteon (gr. *malakos* blød + gr. *osteon* Knogle) = Osteomalacia = Mollities ossium.

Maladie (fr.) **d'Aujesky**: Infektions-sygdom, der medfører Betændelse i Meninges samt udbredte Fedtdegenerationer. **M. bleue**: Morbus coeruleus. **M. bronzée**: Addison's Sygdom. **M. cystique de la marmelle** (fr.) (Reclus): kronisk Betændelse i Mamma med Udvikling af talrige Retentionscyster, i Reglen dobbeltsidig. **M. de Devergie** = Pityriasis rubra pilaris. **M. de doute**, se Folie de doute. **M. des graveurs de pigeons**: Sygdom hos Vinstokdyrkere; Infektion ved Aspergillus. **M. herculéenne**: Epilepsi. **M. lunatique**: Maanesyge, Epilepsi. **M. de Meleda** = Acrokeratom (Lidelsen optræder endemisk paa Øen Meleda). **M. des mineurs**: Tunnel-graversygdom, Infektion med Ankylostomum. **M. pigmentaire épithéliomateuse** = Xeroderma pigmentosum. **M. des plongeurs**: særlig Form af professionelle Dermatiter i Form af Hyperkeratose og Fissurdannelse paa Hænderne, særligt Haandfladerne hos Individer, der beskæftiger sig meget med Opvask og lign. **M. sacrée**: Epilepsi. **M. des tics**, se Tic. **M. des vagabonds** = Vagabondhud. **M. d'Erasmus Willson** = Lichen ruber. **M. de Woillez**, Congestion pulmonaire idiopathique: kortvarig, let forløbende Pneumoni.

Malako-meningitis (gr. *malakos* blød + gr. *meninx* [mening-] Hjernehinde) = Leptomeningitis. **-plakia** (gr. *plax* Flade): Cystitis med gule, undertiden rødbrandede, til Fundus lokaliserede Pletter, der i Reglen ulcererer; er Resultat af kronisk Betændelse, muligvis Tuberkulose.

Malaria (it. [af it. *mala aria* daarlig Luft]): Koldfeber, Intermittens, Sumpfeber; akut, febril Sygdom, der forårsages af Hæmosporidier (se Malaria-parasiter). Symptomer: heftige Feberanfald med Kulderystelser, optrædende med ganske bestemte Mellemrum, svarende til Parasiternes Udviklingscyklus.

Der findes 3 Former: 1) Tertianfeber (d. v. s. 1 feberfri Dag mellem Feberdagene) korte Anfald. 2) Tertianfeber med lange Anfald eller Feber af uregelmæssigt Forløb (Febrils æstivoautumnalis s. tropica). 3) Kvartanfeber (d. v. s. 2 feberfri Dage mellem Feberdagene). Ledsages af Miltsvulst og Anæmi. **-kakeksi**: stærk Anæmi og Aftagring som Følge af **M. -parasiter**, opd. af Laveran 1880 (L., Charles Louis Alphonse, 1845—1922, Frankrig): det drejer sig for Menneskers Vedk. om 3 Hæmosporidie-Arter, nemlig Plasmodium vivax (Tertianparasiten), Laverania falcipara (Tropfeber-Parasiten) og Plasmodium malarix (Kvartanparasiten). De har Generationsskifte, idet de formerer sig ukønnet i Menneskets Blod, kønnet i Myggen (Anopheles). Myggene overfører Parasiterne til Menneskene, naar de vil suge Blod, idet dens Spytkirtler indeholder de saakaldte Sporozoit, naaleformede Udviklingsstadier af Parasiten, der trænger ind i de røde Blodlegemer og her vokser og deler sig. Parasiterne er alle i et vist Stadium i de røde Blodl. ringformede med kromatinrig Kerne (Seglinge), senere deler de sig i ca. 20 (Tertianparasiten) eller ca. 10 (Kvartanparasiten) »Merozoiter«, der paany trænger ind i r. Bl. De kønnede Former er hos Tertian- og Kvartan-Parasiten runde, hos Tropfeber-Parasiten halvmaaneformede; den sidste deler sig i Modsætning til de første ikke i det perifere Blod, men i Milten og Hjernens Kapillærer. — Se ogsaa Makrogamet, Makrogametocyt, Mikrogamet, Mikrogametocyt, Oocyste, Ookinet, Schizont, Sporoblast.

Malariapunktering (it. *malaria* [af it. *mala aria* daarlig Luft]): Granulering af røde Blodlegemer hos Malariapatienter (Tertiana), som man kan faa frem ved visse Farvemetoder (f. Eks. Wright's). Den kan være meget betydelig og næsten skjule Parasiterne. Kaldes af nogle Schüffner's Granula.

Malassezia Furfur (Malassez, Louis Charles, 1842—1910, fransk Fysiolog): Svampeart, som er Aarsagen til Pityriasis versicolor.

Malaxatio (lat., Blødgøring): Ælting. **M. ovarii**: Gennemæltning af

Ovariet med Sprængning af Cyster ved smaa cystisk Degeneration.

Maleolarfraktur (lat. *malleolus*, dim. af *malleus* Hammer + lat. *fractura* Brud): Ankelbrud.

Malfatti-Ronchese's Metode til kvantitativ Bestemmelse af Ammoniak i Urin. Princippet er: sættes Formalin til Urinen, gaar den i Forbindelse med Urinens Ammoniakforbindelse; der frigøres herved Syrer, som kan titreres med Natriumhydroxyd og blive et Maal for Ammoniakmængden.

Malgaigne's (M., Joseph François, 1806—1865, Paris) **Brud**: Kompressionsbrud (fracture par écrasement) af Calcaneus og dobbelt-vertikalt Bækkenbrud. **M.'s Exarticulation**: E. af Foden sub talo.

Malign (lat. *malignus*): ondartet. **Malignt Oedem**: i Reglen dødelig, septisk Phlegmone med Luftudvikling i Vævene, forårsaget af B. oedematis maligni.

Malignitet (lat. *malignitas*): Ondartethed. Anvendes mest overfor Svulster med indvoksende Vækst og Forplantning i Organismen gennem Metastaser.

Mallein (*Malleus* [s. d.]): inddampede Bouillonkulturer af B. mallei. Bruges dels diagnostisk, dels terapeutisk ved Snive.

Malleus (lat. [gr. *malis* el. *melis*]), Snive: en Infektionssygdom, fremkaldt af (Actino)bacillus mallei; den forekommer især hos Heste, Æsler og Muldyr; ogsaa Mennesket kan angribes. Den vigtigste Lokalisation er Næseslimhinden, hvor den fremkalder Knuder og diffuse Infiltrater, som falder hen og danner Ulcerationer; ogsaa Huden, Lungerne o. a. Organer kan angribes. Akut M. forløber som en svær Sepsis, oftest letalt.

Mallophaga (gr. *mallos* Uldtot, Haarlok + gr. *fagein* spise): Pelslus; meget artsrig Insektorden; smaa (som Regel 1—2 mm lange), med bidende Munddele forsynede, vingeløse Insekter, der lever paa Huden hos Pattedyr og Fugle.

Mallory's (M., Frank Burr, 1863—, Amerika) **Legemer**: Smaalegemer, der er fundne i Hud- og Slimhindeceller ved

Scarlatina, men som næppe har ætiologisk Betydning.

Malmorto = Lepra.

Maltafeber, se Febris undulans.

Malthusianismus: Lære opstillet af Th. R. Malthus (eng. Nationaløkonom, 1766—1834), efter hvilken Forøgelsen af Menneskenes Antal foregaar i geometrisk Progression, Forøgelsen af Næringsmidlerne i aritmetrisk Progression. For at undgaa Overbefolkning maa Børnefødslerens Antal begrænses.

Malum (lat. *malum* Onde) **Cotugni** (s. Cotunni) (Cotugno, Domenico, 1736—1822, Anatom, Neapel) = Ischias, s. d. **M. coxæ senile**: Arthritis deformans i Hofteleddet, hvorved Vinklen mellem Laarbenshalsen og Diafysen ofte formindskes. **M. perforans pedis**: særlig Form for Saar i Fodsaalerne, indledet med Hyperkeratose, særligt lokaliserede til de for Tryk udsatte Partier; findes især ved Nerveledelser som Tabes dorsalis, generel Parese og flere andre. **M. Potti** (P., Percival, 1717—1788, England): destruktiv, tuberkuløs Betændelse i Columna med Gibbusdannelse. **M. senile**: Arthritis deformans.

Mamillar-linie (lat. *mamilla* Bryst) = Papillærline: vertikal Linie, som tænkes trukket gennem papilla mammarum. **-refleks** (lat. *reflexus* Tilbagebøjning): Erektion af Brystvorten ved Irritation af Areola mammarum.

Mamma (lat., Bryst): Brystkirtelen. **M. succenturiata**: overtallig Mamma.

Mam-malgia (lat. *mamma* Bryst + gr. *algos* Smerte) = Mastodynia. **-mitis** = Mastitis. **-motomia** (gr. *tome* Snit): Incision i Mamma.

Mammilaris (lat. *mamilla*, dim. af *mamma* Bryst): tilhørende Brystvorten eller lignende denne.

Mamillarrefleks (lat. *mamilla* Bryst + lat. *reflexus* Tilbagebøjning): Erektion af Brystvorten ved Berøring af denne eller dens nærmeste Omegn.

Mandelbaum's Reaktionen: 1) ved Indvirkning af 0-Agglutinin paa Bakterier fremkommer Polagglutination, d. v. s. Bacillerne klæber sammen med Enderne; dersom man giver dem Lejlighed til at vokse, danner de lange Traade (Fadenreaktion); 2) ved Indvirkning af H-Agglutinin virker dette tillige som

et »Immobilisin«, idet Bakteriernes Egenbevægelse ophører.

Mandelbetændelse: Tonsillitis.

Mandibularis (lat. *mandibula* Kæbe): tilhørende Underkæben.

Mandrin (fr.): Metalstav, der indføres i et Gummikatheter for at stive dette af.

Manège-Bevægelse: B. i Rundkreds. Symptom ved Cerebellarlæsioner m. m.

Mania (gr., Raseri, Vanvid): helbredelig Psykoseform, der repræsenterer en Fase af den (periodiske) manio-depressive Sindssygdom, og er karakteriseret ved sjælelig Eksaltation, livligt Forestillingsafløb, motorisk Uro m. m. Lettere Grader betegnes som **Hypomania**. — Tidligere brugtes Betegnelsen »Mani« synonymt med »Sindssygdom« i Almindelighed og er i denne Betydning bevaret i forskellige Sammensætninger: Kleptomania, Erotomania, etc.

Manierethed: de forskruede Holdninger, Bevægelser og Ytringsmaader, man ser ved Dementia præcox (særl. den katatone Form).

Manifestation (lat. *manifestatio* Aabenbaring): tydeligt Tegn paa noget. — **shyppighed:** (i Arvelighedslæren) den Hyppighed, hvormed en arvelig Egenskab giver sig til Kende, naar den efter Mendel's Regler skulde være til Stede.

Manio-depressiv Sindssygdom (gr. *mania* Raseri, Vanvid + lat. *depressus* nedtrykt): konstitutionelt betinget Stemningspsykose af periodisk Karakter, optrædende snart i Form af Depression, snart Eksaltation, eller event. som en »manio-depressiv Blandingstilstand«. De enkelte Anfald ender efter kortere eller længere Tid regelmæssigt med Helbredelse. Se Mania, Melancholia, cirkulær Psykose, Cyclothymia.

Manipulation (lat. *manipulus* Haandfuld): Beføling med Hænderne.

Mannaberg's (M., Julius, f. 1860, Wien) **Symptom:** hyppigt forekommende Akcentuering af 2. Pulmonaltone ved Sygdomme i Abdomen, navnlig Perityphlitis.

Mannkopf's (M., Emil Wilhelm, 1836—1918, Tyskland) **Symptom ved Neurasteni:** Forøgelse af Pulshastigheden ved Tryk paa ømfindtlige Steder.

Manometer (gr. *manos* tynd + gr. *metron* Maal): Instrument til Maaling af Luftarters eller Vædskers Tryk.

Manouvrier's Indeks = I. scelicus.

Manson's Pyosis: en om Pemphigus contagiosus mindende, smitsom, tropisk Hudsygdom.

Mantoux' (Mendel's) intrakutane Tuberkulinreaktion, angivet 1903 af Mendel (M., Felix, 1862—1925, Tyskland), 1908 af Mantoux (M., Charles, 1877—, Frankrig): fremkaldes ved Injektion af Alttuberkulin umiddelbart under Epidermis, saa at der straks viser sig en lille Vesikel, der efter nogle Minutter atter forsvinder. Den positive Reaktion viser sig som en Infiltration, der bedst aflæses 3 Dage efter Injektionen. For at undgaa overdrevent kraftige Reaktionen begynder man med en stærkt fortyndet Tuberkulinopløsning; ved negativt Resultat gentages Reaktionen med en stærkere Koncentration. I Reglen ses ingen Almenreaktion. Prøven anses for den sikreste af de kutane Tuberkulinprøver.

Manus valga (lat. *manus* Haand; lat. *valgus* skæv, hjulbenet): Abduktionsstilling af Haanden som Følge af mangelfuld Udvikling eller Defekt af Radius = Madelungs Haanddeformitet. **M. vara** (lat. *varus* udadbøjet, kalveknæet): erhvervet Abduktionsstilling af Haanden ved for ringe Længdevækst af Ulna eller medfødt Deformitet med Volar- og Ulnarflexion (Klumphaand).

Manustupration (lat. *manus* Haand + lat. *stuprare* drive Utugt) = Masturbation.

Manz'ske Pletter ved Leukæmi: graa P. i Nethinden omgivet af en rød Søm.

Marantisk Thrombe (gr. *marantikos* som gør svag; gr. *thrombos* Blodklump): Th., der opstaar hos medtagne Patienter.

Marasmus (gr. *marasmos* [*marainein* udslukke, svække]): almindelig Afkræftelse eller Atrofi af betydelig Grad. **M. senilis:** den med Alderen følgende aandelige og legemlige Svækkelse.

Marburgerskolens Indices:

Indeks A:

Hovedhøjde × Haandens Omfang × Skulderbredde × Brystbredde

10000

Indeks B:Legemshøjde $\times$ 100 000Skulderbredde $\times$ Brystbredde $\times$ Brystdybde $\times$ forreste Kropslængde.**Indeks C:**Skulderbredde $\times$ Brystbr. $\times$ Brystdybde
(Bækkenbredde + distantia trochanterica) $\times$ 10.**Marchalbuminuri** (lat. *albumen* Æggehvide + gr. *ouron* Urin): A. efter anstrengende March i Lighed med Album. efter andre Anstrengelser.**Marckwald's** (M., Max, 1844—1923, Tyskland) **Uterusoperation** til Udvidning af den stenoserede ydre Modermund. Resektion af Collum uteri ved kileformet Ekscision af forreste og bageste Læbe.**Marey's** (M., Etienne Jules, 1830—1904, fransk Fysiolog) **Lov:** langsom Puls i Tilslutning til forhøjet Blodtryk. **M.'s Sphygmograf:** Instrument til Optegnelse af Pulskurve.**Margaritom** (gr. *margarites* Perle) = Cholesteatoma, s. d.**Marginoplastik** (lat. *margo* [*margin-*] Rand + gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation paa Tarsalranden af et Øjelaag med Implantering af en Hudlap eller Slimhinde. Anvendes ved Trikiasis.**Marie's** (M., Pierre, 1853—, Neur., Paris) **Sygdom:** 1) Akromegalia. 2) Héredo-ataxie cérébelleuse. 3) Spondylose rhizo mélique. **M.'s Symptom:** Rysten af Hænderne ved Morb. Basedowii. Se ogsaa Charcot-Marie's Type af Muskel-dystrofi.**Mariotte's** (M., Edmé, 1620—1684 Frankrig) **Plet:** blind Plet i Synsfeltet svarende til Papilla n. optici.**Marisk** (lat. *marisca* Figen, Figen-vorte): slap, sammenfalden, udvendig Hæmorrhoid, der ligner en Hudlap.**Marjolin's Saar:** Form af Carcinomdannelse i Arvæv.**Marmorek's** (M., Alexander, 1865—1923, Galicien, senere Paris), **Serum:** 1) et Streptokokserum, 2) et Tuberkuloseserum.**Marsh's** (M., Sir Henry, 1790—1860, Dublin) **Sygdom**=Morbus Basedowii.**Marshall-Halls** (1790—1857) **Syg-****dom:** Hjerneanæmi med hydrocefaliske Symptomer hos Børn.**Marsupialisatio** (lat. *marsupium* [gr. *marsipion*] Pung): Operation for Echinococ eller lignende Cystdannelse, hvorved Cysten aabnes og tømmes, og dens Rande sys fast til Hudincisionen, der holdes aaben til Cavitetten er granuleret til.**Martin's** (M., Ed. Arn., 1809—1875, Berlin, Amerika) **Bind:** tyndt Gummibind.**Martin-Bouillon** (M., Louis, 1864—, Paris): en Bouillon, fremstillet ved Selvfordøjelse af Svinemaver. Anvendes særlig til Dyrkning af Difteribaciller med Henblik paa Toksinfremstilling.**Maschal-adenitis** (gr. *maschale* Armhule + gr. *aden* Kirtel): Betændelse i Aksilglandlerne. -(eph) **idrosis** (gr. *hidrosis* Sveden): Aksilsved. -(h) **yper-(h)idrosis** (gr. *hyper* over + gr. *hidrosis* Sveden): abnormt stærkt Aksilsved.**Masculinismus** (lat. *masculus* mandlig): mandlig Præg af kvindelig Organisme (legemlig eller aandelig).**Masern** (ty.): Morbilli.**Masini's** (M., Mario, nulev., Italien) **Symptom:** Ekstensionstendens i Metacarpofalangal- og Metatarso-falangalleddene hos degenererede Børn.**Maske:** Traadgitter, tildannet efter Mund- og Næseregionen, overtrukket med f. Eks. Flonel. Anvendes til Paadrypning af Cloroform, Æther o. l. ved Narkose (se Esmarch). **M-Ansigt:** A., hvis Træk er stivnede eller stillestående (ved Paralysis agitans).**Masochismus:** en — oprindeligt af Forf. Sacher-Masoch beskrevet — Perversitet, hvor vedkommende Individ føler seksuel Tilfredsstillelse ved at lade sig mishandle.**Massage** (fr. [af gr. *massein* ælte, ell. arab. *masaha* gnide]): terapeutisk Øjemed foretagen mekanisk Bearbejdning af Legemets Væv ved Hjælp af visse Haandgreb: Tryk, Strykning, Gnidning, Æltning, Klappning og Vibration.**Masselon's** (M., Michel Julien, 1844—1934) **Prøve:** Intelligensprøve, hvor Opgaven er at danne en Sætning med Mening i, indeholdende tre opgivne Ord, f. Eks. Dreng-Cykle-Vogn.**Masseter-klonus** (gr. *masseter* Tyg-

gemuskel + gr. *klonos* heftig Bevægelse) (Beervoor, Wattewille): sygeligt forøget M.-refleks, hvorved optræder kloniske Bevægelser af Underkæben. **-refleks** (lat. *reflexus* Tilbagebøjning): hurtig Kontraktion af Tyggemusklerne, udløst ved et pludseligt Ryk nedad af den slapt hængende Underkæbe eller ved et tilsvarende Perkussionslag paa Hagen. Refleksen kan som Regel kun fremkaldes tydeligt i Tilfælde, hvor Senereflekserne er forhøjede. Syn. Mandibularrefleks.

Masson's Skive: Apparat til Undersøgelse af Øjets Evne til at skelne smaa Forskelle i Klarhed. Bestaar af en roterende, hvid Skive med en Række sorte Linier.

Mast-adenitis (gr. *maslos* Bryst + gr. *aden* Kirtel) = Mastitis. **-algia** (gr. *algos* Smerte): Smerte i Brystkirtlerne som Følge af Intercostalneuralgi i disse Regioner. Syn.: Mastodynia.

Masticatio (lat.): Tygning.

Masticatorisk, masticatorius (lat. *masticare* tygge): hvad der vedrører Tygningen.

Mastitis (gr. *maslos* Bryst): Betændelse i Mamma. **M. chronica cystica** (König) = Maladie cystique. **-streptokokker**, se Streptokokker og Streptokokmastitis.

Mastkur (ty.): systematisk Overernæring med det Formaal at styrke en svækket Organisme. Hertil kommer i egentlig Forstand Forandring af Omgivelserne (Sanatorium etc.), fuldstændig Ro i Sengeleje, Massage og Faradisationsbehandling i senere Modstandsgymnastik og lettere Hydroterapi. (Denne udvidede Behandling anbefales navnlig ved Neurasthenia og Hysteri).

Mastodynia (gr. *maslos* Bryst + gr. *odyne* Smerte) = Mastalgia.

Mastoidectomy (*Mastoideus* [gr. *mastoeides* brystformet] + gr. *ektome* Udskæring): Resektion af Processus mastoideus.

Mastoiditis (*Mastoideus* [gr. *mastoeides* brystformet]): Betændelse af Processus mastoideus.

Masto-menia (gr. *maslos* Bryst + gr. *men* Maaned): vikarierende Menstruationsblødning fra Mammæ. **-pexia** (gr. *pexis* Tilheftning): Fiksering af

Mamma. en korrigerende Operation ved stærkt hængende Mamma. **-ptose** (gr. *ptosis* Fald): Hængebryst. **-scirrhus** (gr. *skirrhus* haard): scirrhus Cancer, mammæ. **-rrhagia** (gr. *rhagnymi* [rhag-] bryder): Blødning fra Mamma. **-tomi** (gr. *tome* Snit): Opmejsling af Processus mastoideus.

Masturbatio (lat.): Onani; manuel Fremkaldelse af seksuel Tilfredsstillelse.

Matéfy' (Ladisl., ungar. Int.) **Reaktion**: tilsættes 1 cm³ $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{100}$ Aluminiumsulfat 0.2 Serum, saa opstaar ved Tuberkulose (og ved andre Sygdomme med Vævshenvalg) inden 1 Time store Fnug.

Materia (lat.): Stof. **M. peccans**: Sygdomsstof.

Materie (lat. *materia* Edder, Materie [eg. Stof]): Pus, Saarvædske, som er mere eller mindre tyktflydende p. Gr. af sit store Indhold af hvide Blodlegemer (se: Pus).

Maternitetstetani (lat. *maternus* mødrene, Moder- + gr. *telanos* Spænding, Krampe): T. hos svangre, fødende eller diegivende Kvinder, antagelig som Følge af endokrin Insufficiens.

Mathieu's (M., Albert, 1855—1917, Frankrig) **Sygdom** = Weils Sygdom.

Maurer's (M., Georg, tysk Læge paa Sumatra) **perniciosa Pletter**: uregelmæssige Dannelser, der farves røde af Eosin-Metylenblaat, og som kan findes i de inficerede Erythrocyters Protoplasma ved Malaria. Deres Betydning er uvis.

Mauriceau (M., François, 1637—1709) **-Levret's** ogsaa kaldet: **M.-L.-Lachapelle's** (L., Marie-Louise, 1769—1822) **Haandgreb** eller — iøvrig ikke helt identisk hermed — **Veit-Smellie's** H: til Fremhjælpning af det sidstkommande Hoved ved Fødsel i Underkropstillig: idet den ene Haand indføres langs Fosterets Bugflade og en Finger indføres i Munden for at flektre og dreje (stille) Hovedet, trækkes dette frem ved, at den anden Haand fatter gaffelformet om Nakken og trækker frem paa Skuldrene. Ogsaa andre Accoucheurers Navne er knyttet til dette Haandgreb, saaledes ofte Veit-Smellie. M. brugte det i hvert Fald kun ved særlige Vanskeligheder ved Hovedets Fødsel.

Mave-katarrh (gr. *katarrhoos* Katarrh [egl. Nedflyden]): Gastritis. **-pumpe:** med Mavesonde forbundet Pumpe (Ballon, Hævert el. anden Pumpeindretning) til Udskylning el. Opblæsning af Ventriken. **-saar:** *Ulcus ventriculi*. **-sonde:** Gummirør i forskellig Tykkelse, med cirkulært el. ovalt Gennemsnit, aabent i den ene, lukket i den anden Ende, hvor der er 1—2 vide Aabninger paa Siden af Røret. 40 cm fra den lukkede Ende er ofte et Mærke (svarende til Afstanden fra Tandrækken til Cardia). Beregnet til at føres ned i Ventriken i diagnostisk el. terapeutisk Øjemed.

Maxillaris (lat.): tilhørende Kæben.

Maxillitis (lat. *maxilla* Kæbe): Betændelse i Maxillen eller *Glandula submaxillaris*.

Maxwell's (M., James Clerk, 1831—1879, England) **Plet:** entoptisk Fænomen fremkaldt af *Macula lutea retinae*, ses i blaåt Lys som en mørk Plet omkring Fiksationspunktet.

Maydl's (M., Karl, 1853—1903, Tyskland) **Metode ved Encephaloid i Blæren eller Ectopia vesica:** Totaleksstirpation af Blæren og Implantation af Uretererne i *Flexura sigmoidea*. **M.'s Operation:** *Colostomi* i 2 Tempi: 1) Fremlægning af en Colonslynge, der hviler paa en Glasstang, som stikkes gennem Krøset, 2) Gennembrænding af Colonslyngen.

Mayers Refleks (M., Carl, Psyk., Innsbruck, 1862—): ved stærk Bøjning af én af Fingrene II til V kommer der reflektorisk en Opposition af Tommelen og en Ekstension i dennes Fingerled. Syn.: Grundledsrefleks.

Mayer's (M., Karl Wilhelm, 1795—1868, Berlin) **Ring:** ringformet Gummipessar til Uterus. **M.'s Speculum:** rørformet Vaginalspekulum af Mælkeglas.

May-Grünwald's Farvevædske: $\frac{1}{2}\%$ Opløsning af eosinsurt Metylenblaat (se dette), af en bestemt Sammensætning, i absolut Metylalkohol. Den anvendes til Farvning af Blodlegemer i Udstrygningspræparat. Fremgangsmaade: et friskt lufttørret Præparat farves i Kuvette $\frac{1}{2}$ —1 Min.; det behandles derefter ca. 10 Min. i en anden Kuvette med destilleret Vand, hvortil der er sat

nogle faa Draaber Farvevædske. Der findes utallige Modifikationer af denne Fremgangsmaade, ofte benævnt efter Modifikatoren. **M.-G.-Giemsa Farvning** af Blodlegemer i Udstrygningspræparat, angivet af Poppenheim: Paa et Udstrygningspræparat kommer ufortyndet May-Grünwalds Farvevædske, hvormed der farves 3 Min.; der dryppes paa Præparatet 3—4 Draaber destilleret Vand og farves med denne Fortynding 3 Min. Vædsken afskylles, og der farves med fortyndet Giemsaopløsning (i Forholdet 3 Draaber til 3 cm³ destilleret Vand) i 5 Min., Afskylning og Tørring.

Mayo's (M., Charles H., 1865—, Amerika) **Radikaloperation ved Umbilicalhernie:** Omfalectomi, Reposition af Contentum, Lukning af Bugvæg med Duplikering af Aponeurosen ved at trække den ene Rand ind under den anden ved Madrassuturer.

Mayo-Robson's (M.-R., A. W., nulev., England) **Punkt:** P. lige overfor og til højre for Umbilicus, hvor der er Trykømhed ved Pankreaslidelser.

Mc Ewen's (M. E., William, 1848—1924, Edinburg) **Metode til Radikaloperation for Ingvinalhernie:** Sammenrømpning af Broksækken til en Prop, der anbringes i Ingvinalkanalen. **M. E.'s Operation ved Genu valgum:** lineær, supracondylær, subcutan Osteotomi fra Indsiden af Femur.

Meatomia (lat. *meatus* Gang + gr. *tome* Snit): Spaltning af den forsnævrede *Orificium externum urethrae*.

Mèche (fr.): Væge, et Stykke Gaze el. lign., der benyttes til Bortledning (Drænage) af sygelige Sekreter.

Meckel's (M., Johann Friedrich, 1714—1774, Tyskland) **Divertikel:** ægte D., en Rest af Ductus omfalo-mesentericus. Det afgaar fra Convekseten af Tyndtarmen c. 1 m ovenfor Coecum (hos det voksne Individ). I de fleste Tilf. minder det i Udseende om en Handskefinger, men varierer iøvrigt en Del i Form og Størrelse.

Medagglutination (lat. *agglutinare* klæbe sammen): det Forhold, at et agglutinerende Serum, fremstillet ved Immunisering eller Infektion af et Dyr med en bestemt Bakterie, i mange Til-

fælde ogsaa kan agglutinere Bakterier, hørende til andre Typer eller Arter. Skyldes i Alm. et Antigenfællesskab mellem de paagældende Bakterier.

Medbevægelser: uvilkaarlige Bevægelser, der ledsager de viljesbetingede paa Grund af en (fysiologisk eller patologisk) Forplantning af Innervationen fra dens primære Udgangspunkt til samhörende Omraader indenfor Nervesystemet.

Medial (lat. *medialis* i Midten): beliggende i Retning af Midtplanet (Mod-sætning: lateral).

Medianen (lat. *medianus* liggende i Midten): (i en Variation) den Værdi, som Halvdelen af Varianterne ikke naar, og den anden Halvdel overskrider.

Mediastinitis (*Mediastinum* [mlat. *mediastinus* midterst]): Betændelse i Mediastinum. **Mediastinotomia** (gr. *tome* Snit): operativ Aabning af Mediastinum.

Mediastino-pericarditis (mlat. *mediastinus*, midterst + gr. *perikardios* hvad der ligger omkring Hjertet): Betændelse i Perikardiet forbundet med Betændelse i Mediastinum. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Aabning af Rummet mellem Lungerne. **M. anterior:** Aabning af Mediastinum fra Halsens For-side over fugulum. **M. collaris:** Aabning af Mediastinum gennem Snit paa Halsen.

Medicina forensis s. legalis (lat.; *medicina* Lægekunst; *forensis* offentlig, som hører til Torvet [forum], hvor Retslivet foregik; *legalis* lovlig): Retsmedicin.

medicolegal (lat. *medicus* Læge + lat. *legalis* lovlig): retsmedicinsk.

Medinaorm = Dracunculus medinensis.

Medioclaviculærlinie (lat. *medius* midterst + lat. *clavicula* lille Nøgle): Linie, som tænkes trukket paa Brystvæggen, gennem Midten af Clavicula og liggende vertikalt el. parallel med Kroppens Længdeakse.

Medio-pubisk (Guillain) **Refleks** (lat. *medius* midterst + lat. *pubes* Skamhaar): Slag paa Symphysis pubi bevirker Kontraktion af Bugmusklerne og Benenes Adduktorer.

Mediterrane Race (lat. [mare] *mediterraneum* Middelhavet): europæisk R., som særlig forekommer i Middelhavslan-dene.

Medorrh(o)ea (gr. *medea* [pl. af *medos*] Penis + gr. *rhoë* Flod): Udflod fra Penis, Gonorré.

Medullablastom (lat. *medulla* Marv + *Blastom* (gr. *blastos* Kim): malign Hjernesvulst, der særlig forekommer hos Børn; histologisk er den identisk med Retinaglionet.

Medullaranæsthesi (lat. *medullaris*, Adj. til *medulla* Marv + gr. *anaesthesia* Mangel paa Følelse) = Lumbalanæsthesi.

Medullitis (lat. *medulla* Marv): Betændelse i Knoglemarv eller Medulla spinalis.

Meeh's Formel: F., efter hvilken man af Legemsvægten kan beregne Legemsoverfladen. $O = K \sqrt[3]{G^2}$ hvor O er Hudoverfladen i cm², G Legemsvægt i gr., K en Konstant lig 12,321.

Mega-colon (gr. *megas* stor + gr. *kolon* Tarm) **congenitum** (se Hirschsprungs Sygdom): en medfødt abnorm Udvikling (Hypertrofi og Dillatation) af colon sigmoideum, undertiden af hele Colon-Circumferensen kan være 40—70 cm (normalt ca. 14 cm). **-karyocyt** (gr. *karyon* Kærne + gr. *kytos* Hulrum): Blodlegeme, som ikke forekommer normalt i det perifere Blod, men kan ses f. Eks. ved Leukæmi. Det er en meget stor Celle, med blaligt Protoplasma og Azurgranula; Kernen er stor, uregelmæssig lappet el. sigmenteret, undertiden med ca. 12 Sigmenter. Menes at være Stamcelle til Blodplader.

Megalacria = Acromegalia.

Megalencephali (gr. *megas* [megal-] stor + gr. *enkefalos* Hjerne): abnorm Forstørrelse af Hjernen ved Megalocephali.

Megalerythema epidemicum (gr. *megas* [megal-] stor + gr. *erythema* Rødme): Erythema infectiosum.

Megalgia (gr. *megas* [megal-] stor + gr. *algos* Smerte): stærk Smerte.

Megalo-blast (gr. *megas* [megal-] stor + gr. *blastos* Spire): kerneholdigt rødt Blodlegeme, hvis Diameter er større end 10 μ . Yngre M. har poly-

kromatofilt Protoplasma; Kernen stor, oval, lyst farvet, Kromatinnettet løst, med talrige større eller mindre lyse Mellemrum. **Ældre M.:** Protoplasmaet svagt polykromatofilt (blaaligt) eller acidofilt (rødt farvet); Kernen mindre end i de yngre, mere cirkulær, mørkere farvet, Kromatinnettet tættere — eller Kernen er solid, ensartet, meget mørk, dyb i Farven (pyknisk); Mitose kan ses. Kan være basofilt granuleret baade i acidofil og polykromatofil Tilstand. **-cephalia** (gr. *kephale* Hovede): Forstørrelse af Hovedet og særlig af Kraniet. **-colon congenitum** (gr. *kolon* Tarm) = Hirschsprungs Sygdom. **-cornea** (*Cornea* [lat. *corneus* af Horn]): abnormt stor Cornea = Keratoglobus. **-cyt** (gr. *kytos* Hulrum): meget stor Celle; der tænkes i Almindelighed paa rødt Blodlegeme, hvis Diameter er meget større end normalt, 12—25 μ (normalt 5.5—9.5 μ). **-gastria** (Ewald) (gr. *gaster* Mave): Ventrikeldilatation uden Funktionsforstyrrelser. **-mani** (gr. *mania* Rasen, Vanvid): Overvurdering af sig selv. **-nycho-sis** (gr. *onyx* [onych-] Negl): høj Grad af Neglehypertrofi. **-oesophagus** (gr. *oisofagos* Spiserør): udvidet, forstørret Spiserør. **-(o)phthalmia** (gr. *ophthalmos* Øje): abnormt, stort Øje. Skyldes som Regel et infantilt Glaucom, Hydropthalmus, der er gaaet i Ro. = Bupthalmus. **-(o)psia s. Megalopia** (gr. *opsis* Syn, *ops* Øje): subjektiv Forstørrelse af Tingene ved Akkomodationsforstyrrelser = Makropsia. **-splenia** (gr. *splen* Milt): Miltsvulst. Syn. Splenomegalia. **-sporon** (gr. *sporos* Sæd): stor Sporesvamp. Syn. Tricophyton.

Meinicke's (M., Ernst, 1878—, Tyskland) Syfilisreaktioner: **Flockungsreaktion** (3. Modifikation, D. M.): til Serum sættes alkoholisk Hesthjerterekstrakt (fortyndet med Vand og NaCl-Opl.); den positive Reaktion viser sig ved Udfnugning. **Trübungsreaktion:** Ved Anv. af ovennævnte Ekstrakt, stærkt fortyndet og tilsat Tolubalsam viser den positive Reaktion sig kun ved Uklarhed, idet den aflæses inden der er dannet synlige Fnug. **Klärungsreaktion** (M. K. R. II): en mælket Fortynding af alkoholisk Okse-

hjerterekstrakt med Tilsætning af meget Tolubalsam bliver ved Blanding med syfilitisk Serum fuldstændigt klar.

Meio-cardia (gr. *meion* mindre + gr. *kardia* Hjerter): normal systolisk Formindskelse af Hjertet. **-pragla** (gr. *prassein* [prag-] handle): formindsket Ydelse. **-stagminreaktion** (Ascoli 1910) (gr. *stagma* Draabe): en i Svulstdiagnostikken benyttet Reaktion, der beror paa, at der ved Reaktion mellem Antigen og Antistof opstaar overfladeaktive Stoffer (**Meiostagmin**). Tyfusbacillekstrakt blandet med Tyfusimmunserum har f. Eks. en mindre Overfladespænding end blandet med Normalserum. Til Diagnosen af Svulster brugtes først Svulstekstrakt sammen med det suspekte Patientserum, senere har man anvendt en alkoholisk Opløsning af forskellige Oliesyrer, hvad der gør Teorien mindre holdbar. Kun ringe praktisk Betydning paa Grund af talrige Fejlkilder.

Mekanothterapi (gr. *mechane* Redskab, Maskine + gr. *therapeia* Pleje, Behandling): Behandling af Sygdomme med Apparater eller mekaniske Procedurer af enhver Art.

Mekonium (gr. *mekonion* [egl. Valmuesaft]): den første Fosterafføring hos Nyfødte, bestaaende af Slim, Galde, Tarmepithel, sunkne Epidermisceller og Lanugohaar — oftest opiumfarvet, deraf Navnet. **-prop:** gelatinøs, graalig Masse, der fylder Anus og undertiden tydeligt kan ses i den første Mekoniumudtømmelse hos nyfødte.

Melagra (gr. *melos* Lem + gr. *agra* Fangst): Ledsmarter.

Melancholia (gr. [*melas* [*melan-*] sort + *chole* Galde]): Tungsind, depressiv Stemningspsykose, der opfattes som en Fase i manio-depressiv Sindssygdom og karakteriseres ved sjælelig Nedtrykthed, Hæmning m. m. Forskellige Varianter betegnes som **M. cum stupore**, **M. attonita**, **M. agitata**, **M. hypochondriaca** etc. Om de lettere Former af M. bruges gerne det mere vage Udtryk: **Depressio mentis**.

Mélangeur (fr.): Blandingspipette; en Pipette i hvilken man kan blande to Vædske; den har en Udvidning, som er forsynet med en lille Glaskugle, ved

Hjælp af hvilken man kan blande Vædskerne. Røret under Udvidningen er forsynet med et eller flere Kalibreringsmærker, og over Udvidningen findes et Kalibreringsmærke; man suger den ene Vædske op til eet af Mærkerne under Udvidningen, den anden til Mærket over Udvidningen. Anvendes i Almindelighed til Blanding af Blod og Farvædske til Tælling af røde eller hvide Blodlegemer.

Melanidrosis (gr. *melas* [*melan-*] sort + gr. *hidrosis* Sveden): Form af Chromidrosis med næsten sortfarvet Sved.

Melanin (gr. *melas* [*melan-*] sort): brunsort Farvestof som normalt findes i Hud hos Negere, i Chorioidea o. a.; det kan under patologiske Forhold optræde i større Mængde f. Eks. i Blod, Urin eller Væv f. Eks. ved Sarkomatose, Malaria, visse Forgiftninger.

Melano-dermia (gr. *melas* [*melan-*] sort + gr. *derma* Hud): abnorm Mørkpigmentering af Huden i større eller mindre Udstrækning. **M. cachectico-rum**: Pigmenteringer hos affældige Individer. **M. parasitica** = Vagabondhud. **M. senilis**: pigmenteret Gammelmandshud, ofte i Forbindelse med senile Vorter. **-flokkulation** (lat. *flocculus* lille Fnug), se Henry's Reaktion. **-leucæmia** (gr. *leukos* hvid + gr. *haima* Blod): Leukæmi, hvor der i Leukocyterne optræder mørkt Pigment. **-nychia** (gr. *onyx* [*onych-*] Negl): Pigmentering af Neglene. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): 1) = Melanodermia. 2) Sygdomme, hvor Hudpigmenteringen er et af Symptomerne: **M. supragenale** = Morbus Addisonii. **M. uterinum** = Chloasma. **-plakia** (gr. *plax* [*plak-*] Plade): pigmenterede Pletter paa Tunge og Kindslimhinde. **-sarkoma** (gr., Kødsvulst): S-form opbygget af meget forskelligartede Celler ofte tenformede, undertiden protoplasmrige, rundagtige, polygonale og indeholdende Pigment. M-metastaserne viser sig ofte meget sent, 6—7 Aar efter Fjernelsen af primære Svulst. Metastaserne er undertiden blottede for Pigment.

Melanosis (gr. *melas* [*melan-*] sort): = Melanodermia. **M. corneae endotelialis**: Udsaaning af fine Pigment-

korn paa Hornhindens Bagflade, fortrinsvis foran nedre Pupillrand. Senil Forandring. **M. lenticularis progressiva** (Pick) = Xeroderma pigmentosum.

Melan-uria (gr. *melas* [*melan-*] sort + gr. *ouron* Urin): Udskillelse af Farvestoffet Melanin i Urinen; den har ved Udskillelsen en mørk Farve eller kan faa det ved Henstand. Kan ses hos Ptt. med Melanosarcom, Malaria og andre Lidelser. **-æmia** (gr. *haima* Blod): Optræden af Melanin i Blodet; kan ses ved Malaria, Forgiftninger med klorsurt Kali, Fosfor o. l. Farvestoffet menes at kunne opstaa ved Henfald af røde Blodlegemer.

Melas (gr., sort): gammel Benævneelse for Leprapletter. **-ikterus**: høj Grad af Ikterus.

Melasma (gr., sort Farve [*melas* sort]) = Melanodermia.

Melasma (gr., sort Farve) **suprarenalis** = Addisons Sygdom.

Meldroje, se *Claviceps purpurea*.

Meliceris (gr. *meli* Honning + gr. *keros* Voks): tidligere brugt Betegnelse for Impetigo = **Melitagra**.

Melioidosis (gr. *melis* Snive + gr. *eidos* Form): en Sygdom hos Rotter og andre Gnavere, som sekundært inficerer Mennesket, hos hvem der i Lungerne og de fleste andre Dele af Legemet forekommer kaseøse Knuder, som kan udvikle sig til Abscesser. Sygdommen fremkaldes af *Actinobacillus pseudomallei* (Bac. Whitmori).

Melithæmia (gr. *meli* [*melit-*] Honning + gr. *haima* Blod) = Glycæmia.

Melitin (lat. *melitensis* maltesisk), se Abortin.

Melitis (gr. *melon* Kind [egl. Æble]): Betændelse i Kinden.

Melituria (gr. *meli* [*melit-*] Honning + gr. *ouron* Urin) = Glycosuria.

Melomania (gr. *melos* Sang + gr. *mania* Raseri, Vanvid): 1) sygelig Hang til Musik. — 2) Sindssygdom, der præges af en ustandselig Lyst til at synge.

Melomelus (gr. *melos* Lem + gr. *melos* Lem): Misdannelse med ekstra Lemmer, der afaar fra de primære Lemmer.

Melophagus ovinus (gr. *melon* Faar og Ged + gr. *fagein* spise): Faa-

rets Lusflue, et til Pupipara hørende, 3—5 mm langt vingeløst Insekt, der snylter paa Huden (i Ulden) hos Faar; Blodsuger.

Melo-plastik (gr. *melon* Kind + gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation paa Kinden (til Dækning af Defekter o. l.). **-schisis** (gr. *schisis* Spaltning): skraa Ansigtsspalte som Følge af mangelfuld Sammenvoksning mellem Midtpandelap og Overkæbelap. **-ti** (gr. *ous* [ot-] Øre): Plastik af ydre Øre til Kinden.

Meltzer [M. Samuel, James, 1851—1920, amerik. Fysiolog] **Reaktion**: Mydriasis af Frøje, naar det behandles med en Opløsning som indeholder Adrenalin; kan anvendes til Standardisering af adrenalinholdige Opløsninger.

Melæna (gr. *melaina* sort [fem. af Adj. *melas*): tjærefarvet Afføring d. e. Afføring, der indeholder saa meget delvis fordøjet Blod, at den antager en sort el. sortrød Farve («som Tjære»). Fremkommer kun, naar Blødningen stammer fra Ventriklen eller øverste Del af Tyndtarmen. **Okkult M.**: M., som kun kan paavises ad kemisk Vej (Webers Prøve, Benzidinprøven). **M. neonatorum**: Apoplexia intestinalis neonatorum, hvor Blødningen kan skyl-des forsk. Aarsager (det forandrede Kredsløb efter Fødslen, ulcerative Pro-cesser i Ventriklen el. øverste Del af Tyndtarmen, hæmorrhagisk Diathese el. lign.). **M. spuria neonatorum** (lat.): blodig Afføring hos nyfødte efter Patning af fissurerede Papiller, der bløder.

Membrana pupillaris persistens (lat. [*membrana* Hud, Hinde]): fine Traade, som fra Forfladen af Iris stræk-ker sig hen foran Pupillen, hvor de even-tuelt forener sig. Rest af den føtale Pu-pillarmembran.

Membranas Tarmbetændelse hos Kvæg: T., hvorved der fra Slimhinden afsondres et Sekret, der stivner i Tar-men og udskilles som lange cylindriske Afstøbninger af Tarmen, godartet.

Menacme (gr. *men* Maaned [plur. *menes* Menstruation] + gr. *akme* Spids, højeste Kraft): Perioden i Kvindens Liv, hvor hun er menstrueret.

Menarche (gr. *men* Maaned [plur. *menes* Menstruation] + gr. *arche* Be-

gyndelse): Indtræden af den første Menstruation.

Mendacia ungvium (lat. *mendacium* Løgn; lat. *ungvis* Negl) = Leukonychia («Løgnepletter»).

Mendel (M., Kurt, 1874—, Tyskland) **-Bechterew's** (B., Wladimir Mikhailowitch, 1857—1927, Rusland) **Refleks**: udløses ved Perkussion af Fodryggens Sener, samtidig med at indre Fodrand understøttes — normalt i Form af en Dorsalfleksion, ved visse organiske Nervesygdomme som en Plantarrefleksion af 2.—5. Taa.

Mendel's intrakutane Tuberkulinreaktion, se Mantoux's Reaktion.

Mendelisme: af Mendel (1822—1884, østerrigsk Abbed) angivne Forskningsretning indenfor Arvelighedsforskningen: talmæssig Opgørelse af Iagttagelserne, Sondring af hvert Slægtled hos Bastard-Afkommet, særskilt Betragtning af hver «Enkelt-Egenskab» el. «Karakter». Se Spaltningens loven.

Menge's (tysk Gynæk. f. 1864) **Operation ved Retrodeviationer af Uterus**: intraperitonæal Foldning og Sammensyning af Ligg. rotunda og Fastsyning af den derved dannede Fold paa Lig. latum til forreste Uterusvæg. **M's Stave**: Hartgummistave til Ætsning af Uterinslimhinden.

Menidrosis (gr. *men* Maaned [plur. *menes* Menstruation] + gr. *hidrosis* Sveden): Sved som «vikarierende» for Menstruationsblødningen.

Menière's (M., Prosper, 1799—1862, Frankrig) **Sygdom**: mere eller mindre akut optrædende Symptomkompleks bestaaende af Svimmelhed, Kvalme, Opkastning og Øresusen oftest i Forbindelse med en Nedsættelse af Hørelsen. Skyldes Lidelser af Labyrinten eller Nervus VIII.

Menin-gealapopleksi (gr. *meninx* [mening-] Hjernehinde + gr. *apoplexia* Lammelse): Blødning, opstaaet ved en Karbristning i Hjernehinderne, spec. i Pia. **-gismus**: meningitis-lignende Tilstand uden virkelig Betændelse af Hjernehinderne (Spinalvædskefundet normalt). Symptom ved Infektioner og Intoksikationer. **-gitis**: Betændelse af Hjerne-Rygmarvshinderne: klinisk karakteriseret ved Hovedpine, Nakkestiv-

hed, Kernig's Symptom, Dermografisme, Spinalvædskeforandringer m. m. **M. cerebrospinalis epidemica**: af Meningokokken fremkaldt purulent M. Andre hyppige Former er **Pneumokok-M.**, **Pfeifferbacil-M.**, den **otogene M.**, **M. tuberculosa** og **M. syphilitica**. **M. serosa** (lymphocytaria): en som Regel godartet forløbende M. uden Bakterier i Spinalvædske; overvejende Monocytose. **-gitophobia** (gr. *fobos* Frygt): sygelig Frygt for Meningit, event. med hysterisk Efterligning af denne. **-goccele** (gr. *kele* Brok): Udposning af Hjerne-Rygmarvshinder gennem (abnorme) Aabninger i Kraniet eller Hvirvelkanalen. Sml. Encephaloccele, Myeloccele, Spina bifida. **-goencephalitis** (gr. *encephalos* Hjerne): kombineret Betændelse af Hjernehinder og Hjernevæv. **-gokok** (gr. *kokkos* Kerne, Bær) *Micrococcus intracellularis*: en Gram-negativ Diplokok, som er Aarsag til Meningitis cerebrospinalis epidemica og findes i Svælgslimen og Lumbalvædsken hos Patienterne. **-gokokbærere**: sunde Personer med Meningokokker i Næsesvælgtrummet. **-gokokserum**, se Antimeningokokserum. **-gomyelitis** (gr. *myelos* Marv): kombineret Betændelse af Rygmarvshinder og Rygmarv (hyppigst syfilitisk). **-gomyeloccele**, se Myelomeningoccele. **-gorrhagia** (gr. *rhegnyimi* [rhag-] bryder): Blødning i, mellem eller under Hjernehinderne. Syn. Meningealapopleksi.

Meningeom (gr. *meninx* [mening-] Hjernehinde): hyppig, i histologisk Henseende godartet, Form af Hjernesvulst, udgaaende fra Arachnoidea.

Meniscitis (*Menisc* [gr. *meniskos*, dim. af *mene* Maane]): Betændelse i en Menisc.

Meniskglas (gr. *meniskos* lille Maane ell. Halvmaane): en Art buede Brilleglas. Den ene Flade har en brydende Kraft paa 6 Dioptrier; derved opnaas at se bedre gennem Glassets Randpartier.

Meno-pause = **Menolipsis** (gr. *men* Maaned [plur. *menes* Menstruation] + gr. *pauēin* standse): Udebliven af Menstruationen ved Ophør af den forplantningsdygtige Alder = Klimakterium. **-rrhagia** (gr. *rhegnyimi* [rhag-] bryder): sygelig forøget Menstruations-

blødning. **-rrhoea** (gr. *rhoē* Flod): Menstruationsblødning. **-stasia** (gr. *stasis* Standsning). Udebliven af Menstruationen, af nogle kun benyttet = Menopause; af andre benyttet = Cessatio mensium = Suppressio mensium = Amenorrhoea. **-xenia** (gr. *xenos* fremmed, usædvanlig): M-uregelmæssighed.

Mensendieck-Øvelser: Muskel-spændingsøvelser angivet af den amerikanske Læge Bess Mensendick særlig til Brug for Kvinder.

Menses (lat. *mensis* Maaned, Menstruation) = Menstruatio.

Mensinga (1836—1910, Flensborger-Gynækolog) **-pessar**: Okklusivpessar bestaaende af en Gummikalot med en perifer Staaltraadsring.

Menstrua (lat. *menstruus* maanedlig), se Menstruatio.

Menstrualis (lat.): det, der er knyttet til Menstruationen.

Menstrualpsykose (lat. *menstrualis* Menstruations- + *Psykose* [gr. *psyche* Sjæl]): med Menstruationen samhørende Sindslidelse.

Menstruatio (lat. *menstruus* maanedlig; plur. neutr. *menstrua* Menstruation): maanedlig Blødning fra Genitalorganerne hos kønsmodne Kvinder. **M. præcox**: M. i Barneaarene. **M. retardata** s. **serotina**: M.s Udebliven hos en ellers udviklet Kvinde. **M. tarda**: M. i den Alder, hvor Blødningen sædvanlig er ophørt. **M. vicaria**: periodisk optrædende Blødning fra andre Organer, f. Eks. Næsen, Mamma, i Stedet for en udeblivende Uterinblødning eller optrædende samtidig med en saadan (event. svagere).

Menstruelle Tandsmerter: neuralgiforme Smerter under Menstruationen fra Tænder med ubetydelige Defekter eller ubetydelige Fyldninger. Smerten holder op efter Menstruationen.

Ment-agra (lat. [af lat. *mentum* Hage + gr. *agra* Fangst]) = Sykosis. **-agrophyton** (gr. *fyton* Plante): Svamp, som fremkalder Sykosis parasitaria (f. Eks. Trichophyton).

Mentalis (lat. *mens* [ment-] Sind): Morbus mentalis = Sindssygdom.

Mentalitet (lat. *mens* [ment-] Sind): Tænkemaade, Aandsbeskaffenhed.

Mentalsuggestion (lat. *mens* [ment-]

Sind + lat. *suggestio* Indskydelse): Tankeoverføring ad ren psykisk Vej.

Mentismus (lat. *mens* [ment-] Sind, Tanke): Tvangsforestilling. Se Anankasmus, Obsessio.

Mentulagra (lat. *mentula* Penis + gr. *agra* Fangst): 1) (især syfilitisk) Chancker. 2) smertefuld Erektion.

Mephitismus (lat. *mephitis* skadelig Uddunstning fra Jorden): 1) Indånding af giftige ofte svovlbrinteholdige Luftarter og den deraf forårsagede Sygdomstilstand, oftest fibrinøs Bronchiolitis. 2) Forraadelsesproces med Dannelse af ildelugtende Luftarter.

Meralgia paræsthetica (gr. *meros* Laar + gr. *algos* Smerte): Symptomkompleks bestaaende i Smerte, Paræstesier og tildels Anæstesi i Udbredningsomraadet for Nerv. cutan. femoris lat.

Mercier's (M., Louis Auguste, 1811—1882) **Kateter**: elastisk Kateter med Vinkelbøjning af Spidsen.

Meridrosis (gr. *meros* Del + gr. *hidrosis* Sveden): partiel Sved.

Merkfåhigkei (Wernicke) (ty.): Indprentningsevnen; (nedsat ved Korsakows Psykose, Presbyofreni m. m.).

Merkurialisme (*Mercurius*, alkym. Navn for Kviksølv [efter Planeten *Mercurius*]): (kronisk) Kviksølvforgiftning.

Meroacrania (gr. *meros* Del + gr. *a-* priv. + gr. *kranion* Kranie): medfødt Kraniedefekt.

Merocele (gr. *meros* Laar + gr. *kele* Brok) = Hernia femoralis.

Mero-gami (gr. *meros* Del + gr. *gamos* Ægteskab): Befrugtning ved Forening af særligt uddifferentierede Gameter, slgn. Hologami. **-zoit** (gr. *zoon* Dyr): de nye Individuer, som (f. Eks. hos Malariaparasitter) fremkommer ved Deling af en Schizont. **-rachischisis** (gr. *rhachis* Rygrad + gr. *schisis* Spaltning): partiel Rachischisis = Spina bifida.

Merseburger Trias (Merseburg, Sachsen; gr. *trias* Tretal): de tre Hovedsymptomer (Kardinalsymptomerne) ved Morbus Basedowii: Tachycardia, Struma, Exophthalmus. (Basedow var Fysikus i Merseburg).

Merycismus (gr. *merykismos*): Drøvtygning. Syn. Ruminatio.

Mes-aortitis (gr. *mesos* midterst + gr. *aorte* Aorta): Betændelse i Aorta's Tunica media, i Reglen tillige angribende Intima senere Adventitia, oftest af syfilitisk Oprindelse. **-arteriitis** (gr. *arteria* Luftrør, Pulaare): Betændelse i et Kars Tunica media.

Mesenterial (gr. *mesenterion* Tarmkrøs): tilhørende Mesenteriet.

Mesentericus, se mesenterial.

Mesenteriitis (gr. *mesenterion* Tarmkrøs): Betændelse i Mesenteriet.

Mesmerismus (M., Friedrich Anton, 1733—1815): Læren om Anvendelsen af den saakaldte »dyriske Magnetisme« i terapeutisk Øjemed.

Meso-cardia (gr. *mesos* midterst + gr. *kardia* Hjerte): Leje af Hjertet i Midtlinien; sml. Cor. pendulum. **-cefal**, **-cephalus** (gr. *kephale* Hovede): Hovedform mellem Langskalle og Kortskalle; Forholdet mellem Hovedets største Bredde og største Længde er 0,76—0,809. **-file** (gr. *fileein* elske) **Bakterier**: B. med Temperaturoptimum omkring 37°. **-gastralgia** (gr. *gaster* Mave + gr. *algos* Smerte): Smerte i Mesogastriet, »Mellemgulvet«, uden organisk Sygdom af Fordøjelsesorganerne. **-thelium** (a) (*Mesothelium* [gr. *mesos* midterst + *thele* Brystvorte; Analogidannelse til *Epithel*, *Endothel*]): Svulst, Endothelium udgaet fra Mesothel, d. e. det epitellignende, mesenchymale Endothel, som beklæder de serøse Hinder. **-metritis** (gr. *metra* Livmoder): Betændelse i Myometriet. **-phlebitis** (gr. *fleps* [fleb-] Aare): Betændelse i en Venevægs Tunica media.

Mesosaprob, se polysaprob Organisme.

Metabolia (gr., Forandring): Stofskifte.

Metaboliske Gifte (gr. *metabolos* foranderlig): G., som opstaar under Stofskiftet.

Metagenesis (gr. *meta* efter [eller om-] + gr. *genesis* Oprindelse): Generationsskifte med afvekslende kønnede og ukønnede Generationer.

Metakromatisk Farvning (gr. *meta* efter + gr. *chroma* [chromat-] Farve): forskellig Farvning af Celledeler med det samme Farvestof. **M. Korn**: intracellulære Protoplasmadannelser (Granu-

la), som ved Behandling med visse Farvestoffer fremtræder med en anden Farve end det øvrige Cytoplasma.

Metallo-phobia (gr. *metallon* Metal + gr. *phobos* Frygt): sygelig Frygt for at berøre Metal. -**sis**: Støvinhalationssygdom fremkaldt af Metalstøv (sml. Pneumokoniosis).

Metalsaltterapi (gr. *therapeia* Pleje): en, særlig paa Grundlag af Walbums (W., Ludvig E., 1879—, Danmark) eksperimentelle Arbejder forsøgt terapeutisk Anvendelse af Salte af forskellige Metaller, f. Eks. Mangan og Cadmium, særlig med Henblik paa at opnaa en Stimulation af Antistofdannelsen. Injektionerne gives intravenøst eller intramuskulært.

Metalues = Metasyfilis.

Metamorphopsia (gr. *metamorphoein* forvandle + gr. *opsis* Syn): Synsforstyrrelse, hvor Genstandene ses fortrukne paa forskellig Maade, lige Linier buede eller uregelmæssige (ved Lidelser i Retina eller Korioida [Amotio retinae], Staphyloma corneæ, ved Psykoser.)

Metamorphosis (gr. *metamorphosis*): Forvandling.

Meta-myelocyt (gr. *meta* efter + *myelocyt* [gr. *myelos* Marv + gr. *kytos* Hulrum]): Myeloblast, hvis Kerne viser begyndende Indkærvning. -**plasi** (gr. *metaplasia* Omdannelse): Betegnelse for en Ændring af Epitel og Bindevæv, ved hvilken de antager en Form og Funktion, der afviger fra det normale og svarer til en anden Celletype. Ses hyppigst i Svulster, kroniske Betændelser. Eks.: Bindevævsceller til Brusk- eller Knogleceller, Cylinderepitelceller i Mavesæk til Epitelceller af Tarmepitelets Type. -**pneumonisk** (gr. *pneumonia* Lungebetændelse): Betegnelse for en Proces eller Lidelse, som kommer i Tilslutning til en Pneumoni. -**tarsalgia** (*Metatarsus* [gr. *tarsos* Fodsaa] + gr. *algos* Smerte): Smerter, lokaliseret til Mellemfodsknoglerne. Optraeder oftest ved Brud i disse. -**zo** (gr. *zoon* Dyr, levende Væsen): flercellet dyrisk Organisme.

Meteorismus (gr. *meteorismos* Hævelse, Opløftelse): Tilstand, hvor Underlivet er udpilet af Luft som Regel

p. Gr. af Luftansamling i Tarmene: **M. intestinalis**, i sjældne Tilfælde i Peritonæalhulen: **M. peritonealis**.

Methogastrosis (gr. *methe* Drikken + gr. *gaster* Mave): Gastritis hos Drankere.

Methomania (gr. *methe* Drukken-skab + gr. *mania* Raseri, Vanvid): Drikkesyge, Dipsomania.

Methylenprøve (*Methylen* [gr. *methy* Vin + gr. *hyle* Stof, Materie]): Nyre-funktionsprøve. Der injiceres subkutan 1 cm³ 5% Methylenblaat-Opløsning. Hos normale begynder Udskillelsen af Farvestoffet efter 1/2 Time, er maximal efter 3—4 Timer og endt efter 35—50 Timers Forløb. Ved Nyrelidelser er Udskillelsen forsinket.

Methæmoglobin (gr. *meta* med, efter + *Hæmoglobin* [gr. *haima* Blod + lat. *globus* Kugle]): Hæmoglobinforbindelse af samme Sammensætning som Oxyhæmoglobin, men forskellig fra dette ved at Iltten ikke kan fraspaltes i Vakuum eller ved Gennemledning af Luftarter. Kan findes i Blodet ved visse Forgiftninger f. Eks. ved Kaliumklorat, Nitrit, Nitrobenzol, Pt.'s Hud kan faa en mørkeblaa Farve. -**æmi** (gr. *haima* Blod): Tilstedeværelse i Blodet af Methæmoglobin; kan ses ved visse Forgiftninger Eks. med Acetanilid, Phenacetin, Kaliumklorat o. l. Skal kunne forekomme ved visse Sepsis Former, hvorved M. er fremkaldt af Bakterier-produkter (enterogen Cyanose — mikrobiel Cyanose). Sympt. er bl. a. Cyanose, Hovedpine, Obstipation, Svækkelse.

Metop-agus (gr. *metopon* Pande + gr. *pegnymi* [pag-] tilfæster): Dobbelt-misdannelse, hvor de 2 Individer er sammenvoksede i Panden. -**antritis** (gr. *antron* Hule): Pande-hulebetændelse. -**isme**: manglende Synostosis i Sutura frontalis. -**odynia** (gr. *odyne* Smerte): Pande-hovedpine.

Metra (gr.) = Matrix (lat.) = Uterus (lat. s. d.) Livmoderen: -**algi** (gr. *algos* Smerte): Livmodersmerte. -**anastrophe** (gr. *anastrophe* Omdrejning): Livmoder Krængning (s. Inversio uteri). -**toni** (gr. *tonia* Afspænding): Livmoderslappelse (s. atonia uteri). -**atresi** (ogsaa *Metrasia*) (*Atresia* [gr. *a-* priv +

gr. *tresis* Gennemboren, Hul]): Tillukning af uteri Kavitet Udførselskanal. -**ectomi** (gr. *ektome* Udskæring) = Hystrectomi: Fjernelse af Livmoderen. -**emphraxis** (gr. *emfraxis* Tilstopning, Forstoppelse): Uterusinfarkt (egentlig Livmoderforstoppelse. -**emphysem** (gr. *emphysema* Luftblære) = Emphysema uteri: Livmodertrommesyge.

Metralgia (gr. *metra* Livmoder + gr. *algos* Smerte): s. u. Metra.

Metrasia, se under Metra.

Metrectomia = Hystrectomia, s. u. Metra.

Metremphraxis (gr. *metra* Livmoder + gr. *emfraxis* Forstoppelse): Uterusinfarkt = se under Metra.

Metreu-rynter (gr. *metra* Livmoder + gr. *eurynein* udvide): uelastisk Ballon, der indlægges i Uterus for at udvide Cervicalkanalen eller — sjældnere — i Vagina (Kolpeurynter s. d.), cfr. Ballon. -**rysis** (gr. *eurynein* udvide): Anvendelse af Metreurynter.

Metritis (gr. *metra* Livmoder): Betændelse i Livmoderen — enten i hele denne el. Dele deraf (M. corporis, M. cervicis Endometritis (s. d.), Mesometritis, Perimetritis).

Metro-blennorrhæa (gr. *metra* Livmoder + gr. *blenna* Slim + gr. *rhoë* Flod): slimet, purulent Udflod fra Uterus. -**cele** (gr. *kele* Brok): Livmoderbrok, se Hysterocele. -**dynia** (gr. *odyne* Smerte): Smerte i Livmoderen. -**endometritis** s. u. Metritis. -**gen** (gr. *gignomai* [gen-] opstaa): hidrørende fra Livmoderen. -**kolpocele** (gr. *kolpos* Skød + gr. *kele* Brok): Prominens af Corpus uteri gravid retroflect. i Lacunar posticum vaginae. -**lymphangitis** (lat. *lymph* klart Vand + gr. *angeion* Kar): Betændelse i Uteri Lymfekar (f. Eks. ved puerperalis). -**malacia** (gr. *malakia* Febris Blødhed): patologisk Opløsning af Uterinvævet. -**mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid) = Nymphomania. -**pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Lidelse i Uterus af kronisk, ikke betændelsesagtig Karakter, ved M. hæmorrh. er Blødning dominerende. -**peritonitis** (gr. *peritonaion* Bughinde): Peritonitis f. Eks. ved Febris puerperalis udgaaet fra Uterus. -**phlebitis** (gr. *fleps* Aare): Betændelse i Livmoderens Vener. -**rrhagia**

(gr. *rhagnymi* [rhag-] bryder): Blødning fra Uterus udenfor Menstruationsperioden, i Modsætning til Menorrhagia. -**rrhexis** (gr. *rhexis* Brud): Livmoderbristning, se Ruptura uteri. -**skop** (gr. *skopein* se, undersøge): et gennem speculum direkte i Uterus indført Undersøgelsesrør. -**tom** (gr. *tomos* skærende): Instrument forsynet med kacheret Kniv til Incisioner i Orificium int. uteri. -**tomia** (gr. *tome* Snit) = Hysterotomia: operativ Aabning af Livmoderen.

Metrogene Anomalier (gr. *metra* Livmoder + gr. *gignomai* [gen-] opstaa, bliver til): Fosteranomalier, der er opstaaet in utero.

Metro (gr. *metra*, *hystera* Livmoder): = Hystero-; = Livmoder-.

Mett's (M., Emil Ludvig Paul, 19. Aarh., Tyskland) **Pepsinbestemmelse**: Hønsæggehvide opsuges i Kapillærrør, koaguleres ved Kogning og lægges 1 Døgn i Termostat i Mavesaft. Den fordøjede Æggehvidemængde er proportional med den undersøgte Mavesafte Indhold af Pepsin og bruges som Maal for dets Mængde. Normalt fordøjes 7—11 mm., ved Akyli 2—4.

Metyl-rødtreaktion (*Metyl* [gr. *methy* Vin + gr. *hyle* Materie, Stoff]): en Reaktion, som særlig anvendes til Adskillelse mellem Coli- og Aerogenesgruppen: ved Dyrkning i et passende glykoseholdigt Substrat giver Aërogenes kulturer kun en svag eller hurtigt forbigaaende Surhedsgrad, medens Colibaciller giver en vedvarende stærkt sur Reaktion, som paa-vises ved rød Farve af Metyl-rødt, som sættes til Kulturen.

Meulengracht's (M., Einar, dansk Læge f. 1887) **Index** = Ikterusindeks el. Plasmafarvetal (se disse).

Meyer's (M., Georg Herman, 1815—1892, Danmark) **Sygdøm**: adenoide Vegetationer, s. d.

Meynet's (M., Paul, Claude, Hyacinthe, 1831—1892, fransk Læge) **Knuder**: hirsekorntore til hasselnødstore Bindevævsknuder, som kan findes under Huden, langs Sener, Ligamenter el. paa Periost ved visse Tilfælde af Polyarthritis.

Miasmatiske Sygdomme (gr. *miasma* Forurening, Besudling): S., der overføres ved Forurening af Luften.

Tilhører den præbakteriologiske Terminologi. Hertil regnede man Malaria, Tyfus etc.

Mibelli's Sygdom = Porokeratosis.

Michaëlis' (M., Gustav Adolf, 1798—1848, Kiel) **Rhombe**: en ved normal Knoglebygning — rhomboid Figur, hvis Vinkelspidser er Proc. spinos. vertebræ lumb. V, de to Spinæ ilei posteriores sup. og øverste Ende af Rima internatium. Ved visse Abnormiteter i Bækkenets Bygning forandres Figuren og har derved diagnostisk Betydning ved Undersøgelse af fødende. Den af Waldeyer beskrevne »Länderhomb« har sit Topunkt paa Sammenstødsstedet mellem de to Musc. sacrospinales, — oftest i Højde med Proc. spinosus vert. lumb. I—II.

Michel's Klemme: Agraf til Foræning af Hudsaa i Stedet for Sutur.

Micro-coccus, Mikrokok (gr. *mikros* lille + gr. *kokkos* Kerne, Bær): Betegnelse anvendt baade om Gram-negative og Gram-positive Kokker, som ikke ligger i Kæder, men enkeltvis, parvis, i Tetrader (M. *tetragenus*) eller med uregelmæssig Lejring. Gram-positive Mikrokokker kaldes ogsaa Stafylokokker, særlig for de patogene Formers Vedkommende. M. *ascoformans*, se Botryomykose. M. *catarrhalis*, se Diplokokker. M. *gonorrhoeae*, se Gonokok. M. *intracellularis*, se Meningokok. M. *melitensis*, se Brucella-cyt (gr. *kytos* Hulrum): lille Celle, refererer i Alm. til røde Blodlegemer, hvis Diameter er under 5 μ ; normal Variation, 5,5—9,5. -**monospora** (gr. *monos* ene + gr. *sporos* Sæd, Frø), se Actinomyceter. -**myces** (gr. *mykes* Svamp), se Asterococcus. -**sporidier** (gr. *sporos* Sæd, Frø): Orden af Sporozoeer (Protozoer). Cellesnylttere, der foraarsager Sygdomme især hos Fisk og Insekter. -**sporon** (gr. *sporos* Sæd, Frø): en Svamp, som danner et forgrenet Mycelium med Opsvulmninger paa Traadene; Lufthyfer; Sporer. M. **Audouini** fremkalder Mikrospori i Haarbunden, særlig hos Børn. M. **furfur** fremkalder Pityriasis versicolor. M. **minutissimum** fremkalder Erythrasma.

Mictio involuntaria (lat. *mingere*

[*mictum*] lade Vandet; lat. *involuntarius* ufrivillig) = Enuresis.

Middelfejl: paa en enkelt Observation (Materialet el. Iagttagelsernes Middelfejl): Kvadratroden af Summen af Kvadraterne paa de enkelte Varianters Afvigelse fra Middelværdien divideret med Varianternes Antal. Syn. Standardafvigelse, Dispersion. — paa en Middelværdi: Middelfejlen paa en enkelt Observation divideret med Kvadratroden af Antallet af de Observationer, paa hvilke Middelværdien er udregnet.

Middelhavsfieber, se Febris undulans.

Middelværdi: (i en Variation) Gennemsnittet, d. v. s. Summen af samtlige Observationer divideret med Observationernes Antal. Syn. Arimetisk Middelværdi. Smlg. Median og Typeværdi.

Miescherske (M., Johann Friedrich, 1811—1887, schweiz. Pathol.) **Sække**: Sarkosporidier, navnlig **Sarcocystis Miescheriana** i Svinets Muskulatur.

Migrans-(lat. *migrare* vandre): vandrende; anvendes om en sygelig Proces som breder sig Eks. Erysipelas, Pneumoni o. l.

Migraine ophthalmique (fr.): Migræne med fremtrædende Øjentilfælde, f. Eks. Flimreskotom, eller stammende fra Øjnene særlig ved stærk Astigmatisme. Bruges ogsaa synonym med Flimreskotom, se Scotoma scintillans. M. **ophthalmoplégique** (Charcot): Migræne med periodisk Oculomotoriuslammelse.

Migroplastik (lat. *migrare* vandre + gr. *plastike* Kunsten at forme): Autoplastik med vandrende Lap, idet denne ikke straks kan føres hen til Defekten og derfor maa flyttes under Tilheling paa forskellige Stationer undervejs.

Migræne (fr. *migraine*, af gr. *hemikrania*), se Hemicrania.

Mikrencephalia (gr. *mikros* lille + gr. *enkefalos* Hjerne): abnormt ringe udviklet Hjerne.

Mikro-biologi (gr. *mikros* lille + gr. *bios* Liv + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om kun mikroskopisk synlige, levende Væsener. -**blast** (gr. *blastos* Spire): abnormt lille Erythroblast under 5 μ . -**blepharia** (gr. *blefaron* Øjelaag) s. **Mikroblepharon**: medfødt abnormt

smaa Øjelaag. **-blodsænkningens metode:** M. ved Hjælp af hvilken man kan bestemme Blodlegemernes Sænkningshastighed ved Anvendelse af meget smaa Mængder Blod, som man kan tage f. Eks. fra et Øre og ikke behøver at foretage Venepunktur. Teknik angivet af Eldahl, Langer m. fl. **-brachius** (gr. *brachion* Arm): Misdannelse med abnormt korte Arme. **-cardia** (gr. *kardia* Hjerte): abnormt lille Hjerte. **-cephalia**, **-cephalus** (gr. *kephale* Hovede): abnorm ringe Udvikling af Hovedet specielt Kraniet med deraf følgende ringe Udvikling af Cerebrum. **-cornea** (*Cornea* [lat. *corneus* af Horn]): abnormt lille Cornea, i Reglen sammen med andre Misdannelser, Colobom o. lign. **-cytase:** bakterieopløsende Ferment eller Aleksin, der findes inde i Fagocyter. **-cytæmia** (gr. *haima* Blod): Forekomst af Mikrocyter i Blodet, særl. ved pernicious Anæmi. **-dactylia** (gr. *daktylos* Finger): medfødt ringe Udvikling af Finger eller Taa. **-filarier**, se Filariinae. **-gamet** (gr. *gametes* Ægtefælle): lille hanlig Kønscelle. **-gametocyter** (*Gamet* [s. d.] + gr. *kytos* Hulrum): store hanlige Celler hos Protozoer, bl. a. Kokcidier og Malariaparasitter; de deler sig i **-gameter**, som svarer til Spermatozoerne hos højere Dyr. **-gastria** (gr. *gaster* Mave): abnormt lille Ventrikel. **-glossia** (gr. *glossa* Tunge): abnormt lille Tunge. **-gnathia** (gr. *gnathos* Kæbe): abnormt lille Kæbe specielt Underkæbe. **-graphia** (gr. *grafe* Skrift): abnormt lille Skrift. **-gyria** (gr. *gyros* Kreds): fejlagtigt Anlæg af Hjernens Gyri, hvorved de sædvanlige Vindinger i større eller mindre Udstrækning er erstattede af smaa, smalle, uregelmæssigt snoede Vindinger. Som Regel forbundet med Idioli. **-hæmaturia** (gr. *haima* Blod + gr. *ouron* Urin): H., der kun kan paavises mikroskopisk. **-kaulia** (gr. *kaulos* Stængel; Penis): medfødt abnorm Lidenhed af Penis. **-kephalia**, se Mikrocephalia. **-koria** (gr. *kore* Pupil): abnormt smaa Pupiller. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): 1) Psykose med udprægede Ringhedsforestillinger; som Regel Udtryk for en manio-depressiv Sindsygdhed (Melankoli). 2) Vrangforestil-

lingen om at være unaturlig lille i legemlig Henseende. **-manipulatorer** (manipulere, behandle med Haanden [lat. *manus* Haand, *manipulus* Haandfuld]): Apparater til under Mikroskopet at foretage ganske smaa Bevægelser med fine Naale, Pipetter o. l., f. Eks. ved Fremstilling af Encellekulturer. **-mella** (gr. *melos* Lem): ufuldstændig Udvikling af Ekstremiteter. **-melus** (gr. *melos* Lem): Misdannelse, hos hvilken Ekstremiteterne er abnormt smaa. **-meterokular** (gr. *metron* Maal + *Okular* [lat. *oculus* Øje]): O., der indeholder en lille Maalestok. I Forbindelse med en paa et Objektglas indselebet Maalestok kan man bestemme Delestregernes Værdi. **-myelia** (gr. *myelos* Marv): abnormt ringe Udvikling af Rygmarven. **-organismer:** mikroskopiske Organismer. **-phag** (gr. *fagein* spise): smaa Fagocyter sp. de polymorfkernede Leukocyter og Vandreceller. **-phththalmus** (gr. *ophthalmos* Øje) s. **Mikrophthalmia**: medfødt abnormt lille Øje. **-psia** (gr. *opsis* Syn): Tilstand, hvor Genstande ses formindskede, særlig ved Astenopi. **-rchia** (gr. *orchis* Testikel): ufuldstændig Udvikling af Testis. **-retention** (lat. *retentio* Tilbageholden): lille Retention efter et Retentionsprøvemaalid, d. v. s. naar man i Skyllenvandet kun finder smaa Rester af Indholdet (nogle Svedskerester, Tyttebærkerner el. lign.). **-soma**, **-tia**, **Mikrosomia** (gr. *soma* [soma-] Legeme): Dværgvækst. **-sphygmia** (gr. *sphygmos* Puls): lille Puls. **-spori** (gr. *sporos* Sæd): Lidelse i Hud og Haar forårsaget af en bestemt Svampeart, **Mikrosporon Audouini**. **-stoma** (gr. *stoma* Mund): lille Mund som Følge af mangelfuld Udvikling af Underkæbelappen eller for stærk Sammenvoksning af denne til Overkæbelappen. **-tia** (gr. *mikros* lille + gr. *ous* [ot-] Øre): abnormt lille udvendigt Øre.

Mikulicz'ske (M., -Radecki, Johannes von, 1850—1905, Breslau) Celler: store, vakuoliserede Celler, der findes ved Rhinosklerom. **M.'s Posedrænage** (modif. af Rovsing): stor, firkantet Gazeserviet, — i hvis Midte der er fastsyet en tyk Traad, og som udvendig er beklædt med et Lag tyndt Mackin-

tosh, forsynet med Længdespalter, — indlægges i den Cavitet, der skal dræneres, som en Pose, der fyldes med Strimler af Lapisgaze. **M.'s Sygdom:** symmetrisk Udvikling af lymfadenoidt Væv i Taare- og Spytkirtler uden sikkert kendt Aarsag.

Mikropus (gr. *mikropous* med smaa Fødder [*mikros* lille + *pous* Fod]): Mikromelus med abnormt smaa Fødder.

Mikstur, se Mixtura.

Mikulicz-Wladimiroff's (W., Wladimir, 1868—), **Fodoperation:** Amputationsresektion af Tarsus med tilgrænsende Dele af Crus og Metatarsus, hvorved den tilbageblevne Del af Foden føjes til Undersiden af Amputationsfladen paa Crus i Forlængelse af dette.

Miliaria (lat. *miliarius*, Adj. til *milium* Hirse): Benævnelse for flere forskellige Former af Eksantemer, der optræder i Forbindelse med stærk Sved ved Febersygdomme og alle væsentlig bestaar af ganske smaa Papler og Vesikler. Man skelner især mellem: **M. alba:** bestaar af Vesikler med mælket Indhold. **M. calorica** = **M. æstivalis**. **M. chrystallina:** bestaar af Vesikler med klart Indhold. **M. epidemica** = engelsk Sved. **M. rubra:** bestaar af røde Papler med minimale Vesikler paa Toppen. **M. æstivalis:** i Karakter mindende om de øvrige og ses hos svedende (ikke syge) Individuer i stærk Varme, især hos varmt paaklædte.

Milium (lat., Hirse): indtil knappe-naalshovedstore, hvid-gule, overfladiske, haarde Svulster i Ansigtets Hud, indeholdende et lille Legeme af koncentrisk lejrede Hornceller.

Miliær (lat. *milium* Hirse): milium-lignende (m. H. t. Størrelse).

Miliær Feber (lat. *miliarius*, Adj. til *milium* Hirsekorn), »Svedsyge»: akut Infektionssygdom, som optræder i Epidemier og er karakteriseret ved pludselig optrædende høj Feber og stærk Sved; paa 3.—4. Sygdomsdag ses, oftest paa Hals, Bryst, Ryg et rødt Udslæt, med miliære Vesikler, eventuelt Papler; det efterfølges af Afskalning; Rekonvalenscensen meget lang. Aarsagen ukendt.

Miliær lupoid (Boeck): Sarkoid.

Miliærtuberkulose (lat. *miliarius*, Adj. til *milium* Hirsekorn + lat. *tuberculum* lille Svulst): Form for Tuberkulose ved hvilken der i og paa de fleste Organer findes hirsekornstore tuberkulose Dannelser (Tuberkler). De lokale Symptomer træder i Baggrunden; den almene Infektion bliver i Alm. den fremherskende. Det er en akut og dødelig forløbende Sygdom. Kan skyldes en større Udsæd i Blodbanen af Tuberkelbaciller fra et eller andet Focus.

Millard (M., Auguste Louis Jules, 1830—1916, Paris) — **Gubler's** (G., Adolphe, 1821—1879, hans rigtige Navn var Gublet) **Lammelse** = Hemiplegia alternans.

Millou's (M., Auguste, Nicolas, Eugène, fransk Kemiker, 1812—1867) **Reaktion** til Paavisning af Proteinstof: til den Vædske, som ønskes undersøgt, sættes M.s Reagens (en Merkurinitratopløsning) og der opvarmes. Er Proteinstof tilstede fremkommer en rød Farve; skyldes Tilstedeværelse af Tyrosin. Visse Benzolderivater, Eks. Salicylsyre kan give en lignende Farvereaktion.

Mills' (M., Charles K., 1845—1931, Philadelphia) **Sygdom:** ascenderende Hemiplegi.

Milphosis (gr. *milfosis*): manglende Øjenvipper og Rødme af Øjelaagsranden.

Milroy's (M., W. F. f. 1855, Omaha, Nebraska) **Sygdom:** vedholdende, arveligt Ødem af Benene.

Miltbrand, se Anthrax.

Miltbrands-bacillen, se B. anthracis. — **emfysem:** Kvæglidelse med Emfysem i det subcutane Væv særligt paa enkelte Lemmer, Blødninger i Muskulaturen, Død i Løbet af faa Timer. Infektioner rimeligvis gennem Tarmen af Bacil. chauveau, se Ødembacille. Vaccination kan foretages.

Mindre værdsfølelse: Følelse af »Minderwertigkeit», Underlødighed, — et Komplex, der særlig forekommer ved psykopatisk Konstitution.

Miner's cramp (eng.): Kramper hos Minearbejdere, der skyldes Salttab ved stærk Sved og samtidig Drikning af rigeligt Vand. Syn. Stokers spasm. **M.'s disease:** Ankylostomiasis. **M.'s el-**

bow: Betændelse af Bursa olenaria, som fremkommer hos Bjergværksarbejdere ved at de støtter sig meget paa Albuen.

Minkowski-Chauffard's Sygdom: medfødt hæmolytisk Ikterus.

Miosis (gr. *meiosis* Formindskelse), s.

Myosis (gr. *myein* lukke Øjnene): Forsnævring af Pupillen.

Mioticum (gr. *meioein* formindskede) s. **Myoticum** (gr. *myein* lukke Øjnene): Benævnelse for Stoffe, som ved Indbringelse i Konjunktiva virker pupilforsnævrende, f. Eks. Eserin og Pilokarpin.

Miracidium (gr. *meirakidion* lille Dreng; Barndom): Larvestadium af Ikter; M. er beklædt med Fimrehaar og svømmer frit i Vandet.

Mirakelbakterien, se Bac. prodigiosus.

Misandria (gr. [*misein* hade + *aner* [andr-] Mand]): sygelig Afsky for Mænd.

Misanthropia (gr. [*misein* hade + *anthropos* Menneske]): Menneskeskyhed; sygelig Fjendtlighedsindtæthed overfor Mennesker i Almindelighed.

misce (lat.): bland.; Receptudtryk.

Miserere [lat., forbarmi dig!] = Iteus.

Miseries (lat. *miseria* Fattigdom): sygelige Tilstande fremkaldt af Fattigdom (Underernæring, daarlig Hygiejne).

Misfødsel: Abort.

Misogynia (gr. *misogynia* [*misein* hade + *gyne* Kvinde]): sygelig Afsky for Kvinder.

Misoneismus (Lombroso) (gr. *misos* Had + gr. *neos* ny): Uvilje overfor nye Ideer og Bekæmpelse af dem.

Misopaedia (gr. *misein* hade + gr. *pais* [paid-] Barn): Afsky overfor Børn, event. forbunden med Mishandling af dem.

Missed abortion (eng.): Tilbageholdelse af et Æg i Uterus i længere Tid efter et ikke levedygtigt (altsaa højst 28 Uger gammelt) Fosters Død. Nogle taler kun om M. a., naar Ægget tilbageholdes til den normale Fødselstermin. **M. labour** (eng.): Tilbageholdelse af et fuldbaarent eller næsten fuldbaarent Æg i Livmoderen efter Fosterets Død udover den normale Fødselstermin =

travail manquée. **M. parturition** (eng.) = Partus serotinus, s. d.

Mitchell's Sygdom = Erythromelalgia.

Mitchell (el. Weir-Mitchell's Kur, se Playfair's Kur.

Mitella (lat., Armbind [dim. af *mitra* Hovedbind]): Armklæde.

Mithridatisering: Tilvænnning til Giftstoffer ved Indtagelse af stigende Doser af dem (Kong *Mithridates* af Pontus, 132—63 f. C., menes at have anvendt denne Metode paa sig selv).

Mitigatio (lat.): Lindring.

mitis (lat.): svag, som Tillægsbetegnelse ved Navne paa Lægemidler.

Mitokondrier (gr. *mitos* Traad + gr. *chondros* Korn): traad- el. stavformede Korn i Protoplasmaet.

Mitose (gr. *mitos* Traad): indirekte Celledeling, Kernerdelingsfigur.

Mitra (lat., Hovedbind) **Hippocratis** (460—377 f. Kr.): kunstfærdig, næppe mere anvendt, Hovedforbinding, der anlægges med et tohovedet Bind som en Hætte.

Mitral-Fejl (*Mitra* Bispehue [gr.; lat. *mitra* Hovedbedækning, Diadem]): = M.-Insufficiens eller -Stenose; se disse. **M. Insufficiens:** mangelfuld Lukkeevne hos Mitralklapperne. **M. Stenose** (stenosis mitralis) (gr. *stenosis* Forsnævring): Indsnævring af Mitral-Ostiet, den Aabning ved hvilken Hjerterets venstre For- og Hjertekammer staar i Forbindelse med hinanden.

Mixed Adenom (eng.) (Bailey & Cushing) i **Hypofysen:** Blandingsform af acidofilt og kromofobt Adenom, klinisk vidende sig ved abortiv Akromegali.

Mixoskopia (gr. *mixis* Samleje + gr. *skopein* se): Perversitet, hvor den seksuelle Tilfredsstillelse opnaas ved, at vedkommende er Tilskuer («voyeur») til andre Personers Coitus resp. Masturbation.

Mixovariation (gr. *mizo-* blandet [*mixis* Blanding] + lat. *variatio* Forskellighed): Variation som skyldes forskellig Genkombination.

Mixtura (lat., Blanding): Lægemiddelform; Opløsning af en kemisk Substans i Vand, Alkohol eller andre Vædske, hvortil der er sat Sukker, Tink-

turer, Ekstrakter eller andre Præparater.

Mizuo's Fænomen, se Oguchi's Sygdom.

Mnestisk (gr. *mnesis* Erindring): Hukommelsen vedrørende. -**associative**: Forstyrrelser af visse komplicerede, associativt betingede Hjernefunktioner, beroende paa Tabet af de dertil nødvendige Erindringsforestillinger. Hertil hører særlig Afasi, Aleksi, Apraksi, Agnosi.

M-N-Systemet: I Menneskets Blodlegemer forekommer 2 Antigener, M og N, hvortil der ikke svarer Isoantistoffer. M og N kan forekomme hver for sig el. begge hos det samme Individ. M-N-Systemet er uafhængigt af A-B-Systemet. N er en Fællesbetegnelse for 2 Typer, N_1 og N_2 (analoge med A_1 og A_2 , se Isoantistoffer); N_2 er dog meget sjælden.

Mobilisering (lat. *mobilis* bevægelig): Handling, der bringer Bevægelighed til Stede f. Eks. i et stift Led.

Moder-hinde: Decidua. -**kage**: Placenta. -**krans**: Pessar. -**lyd**: Uterinlyd, s. d. -**mærke**, se Nævus. -**ring**: Pessar. -**vand**: Liquor amnii = Fostervand. Falsk M. = falsk Fostervand, s. d.

Modgift = Antidotum.

Modifikationer (lat. *modificatio* Afmaaling, Tillem্পning) og **Mutationer** (lat. *mutatio* Forandring). Medens man hos Organismer med kønnet Forplantning vil definere Modifikation som fænotypisk Variation, Mutation som Ændring i Generne, bliver denne Distinktion praktisk uanvendelig hos ukønnede Organismer, f. Eks. Bakterier. Hos disse plejer man ved Mutationer at forstaa pludseligt indtrædende Ændringer, f. Eks. i Forgæringsevne, hvor den nyhvervede Egenskab holder sig konstant, i alt Fald i nogen Tid, medens alle mulige Variationer, der kan optræde i en Renkultur (Encellekultur) kan betegnes som Modifikationer. Man maa skelne mellem Modifikationer, der blot er betingede af de i Øjeblikket tilstedeværende Kaar, og saadanne Modifikationer, hvor dette ikke er Tilfældet, idet Forskellen mellem den modificerede og den ikke modificerede Form ogsaa gør sig gældende, selv om de dyrkes under samme ydre Kaar.

Modificerende (lat. *modificare* afmaale, tillem্পe) **Gen**: et G., der virker modificerende (forstærkende, afsvækkende eller kvalitativt) paa et andet Gen.

Modifikation (lat. *modificatio* Afmaaling, Tillem্পning): (i Arveligheds-læren) paratypisk Egenskab, induceret eller varig Modifiaktion: paratypisk Udslag, der kan holde sig længe og fortsættes i andre Individer, der er opstaaet uden kønnet Forplantning.

Modrulning af Øjnene: disses fysiologiske, modsat rettede Drejning om deres Akse ved Sidebøjning af Hovedet, antagelig udløst som Labyrintrefleks.

Moebius' (M., Paul Julius, 1853—1907, Tyskland) **Sygdom**: Migraine ophthalmoplégique (Charcot). **M.' Symptom**: hurtigt indtrædende Konvergensinsufficiens ved Betragtning af nære Genstande. Symptom ved Morb. Basedowii.

Möller (M., Julius Otto Ludwig, 1819—1887, Königsberg) -**Barlow's** (B., Sir Thomas, 1845—, London) **Sygdom** = Barlow's Sygdom.

Mörner-Boas' (M., Carl A. H., Læge 1854—1917, Stockholm, B., Isman, Læge, f. 1858, Berlin): **Metode**: kvantitativ Bestemmelse af Saltsyre i Maveindhold ved Hjælp af en Opløsning af Kongorødt.

Mogi-foni (gr. *mogis* med Besvær + gr. *fone* Stemme): abnorm Stemmetræthed. -**graphia** gr. *grafe* Skrift): Skrivekrampe, en professionel Neurose. -**lalia** (gr. *lalia* Talen) = Dyslalia: mangelfuld Lyddannelse. -**phonia** (gr. *fone* Stemme): Form af Laryngospasme ytrende sig hos Talere som en smertefuld Træthed i Halsen.

Mokkasinslange, se Ancistrodon.

Mola (lat., Misfoster): Forandring af et Abortæg, der tilbageholdes i Uterus i lang Tid efter Fosterets Død. Forandringerne skyldes væsentlig Blødning i og mellem Eghinderne, **M. sanguinea**, **Thrombemola**. Tilbageholdes Ægget længere, kan Koaglerne affarves, **M. carnea** = Kød. — I nogle Tilfælde danner Koaglerne knudeligende Prominenser ind mod Eghulen, **M. tuberosa** = **M. hæmatomatos** = **Hæmatommola** (Breus). **M. hydati-**

dosa (Blære- el. Druemola): et Æg, der er degenereret ved en sygelig, blærelig-nende Forandring af Chorion, hvis Villi trænger ind i Uterus — til Tider paa destruerende Maade (M. h. destru-ens).

Molekylær-bevægelse (fr. *molecule* [dim. af lat. *moles* Masse], opr. 1827 af **Brown** (B., Robert, 1773—1858, eng. Botaniker): uordnet Bevægelse af Partikler (f. Eks. Bakterier) som Udtryk for den rent fysiske Varmenergi; disse Bevægelser er altsaa uafhængige af, om Bakterierne er levende eller døde. — Naar man taler om »bevægelige Bakterier«, mener man dermed i Almindelighed saadanne B., som ikke blot frembyder M., men ogsaa en aktiv Bevægelse frembragt af Svingtraade; B., der kun har M., betegnes som ubevægelige.

Molimina (lat.): Besværligheder, Ubehageligheder (Smarter), særlig ved Menstruationen. **M. graviditatis**: Svangerskabsbesværligheder, Symptomer, der jævnlig ledsager Graviditet: Kvalme, Opkastning, Tandpine etc.

Mollisch's (Hans, Plantefysiolog, Wien, f. 1856) **Reaktion til Paavisning af Kulhydrater i Vædske**: 1) Der sættes til Opløsningen, som man ønsker undersøgt, lidt af en alkoholisk Naftalopl. Blandingen lader man løbe ned paa koncentreret Svovlsyre i Reagensglas; ved Tilstedeværelse af Glykose dannes en violet Ring. 2) En Blanding af lige Dele stærk Svovlsyre og 15 % Thymolopl. sættes til den Opløsning, der ønskes undersøgt. Er der Glykose i den, kommer en rød Farve.

Mollities ossium (lat., Blødhed i Knoglerne) = Osteomalacia.

Molluscum (lat.; egl. Udvækst og Svulst paa Ahorntræet [af *mollis* blød]): Hudsygdom kendetegnet ved rundagtige Knuder i og paa Huden. **M. atheromatosum**: smaa Hudsvulster, som opstaar ved Retention af Sekretet i Talgkirtlerne. **M. contagiosum**: ikke særlig sjælden Hudsygdom i Form af i Almindelighed indtil ærtstore, gullige runde, haarde Svulster med indsenket Centralparti; findes særligt paa og om Genitalia og i Ansigtet. **M. epitheliale** = Molluscum contagiosum. **M. gigan-**

teum: meget store Elementer af M. contagiosum. **M. pendulum** = Fibroma pendulum. **M. sebaceum** = M. atheromatosum. **M. sessile** = M. contagiosum. **M. simplex** = M. contagiosum. **M. verrucosum** = M. contagiosum. **Mollusculegerner**: særligt formede, stærkt lysbrydende Legemer, som findes i Molluscum contagiosum-elementerne.

Momburg's (M., Frits August, 1870 —,) **Blodtomhed**: Kompression af Aorta abdominalis ved Omsnøring af Underlivet (Taillen) med en kraftig Gummislange.

Mon-algia (gr. *monos* ene + gr. *algos* Smerte): Smarter af central Oprindelse i en enkelt Ekstremitet. **-arthrit** (gr. *arthron* Led): Ledlidelse lokaliseret til et Led.

Mongolismus (mongoloid Idiologi): universel, degenerativ, ikke arvelig Udviklingshæmning. Facies minder om den mongole Races: smaa, skæve Øjne, Epicanthus, lille, flad Næse, bredt og plumpt Ansigt. Tungen tyk og furet. Hovedet lille med stærk Brakycéfali, hele Skikkelsen ogsaa lille. Individuerne er temmelig lavtstaaende, aandssvage.

Mongoloid Idiologi, se Mongolismus. **Monidelsmus** (gr. *monos* ene + gr. *idea* Idé): Dominering af én Idé.

Moniezia (**Momiezia**): Slægt af Bændelorme, hørende til Anoplocephalidae (se disse). Flere Arter hos Drøvtyggere (Faar, Kvæg, Ged o. a.). Den hyppigste Art er **M. expansa**, der kan opnaa en Længde paa over 10 m. Ved Masseinfektion, navnlig hos Lam, Afmagring, Anæmi, Forøjelsesforstyrrelser og Kakeksi.

Monilethrix (lat. *monile* Halsbaand + gr. *thrix* Haar): sjælden Haarlidelse bestaaende af tætstillede, regelmæssigt ordnede Indsnøringer paa Haarene, saa disse minder om en Perlerække, »Perlesnorshaar«.

Moniliformis (lat. *monile* Halsbaand + lat. *forma* Form): perlekransagtig, se Monilethrix.

Mono-anæsthesia (gr. *monos* ene + gr. *anæsthesia* Mangel paa Følelse): Anæstesi begrænset til en enkelt Ekstremitet. **-brachia** (gr. *brachion* Arm): medfødt Mangel paa en Overekstremitet.

tet. **-cephalus** (gr. *kefale* Hovede): Dobbeltmisdannelse med Sammensmeltning af Hovederne og undertiden desuden større Dele af de 2 Individer. **-chromasia** (gr. *chroma* [chromat-] Farve): Total Farveblindhed. **-culus** (lat. *oculus* Øje): 1) Bandage til Dækning af et Øje. 2) = Cyclopia. **-cytanguina** (gr. *kytos* Hulrum + *Angina* [s. d.]), se Angina monocytotica, Mononukleosis infectiosa. **-cyter** (gr. *kytos* Hulrum): hører til de normalt forekommende hvide Blodlegemer. Størrelsen 2—3 Gange et rødt Blodlegeme, 14—20 μ . Kernen udgør ca. $\frac{1}{3}$ af Cellen, let lappet, hesteskoformet el. indkærnet, sjældent circular el. oval, ret svagt farvet, Kromatinet ses ofte i tynde Streng. Protoplasmaet er blaaligt, indeholder rødligtfarvede, støvagtige Granula, lige- ligt fordelt el. i Grupper. Kan forveksles med store Lymfocyter. **-cythernes Antal**: 2—6%, el. 100—600 pr. mm³ Blod. **-cytleukæmi** (gr. *leukos* hvid + gr. *haima* Blod): er karakteriseret ved Leukocytose med højt Procenttal af Monocyter; baade akut og kronisk Forløb er set (Doan-Wisemann). **-cytopenia** (gr. *penia* Fattigdom): Formindskelse af Antallet af Monocyter i det perifere Blod. **-cytosis**: Forøgelse af Antallet af Monocyter i det perifere Blod, normalt Antal 2—6% af Leukocyterne, en Forøgelse op til ca. 15% kan ses ved Tyfus, Malaria, Hodgkins Sygdom, kronisk Tetraklorokulstofferforgiftning, Amøbedysenteri o. a. **-fyletisk** (gr. *fyton* Stamme): Nedstammende fra en fælles Stamform. **-genea** (gr. *genos* Slægt): Orden af Ikter med simpel ukompliceret Udviklingsgang. Snylter især paa Hud og Gæller hos Fisk. **-geni**, **-goni** (gr. *genesis* Oprindelse, gr. *goneia* Avling): ukønnet Forplantning. **-hybrid** (lat. *hybrida* stammende fra Dyr af forskellig Art): Bastard, hvis Forældre er forskellige m. H. t. en Egenskab. **-immunitet** (lat. *immunitas* Frihed for noget): Immunitet, som kun gør sig gældende overfor en bestemt Mikrobestamme. Er særlig iagttaget ved eksperimentel Kanin-syfilis. **-kord** (Schulze's, Struycken's) (gr. *monos* ene + gr. *chorde* Streng): enstrengt Instrument til Bestemmelse

af den øvre Høregrænse. **-krot Puls** (gr. *krotos* Slag): P., hvis Kurves nedadstigende Ben mangler Ujævnheder. **-lateral** (lat. *lateralis* hørende til Siden), ensidig. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): psykisk Forstyrrelse, der er begrænset til et bestemt Omraade af Sjælelivet — f. Eks. Forestilling eller Vilje — men ikke paavirker det øvrige. M. blev oprindelig opstillet (af Esquirol) som Sygdomsenhed; nu bruges det kun i Betegnelser som Kleptomani, Pyromani etc. til at udtrykke et i Sygdomsbilledet stærkt dominerende Symptom. **-mphalus** (gr. *omfalos* Navle): Tvilling-Misfoster, forbundet ved Umbilicus. **-myositis** (gr. *mys* Muskel): isoleret, periodisk recidiverende, akut, interstitiel Betændelse i en Muskel — oftest Biceps. **-nucleosis** (lat. *nucleus* Kerne): Forekomsten i det perifere Blod af mononucleære Leucocyter i abnormt Antal. **-nucleosis infectiosa** (lat. *nucleus* Kerne): akut, godartet Infektionssygdom med betydelig Forøgelse af de mononucleære, hvide Blodlegemers Feber, univarsel Glandelsvulst, ofte Angina og Miltsvulst. **-nuclear**: eenkernet. **-paresis** (gr. *paresis* Slappelse): lettere Lammelse af en enkelt Ekstremitet. **-paræsthesia** (gr. *para* ved Siden af; forkert + gr. *aisthesis* Følelse): til en enkelt Ekstremitet begrænset Paræsthesi. **-pegia** (gr. *pegnymi* slaar fast i): begrænset Hovedpine, Clavus. **-peni** (gr. *penia* Fattigdom): Formindskelse af de mononucleære (f. Eks. Monocyter el. Lymfocyter) Cellers Antal i Blodet. **-phasia** (gr. *fasis* Talen): Taleforstyrrelse, hvorved der kun udtales et enkelt Ord ad Gangen. **-phobia** (gr. *fobos* Frygt): sygelig Frygt for at være ene. **-phthalmia** (gr. *monos* een + gr. *ofthalmos* Øje) = Cyclopia. **-plegia** (gr. *plege* Slag): Lammelse af en enkelt Ekstremitet, gerne som Følge af en central Læsion, en minimal Apopleksi o. l. M. **-masticatoria**: ensidig Lammelse af Tyggemusklerne. **-psychosis** = Monomania. **-pus** (gr. *pous* Fod): medfødt Mangel paa een Underekstremitet. **-(o)rchismus** (gr. *orchis* Testikel): Tilstand med eensidig Retention af Testis i Abdomen. **-spasmus** (gr. *spasmos* Krampe): Krampe i et enkelt Legems-

afsnit fesp. i enkelte Muskler. **-spermi** (gr. *sperma* Sæd): den normale Befrugtning af en Ægcelle ved Hjælp af en Sædcelle. **-thermia** (gr. *therme* Varme): lige høj Morgen- og Aftentemperatur ved Febertilstande, d. v. s. uden den sædvanlige Forhøjelse om Aftenen. **-trich** (gr. *thrix* [*trich-*] Haar) **Bakterie**: B. med 1 Svingtraad, anbragt i den ene Ende. Eks.: Koleravibrionen. **-zygotiske Tvillinger** (*Zygote* [s. d.]): eenæggede Tvillinger.

Monrads (M., Sv., dansk Læge, f. 1867) **Hjælperegel**: til omtrentlig Bestemmelse af den Mængde Mælk et Spædbarn skal have. I 8de Uge drikker det sunde Bystbarn ca. 800 gr. i Døgnet; er det yngre, trækkes 50 gr. fra for hver Uge, Barnet er yngre end 8 Uger. Er Barnet ældre, lægges 50 gr. til for hver Maaned, det er mere end 8 Uger.

Monstrositas = Monstrum: Misdannelse.

Monstrum (lat.): Misdannelse. **M. abundantia s. per excessum**: Misdannelse paa Grund af for kraftig Vækst af enkelte Dele af Legemet. **M. per defectum**: Misdannelse ved manglende Udvikling af Legemsdele. **M. duplicia** og **triplicia**: Misdannelse, i hvilken der indgaar 2 og 3 Legemer.

Moore-Bade (ty. *Moorbad* Slam-bad): lokale eller universelle Pakninger med »Moore«, en Art Tørvejord, som findes f. Eks. forskellige Steder i Tyskland. Der er oprettet Badesteder, hvor Behandlingen foregaar. Den Tørvejord, som kan bruges, findes i Nærheden af mineralholdige Kilder; under Gennemslivningen af det mineralholdige Vand sker visse kemiske Processer, hvorved Tørvejorden kommer til at indeholde Garve-, Svovl-, Eddike-, Myresyre o. l. samt Svovl- og Jernforbindelser m. fl. Jorden gennemgaar før Brugen en Modning (Oxydation) og opvarmes til 40—45°. Virkningen er Hudirritation og Varme; skal være virksom mod Gigt-lidelser.

Moore's (M., Edward Mott, 1814—1902, Amerika) **Brud**: B. af den distale Ende af Radius med Afsprængning af Proc. styloid. ulnæ (se Colle's Fraktur).

Mooren's (M., Albert, 1828—1899,

Tyskland) **Saar** = Ulcus rodens corneae.

Moral insanity (eng.): oprindelig (af Prichard) anvendt som Betegnelse for Sindssygdomsformer, hvor psykisk Forstyrrelse i overvejende Grad gav sig Udslag paa det etiske Omraade (maniske Eksaltationer m. m.); nu gerne brugt om de (medfødte) degenerative Tilstande, hvor de moralske Defekter dominerer Billedet (»moralisk Imbecillitet«).

Morax-Bacillen, se *Diplobacillus Morax-Axenfeld*.

Morbidityt, Morbilitet (lat. *morbus* Sygdom; *morbidus* syg): Sygelighedstilstand.

Morbilli (lat. *morbus* Sygdom): eng. measles, fr. rougeole, ty. Masern, ital. rosolia: Mæslinger; akut febril Infektionssygdom. Skyldes et filtrerbart Virus. Symptomer: Hovedpine, Feber, Konjunktivitis, Snue, Hoste, Kopliks Pletter; paa 3.—4. Dag universelt Udslet af røde Papler og Pletter.

Morbiphor (lat. *morbus* Sygdom + gr. *foros* bærende): overførende Sygdom.

Morbus (lat., Sygdom) **Addisonii**, se A.'s Sygd. **M. anglicus** = engelsk Syge, Rakitis, s. d. **M. apoplectiformis** = Menière's Sygdom. **M. asthenicus**: Asthenia universalis congenita (Stiller): Konstitutionsanomali væsentlig svarende til Habitus phthisicus, hvortil ofte kommer Splanchnoptose, Snæverhed af Aorta og Draabehjerte. **M. Bamberger** (B., Heinrich v., 1822—1888, Wien): kronisk Polyserositis ofte af tuberkuløs Natur. **M. Barlowii** (B., Sir Thomas, 1845—, London), se B.'s Sygd. **M. Basedowii**, se B.'s Sygd. **M. St. Benno** = Syfilis. **M. Brighti**: Nephritis chronica (obsolet Betegnelse), se B.'s Sygdom. **M. Brittanicus**: se Firemans Cramp. **M. caducus** = Epilepsia. **M. canadensis** = 1) Lupus, 2) tertiær Syfilis. **M. coeliacus**: Lidelse som er karakteriseret ved lyse, voluminøse Afføringer, Meteorisme, Afmagring, undertiden Anæmi; den kan ses hos Børn, ofte i 1—5 Leveaar; deres normale Vækst kan nedsættes; undertiden har den dødelig Udgang. Sygdommen menes nu at være lig med ideopatisk Steatorré (se denne). **M. coeruleus**:

stærk Cyanose af hele Legemet (obsolet Betegnelse). **M. St. Columbo** = Syfilis. **M. Crimensis** (efter Krim) = Elephantiasis. **M. Ditmarsicus**: gammelt holstensk Navn for en Del ulcerative Lidelser, rimeligvis baade Syfilis og Lepra. **M. erronum** = Vagabondhud. **M. gallicus** = Syfilis. **M. herculeus** = Lepra. **M. hypnoticus**: forbigaaende, tilsyneladende spontant optrædende, hypnoselignende Bevidsthedstilstand. **M. Kienböck**, se Kienböck. **M. St. Lazari** = Lepra. **M. maculosus**: hos Hest, se Brandfeber; hos Svin udbredte Blødninger i Hud og Organer. Aarsag: Avitaminose, Kvægsølvforgiftninger. **M. maculosus Werlhofii** (W., Paul Gottlieb, 1699—1767, Tyskland): Purpura idiopathica eller Purpura hæmorrhagica: Sygdom, der viser sig ved Træthed, Sløjhed, punktførmede Blødninger i Huden, tiltagende i Antal og Størrelse, Blødning fra Slimhinder (Hæmaturi, Epistaxis, Hæmoptyse, Hæmaternese, Tarmblødning o. l.), tiltagende Anæmi; Antallet af Blodplader er stærkt nedsat (evt. til omkring 10.000 pr. cm³). Koagulations-tiden er normal, Blødningstiden stærkt forlænget (til 1 Time eller mere). Rump-Leeds' Symptom stærkt positivt. Undertiden Miltsvulst. Aarsagerne ukendte. **M. St. Maevii** = Lepra. **M. Menière**, se M.'s Sygdom. **M. miliaris** = «engelsk Sved». **M. nauticus s. naviticus**: Søsyege, Lidelse optrædende ved et Skibs rullende Bevægelser, karakteriseret ved Svimmelhed, Opkastning og en ejendommelig Apati samt Forstoppelse. Sygdommens Natur er ukendt, men det maa antages at være en Neurose. Syn. Nausea navigantium. **M. phoenicus** = Lepra. **M. Pringle** (P., John James, Dermat., 1855—1922, London): Forekomst af rødgule, faste Hudtumores, bestaaende af hyperplastiske Talgkirtler (Adenoma sebaceum). Findes ved tuberøs Hjerne-sklerose. **M. pustulorum**: gammelt Navn for Syfilis. **M. St. Rochi** = Pest. **M. ructuosus**: Aerophagia. **M. sacer** (lat., den hellige Sygdom): Epilepsi. **M. Schoulein-Hensch** (S., Johs. Lucas, 1793—1864, tysk Læge. — H., Ed. Heinrich, 1820—1910, tysk Læge): el.

Schonlein-Hensch's Purpura el. Purpura peliosis rheumatica er karakteriseret ved Hudefflorescenser: Purpura, Erytem, Urtekaria, Ødem — Ledsymptomer: Hævelse, Smerter (Schonleins Form) — el. Slaphed, Feber, Hovedpine, Smerter i Arme, Ben, Abdomen, Opkastning, Diarré, Melæna (Hensch's Form). Undertiden ses tillige Albuminuri, Hæmaturi, Hæmorrhagia cerebri. Blodbilledet er normalt. Aarsagen er ukendt; menes bl. a. at kunne opstaa allergisk, gennem Fødemidler, Seruminjektioner o. a. Rimeligvis er de smaa Kar lidende og reagerer abnormt med Kontraktion, Dillatation og Permeabilitet. **M. Sylvest** = Myositis acuta epidemica (se denne), el. bornholmsk Syge. **M. vagabundus** = Vagabondhud. **M. viridis** = Chlorosis. **M. vulpis** = Alopecia. **M. Weillii**, se Weil's Sygdom.

Morcellement (fr.): Udstykning; fjerne en Svulst ved M. = stykkevis.

Mord = Homicidium.

Mordex apertus (lat.) (Carabelli): aabent Bid; ved denne Uregelmæssighed naar Kindtænderne sammen, medens Fortænderne ikke naar hinanden selv ved maksimal Mundlukning.

Morel's (M., Benoit Augustin, 1809—1873) Øre: stort, udstaaende Øre med lidet fremtrædende Modellering; anset for et Degenerationstegn.

Morgan's Bacil, se Bac. metacoli. **Morgagnis** (M., Giovanni Battista, 1682—1771, italiensk Anat.) **Syndrom**: Hyperostosis frontalis interna, Virilitas, Obesitas.

Moria (gr., Taabelighed): Stadium i visse Psykoseformer og ved Tumor cerebri (spec. i Frontallappen), hvorunder Tilstanden er præget af en fjoget, vrøvlevorn Munterhed og Lyst til at sige Vittigheder.

Moritz (M., Friedr., Köln, f. 1861) **Prøve** til Sondring mellem Eksudat og Transsudat: 1—2 Draaber 5% Eddikesyre i ca. 2 cm³ Punkturvædske giver Fældning, hvis det drejer sig om Eksudat (se Rivalta's Prøve).

Moro's (M., Ernst, 1874—, Heidelberg) **perkutane Tuberkulinreaktion** (1908) fremkaldes ved Indgnidning paa Huden af en Salve bestaaende af lige

Dele Tuberkulin og Lanolin. Kun anvendelig hos Børn.

Morphinismus (*Morfin* [gr. *Morfeus* Søvnens Gud]): Trang til og Misbrug af Morfin, kronisk Morfinisme.

Morphino-dipsia (*Morfin* [s. frg. Ord] + gr. *dipsa* Tørst): periodisk optrædende Morfintrang, analog med Dipsomani. -**mania**, **Morphiomania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid) = Morfinisme.

Morphologia (gr. *morfe* Form + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Organismernes Form og Bygning.

Morphæa (gr. *morfe* Skikkelse): 1) gammel Betegnelse for Lepra cutanea. 2) pletformet Sklerodermi (Wilson).

Morplon (fr. *pion* [pou] *qui mord* [?]): Fladlus, Phthirus inguinalis s. pubis. Kort, bred Lus med kraftige Hager paa de to sidste Par Fødder. Findes navnlig i Haarene paa Genitalia, hvorpaa Æggene fæstes. -**pletter**, *Maculae coeruleae*: blaaviolette Pletter paa Huden, der vistnok skyldes et Giftstof i Dyrenes Spytkirtler.

Mors (lat.): Død. **M. subita**: pludselig Død. **M. thymica**: Thymusdød, pludselig Død af yngre Individuer med hypertrofisk Thymus.

Mortalitet (lat. *mortalitas*): Dødelighed.

Mortificatio (lat., Dræben): Afdøen af Væv.

Mortimer's Sygdom: symmetriske, flade, sarcoide Tumores uden Tendens til Ulcerationsdannelse.

Morton's (M., Richard, Læge, 1637—98, London) **Hoste**: haardnakket Hoste ved Phtisis, som bestandig forårsager Opkastning med deraf følgende Tab af Ernæring og Afmagring.

Morton's (M., Thomas George, 1835—1903, Amerika) **Neuralgi**: smertefuld Affektion af 4. Metatarso-falangealled, gerne forårsaget af Traumer, Skoens Tryk o. l.; »Metatarsalgia«.

Morvan's (M., H., 1819—1897) **Sygdom**: Sygdomsbillede med Parese, Anæstesi og trofiske Forstyrrelser spec. Panaritier paa Ekstremiteterne = Syringomyelia.

Moser's (M., P., 1865—1924, Wien) **Serum**: polyvalent Antistreptokokserum, der har været brugt mod Scarlatina.

Mosetig (M.-Moorhof, Albert von, 1838—1907, Østrig) -**Battist**: bøjeligt, vandtæt Forbindstof. **M.-Plombe**: Knogleplombe af Jodoform 60, Spermacet, Sesamolie aa 40.

Moskito (span. *mosquito* [lat. *musca* Flue]): Myg.

Moszkowicz's (M., Ludvig, Kir., f. 1873, Wien) **Forsøg**: en Ekstremitet gøres blodtom f. Eks. ved Omsnøring. Løsnes nu Omsnøringen under samtidig Kompression af den tilhørende Arterie, vil en indtrædende reaktiv Hyperæmi være Tegn paa, at Blodkredsløbet er silkret.

Motais' (M., Ernst, død 1913, Frankrig) **Operation**: O. for Ptosis palpebræ sup. Transplantation af den midterste Trediedel af M. rectus sup. — Senen i Øjelaaget mellem Tarsus og Huden til at erstatte M. levator palpebræ.

Motilitet (lat. *movēre* [motum] bevæge): Evnen til at udføre vilkaarlige Bevægelser. -**sneurose** (*Neurose* [s.d.]): N., der afficerer Bevægelsesapparatet.

Motorisk Afasi (lat. *movēre* [motum] bevæge): Tabet af Evnen til at udtrykke Tanker ved Tale, Skrift eller Tegn: Læsion af 3. venstre Frontalgirus (Brocas Centrum). Sml. sensorisk Afasi, Afemia, Agrafia, Anarthria. **M. Insufficiens**: bruges særlig om den til Føderetention førende Svigten af Mavesækkens Muskulatur. **M. Uro**: Bevægelsestrang; bruges mest om Uroen ved visse Sindssygdomme.

Mouches volantes (fr.): flyvende Fnug i Synsfeltet hidrørende fra fine Uklarheder i Corp. vitreum.

Moulage (fr.): malet Voksfigur som Efterligning af syge og sunde Legemsdele.

Moursou's Symptom: Svulst af Munden af Ductus parotideus i Beg. af Faaresyge.

Moxibustio (*Moza*, *Mokse* [jap. *mogusa* en Artemisia-Art, som anvendes til Røgelse og Lægemidler] + lat. [comb]urere brænde): Cauterisering af Huden ved Afbrænding af Moxer, d. e. smaa Ruller af brændbare Stoffer som Voks, Charpi, Fyrsvamp. Bruges tidligere som deriverende Middel.

Moynihan's (M., Lord Berkeley George Andrew, 1865—1936, England)

Symptomkompleks: Sultsmerter, der lettes ved at faa Føde, og optræder igen 3—5 Timer efter Maaltiderne; endvidere natlige Smerter (fornye Sultsmerter), der vækker Patienten og lettes ved Føde (Kiks, Tvebakker etc.), tyder paa Ulcus duodeni.

Much's (M., Hans, 1880—1932, Hamburg) **Granula:** grampositive, men ikke syrefaste Korn, der findes i tuberkuløst Væv, og af M. opfattedes som Former af T. B.

Mucilaginos (lat. *mucilago* Slim): slimede Midler.

Mucilago (lat.): Slim.

Mucin-er (lat. *mucus* Slim): Slimstoffer Glukoproteide, d. v. s. sammensat af egentlige Protein-stoffer og Stoffer, der hører til Kulhydraterne. M. findes i Legemets Celler og Væv. De har Karakter af svage Syrer; er opl. i fortyndede Alkalier, dog fældes de af Syrer, men er opl. i Overskud af Syre. Udvindes lettest af Bindevæv ved Behandling med Kalkvand, hvori de er oploselige. -**paa**visning i Urin: nogle cm³ Urin fortyndes 2—3 Gange med Vand og tilsættes fortyndet Eddikesyre; bundlig Udfældning viser Tilstedeværelse af M. Fehlings Vædske, kan reduceres ved Tilstedeværelse af M. i Urin. -**uri** (gr. *ouron* Urin): Forekomst af Mucin (Slim) i Urin. Det kan dreje sig om Mucin, Mukoid, Nukleoproteider o. l., der stammer fra cellulære Elementer, som kan forekomme i Urinen. Normalt forekommer en ringe Mængde, ved patologiske Forhold kan Indholdet være stort, Eks. ved Betændelses Processer i Urinvejene el. i Vagina.

Muco-cele (lat. *mucus* Slim + gr. *kele* Brok): Udvidelse af en af Legemets Hulheder ved Udspilling med Slimdannelse; særligt brugt om saadanne Dannelse i Næsens Bihuler. **M. lacrymalis:** Udvidelse af Taarsækken ved Retention af slimet Vædske. -**enteritis** (gr. *enteron* Tarm): Betændelse af Tarmslimhinder. -**purulent** (lat. *purulentus* vædskende, materiefyldt): kaldes et Eksudat, som bestaar af en Blanding af Slim og Pus, f. Eks. ved Bronchitis, Bronchitis mucopurulenta, Colitis, Cholecystitis o. s. v. -**pus** (lat. *pus*): Blan-

ding af Slim og Pus, saaledes i Ekspektorat: mucopurulent E.

Mucoider (lat. *mucus* Slim + gr. *eidos* Form): slimagtige Stoffer i Bruskvæv, Sener, Knogler o. s. v. som adskiller sig fra Mucin bl. a. ved at det ikke fældes af Eddikesyre.

Mucor (lat. Skimmel): Kugleskimmel, Skimmelsvamp, der danner sine Sporer inde i et kugleformet Sporehus. Kan i sjældne Tilfælde vokse i Øregangen hos Mennesket; kan fremkalde kroniske, nekrotiserende Betændelsestilstande hos Fugle og Abort hos Kvæg.

Mucosa (lat. *mucosus* slimet): Slimhinde.

Mucosusotitis (lat. *mucosus* slimet + *Otitis* [s. d.]): Ørebetændelse fremkaldt af Streptococcus (Pneumococcus) mucosus.

Muditas (lat.) = Stumhed.

Mukøs (lat. *mucosus* slimet) = mucinøs: slimet, mucinøse Kirtler = slimdannende Kirtler.

Müller's (M., Art. 1863—1926, München) **Armløsning ved Fødsel i Underkropsstilling** lægger Vægt paa Skuldrenes — og mindre paa selve Armenes — Fødsel: ved kraftigt Træk nedad i Fosteret kommer forreste Skulder frem under Symphysen, ved paafølgende Løftning af Fosteret kommer bageste Skulder (og Arm) frem over Perinæum; cfr. Deventer-Müllers Haandgreb. **M.'s Ballon:** uelastisk B. (s. d.) af meget stærkt Materiale for at kunne taale betydeligt Træk (*zugfest*).

Müller's (M., Friedrich von, f. 1858) **Symptom:** let Pulsation af Slimhindene i Mund og Fauces og en pulsatorisk Skift af Slimhindernes Farveintensitet (mørkerød til bleggrød). Kan undertiden ses ved Aortainsufficiens.

Müller's (M., Hermann Franz, 1866—1898, Tyskland) **Vædske:** Kaliumbikromatopløsning tilsat Natriumsulfat, der i den histologiske Teknik anvendes til Fiksering af Væv.

Müller's (M., Rudolf, 1877—, Wien) **Ballungsreaktion:** en Fældningsreaktion ved Syfilis. Der benyttes et meget kolesterolrigt Hjerteekstrakt, som koncentrerer ved Inddampning paa Vandbad og fortyndes med NaCl-Opløsning i to Tempi.

Müller's (M., Peter, 1836—1923, Bern) **Impression** = M.'s relative Bækkenmaaling: for at udfinde det rette Tidspunkt til Partus arte præmaturus ved Bækkenforsnævring imprimerede M. Fosterhovedets største, obstetriciske Omfang i Bækkenindgangen fra Tid til anden i den sidste Del af Svangerskabet. M.'s **Ring**: Overgangsstedet mellem Canalis cervicis og Cavum uteri i den højgravide Uterus = Kontraktionsringen.

Müller's Granula el. Hæmokomer = Blodstøv: smaa, fine Korn med Molekylarbevægelser i Blodplasma. Deres Natur er ukendt; nogle mener, de er Fedtkorn el. Rester af henfaldne Leukocyter.

Müller's Substrat, se Tetrathionatbouillon.

Munchmeyer's Sygdom: Myositis ossificans progressiva.

Muguet (fr.): Træske.

Muk hos Hest, Hudbetændelse i Kodebøjningen.

Mules' (M., Philip Henry, 1843—1905, England) **Operation**: Exvisceratio bulbi med Indsættelse af en Kugle af Glas, Sølv eller lignende i Sklera til at støtte en Protese.

Multiartikulær = polyarticular.

Multiformt (lat. *multiformis* mangeartet) **Erytem**, se Erythema multiforme.

Multigravida (lat. *multum* ofte + lat. *gravidus* svanger): svanger Kvinde, der ogsaa tidligere har været svanger, i Modsætning til primigravida.

Multipara (lat. *multum* ofte + lat. *parere* føde): flerfødende, i Modsætning til primipara.

Multipel (lat. *multiplex* mangfoldig) **Allelomorfi**: naar der til en Gruppe allelomorfe Gener hører mere end to, foreligger der M. A. M. **Graviditet**: Svangerskab med flere Fostre.

Mumificatio (arab. *mūmijā* en Slags Asfalt; *Mumie* af pers. *mūm* Voks + lat. *facere* gøre): 1) tør Gangræn (se Gangræn), 2) tør Skrumpning af Fostre, der tilbageholdes i Uterus efter Fostrets Død, 3) Formuldnng af Lig.

Mumps (eng.): Parotitis epidemica.

Mundfuldvis Ekspektoration: Form for Ekspektoration, ved hvilken

ret store Mængder Ekspektorat kommer op ad Gangen, f. Eks. »en Mundfuld«. Det kan ses ved Lungeabscesser og Caverner og forekommer oftest, naar Pt. indtager bestemte Stillinger — bestemt Sideleje el. lgn.

Mundklemme: Tabet af Evnen til at aabne Munden, saaledes ved Spasme i Tyggemusklerne (Trismus), Betændelsestilstande, Arthroiter i Kæbeledet etc. Constrictio maxillarum.

Mund- og Klovsyge: epizootisk Infektionssygdom hos Køer og Svin. Symptomer: Feber, Blæredannelse paa Hud, særlig ved Klovene, og Slimhinder. Filtrerbart Virus. Om Smitstoffets patogene Evne overfor Mennesket er Menerne delte.

Mundspærre (ty.), se Heister.

Mundsyge hos Hesten. Stomatitis pustulosa contagiosa equorum, akut infektiøs Lidelse, der hovedsagelig angriber Mundens Slimhinder. Aarsag: Virus henhørende til Variola-Gruppen. Inkubationstid 3—8 Dage. Godartet.

Murexidprøve (*Murexid*, af lat. *murex* Purpursnegl, Purpurfarve): Paavisning af Urinsyre: en Prøve af Stoffet, der skal undersøges, fugtes med lidt fortyndet Salpetersyre; f. Eks. i en Porcelænskaal; det inddampes paa Vandbad, og fugtes derefter med Ammoniak. Er Urinstof til Stede, kommer en mørkerød eller purpurviolet Farve, hvilket skyldes Dannelse af Murexid.

Murmur (lat., Susen) **venosum**: svagt blæsende Lyd, som kan høres ved Auscultation over en større Vene.

Murphy's (M., John, Benjamin, 1857—1916, Chicago) **Knap**: Apparat til Anastomosdannelse i Fordøjelseskanaalen. Bestaar af 2 Halvdele, der ved et simpelt Tryk kan skydes sammen, men kun ved Skruning atter fjernes fra hinanden. Dens Brug nu stærkt indskrænket til Fordel for Suturmetoden (sml. Senn's Knogleplader).

Mus articularis (lat. *mus* Mus; lat. *articularis* som hører til et Led): Ledmus, afrevet Stykke af Brusk eller Ledkapsel, der ligger som Fremmedlegem i Leddet og giver Anledning til Forstyrrelser af forskellig Art.

Musca (lat., Flue): Flueslægt, hertil *Musca domestica*, Husfluen.

Muscider (lat. *musca* Flue): Fluer; Familie af tovingede Insekter (Diptera). Stikkende og Ikke-stikkende Fluer; til de første hører bl. a. *Glossina* og *Stomoxys*, til de sidste Stueflen (*Musca*) og forskellige Spyfluer.

Muscularis (lat. *musculus* Muskel [egl. lille Mus, dim. af *mus* Mus]): Væv af Muskulatur.

»Muselugt«, se Favus.

Musetyfusbacil: = *Salmonella typhi* murium.

Museux (fransk Kir. i Reims, ca. 1800) 's-Tang: lang, slank Hagetang.

Musicomania (gr. *mousike* Musik + gr. *mania*, Raseri, Vanvid): sygelig Tilbøjelighed for Musik.

Muskatnød-Lever: Kombination af Stase og Fedt i Levervæv.

Muskel-betændelse: Myositis, myetis. -**rheumatisme** (gr. *rheumatismos* [*rheuma* Flod; det i Legemet flydende Sygdomsstof]) *rheumatisma musculorum*, myalgia *rheumatica*, myalgia: Lidelse, som er lokaliseret til Muskler og viser sig ved mere el. mindre stærk Smerte, ofte udstraaende, ledsaget af Ømhed og indskrænket Bevægelighed. Kan foranlediges af Kulde og Fugtighed. Lidelsen menes i Almindelighed at være af betændelsesagtig Natur; den kendes ikke nærmere; det er sandsynligt, at der ogsaa kan være anden Aarsag til Lidelsen f. Eks. Anstrengelser, toksisk Paavirkning o. l. Betegnelsen *M. rheumat.* anvendes i Regelen, hvor man mener, Lidelsen er opstaaet i Tilslutning til en Betændelsestilstand (akut el. kronisk), Myalgi el. Myopati, hvor Aarsagen er mere ubestemt, og Lidelsen sandsynligvis opstaaet i Tilslutning til Anstrengelse, Intoksikation o. l. -**smarter**: Myalgiae. -**svind** (fremadskridende): *Atrophia musculorum progressiva*. -**værn**, se *défense musculaire*.

Muskulær Legemstype (fr.: type musculaire): ældre Nomenklatur; svarer nærmest til den atletiske Type (se denne).

Musset's (M., Alfred de, fr. Digter, 1810—1857) **Symptom ved Aorta-insufficiens**: Bevægelser af hele Hovedet i Rytme med Pulsen.

Mussitatio (lat., Hvisken): Bevæ-

gelser af Læberne, som om vedkommende talte.

Mussiterende Delirier (lat. *mussitare* hviske): D., hvorunder Individet ligger hen i omtaaget og forvirret Tilstand under stadig uforstaaelig Smaamumlen og Hvisken.

Mussy's (M., Noël François Odon Guéneau de, 1813—1885) **Punkt**: Skæringspunktet mellem Forlængelsen af Sternalranden og Forlængelsen af 10. Costa; der kan være Ømhed her ved Pleuritis diaphragmatica.

Mutacismus (lat. *mutus* stum): frivillig Stumhed (hos Sindssyge, Hysterikere etc.).

Mutatio(n) (lat. *mutatio* Forandring): pludselig Optræden af nye, stabile Artsegenskaber i en ny Generation. I Bakteriologien, se Modifikation. **M. vocis**: Stemmens fysiologiske Overgang i Puberteten.

Mutationskimære (lat. *mutatio* Forandring + gr. *chimaira* Fabelvæsen sammensat af forskellige Dyr): Kimære fremkommet ved Mutation i en Legemscelle.

Mutchellers Toleransdosis: Dosis af Røntgenstråler, som en Person menes at kunne taale af udsættes for daglig gennem længere Tid uden at tage Skade deraf. *M. T.s* Størrelse er 0,2 r eller 200 Millirøntgen.

Muterende Stemme (lat. *mutare* forandre): Overgangsstemmen i Puperetsalderen.

Mutilatio (lat.): Lemlæstelse.

Mutismus (lat. *mutus* stum): fuldstændig Tab af Stemme og artikuleret Sprog paa hysterisk Basis.

mutuel Antagonisme, se Antagonisme.

Muus' Haandgreb (M., Niels Rothenborg, 1866—, Danmark): H. til at bringe Fosterhovedet i en saadan Stilling, at Tanganlæggelse kan ske i Tilfælde, hvor Hovedet ikke staar tangret. Hovedet roteres og flekteres og holdes i denne Stilling ved Haandens Hjælp, indtil den første Tangske er anlagt. Anvendes særlig ved Forisse- og uregelmæssige Issettillinger.

Myalgi(a) (gr. *mys* Muskel + gr. *algos* Smerte): smertefuld Tilstand af Muskler, beroende bl. a. paa Muskel-

reumatisme. Eks.: Myalgia lumbalis = Lumbago (Hekseskud). Syn.: Myitis, Myositis, Myogelose. **M. epidemica** (S., Einar, (Sylvest) nulevende Læge, Kbh.): i 1930 beskrevet akut, ofte febril, Sygdom med Smerte, Hævelse og Ømhed af Musklerne i Epigastriet og paa Truncus. Kort, godartet Forløb; epidemisk Optræden. Syn.: Bornholmske Syge.

Myalgisk, se Myalgia.

Myasis = Myiasis.

Myasthenia (gr. *mys* Muskel + gr. *astheneia* Kraftsløshed): Muskelsvækkelse. **M. gastrica** = Atonia ventriculi. **M. gravis pseudoparalytica** (Jolly): Sygdom, hvis karakteristiske Symptom er en paafaldende let indtrædende Muskeltræthed, stigende til komplet Paralyse; efter kort Tids Hvile vender den tidligere Bevægelighed tilbage. Lidelsen paavises ved med faradisk Elektrode at udløse en kontinuerlig Række Muskelkontraktioner; fuldstændig Reaktionsløshed (d. e. Paralyse af vedkommende Muskel) indtræder da meget hurtigt (**myastenisk Reaktion**) f. Eks. allerede efter 10—20 Kontraktioner. — Den nærmere Aarsag til Lidelsen, der menes lokaliseret til selve Muskulaturen, er ubekendt. — Hvis Affektionen rammer Respirationsmusklerne o. l. livsvigtige Muskelgrupper («myastenisk Bulbærparalyse», «Bulbærparalyse uden anatomisk Fund»), kan den blive deletær. — Syn. Erb.-Goldflams Symptomkompleks.

Myatonia congenita (Oppenheim) (gr. *mys* Muskel + gr. *atonia* Slaphed): medfødt Slaphed af Muskulaturen paa Truncus og Ekstremiteter. Muskelinsufficiensen er saa udtalt, at Individet (Barnet) gør Indtryk af at være lamt, skønt enhver Muskel i og for sig kan bringes til en vis Kontraktion. — Syn. Amyotonia.

Mycelium (gr. *mykes* Svamp): Fletværk af Hyfer hos Svamp.

Mycetismus (gr. *mykes* Svamp): Svampeforgiftning; de giftige Stoffer er dels Alkaloider f. Eks. i Fluesvampen: Muscarin og Cholin dels Syrer f. Eks. Agaricin, Glysocider el. Toksalbuminer, men i de fleste Tilfælde er Giftstoffernes Natur ukendt. Symptomer: Gastro-

enteritis, nervøse Symptomer eller hæmolytiske Tilfælde: Koliksmerte, Tørst Synkebesvær og Præcordialangst, senere Kramper, Delirier eller en narkose-lignende Tilstand med Dyspnoe og Hjertekollaps. Undertiden Hæmoglobinuri og Ikterus. Efter de dominerende Symptomer tales om: 1) *M. intestinalis*, 2) *M. choleraformis*, 3) *M. cerebialis* og endelig 4) *M. muscarinicus* = Muscarinismus.

Mycetoma (gr. *mykes* [mykel-] Svamp): tropisk Hudlidelse, der skyldes Infektion med en særlig Svampeart, hyppigst angibes Underextremiteterne (Fødderne), og bestaar af fungøse Masser og mellemliggende dybe Saar og Fistelgange.

Myco-bacterium (gr. *mykes* Svamp + *Bakterie* [s. d.]): Bakterieslægt, der udmærker sig ved ægte Forgrening (kan henregnes til Actinomyceterne) og Syrefasthed. Hertil hører **M. tuberculosis**, Tuberkelbacillen, opd. 1882 af Koch, (K., Robert, 1843—1910, Tyskland): Man skelner mellem *Typus humanus*, *Typus bovinus*, *Typus avium* (*gallinae*) og Tuberkelbaciller hos koldblodede Dyr. **M. leprae**, Spedalskhedsbacillen, opd. 1873 af Hansen (H., Gerhard Henrik Armauer, 1841—1912, Norge). **M. paratuberculosis**: kort Stav, mindre end Tuberkelbacillen, fremkalder Kvægets Paratuberkulose. Desuden kendes talrige apatogene eller svagt patogene, syrefaste Baciller, f. Eks. **M. phlei** (Thimothégræsbacillen) og **M. smegmatis** (Smegmabacillen, paa Genitalslimhinderne). **-gastritis** (gr. *gaster* Mave): Betændelse i Ventriklen som Følge af Tilstedeværelse af Svampe — ikke Bakterier. **-myringitis** (*Myrinx*, s. *Myringitis*): Betændelse af Trommehinden fremkaldt af Aspergillus eller andre Svampe. **-terapi** (gr. *therapeia* Pleje): Behandling af Sygdomme ved Indgift af Svampe f. Eks. Gær ved Furunkulose.

Mydriasis (gr.): Udvidning af Pupillen. Kan skyldes Lammelse af Spinkter. (**M. paralytica**) eller sjældnere Irritation af Dilator (b. *spastica*) ved Sympatikuslidelser; se Mydriaticum.

Mydriaticum (*Mydriasis* [s. d.]):

Stof, som ved Opsugning fra Konjunktiva fremkalder Mydriasis. Atropin, Skopolamin og Homatropin virker lammende paa Sfinkter, medens Kokain fremkalder Pupildvidning ved at irritere Sympaticus.

Myel-aemia (gr. *myelos* Marv + gr. *haima* Blod) = Myelosis: se Leucæmia. **-algia** (gr. *algos* Smerte): Rygmarvsneuralgi. Smerte, der lokaliseres til Rygmarven og dens Hinder (ældre Betegnelse). **-asthenia** (gr. *astheneia* Kraftsløshed): Neurastheni med (lette) spinale Symptomer; »spinal Neurastheni«. **-encephalitis** (gr. *enkefalos* Hjerne): Betændelse af saavel Rygmarv som Hjerne.

Myelitis (gr. *myelos* Marv): Rygmarvsbetændelse; Begrebet anvendes til ogsaa at betegne Tilstande af ikkebetændelsessagtig Natur, der snarere burde benævnes Myelomalacia; man taler saaledes om en Kompressions »myelitis«, en traumatisk Myelitis o. l. — **M. transversa**: M., der rammer Rygmarven i hele dens Bredde, men kun i en begrænset Højde.

Myelo-blaster (gr. *myelos* Marv + gr. *blastos* Kim): Art hvide Blodlegemer, som normalt ikke forekommer i Blodet. De er paa Størrelse med Myelocyter, ca. 15 μ . Protoplasmaet er i Almindelighed blaalt farvet, (basofilt), uden Granula. Kernen er oval, el. let afladet og indeholder ofte et el. flere runde, svagtfarvede Partier. De stammer fra Benmarven, er Forstadier til Myelocyter. M. er vanskeligt at skelne fra Lymfoblaster, f. Eks. ved akut lymfatisk Leukæmi. **-cyter** (gr. *kytos* Hulrum): Art hvide Blodlegemer, som normalt ikke forekommer i Blodet. De er store, ca. 15 μ i Diameter. Kernen er rund el. oval, indtager ca. $\frac{1}{2}$ af Cellen. Protoplasmaet indeholder Granula og M. deles efter deres Farvelighed i neutrofile, eosinofile og basofile. Nogle kan indeholde faa og grove Granula, og have et delvist basofilt Protoplasma; de minder baade om M. og Myeloblaster, man kalder dem Overgangsceller eller **Promyelocyter**. M. stammer fra Benmarven fra ikke granulerede Myeloblaster, og er Forstadier til neutrofile, eosinofile og basofile Leukocyter. M.

kan ses i Blodet Eks. ved myeloid Leukæmi, pernicios Anæmi, Tumoræmier, spec. ved Metastaser til Benmarv. — Basofile M. er vanskelige at skelne fra Mastceller. **-grafi** (gr. *grafein* skrive): Røntgenfotografering af Rygmarven og Spinalkanalen efter Indsprøjtning af et Kontraststof (i Rg. Lipiodal og Erstatningspræp. for dette) i Spinalkanalen.

Myeloide Leukocyter, Reaktion for: se Guajakreaktion for Blodlegemer.

Myeloid (gr. *myelos* Marv + gr. *eidōs* Form) **Leukæmi**, **kronisk**: Leukæmi-form, ved hvilken Benmarven er Sæde for Hyperplasi, og Blodet indeholder abnorme Former af de fra Benmarven stammende Blodlegemer. Kliniske Symptomer kan være Miltsvulst, Anæmi, Tendens til Blødning fra Slimhinder og i Hud, vekslende Feber, Lever-svulst, Retinaforandringer, Døvhed, Svimmelhed, Ascites, Albuminuri, Cylindreruri, Urinsyreudskillelse i Stofskiftet forøges, Blodet indeholder Proteolytisk Ferment. Der kan være ringe Svulst af Lymfekirtlerne. — Karakteristisk for Blodbilledet er Forøgelse af de hvide Blodlegemers Antal, 50.000—1 Mill. eller mere; Tilstedeværelse af Myelocyter, neutrofile (flest: 10—40% ell. mere), eosinofile og basofile Myeloblaster, 1—2%, absolut og relativ Forøgelse af polymorftkernede neutrofile, eosinofile, basofile Leukocyter. Oxydasereaktion positiv. Aarsagen ukendt. Skyldes maaske en Mikroorganisme, ultravisibelt Virus eller maaske en Slags Tumordannelse i Benmarven.

Myelom (gr. *myelos* Marv): Svulst, som væsentligst bestaar af Celleformer, der normalt forekommer i Benmarven. M. optræder primært, solitært eller multipelt i Benmarv, og sjældnere i andre Organer, hvor der findes hæmopoëtisk Væv. De fleste Myelomer er Plasmocytomer. Væksten er destruerende. I moderne Nomenklatur maa de henregnes til relativt vidt differentierede Reticulomer.

Myelo-malacia (gr. *myelos* Marv + gr. *malakia* Blødhed), se Myelitis. **-meningitis** (gr. *meninx* Hinde): Betændelse af Rygmarven og dens Hinder. **-meningocele** (gr. *meninx* Hinde + gr.

kele Brok): Fremposning af Rygmarvs-substans og -hinde gennem Defekt i Hvirvelsøjlen. Sml. *Spina bifida*. -**pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Rygmarvssygdom. **M. anæmia**: Rygmarvslidelse ved Anæmia perniosa. -**pathia spasmodica**: spastisk Spinalparalyse. -**sklerose** (gr. *skleros* haard): Sklerose af Rygmarven.

Myg, se *Aëdes*, *Anopheles*, *Culex*.

Mygind's (M., Sidney Holger, 1884 —, Danmark) **Labyrintfistelsymptom**. se L.

Myiasis (gr. *myia* Flue): Sygdom i Huden fremkaldt af Fluelarver. **M. linearis** = creeping eruption.

Myiodesopsia (gr. *myia* Flue + gr. *eidos* Form + gr. *opsis* Syn) = Mouches volantes.

Myiosis = Myiasis.

Myitis = Myositis.

Mykose (gr. *mykes* Svamp): Sygdom, fremkaldt ved Infektion med Svampe (hvortil event. ogsaa Bakterier medregnes, f. Eks. Stafylomykose = Stafylokokinfection). **M. hos Dyr**: Skimmelsvampelidelser, der kan ses saavel hos Pattedyr som Fugle. Skimmelsvampene kan virke toksisk ved Optagelse af skimlet Foder eller som Infektion; hos Fugle i Lunger og Luftsække-Pneumomycos; hos Pattedyr i Respirationsorganerne samt f. Eks. hos Svin i Mesenteriets Lymfeglandler, hos Kvæg kan Placenta inficeres og Abort fremkaldes. Hyppigste paaviste Svampearter er *Asp. fumigatus*, *Absidia ramosa* samt *Rhizopus*arter.

Mykosis (gr. *mykes* Svamp): se Mykose. **M. fungoides**: sjælden Lidelse af ukendt Oprindelse især karakteriseret ved Dannelsen af udbredte Knudedannelser i Huden, hyppigst indledet af et Stadium med Erytemer og Kløe, »præmykotiske Stadium«. **M. leptotrichia**: Svampesygdom i Svælget fremkaldt af *Leptotrix* = Pharyngomykosis l. = Algosis l. = Phykosis l. = Angina l. = mykosis tonsillaris benigna = Pharyngitis keratosa = Hyperkeratosis pharyngis = Keratosis pharyngis, s. d. **M. tonsillaris benigna** = Keratosis pharyngis, s. d.

Mykotisk (gr. *mykes* Svamp): fremkaldt af, foraarsaget af Svampe.

Mylacephalus (gr. *myle* Misfoster + gr. *akefalos* uden Hovede): Misdannelse med formløs Krop og uden Hoved.

Myo-carditis (gr. *mys* Muskel + gr. *kardia* Hjerter): Betændelse af Hjertermusklen. -**chorditis** (gr. *chorde* Streng): Betændelse af Stemmebaandsmuskulaturen. -**degeneratio** (lat. *degeneratio* Udartning): Degeneration af Muskelvæv; spec.: **M. cordis**. -**dynia** (gr. *odyne* Smerte): Muskelsmerter. -**fibroma** (lat. *fibra* Fiber): Myom, der indeholder meget fibrøst Væv. -**fibrosis cordis** (lat. *fibra* Fiber): Forøgelse af Hjerterets fibrøse Væv paa Bekostning af Myocardiet. -**gelose** (*Gelose*, s. d.): Muskelforandringer, »Infiltrationer«, som Følge af Afkøling eller Overanstrengelse; de faste Partier i saadanne Muskler skal være Sæde for en Omdannelse af den kolloidale Substans til »Gelose«, o: en af Agar-Agar o. a. bundet Gummiart. Se Myalgia. -**globinuri** (lat. *globus* Kugle + gr. *ouron* Urin), se Hæmoglobinuri hos Hest. -**grafi** (gr. *grafein* skrive): Grafisk Fremstilling af Muskeltrækninger. -**gram** (gr. *gramma* Skrifte tegn): Den ved Myografi opnaaede grafiske Fremstilling af Muskeltrækninger. -**klonia** (gr. *klonos* Bevægelse): Samlenavn for Sygdomme eller Symptomkomplekser, der har det fælles, at de ytrer sig i kloniske Trækninger i visse Muskler. Kan optræde familiært i Forbindelse med Epilepsi (Lundborg), se Paramyoclonus multiplex. **M. uteri**: krampagtige Veer. -**klonus-epilepsi** (Unverricht-Lundborg): familiær Nerve lidelse, visende sig ved udbredte Myoklonier og Epilepsi, samtidig i Reglen psykiske Forstyrrelser, — og med et typisk histologisk Fund. -**kymia** (gr. *kyma* Bølge): bølgeformede Sammentrækninger af Fibrilbunderne i de enkelte Muskler (ved Neuriter, Hysteri etc.). -**lysis cordis** (gr. *lysis* Opløsning): ved Difteri paavist fuldstændig Ødelæggelse af Cellesubstansen ved Opløsning af denne. -**ma**: i Reglen godartet Svulst, bygget af Muskelvæv, hyppigst af glatte Muskelceller (Leiomyoma, M. lævicellulare), meget sjældent af tværstribede Muskelceller (Rhabdomyoma, M. striocellulare). **Myomectomy** (*Myoma* + gr. *ektome* Ud-

skæring): operativ Udskrælning af et Myom. **-mahjerte**: Hypertrophia cordis og Myocardiesvækkelse ved Myoma uteri. **-malacia** (gr. *mys* [myo-] Muskel + gr. *malakia* Blødhed): Ødelæggelse af Muskelvæv, specielt: **M. cordis** ved septiske Embolier. **-metritis** (gr. *metra* Livmoder): Betændelse i Livmoderens Muskelvæg. **-motomia** (gr. *tome* Snit) = Mvomectomia. **-pachynsis** (gr. *pachynsis* Feden): Muskelhypertrofi. **-pachynsis lipomatosa**: Pseudohypertrofi af Muskler som Følge af Fedtinfiltration. **-paralysis** (gr. *paralysis* Lammelse): Muskellammelse. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Muskelidelse sp. idiopatisk uden nogen primær Nerveidelse. **-plegia periodica** (gr. *plege* Slag): arvelig Sygdom, visende sig ved Perioder af Lammelse af Legemsmuskulaturen (med Svind af Senerflexerne), særlig efter Hvile og efter større Fødeoptagelse; Lammelserne svinder igen efter Timer til Dage. **-rrhaphia** (gr. *rhafē* Søm): Sammen-syning af et Muskelsaar. **-rrhexis** (gr. *rhēxis* Brud): Sønderrivning, Sprængning af en Muskel. **-sarkoma** (gr. *sarx* [sark-] Kød): Sarkom, der er bygget af Muskelvæv, et myoplastisk Sarkom. **-sclerosis** (gr. *skleros* haard): Muskelstivhed som Følge af Bindevævsudvikling. **-sitis**: Muskelbetændelse. **M. ossificans**: delvis Knogledannelse i Musklerne. Særlig i Femurs Adduktorer som »Rideknogler«. Kan ogsaa være fremadskridende (**M. o. progressiva**) med Knogledannelse i alle Muskler. **M. acuta epidemica**: Bornholmsk Syge, Sylvests Sygdom, epidemisk Pleurodyni, Epidemic Pleuricy: en epidemisk optrædende, stærkt smitsom Sygdom; den er karakteriseret ved pludseligt opstaaende, stikkende Smerte, særlig ved Inspiration, lokaliseret til Epigastriet, øverste Del af Abdomen el. nederste Del af Toraks, sjældnere til Interkostalmuskler, Brystmuskler, nederste Del af Abdomen — Feber 38—40° i 1—2 Døgn, Hovedpine. Svulst og Trykømhed af Musklerne ses i Almindelighed. Undertiden dyspeptiske Tilfælde. Kataralia sjældne. Komplikationer som Pleuritis sicca kan ses (ved en Epidemi i England fandtes den i mange Tilfælde, derfor

Navnet Epidemic Pleurici), ligeledes Pneumoni og Orchitis. Et el. flere Residiver er almindelig. Lidelsen menes at være en Myositis. Amerikanske Forfattere angiver et Plasmodium pleurodynia som Aarsag. Inkubationstiden 2—3 Døgn. **-spasmus** (gr. *spasmos* Krampe): Muskelkrampe. **-tonia** (gr. *tonos* Spænding): Muskelspænding, tonisk Muskelkrampe. **M. atrophica** (Steiner, 1909): Myotoni, forbundet med Muskelatrofi, Degeneration af Skjoldbruskkirtlen, Afmagring, Katarakt, vasomotoriske, seksuelle og psykiske Forstyrrelser m. m. **-tonia congenita** (Strümpell) = Thomsens Sygdom.

Myopia (gr. *myein* lukke Øjnene + gr. *ops* [op-] Øje): Nærsynethed; Refraktionsanomali, hvor parallelt indfallende Straaler uden Akkomodation mødes i et Punkt foran Nethinden. For at faa dem til at mødes paa denne for-dres et konkavt Glas. **Corneal M.** skyldes en for kort Hornhinderadius. **Lental M.** forøget Brydning i Linsen, eller at denne ligger for langt fortil. Disse kaldes **Brydningsm.** i Modsætning til **Aksem.**, hvor det er Øjeaksen, der er for lang (den almindeligste Form).

Myosis = Miosis.

Myotonisk Pupilreaktion (Saenger): (gr. *mys* Muskel + gr. *tonos* Spænding): Akkomodationsreaktion, som foregaar meget langsomt, baade Kontraktionen og den paafølgende Dilatation. **M. Reaktion**: ved faradisk Irritation af Musklerne holder Muskelkontraktionerne sig længere end normalt (flere Sekunder).

Myrekryben: Paræsthesiform. Syn. Formicatio, Myrmecismus.

Myringectomy (*Myrinx* [s. *Myringitis*] + gr. *ektome* Udskræning): operativ Fjernelse af Trommehinden.

Myringitis (*Myrinx* [maaske Forvanskning af gr. *meninx* Hinde]): Trommehindebetændelse. Ikke sjældent løstes Trh.'s øverste Lag blæreformet op af et Eksudat under dette (**M. bullosa**).

Myringo-dectomia = Myringectomy. **-dermatitis** (*Myrinx* [s. *Myringitis*] + gr. *derma* Hud): Betændelse af Trommehindens yderste Lag. **-mykosis** (gr. *mykes* Svamp): Betændelse af Trommehinden fremkaldt ved Svampe (As-

pergillus). -**plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Tillukning af Perforationer i Trommehinden. -**tomia** (gr. *tome* Snit): Snit i Trommehinden.

Myrmecliasis (gr. [*myrmex* Myre]), se Myrekryben.

Myrtebladssonde: S., hvis ene Ende er formet som et Myrteblad.

Mysophobia (gr. *mysos* alt som fremkalder Væmmelse + gr. *phobos* Frygt): Berøringsfrygt, foraarsaget ved en sygelig Ængstelse for Tilsmudsning med Snavs, Giftstoffer, Bakterier etc.

Mythomania (gr. *mythos* Fortælling + gr. *mania* Raseri, Vanvid) = Pseudologia fantastica.

Mytilismus (gr. *mytilos* Musling): Muslingeforgiftning.

Mytilotoxismus (gr. *mytilos* Musling + gr. *toxikon* Gift): Forgiftning med Pælemuslinger.

Myx-adenitis (gr. *myxa* Slim + gr. *aden* Kirtel) **labialis**: Baelz's Sygdom.

-**adenom** (gr. *aden* Kirtel): Blandings-svulst indeholdende Slimvæv og Kirtelvæv. -**idiotia** (gr. *idioteia* Uvidenhed): Kretinisme; Idiotiform, der staar i Relation til en Lidelse af Skjoldbruskkirtlen. -**infantilismus** (lat. *infans* lille Barn, *infantilis* barnlig): Infantilisme betinget af nedsat Funktion af Skjoldbruskkirtlen. Syn. I. myxoedematosus.

Myxo-bolus (gr. *myxa* Slim + gr. *bolos* Fiskeet): Protozoer; Slægt af Myxosporidier. Hyppig hos Ferskvandsfisk, hos hvilke de kan fremkalde forskellige Sygdomme, f. Eks. »Koppesygdom» hos Karper. -**chondrom**, -**fibrom**, -**lipom**, -**sarkom** (gr. *chondros* Brusk, lat. *fibra* Fiber, gr. *lipos* Fedt, gr. *sarx* [sark-] Kød): Svulster med slimdegenereret Væv.

Myxoedema (gr. *myxa* Slim + gr. *oidema* Svulst): Sygdom, der skyldes en Insufficiens af Gland. thyreoidea. De mest fremtrædende Symptomer er hos Voksne: Sløvhed, Kuldefølelse, nedsat Stofskifte. Haaraaffald og ejendommelige Hudforandringer (Huden hævet, tør, ru og uelastisk), hos Børn: Idiotti, Dvergvækst, forsinket Forhening og lignende Hudforandringer som ovenfor omtalt. **M. adultorum**: hos Voksne. **M. infantile** (sporadisk Kretinisme): hos Børn.

Myxoedème postopératoire (fr.) = Kachexia strumipriva.

Myxoma (gr. *myxa* Slim): godartet Svulst, bygget op af Slimvæv (stjerneformede Celler i en slimet Grundsubstans). Myeoblastoma = Myxosarcoma.

Myxo-neurosis intestinalis (Ewald) (gr. *myxa* Slim + gr. *neuron* Sene, Nerve): Udtømmelser **per rectum** af store Slimstykker, undertiden hele Slimrør. Skal kunne ses ved abnorme Sekretionsforhold paa nervøs eller betændelsesagtig Basis. -**rrhoea coli** + (gr. *rhoë* Flod) = Colica muxosa Colitis pseudomembranacea: Udtømmelse af rør- eller baandformede Dannelser af Slim fra Tarmen. Kan ses ved Tarmbetændelse. -**sarkom** (gr. *sarkoma* Kødsvulst): Syn. Myxoblastom ondartet Svulst væsentligst bestaaende af slimdannende Celler af Bindevævs-natur, ofte opstaar denne Svulstart ved saakaldet »myxomatøs eller slimagtig Degeneration» af cellerigt Fibrom. -**sporidier** (gr. *sporos* Sæd, Frø): Orden af Protozoer (Sporozoer), der især snylter hos Fisk, f. Eks. i Bindevævet, hvor de kan bevirke Knudedannelser.

Mælke-feber: Temperaturstigning hos Kvinder i Barselsengen, oftest paa 3.—5. Dag, naar Mælkesekretionen pludselig bliver meget rigelig, medens Udtømmelsen endnu er mangelfuld, saa at Mammæ bliver diffust spændt. Ikke at forveksle med Galactophoritis, s. d. Begrebet Mælkefeber iøvrigt omstridt. Se Kælvningsfeber. -**fistler** (lat. *fi-stula* Rør, Fistel): Fisteldannelse i Mamma efter puerperal Mastitis. -**flod** = Galaktorrhoea. -**sekretion** (lat. *secernere* [secretum] afsondre, udskille): mangelfuld el. manglende Alacti, Agalactia, Inopea lactis. -**sukker i Urin** (Lactosuria): sidste Del af Svan-gerskabet og i faa Dage efter Lactationsperiodens Ophør findes ikke sjældent L.; ligeledes undertiden ved alimenter Intoxication hos Brystbørn. Paavises ved Rubners Prøve: 10 cm³ Urin tilsættes 2—3 g Blyacetat, Urinen rystes og filtreres; Filtratet koges og tilsættes 1—2 cm³ Ammoniumhydroxyd og opvarmes igen; ved Tilstedeværelse af Laktose bliver Vædsken teglstensrød og et rødt Bundfald ud-

skilles; Glykose giver gult Bundfald. **-sukkerprøve** (Schlayer): Nyrefunktionsprøve: Intravenøs Injektion af 30 cm³ 17 % Mælkesukkeropl. normalt udskilles 80—90 % i Løbet af de første 6 Timer. Ved Nyrelidelser er Udskillelsen nedsat. **-syge**: akut, ikke febril Sygdom, som kan opstaa hos Mennesker efter Nydelse af Mælk, Mælkeprodukter, el. Kød af Dyr (Køer — Faar), som lider af »Rystesyge«. M. er sjælden udenfor Amerika. Symptomerne er Sløjhed, Opkastning, Obstepation, abdominale Smerter, Tørst; Tungen ofte svullen. Undertiden ses Uklarhed, Koma. Mortaliteten er stor. Aarsagen ukendt. **-syrebakterier**: som ægte M. betegner Orla-Jensen (O.-J., Sigurd, 1870—, Danmark) Gram-positive, ubevægelige Kokker og Stave, som ved Forgøring af Sukkerarter fortrinsvis danner Mælkesyre; de kræver organisk Kvælstofnæring og danner ikke Katalase. Andre mælkesyre-dannende Bakterier, f. Eks. Colibacillen, betegnes som uægte M. **-syre i Ventriklen**: ved Pylorusstenose findes ikke sjældent stærkt surt Maveindhold med høj Totalaciditet, men hvor denne for største Delen

skyldes Mælkesyre; den udvikles af Mælkesyrebakterien (Boas-Opplers Bacil), der som store tykke — ofte i Enderne sammenhængende — Stave kan paavises mikroskopisk. Mælkesyren paavises ved Uffelmanns Prøve, s. d.

Mæslinger = Morbilli.

Möbius (M., P. Jul., 1853—1907, Leipziger Neurolog) **Symptom ved Morb. Basedowii**: man lader Patienten se paa en Genstand og nærmer denne til ham; han vil da ikke kunne konvergere Øjnene saa meget som normalt saa de hurtigt viger ud til Siden.

Møntfanger (Graefe): Sonde, forsynet med en lille bevægelig flad Metal-kurv med opad frie Rande til at fiske Mønter o. l. op af Øsofagus.

Mørkefelt-Mikroskopi: en M.-Methode; hvorved Præparatet belyses paa en saadan Maade, at kun det Lys, der afbøjes af Mikrober o. a. Partikler, kommer ind i Mikroskopet. Man ser altsaa Mikroberne som tilsyneladende selvlysende paa sort Baggrund. Metoden er særlig egnet til Undersøgelse for Spirochæter (Sp. pallida, Sp. icterohæmorrhagiae), som er saa tynde, at de næppe kan ses i alm. Lysfelt.

N

Naalafledning, se Afledning.

Nabotiske Æg, se Ovula N.

Naegele's (N., Franz Carl, 1778—1851, Tyskland) **Bækken**: ankylotisk, skraat forsnævret Bækken, idet den ene Ala ossis sacri mangler. Der er Ankylose i Articulatio sacroiliaca paa samme Side. (Pelvis oblique per ankylosin vel per defectum augusta). N.'s **Obliquitet** = Asynklitismus anterior, s. d., (første Issebensstilling). N.'s **Perforatium**: Perf. konstrueret af N. N.'s **Tang**: Fødselstang konstrueret af N.

Nagana, se Trypanasomier.

Nagel's (N., Willibald, 1870—1911, Tyskland) **Prøve**: P. for Farvesansen. De hyppigst forvekslede Farver er trykt i koncentriske Cirkler.

Naja (ceylones. *noya* Brilleslange): Slægt af Giftslanger (s. d.), hørende til Colubridae. N. **tripudians**, Brilleslange, Cobra de Capello, forekommer i Størstedelen af Sydasiens. N. **bungarus** (N. hannah): den største og farligste af alle Giftslanger, ligeledes i Sydasiens. N. **haje**, ægyptisk Brilleslange, Kleopatraslange i Østafrika og Arabien.

Nakkefænomen, se Brudzinskis Nakkefænomen.

Nanisme (gr. *nannos*, *nanos* Dværg): Dværgvækst.

Nanismus (gr. *nanos*, lat. *nanus* Dværg): Dværgvækst som Følge af nedsat Funktion af Hypofysen; der er ofte Dystrofi af Genitalorganerne, svagt udtalte sek. Kønsskarakterer m. m.

Nano-cephalia (gr. *nanos* Dværg + gr. *kephale* Hovede) = Mikrocephali: abnorm ringe Udvikling af Kraniet. -**melia** (gr. *melos* Lem): abnorm ringe Udvikling af Ekstremiteterne. -**somia** (gr. *soma* Legeme): Dværgvækst, der skyldes et oprindeligt for lille anlagt Individ, men hvor Udviklingen ellers er normal. Syn. Pygmæismus.

Nanus (gr. *nannos*, *nanos*): Dværg.

Napfkucheniris (ty.) = Iris bombé.

Narcismus (*Narkissos*, græsk mytisk Figur): med Onani forbunden abnorm »Forelskelse« i eget Legeme.

Narko-hypnia (gr. *narkē* Stivnen + gr. *hypnos* Søvn): om en lettere Bedøvelse mindende Overgangsform mellem Søvn og vaagen Tilstand (Følelsesløshed, Slaphed etc.). -**lepsia** (gr. *lepis* Anfald): anfaldsvis optrædende søvnliggende Tilstand (ved Epilepsi, Hysteri og som selvstændig Lidelse. Sml. Gélinau's Sygdom.). -**logia** (gr. *logos*, Ord, Lære): Læren om Bedøvelse (spec. af Smarter). -**mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): 1) sygelig Trang til Anvendelse af bedøvende Midler (Morfinisme, Kokainisme etc.). 2) ved sædvanemæssigt Brug af saadanne Stoffer fremkaldt Sindssygdom.

Narkose (gr. *narkosis* Bedøvelse): Bedøvelse. **Primær N.:** let, overfladisk B., der fremkommer efter faa Indaandinger af Narkosemidlet (jfr. *Ætherrus*). -**lammelse:** under Narkose — som Følge af uhensigtsmæssig Lejring — opstaaet perifer Lammelse, hyppigst i Plexus brachialis' Omraadet. **N. à la reine** (fr.): overfladisk, periodeus N. hos den Fødende under Væernes (»Turenes») Begyndelse, medens N. afbrydes i Vépauzen.

Narkotika (gr. *narkotikos* bedøvende [*narkoein* gøre stiv, bedøve]): bedøvende Midler.

Narkotismus = Narkomania.

Nasalering (lat. *nasus* Næse): Anvendelse af Næsehulhederne som Resonans ved Tale og Sang.

Nasallyde (lat. *nasus* Næse): Konsonanterne m, n, ng.

Nasalt Spring (Rønne): karakteristisk Forhold ved Synsfeltdefekterne ved Glaukom, nemlig at Synsfeltgrænsen nasalt paa en større eller mindre

Strækning følger den horizontale Linje fra Fiksationspunktet, saa at Objektet paa den ene Side af denne Linje maa føres nærmere Fiksationspunktet for at ses end paa den anden. Beror paa, at Nervetraadene i Retina ikke overskrider denne Linje, men fra Pupillen gaar i en Bue opad og nedad henimod denne »Raphé«.

Nasion (lat. *nasus* Næse): Krydsningspunktet mellem Sutura nasofrontalis og Miderplanet.

Naso-okulære Refleks, se Wernøe.

Nasosinitis (lat. *nasus* Næse + lat. *sinus* Bugt, Fordybning): Bihulebetændelse.

Natalitet (lat. *natalis* hørende til Fødslen): Fødselshyppigheden.

Natal sore (eng.; *Natal*, Distrikt i Sydafrika) = Bouton d'Orient.

Naticephalia (lat. *nates* Bagdel + gr. *kephale* Hovede): Kranieform, der minder om Nates paa Grund af en Fure langs Midtlinien med Fremhæven af Tubera parietalia.

Natiform (lat. *nates* Bagdel + lat. *forma* Skikkelse): lignende Nates; spec. n. Kraniaum, se Naticcephalia.

Nativ (lat. *nativus* naturlig, oprindeligt): naturlig, oprindeligt, modsat denatureret. **N.-præparat:** ikke fikseret Præp.

Nativismus (lat. *nativus* medfødt): Læren om at visse Begreber er medfødte.

Natteblindhed, se Hemeralopia.

Naturhelbredelse: Helbredelse af Sygdomme ved udelukkende at benytte de saakaldte naturlige Helbredelsesmidler: Diæt, Bade af forsk. Art, Lysbehandling og Massage uden medikamentelle eller kirurgiske Indgreb.

Nauheim-Bad: Nauheim er et Bade-sted i Hessen i Tyskland. Der findes her kulsyreholdige Kilder, som benyttes til Bade og Drikkekure for mange forskellige Lidelser, Nerveilidelser, Rheumatisme, Leddegigt, Hjertesygdomme, Arteriosclerose, Kvindesygdomme o. l.

Naunyn's (N., Bernh., 1839—1925, Int. sidst Baden-Baden) **Centrum** = Læsecentret.

Naupathia (gr. *naus* Skib + gr. *pathos* Lidelse): Søsøge, syn. Morbus nautilus.

Nausea (lat. [gr. *nausia*] Kvalme, Søsye): let Form for eller Begyndelse til Kvalme eller Opkastning. **N. epidemica**, »Roskildesye»: en godartet, epidemisk Sygdom, som i 1935 iagttoges først paa Anholt (Rischel, Axel, 1903—, Danmark), senere i Roskilde og adskillige andre Steder i Danmark samt i England. Symptomer: Kvalme, Opkastning, Hovedpine, Svimmelhed, Diarré, ofte med meget rigeligt vandige Udtømmelser, men uden Blod eller Slim; ingen eller lav Feber; brat Begyndelse; Varighed 1—2 Dage.

Navle-stræng-betændelse = Omphalophlebitis neonat. **-blødning** = Omphalorrhagia: Blødning fra Navlestumpen. **-brøk**: B., hvor Broksækken strækker sig ud i N. -fremfald = Prolapsus funiculi = Omphaloproptosis. **-granulom**: se Fungus umbilicalis. **-knuder**: enten ægte, virkelige Knuder, eller ogsaa uægte, d. e. uregelmæssige Fortykkelse paa N. **-lyd**: pustende eller hvislende Lyd, isochron med Fosterets Hjertelyd; formenes opstaaet i N., særlig ved Kompression af denne. = Streptus funiculi umbil. **-omslyngning** omkring Fosterets Lemmer eller Hals, undertiden saa stram, at Cirkulationen i N. afbrydes. **-prøve**: retsmedicinsk Undersøgelse af Navlesnorsstumpen hos Lig af nyfødte til Bestemmelse af Varigheden af det ekstrauterine Liv; tidligere (fejlagtigt) ogsaa til Afgørelse af, om Barnet havde levet eller ej. **-reposition**: det Indgreb, hvorved den fremfaldne N. føres tilbage i Cavum uteri = Apothesis = Omphalotaxis.

Neandertalmenneske, **-race**, se Homo neandertalensis.

Navling: Underbinding og Overklipping af Navlesnoren = Omphalotomia.

Nearthrosis (gr. *neos* ny + gr. *arthron* Led): nydannet Led.

Nebula corneae (lat. *nebula* Taage): fin, taageformig Korneauklarhed.

Necator (Dochmius) **americanus** (lat. *necator* Dræber): en Nematode, som meget ligner Ancylostoma duodenale, og spiller samme patogene Rolle.

Necraemia (gr. *nekros* Lig + gr. *haima* Blod): Tilstand karakteriseret ved, at en stor Del af de røde Blodlegemer gaar i Opløsning.

Nedgroet Negl = Ungvis incarnatus.

Nedledning af Fod: Operation, hvorved en Sæde- eller Sædefodstilling omdannes til en Fodstilling.

Nedstyrtning = Præcipitatio.

Nedsynkning af Livmoderen = Descensus uteri.

Nedtrykthed (sjælelig) = Depressio mentis.

Nefelometer (gr. *nesele* Taage + gr. *metron* Maal): et Apparat til Maaling af Uklarheden af Vædske med suspenderende Partikler, f. Eks. Bakteriekultur eller -opslemning.

Nefrotyfus (gr. *nefron* Nyre + *tyfus* [gr. *tyfos* Røg, Uklarhed]): Tyfus, hvor fortrinsvis Nyrene angribes.

Neftel's (N., William Basil, 1830—1906, New York) **Sygdom**: Smerter og Ildebefindende i enhver anden Stilling end den liggende.

Negationsdelirium (lat. *negatio* Nægtelse + lat. *delirium* Afsind): Psykoseform af depressiv resp. paranoid Art, hvor Pt. benægter Eksistensen af alt muligt — deres egne Organer, hele Legemet, Omgivelserne, ja Verden overhovedet.

Negativ Fase (lat. *negativus* nægtende): et forbigaende Fald i Blodets Antistofkoncentration kort efter Injektion af et Antigen; den derpaa følgende Stigning kaldes den positive Fase.

Negativismus (Kahlbaum), (lat. *negativus* benægtende): ved Katatoni og andre Former af Schizofreni forekommende karakteristisk Tilbøjelighed til stupid Modstand mod enhver udefra kommende Tilskyndelse og spec. ethvert Forsøg paa at hidføre Stillingsforandringer.

Negleblink, se Capillarpuls.

Nègres mouchetés (fr.): Neger med udbredte Vitiliginer (»broget Neger»).

Negri's (N., Adelchi, 1876—1912, Italien) **Legemer** (1903): rundagtige L., der findes i Ganglieceller hos Dyr eller Mennesker, der er døde af Hundegalskab.

Negro cachexy (eng.): Geophagia, sygelig Lyst til at fortære Jord. **N. lethargy**: Sovesyge, Nelavane.

Neisser's Diplokok, se Gonokokken. N.'s (N., Max, 1869—, Frankfurt

a. M.) **Farvemetode for Difteribaciller**: Udstrykningspræparater farves med eddikesur Methylenblaatopløsning, skylles og farves paany med vandig Vesuvinsopløsning. Herved farves Babes-Ernsts Korn stærkt. Mere praktisk er Bies Modifikation, s. d.

Neisseria, se Diplokokker.

Neisser (N., Ernst, 1863—, Stettin)

-Pollacks Punktur: perkutan Hjernepunktur i diagnostisk eller terapeutisk Hensigt gennem en minimal Trepanationsaabning.

Neisser (N., Max) **-Wechsbergs** (W., Friedrich, nulev., Tyskland) **biopskopske Metode**: M. til Paavisning af Leukocidin, der beror paa, at uskadte Leukocyter reducerer Metylenblaat, saa det bliver farveløst, medens de af Leukocidin dræbte Leukocyter ikke paavirker det. **N.-W.'s Fænomen**: Ved stort Overskud af bakteriolytisk Antistof ses undertiden formindsket el. ophævet Bakteriolyse.

Nekro-biosis (gr. *nekros* Lig + gr. *biosis* Liv): begyndende Nekrose; døde Celler ligger hist og her i sundt Væv.

-derm(at)itis (gr. *derma* [dermat-])

Hud: til Nekrose førende Hudlidelse.

-mania (gr. *mania* Raseri, Vanvid) =

-philia (gr. *fileein* elske): Ligskædning;

Foretagelse af seksuelle eller seksueltfarvede Handlinger overfor Lig. **-phobia**

(gr. *phobos* Frygt): sygelig Frygt 1) for

Lig, 2) for selv at skulle dø. **-pneumonia**

(gr. *pneumon* Lunge): nekrotisk

Henfald af Lungevæv. **-(o)psia** (gr.

opsis Syn): Aabning af Lig af Hensyn

til Fastsættelse af Dødsårsagen, syn.

Autopsia, Sektion. **-sis** lokal Død af

Vævseller. **N. humida**: fugtig Nekrose.

N. sicca: tør V., Gangræn, jvf. Gangræn.

-spermia (gr. *sperma* Sæd): Sæd

med døde Sædfim. **-tomia** (gr. *tome*

Snit): 1) Ligaabning. 2) Opmejsling af en

Knogle eller Sekvesterkapsel ved Osteomyelitis for at fjerne Sekvestre. **-zoo-**

spermia (gr. *zoon* Dyr + gr. *sperma*

Sæd): Produktion af udelukkende døde

Sædfim.

Nekrosebacil (gr. *nekrosis* Dræben),

se Bac. necroseos.

Nekrotisk (gr. *nekros* Lig): = (af)-

dødt.

Nélaton's (N., Auguste, 1807—1873,

Paris) **Kateter** ogsaa kaldet «blødt Gummikateter»: blødt, elastisk K. af simpel Rørform fabrikeret af vulkaniseret Kautschuk: taaler Kogning. (se desuden: Kateter).

Nelavane, afrikansk Sovesygge: kronisk febril Tropesygdom, der navnlig findes i Afrika, og som skyldes Trypanosoma gambiense, der overføres til Dyr og Mennesker ved Stik af Tsetsefluer (*Glossina palpalis*). Inkubationstiden kan være meget lang (aarevis). Symptomer: remitterende Feber, Milt- og Kirtelsvulst, Anæmi, senere Somnolens, Kramper o. a. nervøse Symptomer. Slet Prognose. Atoxyl- og Salvarsanterapi har dog gunstig Virkning. Den egentlige Sovesygge viser sig først ved Parasiternes Overgang i Spinalvædsken.

Nemathelminthes (gr. *nema* [nemat-] Traad + gr. *helmins* [helminth-] Orm): Rundorme; Klasse af Orme, hvoraf mange er parasitiske. Herunder to Ordener: Nematoder (egentlige Rundorme) og Acanthocephali (Kradserer).

Neo-cytosis (gr. *neos* ny + gr. *kytos*

Hulrum): Tilstedeværelse af umodne

Celleformer i det perifere Blod. **-logis-**

-mus (gr. *logos* Ord): Ordnydannelse;

ret hyppigt Symptom ved Dementia

præcox. **-malthusianisme** (Malthus,

Th. R., eng. Nationaløkonom, 1766—

1834): bestemt Retning indenfor

Nationaløkonomien, hvis Hensigt er

Indskrænkning af Bornefødslernes Antal

gennem Præventivmidler mod Befrugt-

ning for at undgaa en ellers uundgaaelig

Overbefolkning. **-natus** (lat. *natus*

født): nyfødt. **-phobia** (gr. *phobos* Frygt):

Frygt for alt nyt. Se Misoneisme.

-phrenia (gr. *phren* Sind): brugt til at

betegne Sindssygdom hos Børn. **-plasi**

(gr. *plasis* Dannelse): Nydannelse af

Væv i Betydningen Heteroplasi (se H.).

-plasma (gr. *plasma* det dannede, for-

mede): Nydannelse, Svulst. **-teni** (gr.

teinein [ten-] udstrække sig): Ud-

viklingshæmning og -stilstand paa et

ufuldkomment Stadium.

Nephel-opia (gr. *nefele* Taage, Sky

+ gr. *ops* [op-] Øje): Taagesyn ved

Katarakt eller Korneauklarhed. **-opsia**

gyratoria (gr. *opsis* Syn): hysterisk

Synsforstyrrelse af hallucinatorisk Art

i Form af en omdrejende Taageplet.

Nephr-algia (gr. *nefros* Nyre + gr. *algos* Smerte): Nyresmerter som Følge af en ejendommelig Form for Nyrebetændelse karakteriseret ved Fortykkelse af Membrana propria, renal og perirenal Bindevævsudvikling. **-ectasia** (gr. *ektasis* Udvidelse): Udvidelse af Pelvis og Calyces renis (se ogsaa Hydronephrose). **-ectomia** (gr. *ektome* Udskæring): operativ Fjernelse af Nyren. **N. subcapsularis** (Ollier): Eksstirpation af Nyren ved at løsne den ud af Kapslen i Tilfælde, hvor denne er fibrøs fortykket og adhærent til Omgivelserne. **-emphraxis** (gr. *emphraxis* Tilstoppeelse): Tilstoppeelse af Nyren. **-haemorrhagia** (gr. *haima* Blod + gr. *rhegnymi* [*rhaq-*] bryder): Nyreblødning.

Nephro-cele (gr. *nefros* Nyre + gr. *kele* Brok): Brok, hvis Indhold dannes af en Nyre. **-cirrhosis** (gr. *kirrhos* gul) **arteriosclerotica diffusa**: er, sikkert med Urette, foreslaaet som en særlig Form i Modsætning til den rene arteriosclerotiske Nyrelidelse (Nephrosclerosis), der da maatte betegnes: **N. art. disseminata**. **-gestose** (lat. *gestare* være svanger): Svangerskabsnephropathi. Nephrogestose: Svangerskabsnephropathi (se-nephropathi). **-lithiasis** (gr. *lithos* Sten): Stendannelse i Nyre. **-lithotomia** (gr. *lithos* Sten + gr. *tome* Snit): Nephrotomi med Fjernelse af Nyresten. **-lysis** (gr. *lysis* Løsning): operativ Udløsning af Nyren af dens Membrana propria, særlig ved Nephralgi, s. d. **-pathia** (gr. *pathos* Sygdom): Nyresygdom. **-pexia** (gr. *pexis* Tilheftning): operativ Fiksering af en Vandrenyre paa dens rette Plads. Rovsings Metode: Nyren lægges frem; Membrana propria gennemskaeres ved et Fløjdræssnit langs den konvekse Rand og afløses til begge Sider. Omkring Nyrens nederste Pol føres en Silketraad ud og ind gennem Membrana propria; Traadens Enden føres ud gennem Muskel og Hud i Højde med Costa X og knyttes over en Gazetampon, efter at Nyren er trukket op i sit rette Leje. **-phthisis** (gr. *phthisis* Svindstot): Henfald, Svind af Nyrevæv specielt ved Tuberkulose. **-ptosis** (gr. *ptosis* Fald): Lejeforandring af Nyre. **-pyelitis** (gr. *pyelos* Bækken): Pyelonephritis: Betændelse i Pelvis og Nyre.

-rrhagia (gr. *rhegnymi* [*rhaq-*] bryder): Nyreblødning. **-rrhaphia** (gr. *rhafe* Søm): Sammensyning af en Nyre; ogsaa benyttet = Nephropexia. **-sclerosis** (gr. *skleros* haard): Nyreforandring beroende paa elastisk-hyperplastisk Intimafortykkelse, senere Hvalin- og Fedtdegeneration af de smaa og de mindste Kar (se videre under Nefritis). **-sis**: degenerativ Nyrelidelse (se under Nefritis). **-stomia** (gr. *stoma* Aabning): Dannelsen af en Kanal fra Legemets Overflade gennem Nyren ind til Nyrebækkenet (til Drænage ved Hindring for Urinens normale Afløb). **-tomia** (gr. *tome* Snit): Incision i Nyreparenchymet.

Neptunsbælte: 3 m langt, ca. $\frac{1}{2}$ m bredt Linnedstykke, hvis ene Ende fugtes med koldt Vand; anlægges som Omslag om Underlivet.

Nervebetændelse (lat. *nervus* Streng, Nerve) = Neuritis. **N.** i flere Nerver = Polyneuritis. **-celler** = Ganglieceller. **-ekstraktion** (lat. *extra-here* [*extractum*] trække ud) = Neuraxeresis. **-endeplade**: Aksecylindrenes pladeformede Afslutning ved Overgang til Muskeltraadene. **-excision** (lat. *excisio* Udskæring): Neurektomi. **-feber**: gammeldags Betegnelse for Tyfus. **-knode** = Ganglion. **-kredsløb**: Energikredsløbet i Nervesystemet. **-lepra** = Lepa nervosa, s. d. **-marv** = Marvskede. **-massage**, se Nervepunkt. **-nævus** (lat. *nævus* Modermærke) = Nævus linearis. **-plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): operativ Erstatning af Nervedefekt. **-punkt** (Cornelius): Punkt inden for Nervebanerne, der er særligt ømfindtligt for Tryk, og som er tilgængeligt for Behandling med »Nervemassage«. **-rødder**: perifere Nervers Udspring i Centralnervesystemet. **-smerte** = Neuralgia. **-strækning** = Neurotonia. **-strøm**: et med Muskelstrøm analogt Fænomen i Nerverne. **-svulst** = Neurom (s. d.). **-svækkelse** = Neurasthenia. **-sygdom** (i Almindelighed) = Neuropathia.

Nervina (lat. *nervus* Streng, Nerve): beroligende Midler, specielt om Midler, der anvendes ved nervøse Tilstande.

Nervosismus (lat. *nervus* Streng, Nerve): Nervøsitet.

Nervotabes = Neurotabes.

Nervøs Døvhed (Nervedøvhed): D. som Følge af Lidelse af Nervus acusticus.

Nervøsitet = Nervosismus.

Nervøs Lidelse = Neurosis. N. L. efter Ulykkestilfælde = Neurosis traumatica. Sml. Nervesygdom.

Nestiotomia (gr. *nestis* Jejunum [egl. fastende] + gr. *stoma* Aabning) = Jejunostomia.

Netbrok = Epiplocele.

Nethindebetændelse: Retinitis, -**løsning:** Amotio retinae.

Nethindeløsning: alm. anvendt Germanisme for Løsning af Nethinden fra Aarehinden. = Amotio retinae.

Nettle rash (eng.): Nældefeber, Urticaria.

Neubauer-Fischer's (N., Otto, Læge, f. 1874, München) **Prøve:** ved Mavecarcinom menes Mavesaften at indeholde et særligt Ferment, som i Modsætning til Pepsin spalter Glycyltryptophan, hvorved Tryptophan frigøres og kan paavises ved Farvereaktion. N.-'s **Reaktion:** 1) Normalt sur Urin, som omrystes med en Opløsning af Lacmoid i Æter, farves blaa eller grønlig, medens abnormt sur Urin holder sig farveløs. 2) Urobilinogenholdig Urin, som tilsættes en 2 % Opløsning af Dimethylparaminobenzaldehyd i 5 % Salt-syre, vil farves rød, evt. først efter Opvarmning.

Neuber's (N., Gustav, 1850—, Kiel) **Metode:** Behandling af osses Tuberkulose med Udskrabning og Fyldning af Caviteten med 10 % Jodoform-Glycerin.

Neufeld's (N., Fred, 1869—, Berlin) **«Quellungsreaktion»:** en Metode til hurtigt Typebestemmelse af Pneumokokker: Ekspektoratpartikler blandes med agglutinerende Serum af de forskellige Typer; den positive Reaktion viser sig ved stærk Opsvulmen af Pneumokokkernes Kapsler.

Neumann's (N., Heinrich, nulev., Wien) **Metode:** Lokalanæsthesi af Mellemøret og Processus mastoideus ved Novocainsuprareninjektion paa Overfladen af Processus mastoideus langs Tilheftningen af ydre Øre samt under Periost af Øregangen.

Neumann's Sygdom (N., Isidor,

Wienerlæge, f. 1832) = Pemphigus vegetans.

Neur-algia (gr. *neuron* Sene, Nerve + gr. *algos* Smerte): Nervesmerte; symptomatisk Betegnelse for tilsyneladende spontane og gerne anfaldsvis optrædende Smerter i en bestemt Nerves Udbredningsomraade, f. Eks. Trigeminus. Aarsagerne meget forskellige — Tryk, Betændelser, Hysteri etc. adj.: neuralgisk. -**asthenia** (Beard) (gr. *astheneia* Kraftesløshed): »Nervesvækkelse»; Neurose, hvis mest fremtrædende Symptomer er: alm. legemlig og sjælelig Træthed, Irritabilitet («Neurerethismus»), hypokonder Selvoptagethed, abnorme Sensationer, spec. en Følelse af Tryk i Hovedet («Casque neurasthénique»), Søvnløshed m. m. -**asth-cordis-gastrica-sexualis**. N. med overvejende Symptomer fra henhv. Hjertets, Ventrikels og Seksualorganernes Side. -**atrophia** (gr. *atrofia* Udtæring): Svind af Nervevæv som Følge af lokale Ernæringsforstyrrelser. -**ectomia** (gr. *ektome* Udskæring): Resektion af en Nerve. N. **opticociliaris**: Neurotomi optociliaris forbundet med en Resektion af N. opticus. -**exairesis** (gr. *exairesis* Udtagen): Eksstirpation af en Nerve ved at fatte den med en Tang, der drejes til Nerven brister, hvorved det er muligt at fjerne et langt Stykke.

Neuraxitis epidemicus (Sicard) (gr. *neuron* Sene, Nerve + gr. *axon* Akse): Samlebetegnelse for visse infektiøse Nerveidelser, der grupperer sig omkring Encephalitis epidemicus.

Neurektomi (gr. *neuron* Sene, Nerve + gr. *ektome* Udskæring): Nerveexcision.

Neurinom (gr. *neuron* Sene, Nerve): Svulst i Centralnervesystemet, der er udgaaet fra de Schwann'ske Celler (el. fra Bindevævsceller), og er benigne; hyppigst paa 8. Hjernenerve.

Neurinsarkokleisis (gr. *neuron* Sene, Nerve + gr. *is* [in-] Fiber + gr. *sarx* [sark-] Kød + gr. *kleisis* Tillukken): Indlejrning af Nerver i Muskellapper for at skærme dem mod Tryk.

Neuritis (gr. *neuron*, Sene, Nerve): Nervebetændelse, af irritative Symptomer ledsaget degenerativ Proces i en

perifer Nerve; under N. indbefatter man Affektioner af meget forskellig Oprindelse: infektiøse, toksiske, traumatiske etc.; relativt sjældent drejer det sig om en ægte »Betændelse«. Lidelser kan føre til Følelssvækkelse, Pareser, Atrofi af Muskulaturen, Reflekstab etc. i vedkommende Nerves Omraade. **N. lumbalis puerperalis** = Neuropathia cruralis puerp. **N. nasalis myopum**: tidligere brugt, misvisende Betegnelse for en hos Myoper forekommende Skraastilling af Papillens Kar, hvorved dens nasale Rand ses uskarpt. **N. optica**: Betændelse af Synsnerven. **N. o. macularis s. axialis**: Betændelse af Nerveakraadene til de centrale Dele af Retina. **N. o. descendens** og **N. o. ascendens** eftersom den breder sig oppefra eller nedefra, **Neuroretinitis** naar den tillige breder sig mere eller mindre ud i Retina. **N. o. retrobulbaris**, hvor kun den bag Øjeæblet beliggende Del er angrebet, saa at der ikke ses oftalmoskopiske Forandringer, før der kommer sekundær Atrofi. **N. (optico-) intraocularis** = Stasepapil.

Neuro-blast (His) (gr. *neuron* Nerve + gr. *blastos* Kim): Forstadium til Ganglieceller. **-blastom** (*Blastom* [gr. *blastos* Kim]): ret sjælden Hjernesvulst af Gliomgruppen, der er godartet. **-chorioiditis** (*Chorioidea* [gr. *chorion* Hud + gr. *eidos* Form]): Betændelse af Chorioidea og Nerv. opticus. **-derm(at)itis (chronica, circumscripta)** (gr. *derma* [dermat-] Hud): Hudsygdom af neuropatisk Oprindelse i Form af stærk Kløe paa begrænsede Hudpartier med efterfølgende Pigmentering og Fortykkelse af Huden. **-dermatosis** (Tomassotti): Hudneurose (Spasmodermier og Æsthesiodermier). **-dynia** (gr. *odyne* Smerte): Nervesmerte. **-epitel** (*Epitel* [gr. *epi* ved + gr. *thale* Brystvorte]): Sanseepitel. **-epitellom** (*Epitel* [gr. *epi* ved + gr. *thale* Brystvorte]): sjælden Form af Hjernesvulst af Gliomgruppen. **-epitellag(et i Retina)** (*Epitel* [gr. *epi* ved + gr. *thale* Brystvorte]): Stav- og Taplaget (samt ydre Kornlag) i Nethinden. **-fibroma** (lat. *fibra* Fiber): fra Bindevævet i de perifere Nerver udgaaende godartet Svulstform. Som Regel drejer det sig om multiple Svulster

= Recklinghausens Sygdom. **-gen** (gr. *gignomai* [gen-] frembringes): 1) staaende i Forbindelse med Nerve lidelse. 2) Udgaaende fra de perifere Nerver. **-glia** (gr. *glia* Lim): Støttesubstansen i Centralnervesystemet, bestaaende af (Neuro-) Gliaceller og deres Udløbere. **-kinesis** (gr. *kinesis* Bevægelse): Nervestrækning og de deraf resulterende Forandringer i vedkommende Nerve. **-labyrinthitis** (gr. *labyrinthos*): Betændelse (ev. ogsaa andre Lidelser) omfattende saavel Labyrinten som Nervus VIII. **-lipomatosis dolorosa** (gr. *lipos* Fedt): smaa, ømme Lipomer, i hvilke Nerveakraade findes indlejrede, se Devenus Sygdom. **-logia** (gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Nerverne (og deres Sygdomme). **-lues** (lat. *lues* Sot, smitsom Sygdom): Syfilis i Centralnervesystemet. **-lysis** (gr. *lysis* Løsning): operativ Udløsning af en Nerve af Betændelsessvæv el. lign. **-ma**: Nerve-svulst. **N. verum**: fra en perifer Nerve udgaaende Svulst, i hvis Dannelse baade det nervøse Væv (Nerveakraade, sjældnere Ganglieceller) og Støttesubstansen (Bindevæv, Neuroglia) deltag. **N. spurium**: paa en perifer Nerve siddende Svulst af ikke-nervøs Oprindelse (Fibrom, Sarkom etc.). **N. plexiforme** (Verneuil), »Rankeneurom«: Form af Nerve-svulst, hvor en el. flere Nervegrene er omdannet til et Fletværk af tykke, knudrede Streng. **-malacia** (gr. *malakia* Blødhed): sygeligt Henfald af Nervevæv. **-mimesis** (gr. *mimesis* Efterligning): hysterisk Efterligning af Sygdom. **-myelitis** (gr. *myelos* Marv): kombineret Betændelse af Rygmarven og dens Nerver. **-myelitis optica acuta** (gr. *myelos* Marv): en akut Nerve lidelse med Synsforstyrrelser (til Blindhed) og Rygmarvssymptomer som Følge af en akut (infektios) Demyelinisering af Synsnerverne og Rygmarven. Ofte dødelig. **-myositis** (gr. *mys* [myo-] Muskel): samtidig Betændelse i Nerve og Muskel. **-myxom** (gr. *myxa* Slim): Svulst med Myxomdannelse i Nerverne. **(-nofagi): Neuronophagia** (gr. *fageln* spise): Fagocytose af Ganglieceller. **-papillitis** (lat. *papilla* egl. Brystvorte): Betændelse af Papilla nervi optici. **-paraly-**

sis (gr. *paralysis* Lammelse): Nerve-lammelse. -**paralytisk Betændelse** (gr. *paralytikos* lammet i den ene Side): Betændelse, der er betinget af eller staar i Forbindelse med en Lammelse af Nerver. -**pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Nerve-lidelse i Almindelighed. -**pathia cruralis puerperalis** = Neuritis lumbalis peracuta: formentlig toksisk Nerve-lidelse hos Barselkvinder (Ømhed for Tryk paa Nervus cruralis og Mangel paa Evne til at løfte det strakte Ben fra Underlaget). -**phonia** (gr. *fone* Stemme): ved Hysteri og Tic forekommende Krampe i Respirationsmusklerne, der resulterer i Udstødelsen af en høj, ofte goende Lyd. -**plastik** (*plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation paa en Nerve. -**psychosis** (gr. *psyche* Sjæl): Sindslidelse paa Grundlag af en Neurose. -**recidiv** (lat. *recidivus* tilbagevendende): subacut Nervetilfælde i Forløbet af en Syffils, ikke sjældent opstaaet under eller i Tilslutning til Behandling f. Eks. med Salvarsan. -**retinitis** (*Retina* [lat. *rete* Net]): Retinitis med samtidige Betændelæssymptomer paa Papilla n. optici, hvilket ikke er sjældent f. Eks. ved Retinitis albuminurica. -**rrhaphia** (gr. *rhafé* Søm): Sammensyning af en Nerve. -**sis**: funktionel Lidelse i Nervesystemet; en Tilstand, hvor Funktionen er sygeligt forandret, uden at man kan paavise nogen organisk Basis derfor. -**sis bulbi sympathica**: Asthenopia, sympatisk fremkaldt ved en Lidelse i det andet Øje. -**tabes** (lat. *tabes* Svindsot) **peripherica** (Déjérine): Symptomkompleks ved udtalt (alkoholisk) Polyneuritis, som paa Grund af Ataksi, Refleks-tab m. m. minder om Tabes dorsalis, men adskilles derfra ved manglende Pupilstivhed, Sfinkterforstyrrelser og Spinalvædskeforandringer. -**tisation**: Regenerationsfænomenerne i en Nerve, hvis Ledningsbaner har været afbrudt. -**toksin** (*Toksin*, s. d.): et Toksin, som særlig virker paa Nervesystemet, findes i Dysenteribacil- og Slangegifte. -**tomia** (gr. *tome* Snit): Gennemskæring af en Nerve. -**tomia optico-ciliaris**: Overklipping af N. opticus og Nn. ciliares for at befri Pt. for Smerter i et f. Eks. p. Gr. af Glaukom blindt Øje. -**tonia** (gr.

tonos Spænding): Nervestrækning. -**tripisia** (gr. *tripsis* Gniden): Knusning af en Nerve. -**trophasthenia** (gr. *trophe* Ernæring + gr. *astheneia* Kraftesløshed): Neurasteni paa Grundlag af utilstrækkelig Ernæring. -**trofisk** (gr. *trophe* Ernæring): vedrørende Nervernes Indflydelse paa Vævs Ernæring.

Neurotiker: Individ, der lider af en Neurose, særlig en konstitutionel N. resp. Psykoneurose. Syn.: Neuropat.

Neurotisk, se Neurosis.

Neusser's (N., Edmund v., 1852—1912, Østrig) **Granula**: basofile G. i Nærheden af Leucocyternes Kerne.

Neutrofile Leukocyter (lat. *neuter* ingen af to + gr. *fileein* elske): Art normalt forekommende Leukocyter. Størrelsen er ca. 2 Gange et rødt Blodlegeme, ca. 12 μ . Kernen bestaar af to el. flere Afsnit, forbundet med et tyndt Forbindelsesstykke, er uregelmæssig og farves mørk. Protoplasmaet farves rødlig-blaaet og indeholder større Mængder af Granula af omtrent samme Farve. De dannes i Benmarven. Deres Antal er 60—70 %, normal Variationsbredde hos Voksne 50—80 %, 3000—7000 pr. mm³ Blod.

Neutropenia (*Neutrophili*, s. d. + gr. *penia* Fattigdom): abnormt ringe Mængde neutrofile Celler i det perifere Blod.

Neutropenia maligna = Agranulocytosis.

Neutrophilia (lat. *neuter* ingen af to + gr. *filia* Kærlighed): Evne eller Tilbøjelighed til kun at lade sig farve af neutrale Farvestoffer. Anvendes særlig for Granula i hvide Blodlegemer. Ved N. forstaas undertiden ogsaa neutrofil Leukocytose = den Tilstand, hvor Blodet indeholder flere Leukocyter med neutrofile Granula end normalt.

Névralgie des édentés (fr.): Smerter i Kæberne hos Personer, der har mistet Tænderne; antagelig foraarsaget af ostitis Processer.

Névrilité (fr.): Nervevævets specifikke Irritabilitet.

Névrite interstitielle hypertrophique progressive de l'enfance (fr.): af Déjérine beskrevet Sygdom med progressiv Muskelatrofi og tabeslignende Symptomer foraarsaget af en fibros Neuritis.

Newton's (N., Sir Isaac, eng. Fysiker, 1643—1727) **Ringe**: Ringe eller farvede Linier, som kan ses i tynde Hinder, Glasplader o. lign. under bestemte Belysningsforhold. De skyldes Interferens mellem Lysbølger. N.'s **Skive**: Papskive, hvorpaa der findes 7 farvede Udsnit, som hver optager forholdsvis samme Flademaal som den tilsvarende Farve i Spektret; naar Skiven drejes hurtigt rundt, ser den ud, som om den var helt hvid.

N-Faktor, se M-N-Systemet.

Ngana: en i Centralafrika udbredt ofte dødelig Sygdom hos Heste, Kvæg, Faar, Geder, Hund m. m. Symptomer: Feber, Ødeme, Anæmi. Hest og særlig Hund er meget modtagelige. Aarsag: Trypanosoma Brucei (Bruce). Overføres med Fluor (Tsetser) Glossina-arter specielt G. morsitans som Mellemvært.

Nichesymptom (Haudek, 1910): lille Udbugtning paa Røntgenogrammet af en Mavesæk svarende til et Mavesaar (Ulcus-Niche).

Nicol's Prisme: P. som er fremstillet af Kalkspat; Endefladerne er slebet skraa, saa at de danner en bestemt Vinkel med Sidefladerne; det er savet skraat igennem paa langs, fra et Hjørne i den ene Ende til et Hjørne i den anden; Savfladerne er slebne og atter kittede sammen med Kanadabalsam. Prismet har den Egenskab, at det kan polarisere Lys, d. v. s. at sender man alm. Lys igennem det, vil det Straalebundt, som kommer ud af det, have Æterpartikler, som kun har een Svingningsretning; den er parallel for Partiklerne i alle Bundtets Straaler. N. P. anvendes i Polarisationsapparater.

Nicolaier's Bacil, se B. tetani.

Nicolas-Favre's Sygdom: Lymphogranuloma inguinale.

Nicotinismus (Nicotianismus) (Nicot, Jean, c. 1530—1600, fransk Diplomat): Nikotinforgiftning. a) akut Forgiftn. Sympt.: Kvalme, Sved, Salivation, Diarrhoe, Bleghed, lille, hurtig Puls, senere Somnolens, Krampetrækninger, Muskellammelser. Dødelig Dosis: 5 ctgm Nikotin svarende til 1—2 grm Tobak (som Infus). b) kronisk Forgiftn hos Tobaksarbejdere og stærke

Rygere. Symptomer: Dyspepsi, Diarrhoe afvekslende med Forstoppelse, Oppressionsfølelser eller Hjertebanken. Pulsen ofte lille og uregelmæssig. Undertiden formelige stenocardiske Anfald. Desuden ofte nervøse Symptomer i Form af Søvnløshed, Tremor og Tobaksamblyopi.

Nictitatio (lat. *nictare* blinke med Øjnene): hurtige, onvolutære Blinkbevægelser, fremkaldt ved klonisk Spasme i Musc. orbicularis oculi.

Nidatio (lat. *nidus* Rede): Æggets Indlejring (Indtrængen) i Uteri Slimhinde.

Niemann-Pick's (N., Albert, 1880—1921, tysk Børnelæge) (N., P., Ludvig, f. 1868, tysk Læge) **Sygdom** (beskr. 1914): Form for Xantomatose; en meget sjælden Lidelse som ses hos smaa Børn. Forløbet er akut og totalt, ofte inden 2-aars Alderen. Symptomerne er Miltsvulst, Leversvulst, Ascites, Ødem, ingen Ikterus; Leukocytose. Den i Cellerne aflejrede fedtagtige Substans staar Fosfotiderne nær, og adskiller sig herved fra Gauchers Sygdom.

Nigredo, Nigrismus, Nigritia, Nigrities, (lat. *niger* sort): Sortfarvning. **N. a sole**: Solbrændthed. **N. cutis** = Melasma. **N. linguæ** = Lingva nigra.

Nikkekrampe: ved nikkende og ryttende Hovedbevægelser karakteriseret Lidelse hos Smaabørn, formentlig af infektios Oprindelse. Syn. Salaamkrampe, Spasmus nutans.

Nikolsky's (N., Pjotr Vasiljewich, 1855—, Rusland) **Symptom**: ved visse Sygdomme især flere Pemphigusformer optrædende abnorm stærk Saarbarhed af Huden, saaledes at Hornlaget afløses ved minimale Traumer. »Afløsning af Hudens Hornlag ved en enkel fast Strygning med en Fingerpulpa.»

Nine-day fits (eng.): = Tetanus neonatorum.

Niphablepsia (gr. *nifas* Sne + gr. *a-priv.* + gr. *blepein* se): Sneblindhed.

Nisbet's (N., William, 1759—1822, England) **Chanker** = Bubonulus.

Nisus (lat., Anstrengen): Trang til: f. Eks. at lade Vandet.

Nocardiaceer (Nocard, E. I. E., 1850—1903, fransk Dyrlæge): Actinomyketer.

Noctambulismus (lat. *nox* [noct-] Nat + lat. *ambulare* spadserie) = Sombambulisme.

Nodal-bradycardia (lat. *nodus* Knude + gr. *bradys* langsom + gr. *kardia* Hjerte): Atrieflimren kombineret med komplet Heartblock. -**rhythme**: af Mackenzie angivet særlig Form for Pulsus irregularis perpetuus fremkommet ved en samtidig Paavirkning af Atrium og Ventrikel.

Nodositas (lat. [nodus Knude]): knudeformet Dannelse. Knudethed. **N. crinium** = Trichorrhæxis nodosa.

Nodosus (lat. *nodosus*): (smaa-) knudret.

Noduli laqueati (lat., sammenslynge Knuder): Knudedannelse i Haarene som Følge af spontan Sammenslyngning af disse.

Nodulodermatitis (lat. *nodulus* lille Knude + gr. *derma* [dermat-] Hud): Sygdom i Huden med betændelsesagtige Fænomener under Form af Knudedannelse.

Nodus vocalis (lat. *nodulus* lille Knude): Sangerknude, s. d.

Nodus (lat., Knude): Knude, Tuberculum. **N. arthriticus**: Gigtknude.

Noeud vital (fr.): det formodede Aandedrætscentrum i Medulla nær Nervus vagus' Udtræden.

Noeuds des corps caverneux (Nélaton) (fr.): plastisk Induration af Corpora cavernosa penis.

Noguchi's (N., Hideyo, 1876—1928, Japan, senere New York) **Reaktion**: 1) Luetinreaktionen, 2) særlig Modifikation af Wassermann's Reaktion: Menneske-Blodlegemer med deres specifikke Hæmolysin bruges i Stedet for Faareblodlegemer og deres Hæmolysiner, 3) særlig Prøve paa Spinalvædsken ved Tabes dorsalis og generel Parese.

Noli me tangere (lat., berør mig ikke): betegner et Omraade af sygt Væv (spec. Svulster), som kun forværres ved lokale Indgreb.

Noma (gr. *nome* ædende Saar [egl. Græsgang]): Ansigtsskoldbrand, fugtig Gangræn udgaende fra Mundvinklen og hurtig bredende sig ud over Kinden. Ses særlig hos meget debile Børn med Mundlidelse f. Eks. ved svære Tilfælde af Morbilli.

Nona: folkelig Betegnelse af usikker Oprindelse for en under Influenzaepidemien i Norditalien 1890 optrædende Søvntilstand med Delirier, der almindeligvis førte til Døden og antagelig skyldtes en infektiøs Hjernebetændelse. Maa ske = Encephalitis lethargica.

Non-disjunction (lat. *non* ikke + lat. *disjunctio* Adskillelse): Fejlreduktion.

Nonne-Apelt's (N., Max, f. 1861; A. F., nulev., tyske Læger) **Metode** til Paavisning af patologiske Mængder af Globulin i Spinalvædsken: lige Dele Spinalvædske og mættet Ammoniumsulfatopløsning blandes; efter 3 Minutters Forløb betragtes Blandingen. Opalescens eller Uklarhed betyder abnormt Indhold af Globulin.

Nonnesusen: fra tysk, Nonnen-geräusch, se anæmisk Lyd.

Noopsyche (gr. *noos* Sind, Forstand + gr. *psyche* Sjæl) (Stransky): Forstandslivet.

No-restraint System (eng.): af Connolly gennemført System i Sindssygebehandlingen, der principielt undlader Anvendelsen af mekaniske Tvangsmidler.

Normaldraabepipette (Normaldraabetæller): P. med cirkulat Afdrypningsflade, der maaler 3 mm i Diameter. 20 Draaber destilleret Vand afdryppet med N. ved 16—20° skal veje 0,95—1,05 g.

Normoblast (lat. *norma* Rettesnor, Norm + gr. *blastos* Kim): kerneholdt rødt Blodlegeme, hvis Størrelse ligger indenfor de normale Variationer for røde Blodlegemer, 5—10 μ ; har iøvrigt samme Characteristica som Megaloblast; se denne.

Nosema (gr., Sygdom): Protozoer; Slægt af Microsporidier. **N. bombycis**: Aarsagen til Sygdommen »Pebrine» hos Silkesommerfuglens Larve; bekendt ved Pasteurs Undersøgelser. **N. apis** hos Honningbien medfører ofte store Tab for Biavl.

Nosencephalus (gr. *nosos* Sygdom + gr. *enkephalos* Hjerne): Misdannelse med Defekt af Os frontis og parietale og rudimentær Hjerne.

Noso-geni (gr. *nosos* Sygdom + gr. *gignomai* [gen-] bliver til, opstaaer): Syg-

dommes Opstaaen. -**grafia** (gr. *grafein* skrive): Sygdomsbeskrivelse. -**komium** (gr. *nosokomeion* Sygehus): Sygehus; som Til lægsord: nosokomialis f. Eks. Gangræna nosokomialis. -**logia** (gr. *logos* Ord, Lære): Sygdomslære; syn. Pathologia. -**mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): sygelig Forestilling om og Frygt for at lide af alle mulige Sygdomme; ekstrem Grad af Hypokondri. -**phobia** (gr. *fobos* Frygt): sygelig Frygt for at faa eller allerede have en Sygdom. -**phthoria** (gr. *phthora* Ødelæggelse): Sygdomsudryddelse.

Nostalgia (fr. *nostalgie* Hjemve [af gr. *nostos* Hjemrejse + gr. *algos* Smerte]): Hjemve.

Notencephalus (gr. *notos* Ryg + gr. *enkephalos* Hjerne): Misdannelse, ved hvilken Hjernen ligger blottet i Nakken paa Grund af Defekt i Kraniet.

Nothnagel's (N., Carl Wilhelm Hermann, 1841—1905, Wien) **Symptom ved Oculomotoriusparese**: Svimmelhed, slingrende og vaklende Gang, uregelmæssig Form af Oculomotoriuslammelse og Nystagmus ved Lidelser i Corpora quadrigemina.

Notoedres (syn. *Sarcoptes minor*). Slægt af Gravmider, der er nærbeslægtet med *Acarus*. Arter hos Kat, Kanin og Rotte, forårsagende Skab. Alle Arter meget smaa (150—350 μ lange).

Noto-melus (gr. *notos* Ryg + gr. *melos* Lem): Misdannelse med 1 eller 2 Lemmer paa Ryggen. -**myelitis** (gr. *myelos* Marv) = Myelitis.

Novy's Bacil, se Ødembaciller.

Noxe (lat. *nox* Skade): skadelig Faktor.

Nubeculae corneae (lat. *nubecula* lille Sky): finere Hornhindeuklarheder.

Nuck's (N., Anton, 1650—1692, Holland) **Kanal**: Peritonæalpoche, der hos det kvindelige Føtus skyder sig et Stykke langs med Lig. rotundum uteri; svarer til Proc. vaginalis peritonæi hos det mandlige Individ. Hos voksne findes ofte Rudimenter af denne Kanal.

Nucleolus (lat., lille Kerne): Kernelegeme, en rund el. oval Dannelse, en »Opklaring« el. svagt formet Dannelse, som kan ses i Kernen fortrinsvis i umodne Leukocyformer, f. Eks. i

Lymfoblaster, Myeloblaster; deres Antal kan variere fra 1—4.

Nucleoproteider (lat. *nucleus* Kerne + *Proteid* [gr. *protos* først]): Art Proteinstoffer; de er sammensat af egentlige Proteinstoffer og fosforholdige Syrer. De findes i alle Celler, hovedsagelig i Cellekerne.

Nuhn's (N., Anton, 1814—1889, Heidelberg) **Symptom**: ved kronisk Blyforgiftning kan Huden farves mørkegraa af Svovlbly ved Pensling med en 5 % Svovlnatriumopløsning.

Nukleole (lat. *nucleolus*, dim. af *nucleus* Nød, Kerne): Kernelegeme i Cellen.

Nukleær Lammelse (lat. *nucleus* Kerne), se Kernelammelse.

Nullipara (lat. *nullus* ingen + lat. *parere* føde): Kvinde, der aldrig har født.

Nuptial Psykose (lat. *nuptialis* hørende til Bryllup): akut Sindssygdom i Tilslutning til Brylluppet.

Nussbaum's- (Joh. Nepomuk, Kir., 1829—90, München) **Bracelet**: Apparat, benyttet ved Skrivekrampe, der tillader at føre en Pen uden Fingrenes Medvirken.

Nutriceptor (Ehrlich) (lat. *nutrire* ernære + *ceptor* [s. d.]): Receptor, der binder Næringsstoffer.

Nutrientia (lat. *nutrire* ernære): Næringsstoffer.

Nutrimentum (lat.): Næringsmiddel.

Nutrition (lat. *nutrire* ernære): Funktion hos levende Planter og Dyr, bestaaende i Indtagelse og Assimilation af Stoffer gennem kemiske Forandringer (Stofskifte), hvorved Væv opbygges og Energi frigøres; dens sukcessive Stadie benævnes Fordøjelse, Absorption, Assimilation og Ekskretion, hos højt udviklede Dyr gaar Tygning og Synkning forud for de øvrige Processer, og Ekskretionen foregaar ved Ekspiration, Transpiration, Vandladning og Afføring.

Nutritiv (lat. *nutrire* ernære): nærende, hvad der vedrører eller bidrager til Ernæringen.

Nutrix (lat.): Amme.

Nyctalgia (gr. *nyx* [nykt-] Nat + gr. *algos* Smerte): natlige Smerte, bruges især om Dolores nocturni ved Syfilis.

Nyctalopia (gr. *nyktalopia* Øjenfejl, bestaaende i daarligt Syn om Natten): daarligt Syn om Dagen, forholdsvis bedre ved nedsat Belysning; saaledes ved centrale Uklarheder i Linsen, dioptrisk N., eller ved total Farveblindhed.

Nyctophobia (gr. *nyx* [nykt-] Nat + gr. *fobos* Frygt): sygelig Angst for Natten; Mørkerædsel.

Nydannelse: Neoplasma, ægte Svulst i Modsætning til Hypertrofi.

Nyiri's Prøve-Natriumtiosulfat-prøve = Nyrefunktionsprøve: man injicerer 10 cm³ 10 % Natriumtiosulfatopl. intravenøst og bestemmer senere kalorimetrisk den Mængde, som udskilles i Urinen. Normalt udskilles 20—30 % Tiosulfat i Løbet af de første 2 Timer; ved Nyrelidelser er Udskillelsen nedsat.

Nykturia (gr. *nyx* [nykt-] Nat + gr. *ouron* Urin): 1) natlig ufrivillig Vandladning. 2) Tilstand, hvorunder Urinudskillelsen er stærkere om Natten end om Dagen.

Nylander's (N., Claes Vilhelm Gabriel, 1835—1907, Sverige) **Reaktion**: Reduktionsbestemmelse for Sukker = Alméns Prøve.

Nymphectomia (gr. *nymfe* [egl. Brud] Clitoris + gr. *ektome* Udskæring): Eksstirpation af Labium minus.

Nymphitis (gr. *nymfe* [egl. Brud] Clitoris): Betændelse i Labia minora.

Nympho-mania (gr. *nymfe* Clitoris + gr. *mania* Raseri, Vanvid): abnorm kønslig Opstemthed hos Kvinder. Syn. Andromani. Sml. Salacitas. Ses undertiden hos Heste (Hvinskhed). -**tomia** (gr. *tome* Snit): Incision i Labium minus (Omskæring af Kvinde).

Nymphonani (gr. *nymfe* Clitoris + *Onani*, s. d.): Onani hos Kvinder.

Nymphoncus (gr. *nymfe* Clitoris + gr. *onkos* Krumning, Svulst): Svulst i de smaa Skamlæber.

Nyre (lat. *renes* Nyrrer): bønneformet, ca. 12 × 6 cm stort, parret Kirtelorgan, der udskiller Urinen. -**betændelse**: Nefritis. -**bækken** (Pelvis renis), den øverste udvidede Del af Urinlederen. -**bækkenbetændelse** = Pyelitis. -**cirrhose** (gr. *kirrhos* gul): Skrumpenyre. -**diabetes** (gr. *diabetes* Sukkersyge): Udskillelse af Sukker i

Urinen uden samtidig Forhøjelse af Blodets Sukkerindhold (renal Diabetes); beror paa nedsat Evne hos Nyren til at tilbageholde Blodsukkeret. -**gigt**: Forandringer i Urinsyreudskillelsen som Forklaring paa visse Former af Gigt. -**glaukom** (Analogi med *Glaukom*, som bevirker forøget Tryk): Forøgelse af det Tryk, som Nyren udøver mod sin Kapsel. -**infarkt** (lat. *infarcire* stoppe ind): Tilstopning af Nyrekanaler p. Gr. af Saltudskillelse. -**karbunkel** (lat. *carbunculus*): svulstagtig purulent Betændelse. -**kolik** (gr. *kolikos* hørende til Tarmen, Kolik): anfaldsvise heftige Smerter i Lænderegionen, oftest p. Gr. af Nyresten. -**papiller** (lat. *papilla* Brystvorte): Nyrevævets Overflade ind mod Nyrebækkenet og dets Forgreninger (Calices). -**sclerose** (gr. *skleros* haard): Skrumpenyre. -**stenskolik**: Kolik under Vandring af en Nyresten.

Nysen = Sternutatio.

Nystagmograf (gr. *nystagmos* Nikken i Søvn + gr. *grafein* skrive): Apparat til grafisk Registrering af Nystagmusbevægelserne.

Nystagmus (gr. *nystagmos* Nikken i Søvn): uvilkaarlige, ensartede, paa hinanden følgende Øjenbevægelser (hos Dyr, sj. hos Mennesket, har man en tilsvarende **Hovednystagmus**). Kan optræde som **undulerende** N. i Form af bløde, flakkende Bevægelser, lige hurtige til begge Sider, ved visse Synslidelser og ved dissemineret Sklerose eller som en **rytmisk** N. bestaaende af en langsom Fase til den ene Side og en hurtig til den anden. Denne N. kan udløses fra forskellige Steder i Centralnervesystemet, særligt Mellemhjernen (**central** N.) eller fra Buegangene og Nerv. vestibularis (**vestibulær** N.). Efter Øjenbevægelsernes Retning betegnes N. som **horizontal**, **vertikal**, **rotatorisk** eller **skraa**. N. kan være **spontan** eller **eksperimentel** som Følge af specielle Irritamenter, saaledes Øreudskylning med koldt eller varmt Vand (**kalorisk** N.), Drejning (**postrotatorisk** N.), Galvanisation (**galvanisk** N.), Tryk paa Labyrintfistler eller abnormt bevægelig Stigbøjle (**presso**-**risk** N.) eller ved Paavirkning af Blodfyldningen i en Labyrint (**vasculær**

N.). — Tillige findes **congenite** ev. **heredofamiliære** Former af N. N. **minorum**: hos Minearbejdere optrædende professionel Sygdom ytrende sig ved Nystagmusbevægelser, der saavel kan være undulerende som rytmiske.

Nærsynethed = Myopia.

Næse-blod: Epistaxis. **-bremser**: Bremser, der i Larvestadiet snylter i Næsehulen og Næsens Bihuler hos forskellige Drøvtyggere; se Oestrus ovis. **-katar** (gr. *katarrhoos* Nedflyden, Katar): Rhinitis. **-polyp** (gr. *polypous* Polyp): stillet Svulst bestaaende af ødematøst betændt Slimhinde og Bindevæv, som Regel udgaaende fra en Bihulebetændelse. **-spekulum** (lat. *speculum* Spejl): Apparat til Besigtigelse af Næsens Indre. **-sten** = Rhinolith. **-svælgfibrom** (*Fibroma* [s. d.]): Bindevævssvulst i Næsesvælget udgaaende fra Basis cranii, optræder i Vækstperioden og har Tilbøjelighed til Recidiv. **-tand**: T., der som Følge af abnormt liggende Anlæg vokser frem i Næsehulen.

Nævi cystepitheliomatosi disseminati (lat. *nævus* Modermærke) = Lymphangioma tuberosum multiplex N. **sebacei**: grupperede c. knappenaals-hovedstore, gulrøde Smaasvulster, der især findes i Ansigtet omkring Næsen; udvikles navnlig i Barndommen.

Nævo-carcinom (lat. *nævus* Modermærke + gr. *karkinoma* Kræft): C. udgaaet fra Nævus. **-lipoma** (gr. *lipos* Fedt) = Nævus lipomatosus. **-sarkoma** (gr. *sarx* [sark-] Kød): S. udgaaet fra Nævus.

Nævoid Pigmentering (lat. *nævus*

Modermærke + gr. *eidos* Form) af Net-hinden = grupperet Pigmentering.

Nævus (lat.): »Modermærke«, fra hereditære Anlæg stammende, medfødt eller senere optrædende abnormt farvet, begrænset Hudparti, adskillende sig fra den omgivende Hud ved abnorm Pigmentering, Karfyldning, Forhørning el. lign. N. **akneiformis**: grupperede, kongenite Comedoner. N. **anaemicus**: N-form med abnormt ringe Karforsyning og relativ Blodtomhed. N. **angiectodes** = N. vascularis. N. **angiomatodes** = Angioma cutis. N. **araneus**: stjerneformet N. bestaaende af udstraalende fine Kar fra en central Stamme. N. **capillaris** = N. **flammeus** = Angioma cutis. N. **lichenoides** = N. **linearis**: »systematiseret N.«, stribeformet N. N. **lipomatosus**: N. med lipomatøs Tumor som Basis. N. **lupus** = Angioma serpiginosum. N. **maternus**: »Modermærke«. N. **mollusciformis** = N. lipomatosus. N. **nervosus** = N. linearis. N. **neuroticus** = N. nervosus. N. **pigmentosus**: N. kendetegnet ved abnorm stærk Pigmentering. N. **pilosus**: N. kendetegnet fra den omgivende Hud ved abnormt stærk Haarvækst. N. **sangvineus** = N. vascularis. N. **seborrhoicus** = Verruca senilis. N. **spilus**: glat Pigmentn. (»Skønhedsplet«). N. **tuberosum multiplex** = Lymphangioma tuberosum multiplex. N. **vascularis**: uregelmæssig, rødlig Plet i Huden som Følge af Hypertrofi af de kutane Kar. N. **verrucosus**: vorteformet N. N. **vinosus**: N. af blaaligrød Farve, »vinfarvet«.

O

obducatur (lat.): overtrækkes (f. Eks. om Piller, der skal forsynes med et Overtræk af f. Eks. Sukker); Recept-udtryk.

Obduktion (lat., Tilhylning, af *obducere* tilhylle, lukke [maaske opr. om Afslutningen paa Obduktionen?]): Aab-

ning af Lig af Hensyn til Fastsættelse eller Opklaring af Dødsårsagen.

Obelion (gr. *obelos* Spid): Krydsningspunktet for Sutura sagittalis og en Linie gennem Foramina parietalia.

O-Ben, se Genu varum.

Obermayer's (O., Fritz, 1861—1925,

Wien) **Indicanprøve**, se Jaffé-Obermeyers Prøve.

Obermeier's Spiril: Recurrensspirochæten, se S. Obermeieri.

Oberst' (O., Maximilian, 1849—1925, Halle) **Anæsthesi**: A. paa Fingre og Tær fremkaldt ved Indsprøjtning af en Cocainopløsning omkring de sensible Nerver ved Basis; den første Anvendelse af Ledningsanæsthesi.

Obesitas (lat., Fedme) = Fedtsyge, s. d.: abnorm Forøgelse af Fedtmængden i det subkutane Bindevæv; Korpulens, Fedme, Adipositis, Liposis. -**cordis**: Fedtaflejringer omkring Hjertet.

Objektiv: et mere eller mindre sammensat Linsesystem, f. Eks. i Mikroskoper, Kikkerter og Fotografiapparater; det danner et reelt og omvendt Billede af Objektet.

Oblater (lat. *offerre* [oblatum] frembære [som Offer]): Stivelseskapsler, Kapsler af Stivelse der bliver bløde, naar de holdes inde i Munden; de anvendes ved Indtagelse gennem Munden af ildesmagende Pulvere, idet den pulveriserede Substans anbringes inden i den hule Kapsel.

Obligat ærober eller **anaërober** **Bakterier**, se under ærober og anaërober.

Oblikvitet (lat. *obliquitas* Krumning, skæv Retning): se Asynklitismus.

Obliterans (lat. *obliterare* udslette): tilstoppende, udfyldende et naturligt Hulrum.

Obliteratio (lat., Udslettelse): Tilstopning af naturlige Kanaler eller Hulrum enten ved Fremmedlegemer (f. Eks. Embolier) eller ved Forandringer i Væggene saaledes Svulstdannelse, Ar efter Betændelse eller ved Sammenvoksning.

Obsessio (lat. *obsidere* [obsessum] holde besat, belejre): Tvangstanke, Tvangsforestilling. Se Anankasmus, Mentismus.

Obskurationer (lat. *obscuratio* Formørkelse): forbigaaende Formørkelser af Synsfeltet, som særligt findes ved Stasepapil. Udtrykket er ogsaa anvendt om Taagesyn ved Glaukom.

Obstetricius (lat., Adj. til *obstetrix* [obstetric-] Jordemoder): det til Fødselshjælpen (Ars obstetricia) hørende.

Obstipatio (lat. *ob* imod + lat. *stipare* sammenpresse, fylde): Forstop-

pelse; herved forstaas forsinket eller forhindret Afgang af Fæces. Paa Grundlag af nyere Røntgenundersøgelser (Thaysen o. a.) skelner man ved den kroniske O. mellem følgende Typer: 1) Rectum-Obstipationen, hvor Fæces hovedsagelig ophober sig i Rectum og Colon sigmoid. 2) Colon-Obstipationen, hvor Passagen findes retarderet allerede i Colon. Herunder findes atter: Ascendens-Obstipationen (Stierlin), hvor Fæces ophobes i Coecum, og Transversum-Obstipationen ved Fæcalstase i Colon transversum.

Obstructio (lat., Tillukning): Tilstopning.

Obstruktions-anuri (lat. *obstructio* Tillukning + gr. *a-* priv. + gr. *ouron* Urin): manglende Urinudtømmelse paa Grund af Tilstopning af udførende Urinkanaler med Sten, Svulstmasser o. s. v. -**ileus** (gr. *eileos* Tarmslyng) = Occlusionsileus: ophævet Tarmpassage p. Gr. af Tilstopning i Tarmen.

Obturator (lat., Forstoppelse): Tillukning af en Kanal (Tarm, Kar) eller et Hulrum (Pleura etc.). -**nsileus** (gr. *eileos* Tarmslyng): I. som Følge af en Passagehindring i Tarmens Indre. (= Obstruktionsileus).

Obturator (lat. *obturare* tilstoppe): enhver Ting, der er konstrueret til at lukke en Aabning; benyttes særligt om Protheser til Ganespalter.

Occlusio (lat. *occludere* lukke): Tillukning. O. **pupillae**: Tillukning af Pupillen ved Fibrinmembran paa Linsens Forflade som Følge af Iritis. Conf. Seclusio pupillae.

Occlusionsileus, se Obstruktionsileus.

Occlusiv-forbinding (lat. *occludere* [occlusum] lukke): F., der udelukker Luftens Adgang. -**pessar(ium)** (lat. *pessarium* [af gr. *pessos*, egl. aflang Sten til Brædspil]): P. af en særlig Konstruktion, som anbragt i Vagina spærrer Adgangen til Uterus og derved hindrer Befrugtning.

Occult Blødning (lat. *occultus* skjult): B., som ikke er synlig eller let paaviselig, f. Eks. en Tarmblødning, ved hvilken man ikke kan se, at Fæces indeholder Blod.

Ochronosis (gr. *ochros* bleg, bleggul + gr. *nosos* Sygdom): = Okronose, de-

generative Forandringer i Bruskvæv og fibrøst Væv, med Pigmentationer her og undertiden i Huden. Der kan skelnes mellem 3 Former: 1) O. forbundet med Alkaptonuri, den er familiær; staar i Forbindelse med abnormt Aminosyrestofskifte. 2) O. som ses i Forbindelse med Karbolforgiftning, efter Omslagsbehandling o. a. 3) O. med Melanuri. Farvestoffet, som aflejres, er Melanin; Aflejringen ses oftest i Brusk i Ører, Trachea, Intervertebralskiver. Ætiologien ukendt.

Odont-agra (gr. *odous* [odont-] Tand + gr. *agra* Fangst): Tandmerter (af gigtisk Natur). -**algia** (gr. *algos* Smerte): Tandpine. -**lasis** = Dentition. -**inoid** (gr. *eidos* Udseende): Dentikel. -**itis**: Betændelse i en Tand. -**oma**: Svulst, bygget op af Tandens Elementer. -**osis** = Dentition.

Odontitis infantum (gr. *odous* [odont-] Tand): Tandkødsbetændelse hos Børn ved Dentitionen.

Odor (lat.): Lugt. **O. hircinus** (lat., Bukkestank): Lugten af Axilsvæd.

Odori-for (lat. *odor* Lugt + gr. *foros* bærende): bestemt Atomgruppe i det lugtende Molekyle, hvortil Lugten er knyttet. -**meter** (gr. *metron* Maal): Apparat til Maaling af det i et Rum tilstedeværende Lugtestofs Mængde.

O'Dwyer's Intubation, se Intubation.

Odyni (gr. *odyne* Smerte): Smerte.

Odynophagia (gr. *odyne* Smerte + gr. *phagein* spise): smertefuld Synkning.

Oedema (gr. *oidema* Opsvulmen, Svulst): Samling af serøs Vædske i Væv, navnlig i subcutant Væv. Ses især ved Nefritis og ved daarlig kompenseret Hjertelidelse. Viser sig klinisk ved Opsvulmning af de paagældende Dele og ved, at Tryk med Fingeren paa Huden fremkalder en Fordybning, der bliver staaende i nogen Tid. **Collateralt Oe.**: Oe. i Omegnen af suppurative Betændelser. **Glottisoe.**: serøs Infiltration af Larynxindgangen, giver alvorlige Kvælningsstilfælde. **Krigsoe.**: udbredte Oe., forårsagede af Underernæring eller ensidig Ernæring uden primær Nyre- eller Hjertelidelse. **Lungeoe.**: Udbredelse af Vædske i Lungealveolerne. **Malignt Oe.**, s. d. **Quincke's Oe.**: flygtige, an-

gioneurotiske Oe., undertiden forbundne med Purpura og Koliksmarter (Tarmoe.). **Oe. congenitum**: universelt Oe. hos Fostre; kan blive Fødselshindring **Oe. indurativum**, se indurativt Ødem. **Oe. neonatorum** = Sklerema oedematotum.

Oedématie concrète (Jouville) (fr.) = Sklerema oedematotum.

Oedème algide (Roger) (fr.) = Sklerema oedematotum. **Oe. bleu** (Charcot): smertefuld Hævelse med cyanotisk Farve af paralyserede Lemmer hos Hysterikere (vasomotorisk Forstyrrelse). **Oe. compacte** = Sklerema oedematotum. **Oe. douloureux** = Phlegmasia alba dolens.

Oehlecker's (O., Franz, Kir., f. 1874, Hamborg) Metode til Blodtransfusion bestaar i, at Giverens og Modtagerens Armvene sættes i indbyrdes Forbindelse ved Hjælp af Glasrør, hvorigennem Blodet pumpes v. Hj. af et indskudt Stempel.

Oenilismus (gr. *oinos* Vin): kronisk Alkoholisme som Følge af overdreven Nydelse af Vin.

Oenomania (gr. *oinos* Vin + gr. *mania* Raseri, Vanvid) = Delirium tremens.

Oertel's (O., Max Joseph, 1835—1897, München) **Kur**: Kombination af Tørstekur og Terrainkur; anvendes som Afmagringskur og ved Hjertesygdomme.

Oesophagektomia (gr. *oisofagos* Spiserør + gr. *ektome* Udskæren): Resektion af Oesophagus.

Oesophagismus (gr. *oisofagos* Spiserør [oiso vil bære + phagein spise]): Øsofaguskrampe, krampagtig, stenoserende Sammentræknings i Øsofagus' Ringmuskulatur, særlig i enkelte Afsnit af Spiserøret (ved Kardial: Kardiospasme). Især hos nervøse Kvinder. Symptomer: Dysfagi, der optræder periodisk. Synspastisk Øsofaguskontraktur, Øsofagospasme, Kardiospasme.

Oesophagitis (gr. *oisofagos* Spiserør): Betændelse i Spiserøret. **O. catarrhalis**: overfl. Betændelse i Slimhinden i Tilslutning til mekaniske, kemiske og termiske Insulter. **O. corrosiva**: Ætsningsfænomener efter Nydelse af ætsende Stoffer. **O. crouposa**:

difterisk Betændelse. **O. dissecans**: Betændelse med Afsløsning af de indre Lag fra det ydre. **O. fibrinosa** med Aflejring af fibrinøse Membraner paa Slimhinden, særlig v. Infektionssygdomme (Scarlatina, Tyfus etc.). **O. phlegmonosa**: med dyberegaaende, ofte diffus Betændelse i Væggen; oftest som Resultat af et Fremmedlegeme, der har gennemboret Væggen.

Oesophago-dynia (gr. *oisofagos* Spiserør + gr. *odyne* Smerte): Smerte stammende fra Spiserøret. **-jejunostomia (enterostomia)** (*Jejunum* [lat. *jejunus* fastende, tom], gr. *enteron* Tarm + gr. *stoma* Aabning): Dannelse af en Forbindelse mellem Oe. og en Tyndtarmsslynge, efter at Ventriklen er reseceret. **-malacia** (gr. *malakia* Blødhed): post mortem Fænomen bestaaende i, at den fra Ventriklen stammende Mavesaft trænger op i Spiserøret og angriber dets Slimhinde. Cfr. Gastromalacia. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Spiserørssygdom. **-plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation paa Oe. til Dækning af Defekter. **-plicatio** (lat. *plicare* folde): Længdefolding ad Oe. til Forsnævring af en Dilatation. **-skop** (gr. *skopeen* se, undersøge): langt, rørformet Instrument med Belysningsapparat til Indblik i Spiserørets Indre (**-skopia**). **-spasmus** (gr. *spasmos* Krampe) = Oesophagismus: tonisk Krampe, oftest ved Ø.s nederste Del (= Kardiospasme). **-stomia** (gr. *stoma* Aabning): Dannelse af en Fistel til Oesophagus. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Incision i Oesophagus til Fjernelse af Fremmedlegemer o. l.

Oesophagostomum (gr. *oisofagos* Spiserør + gr. *stoma* Mund): Slægt af Rundorme. Ret smaa, 1—2 cm lange Orme, der navnlig snylter i Colon hos forskellige Husdyr (Kvæg, Faar, Svin o. fl.). Flere Arter. Larvestadium ofte i submukøse Knuder i Tarmen. Overføres direkte, uden Mellemvært, med Føden.

Oestromania (gr. *oistros* stærk Drift + gr. *mania* Raseri, Vanvid): abnormt stærk Kønssdrift (Satyriasis, Nymfoman).

Oestrus ovis (gr. *oistros* Bremse): Faarets Næsebremse; de op til 2,5 cm lange Larver snylter i Faarets Næsehule

og Bihuler. Den kønsmodne Bremse er ca. 1 cm lang. Her i Landet ret sjælden.

officinel (lat. *officina* Værksted): et Lægemiddel siges at være **officinelt**, naar det findes optaget i Farmakopeen.

Oftalmodynamometri (Bailliant) (gr. *ophthalmos* Øje + gr. *dynamis* Kraft + gr. *metron* Maal): Metode til at aflæse Trykket i Nethindens Arterier ved Hjælp af en Trykstav (Oftalmodynamometer); man faar derved et Skøn om det intrakranielle Tryk, idet en Forhøjelse af dette giver forhøjet Retinalarterietryk.

Oftalmoreaktion: Tuberkulinreaktion ved Inddrypning af T. i Øjet. Den positive Reaktion viser sig ved Hyperæmi af Conjunktiva.

Ogston's (O., Alexander, 1844—1929, Aberdeen) **Operation for Plاتفod**: Arthrodes (Resektion) af Talo-Navicularleddet. **O.'s Operation** = Lucs Operation: Opmejsling af Pande-hulen ved Fjernelse af dennes Forvæg og Udvidning af Ductus nasofrontalis med skarp Ske.

Ogston (skotsk Kirurg, f. 1844) **-Luc** (fransk Kirurg, f. 1855) **'s Pande-hulere-sektion**: Fjernelse af den mod Ansigtet vendende, Beværing af den mod Øjenhulen vendende Væg af Pande-hulen. Udvidelse af Forbindelsen mellem Pande-hulen og Næsehulen.

Oguchi's Sygdom: en Form af Hemeralopi, hvor der ses en diffus hvidliggraa Misfarvning af Øjengrunden. Efter længere Tids Ophold i Mørke forsvinder denne Misfarvning (Mizuo's Fænomen). Forekommer i Japan; enkelte Tilf. skal være set i Tyskland.

Ohara's Sygdom = Tularæmi.

Oïdier (gr. *oon* Æg + gr. *eidōs* Form): en Slags Forplantningsform hos Svampe, som bestaar i, at hele Hyfer falder hen i korte Led, der løses fra hinanden, men ikke har særlig tykke Vægge eller andre Sporegenskaber.

Oidiomykosis (Cutis) (*Oidium* [gr. *oon* Æg + gr. *eidōs* Form] + gr. *mykes* Svamp): tumoragtig, sjælden Hudlidelse, der skyldes visse Svampearter (*Oidium*).

Oidium (Endomyces) albicans (gr. *oon* Æg; lat. *albicare* skinne hvidt) = *Monilia candida*: en Overgangsform mellem Hyfo- og Blastomyceter, frem-

kalder Trøske (s. d.). **Oidium lactis** findes saa godt som altid i Handelsmælk.

Oikophobia (gr. *oikos* Hus + gr. *phobos* Frygt): sygelig Frygt for Huset og huslige Beskæftigelser.

Occipital-neuralgi (lat. *occiput* [oc-cipit-] Baghovede + gr. *neuron* Sene, Nerve + gr. *algos* Smerte): Nervesmerter i Nakkeregionen, som oftest svarende til Nerv. occip. major og minor, men dog ogsaa med mere vag Udbredning. -**punkt**: Punkt bag Proc. mastoideus, der hos Neurasthenikere ofte findes ømfindeligt for Tryk.

Okklusion (lat. *occludere* [occlusum] tillukke): (om Tandrækkerne) den Maade Tænderne i Over- og Underkæbe bider sammen.

Okklusiv-pessar (lat. *occludere* [occlusum] lukke + *Pessar* [s. d.]): Pessar beregnet til Indlæggelse i Vagina, Cervix (c-Pessar), eller Uterus (u-Pessar) for at forebygge Konception.

Oktavuskrise (lat. *octavus* den otende [nervus octavus]) = Morbus Menieri, s. d.

Okular (lat. *ocularis* hørende til Øjet [oculus]): Linse, eller det System af Linsener, gennem hvilke man i Kikkert eller Mikroskop betragter det reelle Billede, som Objektivet danner af Objektet; Okularet sidder nærmest Øjet.

Okulogyre Kriser (lat. *oculus* Øje + lat. *gyrus* [gr. *gyros*] Kreds): Anfald af spastisk, konjugeret Drejning af Øjnene, mest i Retning opad; ved kronisk Encephalitis med Parkinsonisme.

Okulo-kardiale Refleks (Aschner) (lat. *oculus* Øje + gr. *kardia* Hjerte): Nedsættelse af Pulsens Hyppighed ved Tryk paa Øjeæblet. -**oesophageale Refleks** (Daniéopolu) (gr. *oisofagos* Spiserør): Formindskelse af Øsophagus' Kontraktioner ved Tryk paa Øjeæblet. -**pupillær** (lat. *pupilla* Pupil): vedrørende Øjnene og Pupillerne. **O.-p. Syndrom** (= Claude Bernard-Horner's Syndrom (= Horner's Syndrom): Miosis, Pseudoptosis, Enoftalmus som Følge af Lammelse af Halsympathicus, Centrum cilio-spinale m. m.

Olecranarthrocace (gr. *olekranon* Albueleddets Spids + gr. *arthron* Led + gr. *kake* Slethed): destruktiv, tuberkuløs Betændelse af Albueleddet.

Olenitis (gr. *olene* Albue): Betændelse i Albueleddet.

Oleo-thorax (lat. *oleum* Olie + gr. *thorax* Bryst): Indhældning af steril Olie i Lungsækken for at komprimere Lungen.

Oleum (lat.): Olie, fremstillet ved Udpresning af tørrede Plantedele; anvendes som Lægemedler eller Bestanddel af saadanne.

Olfacti (lat. *olfactus* Lugt): Maaleenhed for Lugtesansen.

Olfaction colorée (fr.): farvebetonet Lugtopfattelse.

Olfaktometer (lat. *olfactus* Lugt + gr. *metron* Maal): Apparat til eksakt Bestemmelse af Lugtesansen (Olfaktometri).

Oligakuria (gr. *oligakis* sjælden + gr. *ouron* Urin): sjælden Vandladning eller Vandladning med lange Mellemrum.

Oligaemia (gr. *oligos* ringe + gr. *haima* Blod): Formindsket samlet Blodmængde i Legemet som Følge af Blødninger eller Vandtab, f. Eks. ved Kolera (O. vera). **O. serosa** = Hydraemi. **O. sicca**, med Koncentration af Blodet.

Olig(h)idria (gr. *oligos* ringe + gr. *hidros* Sved): sparsom Sved.

Oligo-cardia (gr. *oligos* ringe + gr. *kardia* Hjerte) = Bradycardia: langsom Hjerteaktion. -**chloruria** (*Chlor* [gr. *chloros* gulgrøn] + gr. *ouron* Urin): formindsket Udskillelse af Klorosalte med Urin. -**cholia** (gr. *chole* Galde): formindsket Galdetilførsel til Tarmen. -**chromaemia** (gr. *chroma* Farve + gr. *haima* Blod): nedsat Farvestofmængde i Blodet, cfr. Chlorosis. -**cytæmia** (gr. *kytos* Hulrum + gr. *haima* Blod): abnormt formindsket Antal af røde Blodlegemer i Blodet. -**daktylia** (gr. *daktylos* Finger): medfødt Mangel paa Fingre eller Tæer. -**dendrogliom** + (gr. *dendron* Træ + *Glioma* [gr. *glia* Lim]): ret godartet Hjernesvulst af Gliomgruppen (med typisk røntgenologisk Billede). -**dynamisk** (gr. *dynamis* Kraft) **Virkning**: mikrobædrebende Virkning af Metaller eller Metalsalte i yderst ringe Koncentration. -**hydramnia** (gr. *hydor* Vand + gr. *amnion* Fosterhinde): for lidt eller manglende Fostervand. -**kinesia** (gr. *kinesis* Bevægelse): Nedsæt-

telse af de spontane Bevægelser. **-lactia** (lat. *lac* [*lact-*] Mælk): formindsket Mælkeafsondring. **-leucocytaemia** (gr. *leukos* hvid + gr. *kytos* Hulrum + gr. *haima* Blod) = Leukopenia. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): Sindssygdom, hvis Symptomer synes begrænsede til enkelte Omraader. **-menorrhoea** (gr. *men* Maaned [plur. *menes* Menstruation] + gr. *rhoë* Flod): sparsom Menstruationsblødning med forlængede Mellemlum: Hypomenorrhoe. **-mimia** (gr. *mimia* Efterligning): ringe mimisk Virksomhed, »Maskeansigt«, saal. ved Parkinsonisme. **-phrenia** (gr. *fren* Tanke, Sind): Aandssvaghed, Imbecilitet. **-pnoea** (gr. *pnoë* Aandedræt): nedsat Aandedrætsfrekvens. **-saprobe** (gr. *sapros* raadden, fordæret + gr. *bios* Liv) **Organismer**: se polysaprobe O. **-sialia** (gr. *sialon* Spytt): formindsket Spytafsondring. **-sideraemia** (gr. *sideros* Jern + gr. *haima* Blod) = Anæmia. **-spermatismus** = **-spermia** (gr. *sperma* Sæd): nedsat Sædproduktion. **-steatosis** (gr. *steat* [stear] Tælle, Fedt): abnormt ringe Sekretion fra Talgkirtlerne. **-trichia** (gr. *thrix* [*trich-*] Haar): abnorm ringe Haarvækst paa normalt mere behaarede Steder, »Tyndhaaret«). **-uria** (gr. *ouron* Urin): abnormt ringe Diurese. **-zoospermia** (gr. *zoon* levende Væsen + gr. *sperma* Sæd): formindsket Indhold af Sædfim i Sæden.

Oliguria (gr. *oligos* ringe + gr. *ouron* Urin): abnormt ringe eller abnormt sjælden Vandladning.

Ollier's (O., Léopold Louis Xavier Edouard, fransk Kirurg, 1830—1901) **Sygdom** = Achondroplasia = Chondrodystrophia (Kaufmann).

Oliver-Cardarelli's (O., Thomas, f. 1853, England; C., Antonio, nulev., Italien) **Symptom**: hos Patienter med Aneurysme paa Arcus aortae kan man, bedst i liggende Stilling, se rytmiske Bevægelser op og ned ad Larynx og Trachea synchront med Hjertekontraktionerne; Larynx bevæger sig lidt nedad under Systolen.

Olshausen's (v. O., Robert, 1855—1915, Berlin) **Haandgreb**: ved Fremtrækning af sidstkommande Hoved igennem et fladt forsnævret Bækken stilles det tværstillede Hoved saaledes,

at Sutura sagittalis kommer til at ligge nærmere ved Promontorium end ved Symphysen. **O's Metode** til Ventrifixatio uteri: Fiksation til forreste Bugvæg ved Fishgutsuturer gennem Sidevæggene af Uterus lige under Tilheftningsstederne af Ligg. rotunda.

-oma: gr. Endelse, tilføjes for at betegne Svulst eller Nydannelse.

Om-acephalus (gr. *omos* Skulder + gr. *akefalos* uden Hovede): Misdannelse med manglende Hoved og i Reglen manglende Overekstremiteter. **-agra** (gr. *agra* Fangst): Gigt i Skulderleddet. **-algia** (gr. *algos* Smerte): Smerte i Skulderleddet. **-arthritis** (gr. *arthron* Led): Betændelse i Skulderleddet. **-arthrocace** (gr. *arthron* Led + gr. *kake* Slethed): destruktiv, tuberkuløs Betændelse i Skulderleddet. **-odynia** (gr. *odyne* Smerte) = Omagra.

Ombredanne's (O., Luis, fr. Kir., f. 1871) **Narkose**: udføres ved Hjælp af en specielt konstrueret Maske, som tillader en gradus Regulering af Tilførslen af Æter.

Omentitis (lat. *omentum* Tarmnet): Betændelse i Omentet.

Omento-fixatio (lat. *omentum* Tarmnet + lat. *figere* [*fixum*] fæstne): Fiksation af Omentet til forreste Bugvæg for at skabe Mulighed for Dannelsen af Anastomoser mellem Porta og Cava-systemet (Talma's Operation). **-pexia** (gr. *pexis* Tilheftning) = Omentofixatio.

Omfang, det største obstetriciske: største Omfang, som den forliggende Fosterdel frembyder ved den paagældende Fosterholdning.

Omgangsspsykose = Induceret Forrykthed.

Omphal-ectomy (gr. *omfalos* Navle + gr. *ektome* Udskæring): Ekstirpation af Umbilicus (ved Radikaloperation for Navlebrok). **-itis**: Betændelse af Umbilicus.

Omphalo-cele (gr. *omfalos* Navle + gr. *cele* Brok) = Hernia umbilicalis, s. d. **-phlebitis** (gr. *fleps* [*fleb-*] Blodaare): Betændelse i Navlevenen. **-phlegmone** (gr. *flegmone* Svulst, Betændelse): Navlebetændelse. **-proptosis** (gr. *pro* foran + gr. *ptosis* Fald) = Prolapsus funiculi. **-rrhagia** (gr. *rhegnymi* [*rhag-*] bryder): Blødning fra Navlen hos ny-

fødte. **-rrhexis** (gr. *rhexis* Brud): Overrivning af Navlesnoren. **-taxis** (gr. *taxis* Orden): Reposition af fremfalden Navlesnor. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Gennemskæring af Navlesnoren.

Omskærelse: Jødernes rituelle Fjernelse af Forhuden (Præputium) paa Drengbørn, (se: Circumcisio).

Omslags-dermatitis (gr. *derma* [dermat-] Hud) el. **-ekzem** (gr. *ekzema* Udslæt): Hudaffectation af varierende Udseende foraarsaget ved Brugen af (varme) Omslag paa Huden.

Omstikning: Metode til Blodstandsning, der benyttes, naar man ikke ved Hjælp af Péans Pincetter el. lign. sikkert kan fatte det eller de blødende Kar, eller man vil gardere sig mod, at Ligaturen glider af. Denne føres derfor ved Hjælp af en Naal gennem Vævet omkring det blødende Parti, og hele dette med de deri værende Kar ombindes derpaa.

Onania (efter *Onan* [Genesis 38]): »Selvbesmittelse»; et Individ Fremkaldelse af kønslig Tilfredsstillelse uden Samkvem med det andet Køn; oftest = Masturbatio. — Undertiden brugt syn. med Coitus interruptus. **O. conjugata** = Coitus interruptus.

Onanoff's (O., Jacques, 1859—, Paris) **Refleks**: kraftig Kontraktion af Musc. ischiocavernosus og bulbocavernosus ved Kompression af Glans penis. Sympt. ved Dementia præcox (?).

Onchocerca (gr. *onkos* Krog + gr. *kerkos* Hale): Slægt af Rundorme; meget lange og ganske tynde Orme, der snylter hos forskellige Dyr, navnlig i Bindevæv eller Senevæv. **O. reticulata** (op til 50 cm lang, 0,15 mm tyk) hos Hesten i Subkutis og i Senevæv. Embryonerne overføres formentlig ved blodsugende Parasitter.

Oneirodynia (gr. *oneiros* Drøm + gr. *odyne* Smerte): Mareridt.

Oneirogmus (gr. *oneirogmus* [oneiros Drøm]): »natlig Sædudtømmelse». Syn. Pollution.

Oneiroid (gr. *oneirodes*): drømmeagtig.

Oniomania (gr. *onios* tilfals + gr. *mania* Raseri, Vanvid): sygelig Trang til at gøre Indkøb.

Onko-logia (gr. *onkos* Krumning,

Masse + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Svulsterne. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Incision af En Absces, Cyste eller Tumor; ogsaa Eksstirpation af en Tumor.

Onkosfære (gr. *onkos* Krog + gr. *sphaira* Kugle): Embryon af Bændelorme. Som Regel kugleformet, forsynet med tre Par smaa Kroge. Hos nogle Former (Diphyllobothrium) er Onkosfæren beklædt med Fimrehaar og svømmer frit i Vandet.

Onomato-lalia (gr. *onoma* [onomat-] Navn + gr. *lalia* Talen): tvangsmæssig Gentagelse af Ord. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): tvangsmæssige Forestillinger, knyttede til Navne og Ord — f. Eks. den angstbetonede Leden efter bestemte Ord, den uafviselige Trang til at tænke paa eller udtale saadanne etc.

Ontogenesis, Ontogenia (gr. *on* [ont-] værende, Væsen + gr. *genesis* Skaabelse): Udviklingen af det enkelte Væsen, i Modsætning til Slægten (Fylogenese).

Onych-algia (gr. *onyx* [onych-] Negl + gr. *algos* Smerte): smertefuld Overfølsomhed af Neglene. **-atrophia** (gr. *atrofia* Mangel paa Ernæring): Atrofi af Neglene. **-auxis** (gr. *auxis* Forøgelse): Hypertrofi af Neglene. **-ia**, **-itis**: 1) betændelsesagtig Affektion i Neglen. 2) Betændelse i Neglelejet (subungvalt Panaritium). **Onychia syphilitica**: Neglelidelse som Følge af syfilitiske Forandringer.

Onycho-gryphosis (gr. *onyx* [onych-] Negl + gr. *grypos* krummet): særligt paa Stortaaen hos ældre Mennesker optrædende abnorm Neglevækst i Form af stærk Fortykkelse og forøget Konveksitet af Neglen («kloagtige Negle»). **-kryptosis** (gr. *kryptos* skjult): Nedvoksning af Neglene («nedgroede Negle»). **-lysis** (gr. *lysis* Løsning): «Negleløsning, Afløsning af Neglene fra Neglelejet. **-lysis foliacea**: Opbladning af Neglevævet. **-lysis partialis**: særlig Form af Negleløsning, hvor en eller flere Negle løsnes fra Neglelejet fra Randen og et vist Stykke op mod Basis. **-lysis totalis**: Afstødning af Neglene. **-ma**: Svulst udgaende fra Neglelejet. **-madosis** (gr. *madaein* opløses, falde af) = Onycholysis totalis. **-malacia** (gr. *malakia* Blødhed): ab-

normt ringe Fasthed og Stivhed af Neglene som Følge af mangelfuld Forhoring. **-mykosis** (gr. *mykes* Svamp): Neglelidelse forårsaget af Svampe (Favus og Trichophyti). **-nosis** (**Onychonose**): Neglelidelse. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse) = **-nosis**. **-pathologia** (gr. *pathos* Lidelse + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Neglelidelser. **-phagia** (gr. *phagein* spise): bide eller spise Negle (sygelig Uvane, særligt hos Børn). **-phyma** (gr. *fyma* Udvækst, Svulst): Svulst af Neglen (»Neglesvulst«). **-ptosis** (gr. *ptosis* Fald): Udfald af Neglene. **-rrhexis** (gr. *rrhexis* Brud): abnorm stærk Brydbarhed af Neglene med Opfløsning af disses frie Rand. **-schisis** (gr. *schisis* Spalten): sjælden Neglelidelse i Form af Opspaltning i store Dele af Neglens Udstrækning i flere, tydeligt adskilte Lag. **-sis** = Onychonosis.

Onychoid (gr. *onyx* [onych-] Negl + gr. *eidosis* Form): »neglelignende«, si Form af en (Finger)negl.

Onychoser (gr. *onyx* [onych-] Negl): Neglelidelser.

Onyx (gr., Negl): gammelt Navn for Hypopyon, se Unguis.

Onyxis = 1) Onychia. 2) Onychokryptosis.

Onyxitis = Onychia.

Oocyste (gr. *oon* Æg + gr. *kystis* Blære): Stadium af Malaria-parasitternes Udvikling efter Indtrængen i Myggens Mave. **Oo-gala**: (gr. *oon*: Æg + gr. *gala*: Mælk): Æggemælk. **-gamia** (gr. *gamos* Bryllup): Forplantning ved befrugtet Æg. **-genese** (gr. *genesis* Skabelse) = **-gonese** (gr. *goneia* Avling): Ægdannelsen. **-kinet** (gr. *kinetikos* bevægelig): Udviklingsform af Sporozoeer, fremgaaet af kønnet Forplantning. Hos Malaria-parasitterne er det Ookineterne, der fra Myggemavens Hulrum borer sig ind gennem Epithelet og udvikler sig til Ookyster. **-kyste** (gr. *kystis* Blære): Udviklingsform af Sporozoeer; hos Malaria-parasiten er det denne Form (en videre Udvikling af Ookineten), der som smaa Kugler sidder paa Myggemaven, og som deler sig i Sporozoiter, der trænger ind i Myggens Blod, derfra i dens Spytkirtel og derfra ved Stikket ind i Menneskets Blod. **-phoralgia** (*Oophoron*

[gr. *oon* Æg + gr. *foros* bærende] + gr. *algos* Smerte) = Ovarialgia. **-phorectomi** (gr. *ektome* Udsukering) = Ovariectomy. **-phoritis**: Betændelse i Ovariet. **-phorogen** (gr. *gignomai* [gen-] fødes) = udviklet fra Æggestokken. **-phorohysterectomy** **partialis obstetricia** (gr. *hystera* Livmoder + gr. *ektome* Udsukering) = Porro's Operation, s. d. **-phoromania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): Sindssygdom med (formentlig) Tilknytning til Lidelser i Æggestokken. **-phoro-salpingectomy** (gr. *salpinx* [salping-] Trompet + gr. *ektome* Udsukering): operativ Fjernelse af Ovarie og Salpinx. **-theca** (gr. *theke* Gemmede) = Oophoron = Ovarium.

Ookinete (gr. *oon* Æg + gr. *kineein* bevæge): den befrugtede Makrogamet hos Malaria-parasitter.

Oophor-, se Ovario-.

Ootheco-epilepsia (gr. *oon* Æg + gr. *theke* Beholder + gr. *epilepsis* epileptisk Anfald): Epilepsi med (formentlig) Afhængighed af ovariale Processer. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): Sindssygdom med (formentlig) Tilknytning til ovariale Processer.

Operation (lat. *operatio* Arbejdsudførelse): kirurgisk Indgreb, oftest blodigt. Da Ordet kun betyder »Arbejde«, omfatter det ogsaa mange ublodige Indgreb, der udføres manuelt eller instrumentelt.

Ophiasis (gr. *ofis* Slange): betegner dels en Form af Alopecia areata med Haaraafald i baandformede Strøg, der helt (eller delvis) omkredser Hovedet, dels sjældent brugt for Lepa.

Ophidismus (gr. *ofis* Slange): Forgiftning med Slangegift (Ophidin). Symptomer: Svulst af Vævene udbredende sig fra Bidsaaret; faa Minutter efter faas ofte Almensymptomer: Uro, Angst, Prostration, Bevidstløshed, Koma med Delirier, Trismus, Tetanus og hurtig Lammelse af de livsvigtige Center.

Ophritis (gr. *ofrys* Øjenbryn): Dermatitis i Øjenbrynene.

Ophryon (gr. *ofrys* Øjenbryn): Midtpunktet af Glabella.

Ophthalm-agra (gr. *ofthalmos* Øje + gr. *agra* Fangst): Øjenlidelser ved Ar-

thritus urica. **-algia** (gr. *algos* Smerte): Smerter i Øjet. **-atrophia** (gr. *atrofia* Mangel paa Ernæring): Atrofi af Øjet.

Ophthalmia (gr. [af *ophthalmos* Øje]): 1) svær, ofte purulent Konjunktivitis. 2) Betændelse af Øjets dybere Dele. **O. aegyptica** s. **bellica** s. **contagiosa** s. **militaris** = Trakom. **O. arthritica**: gammel Betegnelse for Glaukom. **O. brasiliiana**: i Brasilien hos Slaver og deres Børn forekommende Keratomalaci. **O. electrica**: Konjunktivitis fremkaldt ved Irritation af stærkt elektrisk Lys. **O. gonorrhoeica** = Conjunctivitis gonorrh. **O. migratoria** = O. sympathica. **O. neonatorum** = Ophthalmoblenorrhoea neonatorum. **O. neuroparalytica** = Keratitis neuroparalytica. **O. nivalis**: Sneblindhed. **O. nodosa**: Dannelse af Knuder paa Konjunktiva og Kornea ved Indtrængen af Larvehaar. **O. scrofulosa** = Konjunktivitis og Keratitis flyktæularis. **O. sympatika**: en serøs eller plastisk Uveitis fremkaldt ved en lignende af traumatisk Natur paa det andet Øje. Det beskadigede Øje kaldes det **sympatiserende** Øje, Betændelsen her sympatiserende. Hvorledes Betændelsen opstaar i det **sympatisk** angrebne Øje, vides ikke.

Ophthalmitis = Ophthalmia.

Ophthalmoblenorrhoea (gr. *ophthalmos* Øje + gr. *blenna* Slim + gr. *rhoë* Flod) = Conjunctivitis blennorrhoeica, s. d. **-blennorrhoea neonatorum**, som hyppigst indtræder 3—4 Dage efter Fødslen, skyldes i Reglen Infektion under denne. Er hyppigt af gonorrhoeisk Natur og kan give alvorlige Hornhindebetændelser. **-cele** (gr. *kele* Brok): 1) = Exophthalmus. 2) = Bristning eller Perforation af Bulbus oculi med Prolaps. **-centesis** (gr. *kentesis* Stikken): Punktion af Bulbus oculi. **-copia** (gr. *kopos* Udmattelse) = Asthenopia. **-desmitis** (gr. *desmos* Baand = Tenonitis. **-diagnosis** og **-diagnostik** (gr. *diagnosis* Bestemmelse) = Diagnose og Diagnostik af en infektiøs Sygdom ved reaktion. **-dynamometer** (Landolt) (gr. *dynamis* Kraft + gr. *metron* Maal): Instrument til Maaling af Øjnenes Evne til at konvergere. **-dynia** (gr. *odyne* Smerte):

Smerter i Øjet. **-fundoskop** (lat. *fundus* Grund + gr. *skopeein* se, undersøge): Apparat til Undersøgelsen af Øjengrunden under stærk Forstørrelse. **-malacia** (gr. *malakia* Blødhed) s. **Phthisis bulbi essentialis**: betydelig Aftagen af Øjets Spænding og Formindskelse af Øjet, opstaende uden forudgaaende Betændelssymptomer. **-malacia intermittens**: anfaldsvis, forbigaaende Spændingsformindskelse. **-meter** (gr. *metron* Maal): Apparat til at se Graden og Retningen af Korneas (og Linsens) Astigmatisme, se Helmholtz og Javal-Schiøtz. Nu benyttes i Praksis mest Javal-Schiøtz', som bekvemt angiver de enkelte Hornhinde-Meridianers Krumning og deres brydende Kraft i Dioptrier. **-phakometer** (gr. *fakos* Linse + gr. *metron* Maal): Apparat til Maaling af Linsens Krumningsradier og Linsefladernes Beliggenhed. **-plegia** (gr. *plege* Slag): Paralyse af Øjets motoriske Nerver til de indvendige (i Iris og Corp. ciliare) saavel som de ydre Muskler. Kan være en **O. totalis** eller **partialis**, eftersom alle el. kun nogle af Nerverne er lammet. **O. interna**, hvor kun de indvendige er lammet (fuldstændig Pupilstivhed og Akkomodationslammelse). **O. externa**: Lammelse af alle de ydre Øjenmuskler, medens de indvendige er intakte. Dobbeltsidig **O. externa** giver et ejendommeligt stift Ansigtstudtryk, *Facies Hutchinsoni*. **O. acuta**: fuldst., pludselig Lammelse; skyldes i Reglen en Blødning i Oculomotorius-Kernen. **-pleuroplegia** (Schapring) (gr. *pleura* Side + gr. *plege* Slag) s. **Pleuroplegia**: Betegnelse for Lammelse af Øjnenes konjurerede Sidebevægelse. **-ptosis** (gr. *ptosis* Fald) = Exophthalmus. **-reaktion**: Fremkaldelse af en Konjunktivitis ved Inddrypning af fortyndet Tuberkulin i Øjet hos Tuberkulose = Calmette's eller Wolff-Eisners Reaktion; lignende Reaktion hos Tyfuspatienter ved Inddrypning af et fortyndet Ekstrakt af dræbte Tyfusbacillstammer. **-rrhagia** (gr. *rhegnymi* [rhag-] bryder): Blødning fra Øjet. **-rrhexis** (gr. *rhaxis* Brud): Ruptur af Bulbus oculi. **-rrhoea** (gr. *rhoë* Flod): slimet eller purulent Sekretion fra Øjet. **-skop** (Helm-

holtz (gr. *skopeen* se, undersøge): Øjespejl, Instrument til Undersøgelse af Øjets Indre (-**skopi**). -**stat** (gr. *statos* opstillet [*histemi* stiller]): Instrument hvormed Øjet holdes fikseret under en Operation. -**statometer** (gr. *metron* Maal): Apparat til Bestemmelse af Øjnenes Beliggenhed i Orbita. -**tonometri** (gr. *tonos* Spænding + gr. *metron* Maal): Maaling af Øjets Haardhed enten ved digital Tonometri eller med et Instrument (Tonometer).

Opio-mania (gr. *opion* Plantesaft, Opium + gr. *mania* Raseri, Vanvid: Trang til og Misbrug af Opium. -**phag-gia** (gr. *phagein* spise): tilvænnet Nydelse af større Kvantum Opium, der fremkalder en kronisk Forgiftning (kron. Morfinisme).

Opistho-gnathia (gr. *opisthe* bagved + gr. *gnathos* Kæbe): for kort Underkæbe. -**phalakrosis** (gr. *falakrosis* Skaldethed): Skaldethed af Baghovedet. -**tonus** (gr. *tonos* Spænding): krampagtig, buetformet Bagoverbøjning af hele Legemet (event. saaledes at Individet alene hviler paa Nakke og Fødder). Sympt. ved Hysteri, Meningitis, Tetanus m. m. — Sml. *Emprosthotonus*, *Orthotonus*.

Opisthorchis felineus (gr. *opisthe* bagved + gr. *orchis* Testikel): en ca. 1 cm lang, aflang lkte, der snylter i Galdeblære og Galdegange især hos Kat, event. ogsaa hos andre Dyr. I Rusland, Østprejsen og Sibirien ogsaa hyppig hos Mennesket. Formentlig to Mellemværter: dels en Snegleart, dels forskellige Fisk.

Opkastning = Vomitus, Emesis.

Opo-cephalus (gr. *ops* [op-] Ansigt, Øje + gr. *kephale* Hovede): Misdannelse uden Mund og Næse, med rudimentære Kæber, med et eller to og da tætstaaende Øjne, der er rykket opad paa Hovedet. -**dymus** (gr. *didymos* dobbelt): Misdannelse med to Hoveder.

Oppenheim's (O. Hermann, 1858—1919, Berlin) **Sygdom**: Myatonia congenita. **O's Symptom**: Dorsalfleksion af Stortaaen ved kraftig Strygning, Stik eller anden Irritation af Indsiden af Crus. Som Regel t. St. samtidig med Babinskys Symptom og af samme Betydning som dette.

Oppler's Bacil: se Boas-Opplers Bacil.

Opponens (lat. *opponere* sætte imod): førende hen mod; sættende op imod. Tømmelen kan opponeres mod de andre Fingre, og deraf er Haandens Gribeevne betinget.

Oppressio (lat. *opprimere* [oppressum] nedtrykke): anvendes i Almindelighed om en ubehagelig trykkende, spændende Fornemmelse i Præcordiet eller Epigastriet.

Opsoniner (gr. *opson* Sul, Krydderi): relativt termolabile Stoffer i normalt Serum, der paavirker Bakterierne saaledes, at de bliver et let Bytte for Leukocyterne (smlgn. Fagocytose), medens de i og for sig er ugiftige for Bakterierne. Komplement er vistnok nødvendigt, for at de kan virke.

Opsoninterapi (*Opsonin* [s. d.] + gr. *therapeia* Pleje) ang. af Wright (W., Almoth Edward, 1861—, England): Behandling med Bakterievaccine under jævnlig Kontrol af Opsoninindholdet i Pt.'s Blod.

Opsonisk Index (gr. *opson* Sul, Krydderi): Forholdet mellem Fagocytosetallene (s. d.) ved Anvendelse af patologisk og normalt Serum.

Opspyt = Ekspektorat.

Opstemthed (sjælelig): Exaltatio mentis.

Opstød = Ructus. Erucatio.

Opticociliotomia (gr. *optikos* Syns- + lat. *cilium* Øjenlaag + gr. *tome* Snit) = Neurotomia opticociliaris.

Optisk aktiv: at et Stof eller en Op-løsning er o. a. vil sige, at det har Evne til at dreje Svingningsretningen i polariseret Lys. Denne Egenskab kan anvendes til Bestemmelse af Opløsnings Koncentration ved Hjælp af Polarisationsapparater.

Opto-dynamometer (gr. *optikos* Syns- + gr. *dynamis* Kraft + gr. *metron* Maal): Apparat til subjektiv Bestemmelse af Øjets Nærpunkt og derigennem Akkomodationsbredden.

-**gram** (gr. *gramma* Tegn): Billede af ydre Genstande, som dannes i Nethinden ved at udsætte det mørkeadaptive Øje for en kortvarig Belysning, idet Synspurporet afbleges paa de belyst Partier. -**meter** (gr. *metron* Maal):

Apparat til subjektiv Bestemmelse af Øjets Nær- og Fjærnpunkt og derigen- nem Øjets Refraktion og Akkomoda- tionsbredde. Med **Farveo.** bestemmes Refractionen ved Iagttagelse af de ved den kromatiske Aberration opstaaende Fænomener.

Oral (lat. *os* [or-] Mund): hørende til Munden. **-auskultation** (lat. *auscultatio* Lytten til): A., hvor Stetoskopet holdes foran Pt.'s aabne Mund. **-sepsis** (gr. *sepsis* Forraadnelse): S. udgaaende fra Sygdom i Mundhulen. **-whiff** (eng.): en ejendommelig svirrende Lyd i Mun- den ved Aortaaneurisme.

Orbitalindeks (lat. *orbita* Hjulspor):

$$\frac{\text{Orbitalhøjde} \times 100}{\text{Orbitalbredde}}$$

Orbitalpunkt, ydre (lat. *orbita* Hjulspor): Krydsningspunktet af Or- bitalranden med Sutura zygomatico- frontal.

Orcheotomia (gr. *orchis* Testikel + gr. *tome* Snit): Fjernelse af en Testis, Kastration.

Orchi-algia (gr. *orchis* [orchid-] Te- stikel + gr. *algos* Smerte): Smerter i Testis. **-chorea** (gr. *chorea* Dans): uvilkaarlige løftende og sænkende Be- vægelser af Testis. **-domeningitis** (gr. *meninx* Hinde) = Hydrocele testis. **-dopexia** (gr. *pexis* Tilheftning): Fast- syning af en retineret Testis til Bunden af Scrotum. **-epididymitis** (gr. *epidi- dymis* Huden som omslutter Testik- lerne): Betændelse af Testis og Epidi- dymis. **-ocele** (gr. *kele* Brok): 1) Testis- svulst, 2) retineret Testis, 3) Hernia scrotalis. **-therapia** (gr. *therapeia* Pleje): medicinsk Anvendelse af Testis- præparater.

Orchitis (gr. *orchis* Testikel): Be- tændelse i Testis (syfilitisk, i Tilslut- ning til Parotitis epidemica, Tuberku- lose m. m.).

Orchitomia (gr. *orchis* Testikel + gr. *tome* Snit): Kastration.

Orcinprøve for Pentoser: den fore- liggende Opløsning blandes med samme Rumfang konc. Saltsyre. Der tilsættes derpaa en Smule Orcin i Substans, og Blandingen opvarmes til Kogning. Er der Pentoser til Stede, bliver Opløs- ningen violet, senere blaa-grøn.

Ord-blindhed = Alexia. **-døvhed** = Aphasia sensoria.

Ordinatio (lat., Anordning): det Af- snit af Recepten, i hvilket Lægemedlets Sammensætning og Fremstilling an- gives.

Ordination: Forordning, se Ordi- natio.

Ordsalat (Forel): Taleforvirring, spec. ved Dem. præcox.

Oreillons (fr.): Parotitis epidemica.

Organo-graphia (gr. *organon* Red- skab, Organ + gr. *grafein* beskrive): Beskrivelse af Organer. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Organsygdom. **-pa- thologia** (gr. *pathos* Lidelse + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Organsygdom- me. **-therapia** (gr. *therapeia* Pleje): Anvendelse af Præparater fremstillede af dyriske Organer mod Sygdomme, der beror paa mangelfuld (intern) Sekretion af vedkommende Organ. cfr. Anti- thyreoidin. **-tropi** (gr. *trope* Venden, Forandring): kemoterapeutiske Midlers Giftighed overfor den inficerede Organ- ismes Organer; Giftigheden overfor Pa- rasitterne kaldes Parasitotropi. Forhol- det mellem P. og O. skulde efter Ehr- lich være afgørende for et kemoterapeu- tisk Middels Værdi.

Orgasmus (gr. *orgaein* svulme af Saft, være i heftig Lidenskab): Kulmi- nationspunktet ved Kønsakten (Højde- punktet af Vellyst).

Orientbyld, se Lushmania.

Orla-Jensen's (O.-J., Sigurd, 1870—, Danmark) **Bakteriesystem** er opstil- let paa Grundlag af Bakteriernes Stof- skifte; for de bevægelige Bakteriers Vedkommende lægges tillige Vægt paa den Maade, hvorpaa Svingtraadene er anbragt.

Ormesygdom = Helminthiasis.

Ornithodorus maroccanus: en Svine-Mide, som overfører Febris re- currans hispanica. **O. moubata**: en Mide, som lever i de Indfødtes Hytter og overfører Febris recurrans africana.

Oroyafeber (*Oroya*, Peru), se Ve- ruga peruviana.

Orrho-dermatosis (gr. *orrhos* Valle + gr. *derma* [dermat-] Hud): Serum- eksantem. **-rrhoea** (gr. *rhoë* Flod): Ud- flaad af serøs Vædske.

Ortho-chorea (gr. *orthos* lige, ret +

gr. *choreia* Dans): Form af Choreia, hvor Trækningerne særlig optræder i oprejst Stillings. **-diagraf** (gr. *diagrafein* aftegne): Apparat, hvorved man er i Stand til at aftegne Skyggerne ved en Røntgenemlysning i Organernes rette Størrelse. **-dontia** (gr. *odous* [odont-] Tand): Regulering af uregelmæssige Tænder. **-fotografi** (gr. *fos* [fot-] Lys + gr. *grafein* skrive): Røntgenfotografering (af Hjertet) i naturlig Størrelse ved Hjælp af en Orthodiagraf. **-geni** (gr. *genys* Kæbe, Hage): lige Bid. **-gnath** (gr. *gnathos* Kæbe): Individ, hvis Kæbe ikke springer frem i Forhold til Ansigtet (lodret eller næsten lodret Profil). **-kromatisk** (gr. *chroma* Farve): Farvning af Vævsbestanddele med Farver, der svarer til Vævenes egen Farve. **-percussio** (lat. *percussio* Banken) (Goldscheider): P. foretages meget let mod en gummibeklædt Spatel. Den skal foregaa i Planer parallelle med Sagittalplanet, ikke vinkelret paa Thorax' Overflade. Man skal ved O. over Lungevæv høre noget, over Hjertet intet. **-phoria** (gr. *fora* Bevægelse): normale Ligevægtsforhold mellem Øjenmusklerne, saa at Synsakserne under Hvile staar parallelt, rettet lige frem og Nethindernes vertikale Meridianer staar rigtigt. Cfr. Heterophori. **-pnoea** (gr. *pnoë* Aandedræt): meget stærk Kortaandedhed, ved hvilken Patienten maa sidde op og anvende de accessori-ske Respirationsmuskler. **-praxia** s. **-pædia** (gr. *praxis* Handling; gr. *pai-deia* Opdragelse): den Del af Lægekunsten, der tager sig af fejlagtige Stillinger og Bygning af det menneskelige Legeme, saavel medfødte som erhvervede Lidelser (skæve Rygge, Klump- og Platfodder, Kalveknæ, Hjulben, Hofte-luksationer, Muskellammelser og deres Følger m. m.). **-skop** (Czermak) (gr. *skopeein* se, undersøge): lille Glasbeholder, som mangler den ene Væg, og som kan fyldes med Vand og anbringes foran Øjet, saaledes at dette er i Berøring med Vædsken, hvorved Iris kan undersøges med Udelukkelse af Hornhinde-refractionen. **-statisk Albuminuri** (gr. *statos* staaende, stillet): Udskillelse af Albumen i Urinen, naar Individet er oppe, men ikke under Sengeleje; findes

i Reglen sammen med abnorm stærk Lordose i Lumbalegnen, hvorved der er Mulighed for Tryk paa venstre Vena renalis. **-tonus** (gr. *tonos* Spænding): universel Krampe, hvorved hele Legemet rettes lige ud. Sml. Opisthotonus, Emprosthotonus.

Oscedo (lat.): Gaben, krampagtig Gaben.

Oscleo-cele (gr. *osche* eller *oscheos* Testikelpung + gr. *kele* Brok): 1) Hernia scrotalis, 2) en Tumor i Scrotum.

-plastik (gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation paa Scrotum til Dækning af Defekt. **-tomia** (s. **-ectomia**) (gr. *tome* Snit): Resection af Scrotum (særlig ved Elephantiasis).

Osfrasio-logi (gr. *osfrasis* Lugt + gr. *logos* Ord, Lære) = Osmologi, s. d. **-metri** (gr. *metron* Maal): Maaling af Lugteevnen.

-osis: gr. Endelse, tilføjes hyppigst for at betegne en forøget Afsondring el. Vækst saavel i fysiologisk som i patologisk Henseende. Eksempler: Leucocytosis, Tuberculosis. I andre Tilfælde anvendes Endelsen for at betegne Invasion i Organismen af en Parasit, til hvis Navn **-osis** da føjes, f. Eks.: Trichinosis. I Tilfælde af sidste Art er Endelsen **-iasis** ogsaa anvendelig.

Osler's (O., Sir William, 1849—1919, England) **Sygdom**: Polycythæmia rubra megalosplenica.

Osmidrosis (gr. *osme* Lugt + gr. *hidrosis* Sveden): stærkt ildelugtende Svedsekretion.

Osmologi (gr. *osme* Lugt + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Lugtestofferne.

Osmoregulering (gr. *osmos* Stød): Regulering af Røntgenrørs Haardheds-grad ved Hjælp af et lille Palladiumrør, der i glødende Tilstand opsuger Brint af den Flamme, som bringer det til Glød og derved tilfører Røntgenrøret Luft og gør det blødere.

Osmotisk (gr. *osmos* Stød): **Resistens af Erythrocyter** se Erythrocytternes osmotiske Resistens. **O. Tryk**: har man en Vædske, hvori et Stof er opløst, indeholder Vædsken opløste Molekyler af dette Stof; forøges Oplosningens Rumfang ved at tilsætte mere af Op-løsningsmidlet, vil Molekylerne fordele sig ligeligt i hele Vædsken (de dif-

funderer). Det maa antages, at der i Opløsninger findes et vist Tryk hidrørende fra Molekylerne; det er som om de er »indespærrede« i Vædsken; dette Tryk kaldes det osmotiske Tryk. For Opløsninger af udissozierede Stoffer, Eks. Glykose, vil det osmotiske Tryk være af samme Størrelse som det, der vilde fremkomme, hvis det samme Antal Grammolokyle af en Luftart var indespærret i et Rum af samme Størrelse som Opløsningens Rumfang. En Opløsning som i 1 l indeholder 1 Grammolokyle vil have et osmotisk Tryk paa 22,4 Atmosfærer ved 0°. For vandige Opløsninger af Elektrolyter, der er dissozierede, er Trykket større, hvilket sikkert skyldes, at Ionerne hver for sig virker som Molekyler. Trykket kan kun beregnes, naar man kendes Dissociationsgraden.

Osphyomyelitis (gr. *osfys* Hofte, Lænd + gr. *myelos* Marv): Betændelse i Lændemarven.

Ossificans (lat. *os* [ossis] Ben, Knogle + lat. *facere* gøre): førende til Forbening.

Ossificatio (lat. *os* [ossis] Ben, Knogle + lat. *facere* gøre): Forbening.

Ostealgia (gr. *osteon* Knogle + gr. *algos* Smerte): Knoglesmerte.

Osteal Kachexi (gr. *osteon* Knogle) = Barlow's Sygdom.

Osteitis = Ostitis.

Osteo-acusis (gr. *osteon* Knogle + gr. *akousis* Hørelse): Hørelse ved Hjælp af den craniotympanale Ledning, s. d.

-arthritis (gr., Sygdom i et Led [arthron]): Betændelse i et Led og den tilgrænsende Knogle.

-arthrocace (gr. *arthron* Led + gr. *kake* Slethed): destruktiv, tuberkuløs Betændelse i en Knogles Ledende.

-arthropathia (gr. *arthron* Led + gr. *pathos* Lidelse): Lidelse i et Led og den tilgrænsende Knogle.

-arthrotomia (gr. *tome* Snit): Resektion af en Knogles Ledende.

-blast (gr. *blastos* Spire): specifik, knogledannende Celle.

-blastom = Osteom.

-carcinoma (gr. *karkina* Kræft): Carcinom (metastatisk!) i en Knogle.

-chondritis (gr. *chondros* Brusk): Betændelse i Knogle- og Bruskvæv (i et Led).

O. deformans juvenilis = Calvé-Perthes Sygdom. **O. dis-**

secans: Betændelse, hvor Brusken i Flager afløses fra Knoglen.

-chondrolysis (gr. *lysis* Løsning): Afstødning af Brusk-Knoglestykker ved Ledbetændelse.

-chondroma: Svulst bygget op af Brusk- og Knoglevæv.

-chondrosarcoma (gr. *sarkoma* Kødsvulst): Sarkom, hvor Svulstcellerne danner Ben- og Bruskvæv.

-ectomia (gr. *ektome* Udskæring): Resektion af et Stykke Knogle.

-fibroma (lat. *fibra* Fiber): Svulst, bygget op af Bindevæv og Knoglevæv.

-gen (gr. *gennaein* frembringe): knogledannende.

-genesis imperfecta (gr. *genesis* Skabelse): medfødt Knoglelidelse, hvor Bruskproliferationen forløber normalt, men med mangelfuld Knogledannelse; derved bliver Knoglerne i Reglen normal lange, men tynde og skøre (Osteopsathyrose). Syn.

Fragilitas ossium.

-id (gr. *eidos* Form): knoglelignende.

-idchondroma (gr. *eidos* Form + gr. *chondros* Brusk): Svulst, bygget af osteoidt Væv.

-kampsis (gr. *kampsis* Bøjning): Udretning af krummede Knogler.

-klasi (gr. *klain* [klas-] brække): 1) Apparat, ved Hjælp af hvilket man kan frakturere krummede eller skævt sammenvoksede Knogler (Osteoklasi).

2) Kæmpecelle, der nedbryder Knoglevæv.

-logi (gr. *logos* Ord, Lære): Knoglelære.

-lysis (gr. *lysis* Opløsning): Opløsning af Knoglevæv.

-(o)ma: Svulst, bygget op af Knoglevæv.

-malacia (gr. *malakia* Blødhed): Systemsygdom i Skelettet.

Opstaar oftest under Svangerskabet og bestaar i, at Knoglerne bliver kalkfattige og derved bløde og bøjelige; samtidig kan ses stærk Nydannelse (uden Forkalkning); er maaske en Avitaminose, s. d. Syn.

Mollities ossium.

-malacisk Bækken: stærkt forsnævret Bækken paa Grund af osteomalaciske Forandringer. Formen variabel. I det typiske o. B. er Bækkenindgangen Y-formet, idet saavel Promontorium som Acetabula er rykket ind mod Bækkenindgangens Midte, medens Symfyse rager snabelformet frem. Os sacrum stærkt ekskaveret ovenfra nedad. Diameter transversa inf. stærkt formindsket.

-myelalgia (gr. *myelos* Marv + gr. *algos* Smerte): Knoglemarvssmerter sp. v. Anæmi.

-myelitis (gr. *myelos*

Marv): Betændelse i Knoglemarven. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Knoglelidelse. **O. hæmorrhagica infantum** = Barlows Sygdom. **-periostitis** (gr. *peri* omkring + gr. *osteon* Knogle): Betændelse i Knoglevæv og Benhinde. **-phager** (gr. *fagein* spise): = Osteoklaster, Celler som opløser Knoglevæv. **-phlebitis** (gr. *phleps* [fleb-] Aare Betændelse i Knoglevenen. **-phyt** (gr. *fyton* Vækst): uregelmæssige periostale Aflejringer af nydannet Knoglevæv ved kronisk Betændelse. **-plastisk Operation** (gr. *plassein* danne): plastisk Operation med Lap af Knoglevæv i Forbindelse med Bløddel. Under tiden drejer det sig om en Udløsning af et Knoglestykke med tilhørende Bløddel for at skaffe Plads til det egentlige Indgreb (temporær osteopl. Oper., jfr. Kroenleins Opr.), i andre Tilfælde (Resektioner og Amputationer) anbringes den sammensatte Lap i Forbindelse med nærliggende Knogleafsnit (jfr. Pirogoff's, Gritti's, Mikulicz-Wladimirov's Operationer). **-porosis** (gr. *poros* Hul, Pore): Tilstand, hvor Knoglevævet er diffust reduceret ved lacunært Henfald, saaledes at Spongiosabjælkerne er blevet meget tynde eller helt svundne, og Compacta har faaet et spongiosalignende Udseende, idet de Haverske Kanaler er blevet stærkt udvidede. Fremkommer ved Betændelses-tilstande, Kakeksi, Senilitet o. l. **-psathyrosis** (gr. *psathyros* skrøbelig): Tilstand, hvor Knoglerne er meget brydbare som Følge af Osteoporose af simpel eller betændelsesagtig Karakter. Kan ogsaa forekomme som medfødt Lidelse af gaadefuld Natur. **-pædion** (gr. *paidion* lille Barn) = Lithopædion, s. d. **-sarkoma** (gr. *sarkoma* Kødsvulst): korrekt: Sarkom, hvis Celler er i Stand til at danne Knoglevæv; mindre korrekt, men meget almindeligt, benyttes Navnet om ethvert Sarkom, der udgaa fra Knoglerne. **-sclerosis** (gr. *skleros* haard): Tilstand, hvor Spongiosavævet's Mængde er forøget paa Bekostning af Marvrummet, der kan forvandles til kompakt Knoglesubstans. **-steatom** (gr. *stear* [stear-] Tælle): Fedtdegeneration af Knoglevæv. **-synthese** (gr. *synthesis* Sammensætning): Sam-

mensyning af Knoglebrud. **-tabes infantum** (lat. *tabes* Svindsot): Barlow's Sygdom. **-tom** (gr. *tomos* skærende): Instrument til Knogleoperation. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Gennemmejsling af en Knogle (lineær, kileformet).

Osteo-arthritis (gr. *osteon* Knogle + gr. *athron* Led) (Baastrup, nul. dansk Røntgenolog) **processus spinosus vert. lumbalis**: lokaliseret til Hvirvlernes Tornappe (særligt i Lænden). Er muligvis Forklaringen paa visse Former af Lumbago. Skyldes Tornappenes Tryk mod hinanden ved stærk Lordose. **-poikili** (gr. *poikilia* Brogethed): medfødt, arvelig Optræden af spredte smaa Knoglefortætninger (Kompaktøer) i Skelettet (engelsk: spotted bones) = Osteosclerosis disseminata familiaris.

Osteosclerosis disseminata familiaris, se Osteopoikili.

Ostertagia: Slægt af smaa Rundorme (ca. 1 cm lange og tynde). **O. ostertagi** forekommer hyppigt i Løben hos Kvæg. Bevirker hos unge Dyr undertiden Fordøjelsesforstyrrelser, Afmagring, Anæmi, event. Kakeksi. Udvikling direkte; Larverne overføres med Føden.

Ostitis (gr. *osteon* Knogle): Betændelse i Knoglevæv.

Ostreismus (gr. *ostreon* Østers): Østersforgiftning. Ligner Muslingforgiftning.

Ot-agra, Otalgia (gr. *ous* [ot-] Øre + gr. *agra* Fangst, gr. *algos* Smerte): Øresmerter. **-aphon** (gr. *hafa* Greb): Klemme, der anbringes paa det ydre Øre, saaledes at dette drejes fremefter for bedre at kunne opfange Lyden. **-helkosis** (gr., betændt Saar): Saar paa Øret eller Suppuration fra dette. **-hæmatoma** (gr. *haima* Blod): subperikondral Blodansamling i ydre Øre.

Oti-atria (gr. *ous* [ot-] Øre + gr. *iatreia* Helbredelse): Læren om Øresygdomme. **-kodia** el. **Otikodinosia** (gr. *otikos* hørende til Øret + gr. *dine* Hvirvel): Svimmelhed udløst fra Øret.

Otis's (O., Will. Kelly, 1870—1906, Vrol., New York) **Instrument**: Urethrometer.

Otitis (gr. *ous* [ot-] Øre): Ørebetændelse. **O. externa**: B. af Øregangen og

det udvendige Øre. **O. ext. circumscripta** = furunculosa. **O. interna** = Labyrinthitis: B. af det indvendige Øre. **O. media**: B. af Mellemøret. **O. media cholesteatomatosa**: kolesteatomatøs Mellemørebetændelse, (se Cholesteatoma). **O. mykotica**: B. foraarsaget af Svampe (Aspergillus). **O. sclerotica** = Otosclerose.

Oto-antritis (gr. *ous* [ot-] Øre + gr. *antron* Hule): Betændelse af Antrum mastoideum. **-blennorrhoea** (gr. *blennos* Slim + gr. *rhoë* Flod): vædskende Ørebetændelse. **-kefal** (gr. *kefale* Hovede): Misfoster uden Underansigt og Næse med begge Ører sammensmeltende nedadtil og med eet Øje eller to Øjne i een Øjehule. **-kleisis** (gr. *kleisis* Lukning): Tillukning af Øret; brugt saavel ved Tillukning af det Eustachiske Rør som af Øregangen. **-dynia** (gr. *odyne* Smerte): Øresmerter. **-encephalitis** (gr. *enkefalos* Hjerne): Hjernebetændelse udgaende fra Øret. **-gen** (gr. *gignomai* [gen-] opstaar): stammende fra Øret. **-logi** (gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Øresygdomme. **-myasthenia** (gr. *mys* Muskel + gr. *astheneia* Kraftesløshed): nedsat Hørelse som Følge af Svækkelse af Trommehulens Muskler. **-mykes** (gr. *mykes* Svamp): Svamp (Aspergillus) groende i Øregangen. **-mykosis**: Betændelse i Øregangen fremkaldt af Svamp. **-necrektomia** (gr. *nekros* Lig, dødt Stof + gr. *ektome* Udsørgning): Fjernelse af Sekvester (Øreknogler) fra Øret. **-neuralgia** (gr. *neuron* Nerve + gr. *algos* Smerte): Nervesmerter i Øret. **-neurasthenia** (gr. *neuron* Sene, Nerve + gr. *astheneia* Kraftesløshed): neurastenisk Tunghørhed. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Ørelidelse. **-piesis** (gr. *piesis* Tryk): forhøjet intralabyrintært Tryk, der skulde være fremkaldt ved en Fortynding af Luften i Trommehulen f. Eks. ved Tubastenose. Denne hypotetiske Tilstand tidligere anset for Aarsag til Labyrintforandringerne hos Døvstumme. **-plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): plastiske Øreoperationer særlig paa udvendige Øre og Øregang. **-pyorrhoea**, **-pyosis** (gr. *pyon* Pus + gr. *rhoë* Flod): purulent Afsondring fra Øret. **-rrhagia** (gr. *rhegnymi*

[*rhag-*] bryder): Øreblødning. **-rrhea** (gr. *rhoë* Flod): Øreflod. **O. cerebrealis**: Øreflod stammende fra Hjernen el. dens Hinder. **-sklerosis** (gr. *sklerosis* haard): kronisk, progredient Labyrintlidelse; karakteriseret først og fremmest ved Knoglenydannelse, der ofte fører til Fiksation af Stigbøjlen (Stapesankylose); tillige er der Degeneration af Nerveelementerne, særlig i Sneglen; giver sig klinisk til Kende ved Tunghørighed tiltagende til Totaldøvhed, ofte forbundet med Øresusen og Svimmelhed. **-skop** (gr. *skopeein* se, undersøge): 1) Toynbees O.: lang Gummislange med to perforerede Endeknopper til Indførelse i Patientens og Undersøgerens Øre til Auskultation ved Luftdouche. 2) tragtformede Instrumenter til Inspektion gennem udvendige Øregang (Sieglés Tragt, Bruntons Ørekikkert). **-skopia**: Indblik i Øret gennem udvendige Øregang. **-sis**: Fejlhøring.

Otodectes (gr. *ous* [ot-] Øre + gr. *dektes* bidende): Slægt af parasitiske Mider ($\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ mm lange), der især lever i det ydre Øre hos Hund, Ræv (Sølv-ræv) og Kat, foraarsagende »Øreskab« hos disse Dyr.

Ottawasygdommen (Ottawa, Canada): Betegnelse for endemisk optrædende Syfilis i visse Egne af Kanada (»Folkesyfilis i Kanada«).

Ovalærnsnit (Langenbeck) (*oval* [af lat. *ovum* Æg]): Muskellapsnit omtrent af Form som et Korthjerte (Spidsen paa Ekstremitetens Dorsalside!); særlig egnet til Eksartikulation af Fingre og Tæer.

Ovari, Ovarialgi (*Ovarium* [lat. *ovum* Æg] gr. *algos* Smerte): ejendommelig Reaktion hos Hysterikere fremkaldt ved Tryk i Fossa iliaca og bestaaende i Sammenfaren, momentan Respirationsstandsning, Kongestion til Ansigtet, evt. Modtryk, stigende til Opisthotonus (»Arc de cercle«) og undertiden et fuldstændigt hysterisk Anfald. — Man har tidligere fejlagtigt ment, at Reaktionen skyldtes Kompression af Ovariet, men den findes ogsaa hos Mænd.

Ovarial (*Ovarium* [lat. *ovum* Æg]): hørende til Ægestokken. **Ovarialgia** (gr. *algos* Smerte) = Ovari: neuralgiske

Smerter i regio hypogastrica udgaaende fra Ovarierne. **-punkt**: hysterisk Trykømfindtlighed udfor Æggestokkene, som intet har med en Æggestoksygdom at gøre. **-svangerskab** = graviditas ovarica. **-tumor** (lat. *tumor* Svulst) = Tumor ovarii: Æggestoksvulst.

Ovario-cele (*Ovarium* [lat. *ovum* Æg] + gr. *kele* Brok): Brok med Ovariet som Indhold. **-centesis** (gr. *kentesis* Stikken): Punktur af en Ovariecyste. **-ectomia** (gr. *ektome* Udskeering): Fjernelse af Ovarium. **-epilepsia** (gr. *epilepsia* Anfald, *Epilepsi*): E., der antages udløst reflektorisk fra et sygt Ovarium. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): 1) Sindssygdom som Følge af Processer i Æggestokken. 2) = Nymfomani. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Fjernelse af et til Svulst omdannet Ovarium.

Ovaritis (*Ovarium* [lat. *ovum* Æg] Betændelse i et Ovarium).

Overalt ligelig forsnævret Bækkan: B.s Rummelighed er formindsket ligeligt i alle Diametre, medens Formen ikke er forandret = almindelig, ligelig forsnævrede B. = Pelvis æquabiliter justo minor.

Overben: Knoglenydannelse som Følge af Periostitis paa Metacarpus og Metatarsus hos Hest.

Overdrejning af Fosterhovedet ved Fødsel i Hovedstilling: den dybest liggende Del af Fosterhovedet drejer fra den Skraadiameter, i hvilken den har staaet, ikke blot hen i Diam. recta, men hen i den modsatte Skraadiameter. **O. af Skuldrene**: ikke den fortilliggende Skulder, men den bagtiliggende roterer hen under Symfyen, saa at Fosterets Ryg under Kroppens Fødsel kommer til at vende til modsat Side af, hvad den gjorde ved Fødselens Begyndelse. Ved første Stilling vender Ryggen altsaa ved O. til højre i Stedet for til venstre.

Overfølsomhed, se Allergi og Anafylaksi.

Overgangskaar = Anni climacterici, se Klimakterium.

Overilet Fødsel = Partus præcipitatus. (Tysk: Sturzgeburt).

Overkrydsning (i Arvelighedslæren, engelsk: crossing-over) Udveksling af Kromatinsubstans med Indhold af Ge-

ner mellem sammenhørende Partnere i et Kromosompar. Sker fortrinsvis under Kønscellemodningen kort før Reduktionsdelingen.

Oversvømmelsesfeber, se Tsutsugamushisygdom.

Overtryksmetode (Brauer): Nar-koseform, hvor Lungevævet udsættes for et Overtryk i Bronkierne, saa Lungerne ikke falder sammen, naar Brystkassen aabnes.

Overvandring af Ægget fra det ene Ovarium til den anden Tuba: sikkert paavist er den **udvendige** Overvandring d. e. gennem Peritonæalhulen, hvorimod den **indvendige** (gennem samsidige Tuba og Cavum uteri over i modstaaende Tuba) ikke er konstateret sikkert

Ovination (lat. *ovis* Faar): Vaccination med Lymfe fra Faarekopper.

Ovula Nabothi (N., Martin, 1675—1721, Leipzig) (lat. *ovum* Æg): indtil ærtstore Retentionscyster i Slimhinden i Cervix uteri ved kronisk Cervicalkatarrh, har intet med »Æg« at gøre.

Ovulatio (lat. *ovum* Æg): den hos den kønsmodne Kvinde oftest med 28 Dages Mellemrum optrædende Udstødning af det modne Æg fra den Graaf'ske Follikel. **O. multiplex**: Udstødning af flere Ægceller samtidig fra samme Ovarium (unilateralis) eller fra begge Ovarier (bilateralis).

Oxal-uria (*Oxal* [gr. *oxalis* Syre (Plante)] + gr. *ouron* Urin): rigelig Udskillelse af Oxalsyre i Urinen; ofte ses oxalsur Kalk, der i ikke for sur Urin udkrystalliserer i karakteristiske Krystaller (af Brevkuvertform) som Oktaëdre. Optræder særlig efter rigelig Tedrikning og Brug af Salicylsyre. Er ingen Maalestok for Oxalsyremængden i Urinen, men kan lede Tanken hen paa Muligheden af Dannelse af Oxalsyrekongremer i Urinvejene. Forekomst af »oxalsur Diatese« er ikke bevist. **-æmia** (gr. *haima* Blod): Ophobning af Oxalsyre i Blodet.

Oxy-blepsia (gr. *oxys* skarp + gr. *blepein* se): usædvanlig skarpt Syn. **-cephalia** (gr. *kefale* Hovede): spidst Kranium. **-fil** (gr. *filein* elske): Betegnelse for Celler el. Væv, der kun forbinder sig med sure Farvestoffer. Syn.

Eosinophil. **-hæmoglobin:** H. i (løs) Forbindelse med Ilt, se: Hæmoglobin. **-kinesis** (gr. *kinesis* Bevægelse): Smer-tefølelse ved Bevægelser. **-lalia** (gr. *lalia* Talen): abnorm hurtig Tale. Sml. Bradylalia. **-opia** (gr. *ops* [op-] Øje) = -blepsia: usædvanlig skarpt Syn. **-phonia** (gr. *fone* Stemme): skarp, skingrende Stemme. **-uris vermicularis** (gr. *oura* Hale): Børneormen, lille, hvid Orm, $\frac{1}{2}$ —1 cm lang, der findes i Tyktarmen hos Mennesker, navnlig hos Børn. Den kryber ud af Anus og lægger Æg paa Huden, hvorved der opstaar stærk Kløe. Ingen Mellemvært.

Oxydasereaktion paa Leukocyter (Oxydase [gr. *oxys* skarp, sur]), se Peroxydasereaktion.

Oxyuris equi (Syn. *curvula*): En i Hestens Colon og Coecum snyltende Rundorm: Hannen ca. $\frac{1}{2}$ cm, Hunnen 5—15 cm; Hunnens Bagende er syl-formet forlænget og tilspidset. Overføres direkte uden Mellemvært.

Oxyuris (gr. *oura* Hale; lat. *vermiculus* lille Orm) **vermicularis**, Børne-

ormen: en Rundorm (σ 3—5, φ 9—12 mm lang), som lever i Tarmkanalen hos Mennesket, særlig hos Børn.

Ozetbade: en Art Kulsyrebade. Fremstilles ved til Vand at sætte Natriumperborat, Manganborat og Mangandioxyd.

Ozoena (gr. *ozaina* ildelugtende Næsepolypp): Stinknæse, specifik, kronisk, atrofisk Betændelse af saavel Næsehulens Slimhinde som Skelet med sødligt stinkende, skorpedannende Sekret. Tilsvarende Forandringer undertiden ogsaa i Svælg, Strube og Luftrør. — Betegnelsen ogsaa, men urigtigt, brugt om andre kroniske, ildelugtende Næselidelser, f. Eks. »Ozæna syphylitica«. **O. laryngis** = Laryngitis sicca, s. d.

Ozurobin-S-Prøve: en Leverfunktionsprøve; ved Leverlidelser udskilles større Mængder O. gennem Urinen, mindre Mængder gennem Galden. 4 cm³ af en 1 %'s Opløsning af O. indsprøjtes intravenøst. Mængden, som udskilles gennem Urinen, bestemmes kalorimetrisk; den er normalt 9—16 %, ved Leverlidelser større.

P

Ord, der ikke findes under Ph, maa søges under F.

Paardenziekte (holl. *paard* Hest, holl. *ziekte* Sygdom), se Hestedød, afrikansk.

Pachon (P., Michel Victor, f. 1867, fransk Læge): har konstrueret et Oscillometer til Maaling af Blodtryk og oscillometriske Undersøgelser.

Pachy-akria (gr. *pachys* tyk + gr. *akros* spids, yderst) = Akromegali. **-blepharon**, **-osis** (gr. *blefaron* Øjelaag): Fortykkelse af Øjelaagets Rand ved kronisk Betændelse. **-cephalus** (gr. *kefale* Hovede): særlig Form for Brachycephalus beroende paa for tidlig Forbening af Sutura lambdoidea. **-chilia** (gr. *cheilos* Læbe): abnorm Fortykkelse af Læberne. **-daktylia** (gr. *daktylos* Finger): Fortykkelse af Fingre og Tæer. **-derma** = Pachydermia. **-dermata** (gr. *derma* [dermat-] Hud): »Tyk-

huder«. **-dermatocèle** = Pachydermatocèle. **-dermatosis** = **-dermia** (gr. *derma* Hud) = 1) Elefantiasis. 2) forøget Tykkelse af Huden. **P. laryngis**: ved kronisk Strubebetændelse undertiden forekommende Slimhindefortykkelse med uregelmæssig, pladeepitelklædt Overflade. **-dermatocèle** (gr. *derma* Hud + gr. *kele* Brok) = Dermato-lysis. **-glossia** = Makroglossia. **-meningitis** (gr. *meninx* [mening-] Hinde): Betændelse af Dura mater. Hvis Ydersiden er angrebet, taler man om **P. externa**, hvis Indersiden — om **P. interna**; særlig Form af sidstnævnte er den saakaldte **P. hæmorrhagica int.**, der hyppigst ses ved Alkoholisme, Lues gammel Morb. mentalis m. m., og som bestaar i Blødninger og Fibrinaflejringer med sekundær Bindevævsindvækst.

P. cervicalis hypertrophica (Charcot og Joffroy) viser sig ved Bindevævsproliferation paa Indsiden af Dura cervicalis med deraf følgende Læsion af Nerverødderne, Smarter i Armene, Parese og Atrofi af Muskulaturen, event. spastiske Sympt. fra Benenes Side, ofte af syfil. Oprindelse. **-onyxis** (gr. *onyx* Negl): Fortykkelse af Neglevævet. **-salpingitis** (gr. *salpinx* Trompet): Salpinx fortykket som Følge af kronisk Betændelse. **-somnia** (gr. *soma* Legeme): usædvanlig stærk Vækst af Bløddelenes Væv (især ved Akromegali). **-vaginitis** (lat. *vagina* Skede): kronisk Betændelse med Fortykkelse af Tunica vaginalis propria testis. **P. cystica** = Kolpohyperplasia cystica (s. d.).

Padavalmicum (sanskrit *Pādaval-mika* Elefantiasis) = Mycetoma.

Paed-arthrokace (gr. *pais* [paid-] Barn + gr. *arthron* Led + gr. *kake* Slet-hed): tuberkuløs, destruktiv Ledbetændelse hos Børn. **-atrophia** (gr. *atrofia* Udtæring): Aftagning af spæde Børn ved uhensigtsmæssig Ernæring og kronisk Tarmkatarrh, hvorved der kan faas Svulst (tilslut med ostet Henfald) af Mesenterialglandlerne. Syn. *Tabes mesaraica*. **-erastia** (gr. *paderastia*): Drengeskærlighed; seksuelt Misbrug af Dreng; mere specielt brugt som Betegnelse for kønslig Tilfredsstillelse ved Indførelse af Penis i Endetarmen; man taler i denne Forbindelse om aktive og passive »Pæderaster«. **-iatria** (gr. *iatria* Helbredelse): Læren om Børnesygdomme og deres Behandling. **-iophobia** (gr. *phobos* Frygt): sygelig Frygt for Børn.

Paedication (lat. *pædicare* skænde Dreng) = Pæderasti. **P. mullerum**: Indførelse af Penis i Kvindens Anus.

Paedogamia (gr. *pais* [paid-] Barn + gr. *gamos* Ægteskab), se Automixis.

Paedophilia (gr. *paidophilein* elske Børn, Dreng): utugtige Handlinger overfor Børn.

Paget's (P., James, 1814—1899) **Knoglesygdom** = Ostitis deformans: Sygdom, der karakteriseres ved udbredte Resorptionsprocesser og Nydannelse af osteoidt Væv, hvilket medfører en total Forandring i Knoglens Arkitektur og stærke Deformeringer. **P.'s Sygdom i Brystvorten**: ejendomme-

lig Form for Cancer mammae, der begynder i Kirtelgangene, herfra hurtigt vokser op til Overfladen, særlig omkring Papillen, og her til at begynde med fremkalder en ekzemlignende Hudaffectation, i hvilken der findes mærkelige klare Celler, der opfattes som degenererede Epidermis- eller Cancerceller.

Palae-anthropologia (gr. *palaio* gammel + gr. *anthropos* Menneske + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om det fossile Menneske. **-ontologi** (gr. *on* [ont-] værende, Væsen + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om de uddøde (fossile) Mennesker.

Palatum-dynia (lat. *palatum* Gane + gr. *odyne* Smerte): Smerte i Ganen; hyppigst halvsidig ved Trigemimusneuralgi. **-plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation til Lukning af Ganespalte. **-rrhaphia** (gr. *rhafē* Søm) = Palatoplastik. **-schisis** (gr. *schisis* Spaltning): medfødt Ganespalte ved mangelfuld Forening af de to Ganehalvdele = **Palatum fissum**.

Palin-genese (gr. *palin* igen + gr. *genesis* Oprindelse, Skabelse): den (delvise) Gentagelse af Fylogenesen, der ses i Ontogenesen. Smlg. den biogenetiske Grundlov.

Palipest (*Pali*, Lokalitet i Indien), syn. indisk Pest, Lungepest.

Pallaesthesia (gr. *pallein* svinge + gr. *aisthesis* Følelse): Vibrationsfølelsen.

Palliativa (lat. *pallium* Dække, Kappe): Lindringsmidler, d. e. Midler der lindrer, men ikke helbreder en Sygdom. Oftest som Tillægsord: »palliativ Behandling«, d. e. symptomatisk Behandling.

Palliativ Trepanation (lat. *pallium* Kappe): aflastende P. Syn. dekompressiv P.

Pallor (lat.): Blegthed. **P. eximius**: »Dødblegthed«, d. e. stærk Grad af Blegthed. **P. virginum** = Chlorosis.

Palmospasmus (gr. *palmos* Vibren + gr. *spasmos* Krampe): Rystekrampe.

Palpation (lat. *palpatio* blid Berøring, Kærtegn): Beføling.

palpatorisk (lat. *palpare* kærtægne, klappe): som kan føles.

Palpitatio cordis (lat.): Hjertebanken.

Paltauf (P., Arnold, 1860—1893, Tyskland) **-Sternberg's** (S., Karl, f. 1872, tysk Patholog) **Sygdom**: Lymphogranulomatosis.

Paludisme (lat. *palus* [*palud-*] Sump), paludal feber (eng.) = Sumpfeber, Malaria.

Pampinocele (lat. *pampinus* Vinranke + gr. *kele* Brok) = Variocèle: Navlebrok.

Pan-aesthesia (gr. *pas* [*pan*] al + gr. *aisthesis* Følelse): Summen af alle de fra Legemet samtidigt udgaaende Fornemmelser. Syn. Coenesthesia. **-agglutinabilitet** (lat. *agglutinare* klæbe sammen), se Thomsens Hæmagglutinationsfænomen **-algia** (gr. *algos* Smerte): Smerte i hele Legemet. **-arthritis** (gr. *arthrit* Ledsygdom, Gigt): Betændelse, der rammer alle Dele i et Led: synovial og fibros Kapsel samt Ledbrusk. **-carditis** (gr. *kardia* Hjerte): Betændelse af alle Lag i Hjertevæggen. **-genesis** (gr. *genesis* Skaben): Darwins Hypotese om, at alle Legemets Dele giver Bidrag til Opbygningen af Kønscellerne. **-hidrosis** (gr. *hidrosis* Sveden): vedvarende Sved over hele Legemet. **-hysterectomy** (gr. *hystera* Livmoder + gr. *ektome* Udskæring): Totaleksstirpation af Uterus. **-idrosis** = Panhidrosis. **-labyrinthitis** (gr. *labyrinthos* Labyrint): Betændelse af den samlede Labyrint. **-mixis** (gr. *mixis* Blanding): fri Blanding af alle Arveanlæg, gode saavel som slette, i en Befolkning, med lige Muligheder for deres Videreforplantning. **-myelophthise** (gr. *myelos* Marv + gr. *sthis* Tæring): sygelig Tilstand med akut Præg, ved hvilken samtlige Elementer af Benmarven gaar til Grunde. **-ophobia** (gr. *phobos* Frygt): Frygt for alt muligt. Syn. **-tophobia**. **-ophthalmia**, **-ophthalmitis** (gr. *ophthalmos* Øje): udbredt suppurativ Betændelse i Øjet. **-ostitis** (gr. *osteon* Knogle): Betændelse, der rammer alle en Knogles Bestanddele: Periost, Benvæv, Marv. **-otitis** (gr. *ous* [ot-] Øre): samtidig Betændelse af Labyrint og Melleøre. **-phagia** (gr. *phagein* spise): Trang til at spise alt muligt. Symptom ved visse Sindssygdomme. **-phlebitis** (gr. *phleps* [fleb-] Aare): Betændelse, der omfatter alle tre Lag i en

Venevæg. **-sinuitis** (lat. *sinus* Bugt): Betændelse af samtlige Næsens Bihuler. **-tophobia** (gr. *phobos* Frygt): sygelig Frygt for alt muligt.

Panaris tuberculeux (fr.) (Peyrot, Jonesco, Gauthier): visse Former af periunguale Tuberkulider.

Panaritium (lat. *panaricium* [maaske af gr. *para* ved + gr. *onyx* Negl]): gammel Fællesbetegnelse for purulente Betændelser i Haand og Fingre. Efter Betændelsens Lokalisation skelnes mellem **P. cutaneum**: i Huden, **subcutaneum**: under Huden, **subunguale** = Paronychia: under Neglen, **tendinosum** = Tendovaginitis purulenta: i Senesked, **ossale**: i Knogle, **articulare**: i Led.

Panas' (P., Photinos, 1832—1903, Paris) **Operation**: O. for Entropion med Trichiasis.

Pande-blink, se Kapillærblink. **-hulebetændelse** = Sinuitis frontalis. **-stilling**: Fosterholdning, hvor Panden bliver forliggende.

Pandemi(a) (gr. *pandemios* i hele Folket): meget udbredt Epidem.

Pandy's (P., Kolomán, f. 1868, Neurolog, Budapest) **Reaktion** til Paavisning af Globulin i Spinalvædske: Hvis man til 1 cm³ Phenolopløsning (1 g kryst. Phenol til 10 g Vand) sætter een Draabe Spinalvædske, vil der komme en blaalighvid Udfældning, hvis Globulinmængden er abnorm. Prøven kan ogsaa anvendes paa Urin: Hvis man til 1 % Phenolopløsning sætter 1—2 Draaber Urin, vil der komme en Udfældning ved Tilstedeværelse af Globulin.

Pani-ghao (hindi *pānī* Vand + *ghāo* Saar[?]) = Uncinariasis cutis.

Pankrealithotomia (gr. *pankreas* Bugspytkirtel + gr. *lithos* Sten + gr. *tome* Snit): operativ Aabning af Pankreas (el. Duct. Wirsungianus) for at fjerne Sten.

Pankreas-akyli (gr. *pankreas* Bugspytkirtel + gr. *a-* priv. + gr. *chylos* Saft): Nedsættelse el. Ophør af Afsondring af Pankreassekret til Tarmen. **-amylase** (gr. *amylon* Stivelse), se Pankreasdiastase. **-apoplexi** (gr. *apoplexia* Lammelse): akut, hæmorrhagisk Pankreatitis eller hæmorrhagisk Nekrose (Opie), der giver Anledning til en

betydelig Blødning i Pankreasvævet. Det er tvivlsomt, om Karforandringer alene kan give Anledning til lignende Blødninger. Symptomer: Opkastning, stærke Smerte tværs over Epigastriet, ileuslignende, medtagen Tilstand, ofte pludselig Død. **-diabetes** (gr. *diabetes* Sukkersyge): Diabetes mellitus ifølge Eksstirpation af eller Sygdomme i Pankreas. **-diastase** (= Amylopsin = Pankreasamylose) (gr. *diastasis* Spaltning): Enzym i Pankreassaften, som kan spalte Stivelse og Glykogen til Dekstriner og Maltose. **-emphraxis** (gr. *emphraxis* Tilstopning): Tilstopning af Ductus pancreaticus med Svulst af Organet. **-fedtnekrose** (gr. *nekrosis* Hændelsen af enkelte Legemsdele): F. i Pankreas, Oment eller Mesenterium ved Pankreassygdomme, antagelig fremkaldt af den frigjorte Pankreassaft (intravital Autodigestion). **-helcosis** (gr. *helcosis* vædskende Betændelse) = Pankreatitis suppurativa. **-lipase** (= Steapsin) (gr. *lipos* Fedt): Enzym i Pankreassaften, som kan spalte Fedtstoffer. Spaltningen er en Hydrolyse; der dannes Glycerin og Syrer, som opløses som Natriumsalte.

Pankreatitis (gr. *pankreas* Bugspytkirtel): Betændelse i Pankreas. **P. hæmorrhagica acut.** (hæmorrhagisk Nekrose), se Pankreasapopleksi. **P. interstitialis chronica:** fibrøs Omdannelse og Hypertrofi af det interstitielle Væv i Pankreas. Symptomer som Regel lidet fremtrædende. Undertiden Glykosuri (Bronzediabetes), Steatorrhoea, Azotorrhoea og Kreatorrhoea. **P. suppurativa:** Abscesdannelse i Pankreas oftest ifølge sekundær Infektion i en akut hæmorrhagisk P. eller forplantet fra Naboorganerne ved perforeret Ulcus ventriculi el. lign.

Panner's (P., Hans Jessen, 1871—1930, dansk Læge) **Sygdom:** aseptiske Nekrose i Capitulum humeri.

Panniculitis (lat. *panniculus* lille Klud, Tøjlap): Betændelse i det subkutane Fedtvæv.

Panniculus adiposus: Underhudens Fedtlag.

Pannus (lat., Klud): 1) overfladisk Uklarhed af Kornea med ujævn Overflade og Indvækst af overfladiske Kar

fra Konjunktiva. Kan være tynd (**P. tenuis**) eller gaa mere i Dybden (**P. crassus**). Der kan dannes Granulationer og Follikler (**P. carnosus s. sarcomatosus**) i den. Efter Ætiologien **P. trachomatosus** og **P. phlyctænu-losus**; se Conjunctivitis trachomatosa og phlyctænuosa. Ved Keratitis parenchymatosa kan man se en **epaulette-formig P.**, bestaaende af tætte overfladiske Kar, som oppefra eller nedefra vokser ind over Cornea endende med en skarp Grænse indadtil. **P. reparativus** kaldes undertiden Karyndannelser, som fra den nærmeste Del af Hornhinderanden vokser ind til et Ulcus corneae ved dettes Heling. 2) Betegnelse for Betændelse af Led, ved hvilken Brusken dækkes af Granulationsvæv.

Panserhjerter: Hjerter med Forkalkning af Hjertesækken.

Papegøje-næse: Misdannelse af ydre Næse ved Arsamentrækning i den hindede Næseskillevej, saaledes at Næsespiden kroges nedad. **-pneumoni** (gr. *pneumonia* Lungesygge) (Psittakosis): Lungebetændelse m. m. fremkaldt af Psittakosebacillen, der hører til Paratyfusgruppen. Infektionen overføres fra syge Papegøjer.

Papel (lat. *papula* Blegne, Vable): lille, i Almindelighed c. linsestor, fast Knude i Huden, ragende noget frem over dennes Niveau.

Papilectomia (lat. *papilla* Brystvorte + gr. *ektome* Udskæring): operativ Fjernelse af en Papil.

Papille étranglée (fr.) = Stasepapil.

Papillitis (lat. *papilla* Vorte): Betændelsesfænomener paa Papilla n. optici = Neuritis intraocularis, Stasepapil.

Papilloma (lat. *papilla* Brystvorte, Vorte): Svulstform bestaaende i en afgrænset Hypertrofi af Hudens eller en Slimhindes Papillærslag. **P. acuminatum** = Condyloma. **P. areolevatum** = Mycosis fungoides. **P. neuropathicum** = Nævus linearis. **P. venereum** = Condylom.

Papillomatosis (*Papilloma*, s. d.): Sygdom kendetegnet ved Udvikling af (mange) Papillomer. **P. nigricans** = Akanthosis nigricans.

Papillomatosus (*Papilloma*, s. d.): papillomatøs, papillomagtig.

Papilloretinitis (lat. *papilla* Vorte + *Retina* [lat. *rete* Net] = Neuroretinitis).

Papillotomi (lat. *papilla* Vorte + gr. *tome* Snit): Operativ Aabning af Papilla duodeni.

Papillær-kræft (lat. *papilla* Brystvorte, Vorte): K. med fligede Udvækster eller fliget Bygning af smaa Kræftknuder. -**linie**: vertekal Linie, som tænkes trukket paa Toraks Forvæg, gennem Papilla mammae.

Pappatacifeber (Papatasifeber): kortvarig, voldsom Febersygdom med god Prognose, som forekommer paa Balkanhalvøen. Virus findes i Blodet i 1. Døgn, overføres ved en Myg (Phlebotomus), men er ikke nøjere kendt. Smlgn. Denguefeber.

Pappenheim's (P., Arthur, 1870—1916, tysk Læge) **Farvemethode**, se May-Grünwald-Giemsa-Farvning.

Papula (lat., Blegne, Vable) = Papel.

Papulosus (lat. *papula* Vable): »papulos», »bestaaende af Papler», bruges om Eksantemer, hvis Elementer er Papler.

Papyraceus foetus (lat. *papyraceus* af Papyrusplanten [gr. *papyrus*]; lat. *fetus* Frugt, Afkom) = Foetus compressus s. *papyraceus*, s. d.

Paquein's (P., Claude André, 1836—1905) **Thermocauter**: meget benyttet Brændeapparat, der fuldstændig har afløst de gamle Glødejern. Det bestaar af et hult Skaft, forsynet med et hult Endestykke af Platin, der er kugle-, kniv- eller sylformet og indeholder noget Platinsvamp. Dette Endestykke opvarmes i en Spritflamme og holdes nu glødende ved Forbrænding af en Benzin-Luftblanding, der pumpes ind.

Paraboloidkondensor: speciel Kondensor, eller Lyssamler i et Mikroskop; den er forsynet med en Blænde i Midten; Sidefladerne er slebet i Form som en Paraboloid; herved gaar intet Lys direkte gennem Kondensor, Præparat og op i Objektivet; Lyset kastes fra Kondensorens Sideflade skraat gennem Præparatet forbi Objektivet; kun Lys som afbøjes af Præparatets Partikler kan ses, og Partiklerne kommer til at staa lyse paa mørk Baggrund (Mørkfeltsbelysning). Smaadele bliver herved let-

tere at iagttage. Anvendes i Almindelighed til Spirokæteundersøgelse.

Par-aesthesia (gr. *para* ved Siden af + gr. *aisthesis* Følelse): uden ydre Indvirkning opstaaende abnorm Fornemmelse et eller andet Sted paa Legemets Overflade, f. Eks. Myrekryben, Brænden, Kløen, »Soven» etc. -**agglutination** (*Agglutination* [s. d.]): det Fænomen, at en Bakterie ved Ophold i samme Milieu som en anden faar et agglutinatorisk Fællespræg med denne, saa at den ene Bakterie agglutineres af den andens Serum. Forekomsten og Betydningen af dette Forhold er omstridt. -**algies** (gr. *algies* Smerte): Følelsesforstyrrelse, hvorved Indtryk, der normalt fremkalder Smerte, opfattes som behagelige. -**arthria literalis** (gr. *arthron* Led): Dysartri, hvor enkelte Lyde erstattes af andre. **P. syllabaris**: Stammen. -**eidolia** (gr. *eidolon* Billede): Illusion. -**encephalia** (gr. *enkephalos* Hjerne): abnorm Hjerneudvikling. -**enteral** (gr. *enteron* Tarm): udenfor Tarmen eller Fordøjelseskanaalen. **P. Ernæring**: Indsprøjtning af Næringsstoffer under Huden (f. Eks. Olie) eller i en Vene. -**erosia** (gr. *eros* Attraa, Elskov): kønslig Perversion. -**hedonia** (gr. *hedone* Lyst) = Parerosia. -**odontitis** (gr. *odous* [odont-] Tand) = Pyorrhoea alveolaris. -**odynia** (gr. *odyne* Smerte): Fødselssmerte. -**oniria** (gr. *oneiros* Drøm): Tilbøjelighed til angstfyldte Drømme. -**onychias** (gr. *onyx* [onych-] Negl): Betændelse i Neglefals og Negleleje. -**nychosis**: Negledannelse paa abnorme Steder. -**opsia** (gr. *opsis* Syn): Synsforstyrrelse. -**orchidia** (gr. *orchis* Testikel): abnorm Lejring af Testes. -**orexia** (gr. *orexis* Appetit): Samlenavn for alle sygelige Forandringer af Appetiten, særl. Lyst til usædvanlige Spiser eller uspiselige Ting, paa neuropatisk Basis. -**osmia** (gr. *osme* Lugt): abnorm Lugtfornemmelse, Lugthallucination, oftest som Kakosmi, s. d. -**ostitis** (gr. *osteon* Knogle): Betændelse af Vævet i Nærheden af en Knogle. -**ostosis**: Nydannelse af Benvæv ved Metaplasi fra Bindevæv i Nærheden af en Knogle. -**ottitis** (gr. *ous* [ot-] Øre): Betændelse i Ørespytkirtlen, er enten primær, sporadisk eller

sekundær, metastatisk ved f. Eks. Tyfus, Kolera, Mæslinger etc., eller endelig en specifik Infektionssygdom, **P. epidemica**, Faarsyge, Mumps, Kusma: Inkubationstid 2—3 Uger. Ukendt Smitstof. Symptomer: Feber, dobbeltsidig Svulst af Parotis, Miltsvulst. Hyppig Komplikation er Orchitis. God Prognose.

Para-agglutination (gr. *para* ved Siden af; *u*doover), se Paragglutination. **-analgesia** (gr. *analgesia* Mangel paa Smertefølelse): dobbeltsidigt Tab af Smertefølelsen, f. Eks. paa begge Under-ekstremiteter. **-anæsthesia** (gr. *anæsthesia* Mangel paa Følelse): dobbeltsidig Følelsessløshed. **-biose** (gr. *biosis* Liv). 1) Kunstigt tilvejebragt, blivende organisk Forbindelse mellem to Dyr; 2) Infektion, der forløber uden Skade for den inficerede Organisme. **-blepsia** (gr. *blepsis* Syn): ukorrekt Syn. **-bullæ** (gr. *boulæ* Vilje): sygelig Forandring af Viljen; Forstyrrelse af Viljesimpulsen, saaledes at paabegyndte Handlinger resulterer i noget andet end oprindeligt til sigtet (**Parergasi**). Sympt. ved *Dementia præcox*. **-centesis** (gr. *kentesis* Stikken) (*Tympani*): Aabning af Trommehulen ved Gennemstikning af Trommehinden. **-cephalus** (gr. *kephale* Hovede): Misdannelse uden Hovede, men med delvis udviklede Kranieknogler. **-choli** (Pick) (gr. *chole* Galde): Betegnelse for den Proces, der foregaar ved Ikterus uden Galdevejsstase, hvor Galdens Overgang i Blodet forklares ved en Anomali hos selve Levercellerne, saa disse i Stedet for at befordre Galden den sædvanlige Vej til (Galdekapiillærerne) delvis befordre den over i Lymfespalterne, hvorfra den saa ledes videre til Blodet (Diffusions-Ikterus). **-chromatopsia** (gr. *chroma* [*chromat*] Farve + gr. *opsis* Syn): Farveblindhed. **-chromatosis** (gr. *chroma* [*chromat*] Farve): abnorm Pigmentering af Epidermis. **-colibacil**, se *Bac. paracoli*. **-colibacillose**: septisk Enteritis med Tilbøjelighed til specifikke Nekroser i Leveren og til lobulære Pneumonier. Ses hos 3—6 Uger gl. Kalve. Aarsag: *Bact. enteritidis Gärtner* (*Paracoli*), se *Paratyfus*. Serumbehandling. **-cyesis** (gr. *kyesis* Svangerskab) = Graviditas

extrauterina. **-cystitis** (gr. *kystis* Blære): Betændelse i Vævet omkring Blæren. **-denitis** (gr. *aden* Kirtel): Betændelse i Vævet omkring en Lymfekirtel. **-dentale Betændelser** (lat. *dens* [dent-] Tand): herunder indbefattes: den akutte og kroniske Periodontitis marginalis, Abscessus paradentalis og Paradentose (Alveolarpyorré). **-dentitis** (Haüpl): se Paradentose. **-dentium** (lat. *dens* [dent-] Tand) (Weski): Tandkød, Periodontium, og Processus alveolaris som fysiologisk Enhed. **-dentose** (lat. *dens* [dent-] Tand): Lidelse af Paradentiet, herunder særlig den Sygdom, som tidligere kaldtes »Fauchards Sygdom = Riggs disease-Pyorehœa alveolvis; Sygdommen kaldes ogsaa Paradentitis (Haüpl). P. kaldes: 1) P. supraalveolarus, naar Lammedannelsen ligger over Alveolarranden. 2) P. intraalveolaris, naar Lammedannelsen ligger under Alveolarranden. — Sygdommen er en kronisk, progredierende, destruktiv Betændelse med Destruktion af Rodhinde, Gingiva og Alveolevæg, karakteriseres ved Tilstedeværelse af udvidede Tandkødslomer. **-dysenteribacillen** (gr. *dysenteria* Diarré), se *B. dysenteriae*. **-fori** (gr. *feretn* eller *forein* bære, bringe): Eftervirkning af Paravariationer paa de følgende Generationer. Smlg. Eftervirkning. **-funktion** (lat. *functio* Udførelse): kvalitativt forandret Funktion. **-gammacismus** (gr. *gamma* Bogstavet G): Taleforstyrrelse, hvor Lydene g og k udtales forkert — f. Eks. som d og t. **-geusia** (gr. *geusis* Smag): sygeligt forandret Smag. **-gnathus** (gr. *gnathos* Kæbe): Dobbeltmisdannelse, hvor der findes udviklet et lille Individ (Parasit) paa Hovedindividets Underkæbe. **-gomphosis** (gr., Forbinden ved Nagler): fast Indkilling af Fostrehovedet i et snævert Bækken, gennem hvilket Fødselskraften ikke formaar at drive det. **-gonimus Westermanni**: en Ikke, som i Østasien snylter i Menneskets Lunger; den overføres med Snegle og Krabber som Mellemværter. **-graphia** (gr. *grafe* Skrift): centralt betinget Forstyrrelse af Skriveevnen, hvorved der skrives andre Bogstaver og Ord end villet. **-hidrosis** (gr. *hidrosis* Sveden): Afsondring af Sved, der ved et eller

andet afviger fra det normale, f. Eks. Chromidrosis, Hæmatidrosis o. s. v.

-hypnosis (gr. *hypnos* Søvn): forstyrret Søvn — f. Eks. under Mareridt, Somnambulisme. **-keratosis** (gr. *keras* [kerat-] Horn): Sygdom bestaaende i en eller anden Abnormitet i Hudens Hornlag. **P. psoriasisformis**: P. med Dannelse af Skæl mindende om Psoriasis-skæl. **P. scutularis**: Sygdom i Haar-bunden med Dannelse af smaa Skæl omkring Haarene. **P. variegata**: en af Formerne under Parapsoriasis. **-kinesis** (gr. *kinesis* Bevægelse): forkert Bevægelse, Koordinationsforstyrrelse. **-kolpitis** (gr. *kolpos* Skød): Betændelse i Vævet omkring Vagina. **-kusus** (gr. *akousis* Hørelse) **duplicata** = Diplakusis, s. d. **P. loci**: svigtende Opfattelse af Lydens Retning. **P. Willisii** (W., Thomas, 1622—1675): bedre Hørelse i Støj og under Kørsel ved visse Ørelidelser (Otosklerosis). **-labyrinthitis** (gr. *labyrinthos*): Betændelse af Labyrintvæggen, ofte ytrende sig ved Facialisparsese. **-lalia** (gr. *lalia* Talen): forkert Formning af Lyde og Ord; se Alalia. **-lambdacismus** (gr. *lambda* Bogstavet L): Taleforstyrrelse, hvor Lyden ikke kan udtales, men erstattes af en anden Lyd (t, r, s, etc.). **-lepsia** (gr. *lepis* Anfald): psykisk Epilepsi, se psykisk Ækvivalent. **-lexia** (gr. *lexis* Talen): Ordforveksling under Læsning, en Form af Alexia. **-logia** (gr. *logos* Ord, Tale) = »Vorbeisprechen»: en ved forskellige psykotiske Tilstande. (Dementia præcox, Gansers Symptomkompleks etc.) forekommende Tilbøjelighed til at »svare ved Siden af» Spørgsmaalene (»paralogiske Svar»). Sml. iøvrigt Gansers Symptomkompleks. **-lues** (lat. *lues* [s. d.]): se Parasyfilis. **-mastitis** (gr. *mastos* Bryst): Betændelse i Vævet omkring Mamma. **-metran**: hørende til Parametriet. **-metritis** (gr. *metra* Livmoder): Betændelse i det Uterus omgivende Bindevæv, specielt mellem Bladene af Lig. lata. **P. chronica atroficans**: kronisk, skrumpende P. **P. chron. posterior**: kronisk, skrumpende Betændelse i Bindevævet bag Uterus (i Plicæ rectouterinæ). **-mimia** (gr. *mimomai* efterligner): sygelig Forandring af det normale Sammenspil mellem Ansigtsudtryk

og Sindsstemning. Sympt. ved Dementia præcox. **-mnesia** (gr. *mnesis* Erindring): Erindringsforfalskning, Fejlhusken. **-myoklonus multiplex** (gr. *mys* Muskel + gr. *klonos* heftig Bevægelse) (Friedreich): Lidelse, der er karakteriseret ved ejendommelige, hurtige, kloniske Spasmer i Arme og Ben uden Bevidsthedstab. **-myotonia congenita** (Eulenburg) (gr. *mys* Muskel + gr. *tonos* Spænding): arvelig Sygdom, hvis karakteristiske Sympt. er en særlig under Kuldepaavirkning optrædende Spasme, Rigiditet og Ubevægelighed i begrænsede Muskelgrupper, ofte i Ansigtet. **-nephritis** (gr. *nefros* Nyre): Betændelse i Nyrens Fedtkapsel, betegnes af Israel som Epinephritis. **-neurotisk Suttur** (gr. *neuron* Sene, Nerve): Sammensynning af Nervers Bindevævsskeder. **-neurotomia** (gr. *neuron* Sene, Nerve + gr. *tome* Snit): Spaltning af en Nerveskede. **-nomia** (gr. *onoma* Navn) = Paraphasia. **-paresis** (gr. *paresis* Slappelse): lettere Grad af Paraplegia. **-phasia** (gr. *fasis* Talen): Ordforveksling; Taleforstyrrelse, der ledsager Orddøvhed (sensorisk Afasi) og ligesom denne er Udtryk for Beskadigelsen af de Funktioner, der lokaliseres til øverste, venstre Gyrus temporalis. **-phemia** (gr. *femi* siger) = Paraphasia. **-phimosis** (gr. *fimosis* Forsnævring): »spansk Krave», Affektion bestaaende i, at Randen af Præputium enten ved rent mekanisk Paavirkning eller paa Grund af Betændelsestilstande er kommen til at ligge bagved Glans penis og saaledes, at Præputium kun med Vold lader sig føre tilbage paa normal Plads som Følge af Svulst og Ødem saavel af Præputium som af Glans. **-phonia** (gr. *fone* Klang, Stemme): abnorm Biklang ved Stemmen, f. Eks. hos Døvtumme. **P. puberum**: Stemmens Slaen over fra et Register til et andet i Overgangsalderen. **-phrasia** (gr. *frasis* Talen): abnorm Orddannelse (hos Sindssyge). Ogsaa syn. med Parafasi. **-phrenia** (gr. *phren* Sind): Kahlbaum betegnede dermed en i Tilslutning til en fysiologisk Udviklingsfase opstaaet Psykose — f. Eks. Hebefreni. — Kraepelin betegner med P. nogle i den højere Alder optrædende Former af »Forrykthed», der tidligere gik under

Fællesbetegnelsen **Paranoia**. **phrenitis** (gr. *fren* Mellemgulv): Betændelse i Bindevævet paa Diaphragmas Underside. **plasia** (gr. *plasis* Dannelse): sygelig, abnorm Dannelse. **-plectrum**, se Bac. putrificus verrucosus. **-plegia** (gr. *plege* Slag): dobbeltsidig Lammelse, spec. af Ekstremiteterne (Benene alene eller baade Arme og Ben); som Regel foraarsaget af Spinallidelser, event. ogsaa af Polyneuritis o. l. Sml. Diplegi, Paraparese. **-plegisk** se -plegia. **-pleuritis** (gr. *pleuritis* Stik i Siden) = Peripleuritis: Betændelse i Bindevævet mellem Pleura parietalis og Brystvæggen. **-pneumonisk** (gr. *pneumon* Lunge): Betegnelse for en Proces, der forekommer sammen med en Pneumoni. **-praxia** (gr. *praxis* Handling): fejlagtig Udførelse af Handlinger; Variant af Apraxia. **-proctitis** (gr. *proktos* Endetarm): Betændelse i Vævet omkring Rectum. **-psoriasis** (gr., Skabethed): af Brocq anvendt Benævnelse som Samlingsnavn for flere indbyrdes forskellige sjældne Hudlidelser, der minder noget om hinanden ved alle at bestaa af pletformede, delvis let infiltrerede og let skællende Eksantemer. **-psykisk** (gr. *psyche* Sjæl): (Dessoir) afvigende fra det sædvanlige Sjæleliv uden at være sygeligt. Den parapsy-kiske Forskning beskæftiger sig med Hypnose, Suggestion, spiritistiske Fænomener, Telepati m. m. **-rectalt-Snit**, se Lennander **-rhotacismus** (gr. *rho* Bogstavet R): forkert Udtalelse af Bogstavet *re*. **-rhythmia** (gr. *arrhythmia* Mangel paa Rhythme): Forbigaaende Arrhythmia. **-sacral** ([os] *sacrum* [lat. *sacer* hellig]): langs med Korsbenet. **P. Anæsthesi**: Infiltration med lokalbedøvende Vædske paa For-siden af Korsben og Haleben, hvor store Nervenet er beliggende. **-scaris equorum** (gr. *askaris* en Art Indvoldsorm) (syn. *Ascaris megalocephala*): Hestens Spolorm, en 20—40 cm lang, ret tyk Rundorm, nærbeslægtet med *Ascaris*. Snylter i Hestens Tyndtarm; undertiden til Stede i stort Antal og kan da navnlig hos Føl foraarsage Lidelser af forskellig Art (Forstoppelse, Kolik, toksiske Paavirkninger m. m.). **-sekretion** (lat. *secernere* [secretum] udskille):

unormal Sekretion fra et Organ. **-sigmatismus** (gr. *sigma* Bogstavet S): S-Lyden i Talen erstattes med en anden Lyd (f. Eks. d — Duppe i Stedet for Suppe). **-spasmus** (gr. *spasmos* Krampe): dobbeltsidig Krampe (resp. Spasticitet) — f. Eks. i begge Ben. **-steatidrosis** = **-steatosis** (gr. *stear* [steat-] Fedt, Tælle; gr. *hidrosis* Sveden): Talgsekretion paa usædvanlige Steder. **-sternallinie** (gr. *sternon* Bryst): lodret Linie mellem Sternums Rand (Sternallinien) og Papillærlinien. **-struma** (lat. *struma* opsvulmede Halskirtler): Svulst af Gland. parathyreoideæ. **-syfilitisk**: Betegnelse brugt af Fournier for visse Lidelser, der i Almindelighed betragtes som Ledsage- eller Følgetilstande til Syfilis uden at frembyde de for Syfilis karakteristiske patologisk-anatomiske Forandringer, f. Eks. Leukoderma. **-synovitis** (*Synovia* [gr. *syn* sammen med + lat. *ovum* Ægg]): Betændelse af det Bindevæv, der omgiver et Led eller syn. med Synovitis fungosa. **-testis** (lat. *testis* Testikel) = Epididymis. **-thermi** (gr. *therme* Varme): Behandling af Ledlidelser med Pakninger af varm Paraffin. En Papircylinder, noget videre end Ekstremiteten, trækkes over Leddet og bindes tæt til ved Enderne. Gennem et Hul foroven hældes smeltet Paraffin med en Temperatur paa ca. 50 %; det kan holde Varmen indtil 7 Timer, er smertestillende og resorptionsfremmende. **-thymia** (gr. *thymos* Sind): paradoks Affekt, f. Eks. Vrede i Stedet for Glæde. **-thyreogen** (*Thyreoidæ* [gr. *thyreos* Skjold] + gr. *gignomai* [gen-] opstaar, frembringes): stammende fra eller foraarsaget af Glandula parathyreoideæs Sekretionsforhold. **-thyroidectomy** (-Gland. parathyreoidea (gr. *thyreos* Skjold + gr. *eidōs* Form) + gr. *ektome* Udskæring): Fjernelse af Glandula parathyreoidea. **-thyreoprivi** (lat. *privare* berøve): Tilstanden efter Parathyroidectomi. **-tonia** (gr. *tonos* Spænding): mangelfuld Evne til hurtig, vilkaarlig Slappelse af Musklerne. Sammen med forskellige Refleksforandringer et Symptom paa Aplasi af Pyramidebanerne hos imbecile o.a. degenerative Individer. **-tonsillitis** (lat. *tonsillae* Halsmandlerne): Betændelse i Bindevævet i

Mandlernes Omgivelser. **-trichosis** (gr. *thrix* [*trich-*] Haar): abnorm Haarvækst, især Haarvækst paa Steder, hvor en saadan normalt ikke findes. **-trophia** (gr. *trofe* Ernæring): Pseudohypertrophia. **-tuberkelbacillen**, se *Mycobacterium paratuberculosis*. **-tuberkulin**: »Tuberkulin« fremstillet af *Paratuberkelbacillen*, se *Mycobacterium paratuberculosis*. **-tuberkulose**, *Enteritis chronica hypertrofica bovis*, Johnes Sygdom (1839—1910, tysk Veterinær), Lollandsk Syge, kronisk infektiøs Tarmildelse hos Kvæg, ses dog hos Geder. Ved Sektion ses Fortykkelse af Tarmslimhinden. Symptomer: Diarrhøe, Afmagring. Aarsag: *Paratuberkelbacillen*, *Mycobacterium paratuberculosis*, der kun kan paavises i Tarmslimhinde og i Mesenterialgl. Lidelsen har tidligere fremkaldt Dødsfald i Besætningerne, men synes nu nærmest at forekomme i en latent Form. **-tuberkulosis**: Hudaffektion, der muligvis er af tuberkuløs Ætiologi, f. Eks. *Lupus erythematosus*, *Erythema induratum*. Bazin, etc. **-typhlitis** (*Tyflon* (gr. *tyflos* blind)): Betændelse i Vævet omkring Cecum, specielt det retrocoecale Bindevæv. **-tyfusgruppen**: *Salmonellagruppen* (s. d.) med Undtagelse af *S. typhi*, *S. gallinarum* og *S. pullorum*. **-tyfus hos Dyr**: en stor Gruppe Sygdomme, der i Reglen opstaar ved forskellige prædisponerende Omstændigheder og forarsages af forskellige til *Paratyfusgruppen* hørende Bakterier. *Salmonella paratyphi B* ses sjældent hos Kvæg og Hest; *S. typhi murium* træffes hos forskellige Dyr som Aarsag til akut Enteritis med Sepsis og har i Udlandet været anvendt som Udryddelsesmiddel mod Rotter og Mus; *S. enteritidis* Gärtner (Paracoli) ses ved septisk Enteritis hos forskellige Dyr, spec. Kalve; *Ratibakterien* hører hertil; *S. cholerae suis* fremkalder Svineparatyfus; *S. abortus* agni fremkalder Abort hos Hoppen, *S. abortus ovis* hos Faaret. **P. hos Mennesket**: Sygdom fremkaldt af de *Salmonellatyper* (*S. paratyphi A, B, C*), som fortrinsvis giver et tyfuslignende Sygdomsbillede. I Danmark forekommer *Paratyfus B* og undtagelsesvis (importeret) *Paratyfus A*. Infektioner med

Gastroenteritisbaciller af *Paratyfusgruppen* betegnes ogsaa undertiden som *P.*, men baade af kliniske og epidemiologiske Grunde bør de holdes skarpt adskilt fra den egentlige *P.* Se ogsaa *Salmonella*. **-typisk** (gr. *typos* Form, Billede): kaarbettinget, Modifikation. **-urethritis** (gr. *ourethra* Urinrør): Betændelse (og Abscesdannelse) i abnormt liggende Udførsels gange for de Littre'ske Kirtler især udmundende paa Glans penis ved Siden af Urethra. **-vaccine** (*Vaccine* [s. d.]): *Vaccine rouge*: en i nogle Lande iagttaget atypisk Reaktion efter Koppevaccine, bestaaende af en stærkt rød Knude, som skyldes et særligt Virus og ikke efterlader Immunitet mod Vaccine eller Variola. **-variation** (lat. *variatio* Forskellighed): Modifikation. **-vertebral** (lat. *vertebra* Hvirvel, Knogleled): langs med Hvirvelsøjlen.

Paradoxia sexualis (gr. *paradoxia* Forundring over noget uventet): seksuel Ophidselse hos Individer, hvor man ikke vilde vente det (Børn og Oldinge).

Paraffin-fnat (*Paraffin* [lat. *parum* for lidt + lat. *affinis* beslægtet o: med andre Substanser]): kløende, impetiginøse Hudlidelser hos Personer, der arbejder med Paraffin. **-kræft**: *Carcinomer* hos Paraffinarbejdere som Følge af Paraffinets Irritation af Huden (især Scrotum).

Paraffinom: svulstagtig Bindevævsdannelse omkring Paraffin, indsprøjet (oftest af kosmetiske Grunde) under Huden.

Paraglosse (fr.) = *Makroglossia*: Forøgelse af Tungens Størrelse.

Parakanthosis = *Akanthosis*.

Paralipophobia (gr. *paraleipein* undlade + gr. *phobos* Frygt): Tvangsforestilling om Farer for Ens Nærmeste ved Undladelse af event. ganske ligegyldige Handlinger.

Parallakse: Vinkelen mellem to Retninger eller Linier. Udtrykket anvendes medicinsk set f. Eks. ved Betragtning af Vædskeoverflader i Burette, Pipetter, Manometerrør o. l. *P.* er Vinkelen mellem en horizontal Linie og en Linie fra Øjet til Vædskeoverfladen (Betragtningsretningen eller -linien). Den skal være nul, naar Overfladen aflæses i sit Forhold til Skalaen.

Paralysis (gr.): Lammelse, spec. den fuldstændige Lammelse i Modsætning til den lettere (Paresis). — **P. agitans** (Parkinson): Rystelamhed, sædvanlig i den højere Alder begyndende, kronisk, progressiv Lidelse, hvis mest fremtrædende Sympt. er Rigiditet, en ejendommeligt Tremor, Holdnings- og Gangforstyrrelser, Maskeansigt m. m. **P. generalis progressiva** = *Dementia paralytica*.

Paralytiker (gr. *paralytikos* lammet i den ene Side): af *Dementia paralytica* lidende Person.

Paramaecium (gr. *paramekes* langagtig), se Ciliata.

Paraphistomidae (gr. *para* ved + gr. *amfi* omkring + gr. *stoma* Mund): Familie af Ikter; lever i Vom og Netmave hos forskellige Drøvtyggere, som Regel uden at fremkalde Sygdom.

Paranalgesia, se Paraanalgesia.

Parangi (anglo-ind. *Paranghee*, singhalesisk Byldesygdom [af *feringhee* Franker, Europæer]): paa Ceylon endemisk optrædende Hudsygdom, er sandsynligvis identisk med Framboesia.

Paranoia (gr.): Forrykthed; kronisk Sindssygdom, der præges af systematiserede Vrangforestillinger og i sjældnere Tilfælde Hallucinationer — uden Intelligenssvækkelse («Forfølgelsesvanvid», «Storhedsvanvid»). Opstaar undertiden paa Basis af et paranoient Temperament («evolutio Paranoia»).

Paranoid (gr. *paranoos* afsindig + gr. *eidos* Form): Paranoia-agtig, lidende af Forfølgelsesforestillinger.

Paranoient Temperament (gr. *paranoia* Forrykthed + gr. *gennaein* frembringe): psykopatisk Konstitution, der danner Grundlaget for Udviklingen af en evolutio Paranoia.

Paranoiiker (gr. *paranoia* Forrykthed): Individ, der lider af Paranoia.

Paranaesthesia, se Paraanesthesia.

Parapedesis (gr. *parapedaein* springe over): Galdens Overgang til Blodet uden at der finder Galdestase Sted.

Pararanschbrandbazillus (ty.), se *Ødembaciller*.

Parasit (gr. *parasitos* spisende hos en anden, Snyltegæst [*para* hos, *sitos* Føde]: Snylter. Ordet P. anvendes fortrinnsvis om Organismer henhørende til

Dyreriget. Endoparasitter: Protozoer og Indvoldsorme; Ektoparasitter: Midder og Insekter, som i længere Tid opholder sig paa Organismen. Ved Parasitisme i egentlig Forstand forstaar man, at Parasitten skader den Organisme, den snylter paa; men man bruger dog ofte Ordet P. i Tilfælde, hvor der ikke foreligger nogen paaaviselig skadelig Virkning.

Parasitolysiner: Lysiner mod (mikroskopiske) Parasitter.

Parasitotropi, se Organotropi.

Paraspadia (gr. *paraspaein* trække til Siden): Misdannelse, hvorved Urethra munder paa Siden af Penis.

Parchment skin (eng.) = Xeroderma pigmentosum.

Parenchymatos (gr. *parenchyma* [af *parencheein* hælde ind ved Siden af] den ejendommelige Substans af Lunge, Lever, Nyrer og Milt, en Art Fyld, der dannes af Blodet fra de Aarer, som fører til disse Organer) **Degeneration**: D. af parenchymatøse Organers eller af Musklers Celler med Aflejrning af kornet Substans i Cellerne rimeligvis beroende paa Henfald af de fine, traadede Elementer af Protoplasmaet.

Parentalgeneration (lat. *parentalis* hørende til Forældrene + lat. *generatio* Avling): Forældreslægtled. Smlg. Filialgeneration.

Paresis (gr. *paresis* Slappelse): lettere Lammelse. — **General Paresis** = *Dementia paretica* s. *paralytica*. Sml. Paralyse. Adj. **paretisk**.

Paréso-analgésie des extrémités supérieures (fr.) = Morvans Sygdom, Form af Syringomyeli.

Pareunia (gr. *pareunos* som deler Leje med): Samleje.

Paridrosis = Parahidrosis.

Parinaud's (P., Henri, 1844—1905, Paris) Sygdom, se Conjunctivitis.

Paristhmitis (gr. *para* ved Siden af + gr. *isthmion* Hals, Strube): Betændelse af Mandlerne.

Parkinson's (P., James, 1755—1824, London) Sygdom = Paralysis agitans.

Parkinsonismus: Sygdomsbillede lignende Rystelammelse (Paralysis agitans = Mb. Parkinson), særligt ved kronisk Hjernebetændelse (Encephalitis epidemica chronica).

Paroksysmal Lammelse (gr. *paroxysmos* Anfald): familier, hereditær Sygdom, der er karakteriseret ved, at løvrigt sunde Individder anfaldsvis faar en slap Lammelse af hele Legemet med Nedsættelse af Reflekser, neuromuskulær Irritabilitet etc. Syn. Familier Myoplegi.

Paroxysmus (gr., Feberanfald; Tidspunkt hvor Sygdommen forværres): anfaldsvis Optræden eller Forværrelse af en Sygdom eller visse Sygdomssymptomer.

Parrot's (P., Jules Marie, 1829—1883) **Atrepsia**, se Gastro-enteritis. **P.'s Knuder**: knudeformede, periostale Kraniefortykkelser ved Syfilis congenita. **P.'s Pseudoparese**: hos smaa Børn med medfødt Syfilis optrædende Lidelser, bestaaende i en tilsyneladende paretisk Tilstand af en eller flere af Ekstremiteterne som Følge af Lidelser i Knoglernes Epifyser og den dermed forbundne Ømhed og Smerte ved Bevægelser. **P.'s Saar** = Trøske. **P.'s Symptom**: Pupiludvidelse ved Knibning af en Huddold.

Parry's (P., Caleb Hillier, 1756—1822, Læge, London) **Sygdom** = Morbus Basedowii.

Partenogenese, Parthenogenesis (gr. *parthenos* Jomfru + gr. *genesis* Skaaben): kønnet Forplantning ved hunlige Kønsceller, der ikke befrugtes.

Partiel Blok (lat. *pars* [part-] Del): Form for Hjerteblok; den viser sig i Elektrokardiogrammet ved, at et Ventrikelkompleks af og til falder bort; der ses en P-Tak uden efterfølgende Ventrikeltakker. Afbrydelsen ligger i Ledningssystemet mellem Atrier og Ventrikler. Se iøvrigt Blok.

Partigen-Terapi, se Deycke-Much's Partial-Antistoffer.

Partsch's Overkæberesektion: osteoplastisk Overkæberesektion med Opklapning af ydre Næse og Nedklapning af Ganen.

Parturitio (lat.): Fødselsakten.

Partus (lat.): Fødsel. **P. arte præmaturus**: ved kunstige Midler fremkaldt for tidlig Fødsel = Abactus venter = P. præmat. artificialis **P. immaturus**: Afbrydelse af Svangerskabet fra ca. 16. til ca. 28. Uge, i Modsætning til

Abortus sensu strictiori (Afgrænsningen ret vilkaarlig) og P. præmaturus (s. d.). **P. præcipitatus**: overilet Fødsel. **P. præmaturus**: for tidlig Fødsel indenfor det Tidsrum, hvor levedygtigt Barn kan fødes (28.—40. Svangerskabsuge). **P. præmaturus artificialis** = P. arte præmaturus. **P. serotinus**: Fødsel, hvor Fosteret er holdt tilbage i Uterus langt udover den normale Fødselstermin. **P. siccus**: Fødsel med abnorm Tørhed af Genitalia.

Parulis (gr. *paroulis* Tandbyld): purulent, abscederende Betændelse i Tandkødet, der oftest opstaar i Tilslutning til en Peridentitis (*Tandbyld).

Pascal's Trekant: Talfigur i Trekantform bestaaende af vandrette Linier, der oppefra nedad svarer til Koefficienterne i Formlen $a + b$ opløftet til stigende Potenser (Binominalformlen).

Paschen'ske Legemer (P., Enrique, 1860—1936, Hamburg): ca. $0,2 \mu$ store, rundagtige Legemer, som findes i stor Mængde i Koppe- og Vaccinepustler; de udgør temmelig sikkert det specifikke Virus.

Passivismus (lat. *passivus* [pati taale]): passiv Opførsel; ogsaa syn. med Masochismus.

Pasta, se Pastae.

Pastae (lat. *pasta* Dejg): Lægemiddelformer, der har en dejagtig Konsistens; forøvrigt er deres Egenskaber meget forskellige efter deres forskellige Anvendelse.

Pasteur's (P., Louis, 1822—1895, Paris) **Pipetter**: sterile Kapillærpipetter af Glas. **P.'s Vakciner**: V., bestaaende af paa forskellig Maade afsvækket Virus. Af saadanne V. anvendes overfor Dyr: Miltbrand-, Rødsyge- og Raslesyge-Vakciner, overfor Mennesker Hundegalskabs-Vakciner (indtørret Rygmarv fra syge Kaniner).

Pasteurella, Bac. septicæmiæ hæmorrhagicae: Under denne Betegnelse sammenfattes en Gruppe af meget smaa Kokkobaciller, som gaar under forskellige Navne efter den Dyreart, hos hvilke de findes: Bac. avisepticus (B. cholerae gallinarum), Aarsag til Hønske-kolera; Bac. bovisepiticus eller vetulisepticus, Aarsag til Vildtsyge, der an-

griber Kvæg el. Vildt, til Pleuropneumoni hos Kalve (Poel's Pneumoni) samt til Bøffelsyge; *Bac. ovisepcticus* findes hos Faar (Faaresnive), *Bac. suisepcticus* hos Svin. De forskellige Stammer, der angriber samme Dyreart, kan vise serologiske og forgæringsmæssige Forskelligheder, medens P. fra forskellige Dyr kan vise samme Forhold; Berettigelsen af den alm. anvendte Klassifikation efter Dyrearter er derfor tvivlsom.

Pasteurellose: Infektion med *Pasteurella*.

Pasteurisering: Opvarmning af Mælk, Øl o. a. til en Temperatur, ved hvilken en stor Del af Bakterierne bliver dræbt; for Mælkens Vedkommende tilstræber man særligt at dræbe saadanne menneskepatogene Bakterier, som kan forekomme i Mælk. **Højpasteurisering:** ganske kortvarig Opvarmning til 80—85°. **Stassanisering:** Opvarmning ca. $\frac{1}{4}$ Minut til 75°. **Lavpasteurisering:** Opvarmning $\frac{1}{2}$ Time til 63°.

Pastiller, se under 'Trochisci'.

Pastilli (lat., smaa Kugler, Piller): betyder det samme som Trochisci, se disse.

Patella's (P., † 1928, Prof. i Siena) **Syndrom:** ved fibros Betændelse af Pylorus forårsaget af Pylorusstenose hos Tuberkulose.

Patellar-klonus (lat. *patella* Knæskal [egl. Plade] + gr. *klonos* heftig Bevægelse): kontinuerlige, rytmiske Træknninger i Quadriceps femoris, udløst ved at man med et pludseligt Ryk trækker Patella nedefter og samtidig søger at fastholde den i denne Stilling. Sympt. ved forskellige spastiske Tilstande, ved Hysteri m. m. **-refleks** (lat. *reflexus* Tilbagebøjning): ved Perkussion af Ligamentum infrapatellare fremkaldt uvilkaarlig Sammentrækning af Musc. quadriceps femoris, event. resulterende i en Ekstensjonsbevægelse i Knæet. Syn. Westphals Fænomen.

Paternel Infektion (lat. *paternus* som hører til Faderen): Overførelse af Smitte (spec. ved Syfilis) til Fosteret gennem Spermatozoen, uden at Moderen lider af den paagældende Infektionssyndrom. Det er lidet sandsynligt, at denne Smittemaade forekommer.

Paternitetsbestemmelse (lat. *pa-*

ternus fædrene, faderlig): Faderskabsbestemmelse.

Pathogenesis, Patogenese (gr. *pathos* Lidelse + gr. *genesis* Oprindelse): Sygdoms Opstaaen og Udvikling. Sml. **Ætiologi**.

Patogene Faktorer, Bakterier etc. (gr. *pathos* Lidelse + gr. *gennaen* frembringe) er saadanne, der er i Stand til at fremkalde Sygdom.

Patognomonisk Symptom (gr. *pathos* Lidelse + gr. *gnomon* Kender): Symptom, der er saa karakteristisk for en Sygdom, at den kan erkendes alene ved dette.

Patho-logia (gr. *pathos* Lidelse + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Sygdomme. **-logisk**, sygeligt. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid) = moral insanity. **-mimesis** (gr. *mimesis* Efterligning): bevidst eller ubevidst Sygdomsefterligning. **-mimia** (gr. *mimia* Efterligning): Form for Hysteri, der væsentlig bestaar i ved Ætsninger og lignende selv at fremkalde aparte udseende Hudaffektioner. **-phobia** (gr. *phobos* Frygt): Frygt for Sygdom. **-psykologi** = Psykopatologi: Læren om de sygelige Sindstilstande, resp. Sindssygdommene.

Paul's (P., Constantin Charles Theodore, 1833—1896, fransk Læge) **Syndrom ved Pericarditis adhesiva:** kraftig, udbredt Pulsation over Præcordiet.

Paul's (P., Gustav, 1859—, Wien) **Koppediagnose:** Indpodning af Indholdet af Koppepestler paa Kanincornea. Det positive Udfald bestaar af en karakteristisk Epitelfortykkelse med Guarneri'ske Legemer.

Paul (P., Frank Thom., f 1851, eng. Kir.) **-Mixer's** (M., Sam. Jason, 1865—1926, Amerika) **Rør:** vinkelbøjet Glasrør til Indsynning i Tarmen.

Paunz' (P., Ludwig, f. 1895, Læge i Budapest) **Metode:** kvalitativ Prøve for Amyloidosis. Der injiceres intravenøst en 1,5 % Kongorødtopløsning (Antal cm³ = Legemsvægten i kg + $\frac{1}{4}$). Efter en Times Forløb tages en Blodprøve, af hvilken der fremstilles Serum. Normalt vil Serum med Tilsætning af nogle faa Draaber Saltsyre faa en let blaa Farve; kommer ingen Farvning, er det Tegn paa Amyloidosis.

Pauzat's (P., Jean Eugène, nulev., Paris) **Sygdom**: osteoplastisk Periostitis af Mellemfodsknogleerne.

Pavor (lat.): Frygt, Skræk. **P. nocturnus**: natlig Opvaagnen i Skræk; særligt hos neuropatiske Børn.

Pavy's (P., Frederick William, 1829—1911, engelsk Læge) **Sygdom**: ortostatisk Albuminuria.

Payr's (P., Erw., f. 1871, Kir., Leipzig) **Sygdom**: kronisk Tarmstenose ved Adhærencedannelser omkring Flexura coli sinistra.

Péan's (P., Jules, 1830—1898, Kir., Paris) **Klemme**: Instrument til Blodstandsning. **'s Operation**: Hysterectomia vaginalis.

Peau lisse (fr.) = Liodermia essentialis. **P. d'orange** (fr.): Hudoverflade, som ved ganske fine smaa Indtrækninger minder om en Appelsinskal.

Pectoralgia (lat. *pectus* [pector-] Bryst + gr. *algos* Smerte): Smerter i Brystet.

Pectoriloquia (lat. *pectus* [pector-] Bryst + lat. *loqui* tale): særlig stærkt Grad af Bronkofoni, ved hvilken de enkelte Ord kan skelnes.

Pectus carinatum sive gallina-ceum (lat. *pectus* Bryst; lat. *carinatus* kølformet; lat. *gallinaeus* hørende til Høns), se Kyllingebryst.

Pediculosis (lat. *pediculus* Lus): »Lusesyge«, befængt med Lus.

Pediculus (lat.): Lus, blodsugende, vingeløst Insekt. **P. capitis**: i Menneskets Hovedhaar. Æggene klæbes til disse. **P. pubis**, se Phthirius p. **P. vestimenti**: Kroplusen. Æggene lægges i Klædningsstykkerne. Lusene lever dels i disse, dels paa Huden, hvorfra de suger Blod. Sml. Morpioner (Fladlus). Lusene spiller en Rolle som Overførere af visse Sygdomme (Recurrans, Plettyfus).

Pedopompholyx (lat. *pes* [pedis] Fod + gr. *pompholyx* Blære): Lidelse paa Fødderne analog med Cheiopompholyx paa Hænderne.

Pegeforsøg, se Bårany's P.

Pel's (P., Pieter Klazes, 1852—, Amsterdam) **Kriser**: anfaldsvise Smerter i Øjet med Taareflod eller med Trækninger i M. orbicularis.

Pélade (fr.): fransk Benævnelse af Alopecia areata. **P. decalvante** = Alo-

pecia decalvans. **P. en couronne** = Ophiasis.

Pelage (fr.): Haardækningen hos Mennesker og højere Dyr.

Pelidisi (pe [lat. *pondus* decies 10 Gange Vægten] + li [lat. *linearis* lineær] + di [lat. *divisio* Deling] + si [lat. *scientis* altitud Siddehøjde]): v. Pirquet's Index.

Pelidroma = **Pelioma** (gr. *pelidroma* blodunderløben Plet): 1) Udslet i Almindelighed, bestaaende af blaaligrøde Pletter (**P. typhosum**, hæmorhagisk Tyfuseksanthem). 2) = Morpionpletter.

Peliosis (gr. *peliosis* blaa, blodunderløben Plet) **rheumatica** = **Purpura rheumatica** = Schönlein's Sygdom: Lidelse karakteriseret ved multiple Arthroiter, som menes at være af reumatisk Oprindelse, Smaablødninger i Huden, ofte paa Underekstremiteterne og Urticaria eller Erythema exsudativa.

Pelizäus (P., Friedr., Neur., 1850—, Cassel) -**Merzbacher** (M., Ludw., Neur., Tübingen og senere Buenos Aires) **Sygdom**: heredo-familier Hjernelidelse i tidligste Barnealder (mest hos Drengene) med ukoordinerede Bevægelser, Taleforstyrrelser, spastiske Pareser og let Debilitet. Pat.-anat.: Hjerneatrofi som Følge af Svind af de fleste Aksecylindre og Marvskeder uden for Hjernebarken. Syn.: Aplasia axialis extracorticalis congenita.

Pellagra (it.): skyldes en Avitaminose med Stoffet B₃. Symptomerne er: Appetitløshed, Træthed, Anæmi, Dermatitis med Erythem, Hyperkeratoser og Pigmentationer, hyppigst symmetrisk paa Dorsalsiden af Hænder og Underarme, Stomatitis, Sløvhed, Depression, Dyspepsi og Diarrhoe.

Pelluciditet (lat. *pelluciditas*): Genemsommelighed; Undersøgelse herpaa særlig Betydning ved Hydrocele.

Pelose (gr. *pelos* Slam): Art Slam, hovedsagelig dannet af Plantestoffer, som kommer fra Schollener See ved Rathenow. Anvendes til Bade og Slampakninger.

Pelotte (fr. *pelote*): den (ofte nogenlunde kugleformede) Del af en Bandage, f. Eks. et Brokbaand, der er bestemt til at udøve et Tryk paa Legemet.

Pelveoperitonitis (lat. *pelvis* Bækken + gr. *peritonaion* Bughinde): Betændelse i Peritonæalbeklædningen paa Organerne i det lille Bækken (= Pelviperitonitis).

Pelvi-meter (lat. *pelvis* Bækken + gr. *metron* Maal): Bækkenmaaler. **-metria**: Bækkenmaaling.

Pelvio-plastik (lat. *pelvis* Bækken + gr. *plastike* Kunsten at forme): bækkenudvidende Operation, idet der efter Spaltning af Symfyseplanen implanteres et Knoglestykke (fra Os pubis) for saaledes at opnaa en blivende Udvidning af Bækkenet. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Gennemsavning af Bækkenknoglerne for at muliggøre en Udvidning af Bækkenrummet og derved Fødsel per vias naturales, cft. Gigli's Operation, Ischio-pubiotomia, Hebetomia, Hebomotomia, Hebosteotomia, Lebetomia, Pubiotomia, Sigault's Operation, Symphyseotomia.

Pelvis (lat.): Bækken. **P. angusta**: snævert B. **P. aequabiliter justo major**: overalt og ligeligt i alle Maal forstørret B. **P. aequabiliter justo minor**: overalt ligeligt forsnævret B. = almindeligt ligeligt forsnævret B. = Deventer's B. = **P. nimis parva**. **P. gracilis**: spinkelt bygget B.; oftest er de ydre Maal formindskede, men Bækkenrummet ikke forsnævret, da Knoglerne er tyndere end normalt. **P. infantilis s. juvenilis**: overalt forsnævret B., der i Form ligner det barnlige B. med højtstaaende Promotorium, der næsten ikke prominerer i Bækkenindgangen; denne bliver derfor ikke nyreformet som normalt. Arcus infra pubem mindre stump end normalt. **P. inversa**: misdannet B., idet Os sacrum og Os coccygis springer stærkt frem ind mod Bækkenrummet, Canalis vertabralis stærkt udvidet, idet der er Spina bifida. **P. nana**: Dværgbækken, overalt og ligeligt i høj Grad forsnævret B., oftest af rachitisk Oprindelse. **P. nimis parva** = **P. aequabiliter justo minor**. **P. nimis parva et plana**: overalt forsnævret og tillige fladt B., se fladt B. **P. oblique angusta**: skraat forsnævret, d. e. asymmetrisk B. **P. oblique per ankylosin vel per defectum angusta** = Naegele's B., s. d. **P. obl. per coxal-**

giam ang. = coxalgisk B., s. d. **P. obl. per luxationem ang.** = Luksationsbækken, s. d. **P. obiecta**: B., hvis Indgang næsten er dækket af en lavt-siddende, kyfotisk Krumning af Hvirvelsøjlen (cfr. **P. spondylizematica**). **P. osteomalacia**: B., der er misdannet som Følge af Osteomalaci, idet Knoglevævet bliver bøjeligt; Bækkenformen bliver meget forandret, ganske uregelmæssig, stærkt forsnævret. **P. plana**: fladt B., s. d. **P. plana per luxationem coxarum**: fladt B. som Følge af dobbeltsidig medfødt Hofte-luksation. **P. plana rachitica**: fladt B., s. d., af rachitisk Oprindelse. **P. pseudoosteomalacia**: stærkt forsnævret B. af rachitisk Oprindelse: Formen saa forandret, at det ligner det osteomalaciske B. **P. rachitica**: rachitisk B., s. d. **P. spinosa** = Tornbækken = **Acanthopelvis**, s. d. = Kilian's B. **P. spondylolisthetica**: B., der er forsnævret ved at Lændehvirvlerne er gledet ned foran Promontorium (Følger af Traume). **P. spondylizematica**: B., der er forsnævret som Følge af Forandringer i Lændehvirvlerne, idet Corpus af den (eller de) nederste er destrueret (Tuberkulose), og de ovenfor liggende Hvirvler er gledet nedad og fremad; cfr. **P. obiecta**. **P. transverse angusta**: tværforsnævret B. **P. transverse per ankylosin vel per defectum ang.** = Robert's B., s. d. **P. transv. per kyphosin ang.** = kyfotisk B., s. d. **P. virilis**: oftest overalt ligeligt forsnævret B. af mandlig Form, idet Bækkenindgangen er nærmest trekantet (ikke nyreformet), Arcus infra pubem spidsvinklet, Tværmaalene forholdsvis mere forkortede end Maalene forfra bagtil.

Pelykometer (gr. *pelix* Bækken + gr. *metron* Maal) = **Pelvimeter** (lat. *pelvis*): Bækkenmaaler. **-tomi** (gr. *tome* Snit) = Pelviotomi: 1) Gennemskæring af Bækkenknoglerne, se ogsaa Pubiotomi og Hebosteotomi. 2) Aabning af Nyrebækkenet.

Pemphigus (gr. *pemphix* Blære, Vable): Navn, der tidligere anvendtes for næsten alle blæreformede Lidelser, men nu væsentlig kun bruges for nogle faa Hudsygdomme, hvor Blæredannelsen er saa godt som det eneste Fænomen. **P. acu-**

tus: alvorlig, sjælden Hudsygdom af ukendt Aarsag, bestaaende i akut Udbrud af Blærer med ledsagende svære Almentilfælde, der ofte medfører Døden paa faa Dage. **P. acutus benignus (afebrilis)** = *P. contagiosus neonatorum*. **P. chronicus:** blæreformede Eksantemer med kronisk Forløb, ret hyppigt sammen med almen Svækkelse. **P. circinatus:** *P.* med Blærene ordnede i Ringe. **P. congenital à tendance cicatricielle** = *P. successif à kystes épidermiques*. **P. congenitalis (congenitus)** = Epidermolysis bullosa hereditaria. **P. contagiosus adultorum** (Pontoppidan) = *Impetigo contagiosa*. **P. contagiosus neonatorum** (Faber): blæredannende Hudsygdom hos spæde Børn, skyldes Streptokokker og svarer til *Impetigo* hos større Børn. **P. en groupes:** hvor Blærene er ordnede i Grupper. **P. febrilis** = *P. contagiosus neonatorum*. **P. foliaceus** (Cazenave): meget sjælden Affektion bestaaende i Dannelsen af meget udstrakte, flade Blærer, næsten kun som en Afløsning af Epidermis, i Forbindelse med erythematøse Forandringer (viser Nikolsky's Symptom) **P. framboesoides** = *P. vegetans*. **P. gangrænosus:** *P.* med dyberegaaende Destruktion. **P. gestationis** = Herpes gestationis. **P. gyratus:** *P.* med Blærene guirlandeagtigt ordnede. **P. infantum** = *P. neonatorum*. **P. leprosus:** blæreformede Leprider. **P. neonatorum** = *P. contagiosus (neonatorum)*. **P. neonatorum epidemicus** = *P. contagiosus neonatorum*. **P. palmaris et plantaris** = *P. syphiliticus* i Haandflader og Fodsaaler hos Børn med medfødt Syfilis. **P. papillomatosus** = *P. vegetans*. **P. pruriginosus:** *P.* ledsaget af Kløe. **P. scorbuticus:** blodfyldte Blærer ved Scurbut. **P. solitarius:** *P.*, hvor der kun findes en enkelt Blære, der svinder, før en ny kommer frem. **P. successif à kystes épidermiques:** med Hudatrofier forbundet Varietet af Epidermolysis bullosa hereditaria. **P. syphiliticus:** blæreformede Syfilider, findes næsten udelukkende ved medfødt Syfilis. **P. vegetans** (Neumann): meget sjælden Lidelse af ukendt Aarsag, i Almindelighed først lokaliseret til Mundslimhinde

og Genitalfolderne og bestaaende af Blæredannelse med Udvikling af papillomatøse Ekskrescenser paa de bristede Blærer's Plads.

Pendulhjerter (Pendelherz) (lat. *pendulus* nedhængende) = *Cor pendulum*, se Draabehjerter.

Pendulrytme af Hjertet: Pausen mellem 1. og 2. Tone har samme Længde som Pausen mellem 2. og 1.

Penetration (lat. *penetrare* gennemtrænge): Gennemtrængning.

Penetrerende (lat. *penetrare* gennemtrænge): gennemtrængende.

Penicillium (lat. *penicillus* Pensel), Penselskimmel: en Gruppe Skimmel-svampe, hvis Sporer er ordnede som Haarene paa en Pensel.

Penis captivus (lat.; *captivus* fangen): sjældent indtrædende Tilfælde bestaaende i, at den erigerede Penis under Samleje »fanges» og fastholdes af den krampagtigt kontraherede Perinæalmuskulatur. **P. lunatus** = *Chorda venerea*.

Penischisis (lat. *penis* + gr. *schisis* Spaltning): Spaltning af Penis med mangelfuld Lukning af Urethra; jfr. Epi-, Hypo-, Paraspadia.

Penis-fraktur (lat. *penis* + lat. *fractura* Brud): Infraktion af den erigerede Penis. -**luxation** (lat. *luxare* forvride, bringe ud af Leje): Dislokation af Penis under Scrotalhuden eller sjældnere under Huden paa nederste Del af Abdomen, efter at den er revet løs fra Præputium.

Penitis (lat. *penis*): Betændelse af hele Penis.

Pentadaktyl (gr. *pentadaktylos* med fem Fingre): med 5 Fingre (eller Tæer). -**ia:** Hvirveldyr med 2 Par Lemmer.

Pentastomum (gr. *pente* fem + gr. *stoma* Mund), se Linguatula.

Pentose (gr. *pente* fem): Kulhydrat eller en Sukkerart, et Monosaccharid, Ketonalkohol. De vigtigste er l-Arabinose og l-Xylose. Findes i mange Planter. De kan ikke gære. **P. i Urinen,** Paavisning af, se Cammidge's Reaktion, Orcinprøve, Bial's Prøve, Tallin's Prøve.

Pentosuria (*Pentose* [gr. *pente* fem] + gr. *ouron* Urin): Udskillelse af Pentoser i Urinen. Ses sjældent, men kan forekomme efter Indtagelse af store

Mængder af pentoseholdig Føde (Kirsebær, Blommer) eller ved kronisk Morfinisme. En familiært optrædende, kronisk P. skal kunne ses hos den hebræiske Race.

Penzoldt (P., Franz, 1849—1927, Tyskland) -Dehios' (D., Karl Konstantinovitsch, 1851—1927, Rusland) Maveprøve: for at kunne udperkutere Ventriken lader man den staaende, fastende Patient drikke 2—3 Glas Vand efter hinanden. **P.-Hohorst's Prøve:** sætter man til alkaliseret Urin 10 Draaber af en Opløsning af 0-Nitrobenzaldehyd i Kloroform og omryster, dannes der i Tilfælde af Tilstedeværelse af Acetone Indigo.

Pepsin (gr. *pepsis* Kogen, Fordøjelse): et Enzym, som findes i Mavesaften, og som kan opløse og spalte Proteinstoffer; de opløses som Acidalbuminer og spaltes til Albumoser og Peptoner. P. kan fældes med Alkohol og udsaltes med Ammoniumsulfat; det kan udtrækkes med fortyndet Saltsyre. Optimalvirkning er ved ca. 40° C. og Ph. 10 ÷ 14.

Peptid (gr. *peptin* koge, fordøje): Proteinstof, som er sammensat af to eller flere Aminosyrer, idet en Amino-gruppe i det ene Molekyl er knyttet til en Karboxylgruppe i det andet. Eks. Glycyl-Alanin.

Peptidase (Peptid, s. d.): Enzym, der fraspalter Aminosyrer af Peptider, d. v. s. Proteinstoffernes Nedbrydningsprodukter. Man skelner mellem Dipeptidaser, der spalter Peptider med kun 2 Aminosyrer, og Polypeptidaser, der nedbryder større Molekyler. P. findes bl. a. i Pancreas- og Tarmsaft.

Peptisk (gr. *peptin* koge, fordøje): hvad der angaar Fordøjelse ved Hjælp af Mavesaft eller, specielt, Pepsin.

Peptoner (s. flg. Ord): Proteinstof-Spaltningsprodukter, som ikke kan udsaltes med Ammoniumsulfat, men giver Biuretreaktion.

Pepton-klyisma (Leube) (Pepton [gr. *pessein* ell. *peptin* koge, fordøje] + gr. *klyisma* Klyster): Næringsklyisma indeholdende 250 cm³ Mælk og 60 g Pepton. **-uria (gr. *ouron* Urin):** Udskillelse af Pepton i Urinen.

Peraciditet = Hyperaciditet.

Peracut (lat. *peracutus* meget skarp): meget akut.

Per anum (lat.): ud (eller ind) gennem Analaabningen.

Peratodynia (gr. *peratos* hinsides + gr. *odyne* Smerte): Cardialgia, Halsbrænde.

Perception (lat. *perceptio*): Sansning, Fornemmelse, Indtryk, der naar til Bevidstheden. Sml. Apperception.

Perflatio (lat., Gennemblæsning): Indblæsning af Luft i en Kanal eller Kavitet for at rense eller udvide denne.

Perforatio (lat. *perforare* gennembore): Gennemboring. **P. af Fosterhovedet:** Gennemboring af Kraniet og Udtømmelse af dets Indhold f. Eks. ved Hydrocephalus for at muliggøre Fødslen eller for at anlægge et Instrument, Kephilotribe, Basiotribe, der yderligere kan formindske Hovedets Omfang og tillige benyttes til Fremtrækning af Fosteret = Terebratio.

Perforationsperitonitis (lat. *perforare* gennembore + *Peritonitis* [gr. *peritonaion* Bughinde]): Peritonitis, der opstaar i Tilslutning til en ulcerativ Proces, som har gennemboret Væggen i et Underlivsorgan.

Perforatorium (lat. *perforare* gennembore): Instrument til Perforation, s. d. og under Blot's P.

Performance tests (eng.): Intelligensprøver, der har til Hensigt at maale Individets »praktiske Intelligens« over for en mere eller mindre vanskelig Op-gave (saal. Porteus' Labyrintprøve).

Pergamentagtige Hovedben hos Fosteret: abnorm Eftergivelse af Kraniets Knogler.

Pergament-chanker, se Ricord's Chanker. -hud = Xeroderma.

Peri-adenitis (gr. *peri* omkring + gr. *aden* Kirtel): Betændelse i Vævet umiddelbart omkring en Lymfeglandel. **-amygdalitis (gr. *amygdale* Mandel):** Betændelse af Bindevævet omkring Mandlerne. **-angitis (gr. *angeion* Kar):** Betændelse omkring Blodkar. **-angiochollitis (gr. *angeion* Kar + gr. *chole* Galde):** Betændelse af Levercellerne omkring Galdegangene. **-apical (lat. *apex* [apic-] Spids):** om Rodspidsen. **-appendicitis (lat. *appendix* Vedhæng):** Betændelse i Vævet omkring en Appen-

dix. **-arteriitis** (gr. *arteria* Pulsaaere): Betændelse i en Arteries Adventitia. **-arthritis** (gr. *arthritis* Ledsygdom): Betændelse af Vævet udenom et Led. **-bronchitis** (gr. *bronchos* Svælg, Luft-rør; *bronchia* Lufttræsforgreninger): Betændelse i Vævet omkring de smaa Bronchier. **-brosis** (gr. *peribrosis* Gnaven omkring): ulcerøs Degeneration af Øjenlaagenes Kommissur. **-cementet**: Tandrodshinden = Periodontet. **-cementitis** (lat. *caementum* Brudsten): Betændelse i Tandens Alveolærperiost. **-cementose** = Cementhyperostose. **-centese** (gr. *kentesis* Stikken): Omstikning. **-cholangitis** (gr. *chole* Galde + gr. *angeion* Kar): Betændelse langs Galdegange. **-cholecystitis** (gr. *chole* Galde + gr. *kystis* Blære): Betændelse omkring Galdeblæren. **-chondritis** (gr. *chondros* Brusk): Betændelse i Perichondriet. **-colitis** (gr. *kolon* Tarm): Betændelse af Tyktarmens Peritonæalbeklædning i Reglen som Følge af en ulcerøs Colitis. **-corneal** (lat. *corneus* af Horn): rundt omkring Hornhinden. **-cowperitis**: Betændelse i det Gl. Cowperi nærmest omgivende Væv. **-cystitis** (gr. *kystis* Blære): Betændelse i Blærens Peritonæalbeklædning. **-dectomia** (gr. *ektome* Udskæring): Peritomi med Eks-cision af en smal Konjunktivalstrimmel omkring Cornea. **-dentitis** (lat. *dens* [dent-] Tand) = Pericementitis. **-encephalitis** (gr. *enkefalos* Hjerne): Betændelse af Hjernebarken og dens Hinder. **P. chron. diffusa**: det patologisk-anatomiske Substrat for Dementia paralytica. **-folliculitis** (lat. *folliculus* lille Sæk): Betændelse i Vævet omkring en Haarfollikel. **-gastritis** (gr. *gaster* Mave): Betændelse af Ventriklens Peritonæalbeklædning. **-hepatitis** (gr. *hepar* [hepat-] Lever): Betændelse af Leverens Peritonæalbeklædning. **P. fibrosa**: ofte med Bindevævsadhærencia fra Leverens Overflade til Bugvæg og Diafragma. **-metri** (gr. *metron* Maal): Bestemmelse af Synsfeltets Grænser. **Perimeter**: et Apparat til Bestemmelse heraf. **-metritis** (gr. *metra* Livmoder): Betændelse i Livmoderens Peritonæalbeklædning. **-myelitis** (gr. *myelos* Marv): Betændelse af Pia mater spinalis. **-nephritis** (gr. *nefros* Nyre): Betæn-

delse af Nyrens Capsula fibrosa. Kuster forstaar ved P.: Betændelse af Nyrens peritonæale Beklædning. **-neuritis** (gr. *neuron* Sene, Nerve): Betændelse af Perineuriet. **-odontitis** (gr. *odous* [odont-] Tand): Tandrodsbetændelse (infektios eller mekanisk-kemisk). Kroniske Former: 1) P. chron. granulosa, 2) Granulom a) epitelholdigt Granulom (ikke Cyste), b) Cyste, 3) P. chron. purulenta. **-odontium** (gr. *odous* [odont-] Tand): Tandrodshinden. **-oophoritis** (gr. *oon* Æg + gr. *foros* bærende): Betændelse i Tunica albuginea ovarii og nærmeste Omgivelser. **-ophthalmia, -itis** (gr. *ophthalmos* Øje) = Tenonitis s. Capsulitis. **-orchitis** (gr. *orchis* Testikel): Betændelse i Tunica vaginalis propria testis. **-osteotomia** (gr. *osteon* Knogle + gr. *tome* Snit): Incision i Benhinden. **-ostitis** (gr. *osteon* Knogle): Betændelse i Benhinden (serøs, purulent, caseøs [ved Tuberkulose], fibrøs, ossificerende [knogledannende]). **-ostosis** = Hyperostosis: diffus Fortykkelse af en Knogle ved nydannet Benvæv. **-ostreflex**: reflektoriske Muskelsammentrækninger udløst ved Perkussion af en nærliggende Knogle (Radius, Ulna etc.). **-patellar Sutur** (lat. *patella* Knæskal; lat. *sutura* Søm): ringformet Omsyning af Knæskallen (Patella) ved Brud paa denne. **-phakitis** (gr. *fakos* Linse): Betændelse af Linsekapslen (forældet). **-phlebitis** (gr. *fleps* [fleb-] Aare): Betændelse i Venevæggens yderste Lag og nærmeste omgivende Væv. **-phrenitis** (gr. *fren* Mellemgulv): Betændelse i den serøse Beklædning paa Diafragma. **-pleuritis** (gr., Stik i Siden): Betændelse i Vævet udenfor Pleura parietalis. **-pneumoni** (gr. *pnetimonia* Lungesygge): obsolet Udtryk for Pleuropneumonia. **-proctitis** (gr. *proktos* Bagdel, Rectum): Betændelse i Vævet umiddelbart om Rectum. **-prostatis** (gr. *prostates* som staar foran, Forstander): Betændelse i Vævet umiddelbart om Prostata. **-psolitis** (gr. *psoi* Lændemusklær): Betændelse i Bindevævet omkring Musculus psoas. **-pylephlebitis** (gr. *pyle* Port + gr. *fleps* [fleb-] Aare): Betændelse i Vævet omkring Portaaren. **-renal** (lat. *renalis* hørende til Nyrerne): i Nyrens Omegn.

-**salpingitis** (gr. *salpinx* Trompet): Betændelse i Peritonæalbeklædningen paa Salpinx. -**sigmoiditis** (gr. *sigmoëides* formet som Bogstavet S, *sigma*): Betændelse af Peritonæalbeklædningen paa Colon sigmoideum. -**sinuitis** (lat. *sinus* Bugt): Betændelse omkring en (venøs) Sinus. -**spermatitis** (gr. *sperma* Sæd): Betændelse i Hinderne om Sædstrengen. -**splenitis** (gr. *splen* Milt): Betændelse i Milts Peritonæalbeklædning. -**staltik** (gr. *peristaltikos* [*dynamis*]): langsom, oralkaudal forløbende, spiralsnoet Sammentrækning i Mave-Tarmkanalens Muskulatur, der for Synet ligner Bevægelsen ved en Larves Gang, og som befordrer Føden gennem Tarmkanalen. -**stole** (gr. *stellomai* trækker mig sammen): peristaltisk Bølges Gang gennem Ventriklens. -**tendinitis**, *Tendo* ([lat. *tendere* spænde]): Betændelse i Vævet umiddelbart om en Sene. -**theliom** (gr. *thele* Brystvorte [sml. Epithelium]): Svulst udvokset fra Perithel. -**tomia** (gr. *tome* Snit): Gennemklipping af Konjunktiva langs Limbus corneae. Bruges ved Pannus for at fremkalde Obliteration af Karrene i denne. -**tonismus**: Symptomer paa Peritonitis uden Betændelse i Bughulen. -**tonitis** (gr. *peritonaion* Bughinde): Bughindebetændelse. -**tonsillitis** (lat. *tonsillae*-Mandler): Betændelse af Bindevævet omkring Mandlerne. -**typhlitis** (*Tyflon* [gr. *typhlos* blind]) = Appendicitis. -**urethritis** (gr. *ourethra* Urinrør): Betændelse i det Urethra omgivende Bindevæv, ofte begrænset, saa der opstaar et afgrænset Infiltrat med Abscesdannelse (*Periurethralt Infiltrat*). -**visceritis** (lat. *viscus* [plur. *viscera*] indre Organer): Betændelse i den serøse Hinde omkring Organer.

Perical (anglo-ind. *Panecal* Elephantiasis [tamil. *kāl Ben*]) = Mycetoma.

Pericardial (gr. *perikardios* omkring Hjertet): omgivende Hjertet; hvad der vedrører Pericordiet.

Pericardiotomia (gr. *perikardios* omkring Hjertet + gr. *tome* Snit): Incision af Pericardiet.

Pericarditis (gr. *perikardios* omkring Hjertet): Betændelse i Pericardium, benævnes efter Ekssudatets Art: sicca (fibrinosa), serosa, serofibrinosa, hæ-

morrhagica, purulenta. **P. adhaesiva**: P. med Sammenlodning af Pericardiets 2 Dele, Concretio eller Symphysis pericardii. **P. externa**: Betændelse paa Pericardiets Yderflade med Betændelse i Mediastinum's Bindevæv.

Periculum in mora (lat., Fare ved Opsættelse): Fare ved at opsætte et Indgreb.

Periklinalkimære (gr. *periklines* som bærer sig omkring) = Kappekimære, se Kimære.

Perinæalruptur (gr. *perineon* Mellemkød + lat. *rumpere* [ruptum] bryde): Bristning af Mellemkødet under Fødslen.

Perinæ-auxesis (gr. *perineon* Mellemkød + gr. *auxesis* Forøgelse, Tilvækst): Kolpoperinæorrhaphi, ved hvilken Columna rugarum vaginæ posterior bevares. -**ocele** (gr. *kele* Brok) = Hernia perinæalis. -**oplastik**, -**orrhaphia** (gr. *plastike* Kunsten at forme, gr. *rhafē* Søm): Operation, hvorved et (som Følge af Fødselstraume) defekt Perinæum (eventuelt ogsaa en defekt Sphincter ani) gendannes. -**osynthesis** (gr. *synthesis* Sammensætning): operativ Forening af Perinæalruptur.

Periodisk Øjenbetændelse, Maaneblindhed, intermitterende Øjenbetændelse, recidiverende Uveitis, Iridochorioiditis recidiva: Lidelse hos Hest, en akut forløbende infektiøs eller toksisk recidiverende Panoftalmatitis, der resulterer i Atrofi af Øjet. Aarsag: ukendt. Smitte fra Dyr til Dyr er ikke paavist med Sikkerhed.

Perirrigation (lat. *per* igennem + lat. *irrigatio* Overrisling): Gennemskylning af en Hulhed med Ind- og Udgangsaabning.

Periskopiske Glas (gr. *peri* omkring + gr. *skopeein* se): en Art buede Brilleglas. Den ene Flade har en brydende Kraft paa 1,25 Dioptrier. Man opnaar derved at se bedre gennem Glassets Randpartier end ved bikonvekse eller bikonkave Glas.

Peritonæalsvangarskab (gr. *peritonaion* Bughinde [*periteinein* spænde hen over]) = Abdominalsvangarskab, se Graviditas extrauterina.

Peritricha (gr. *peri* omkring + gr. *thrix* [*trich-*] Haar), se Ciliata. Peritrike

Bakterier: B. med Svingtraadene forðeling omkring hele Bakterielegemet.

Periurethralt Infiltrat, se Periurethrit.

Perkolation (lat. *percolatio* Gennem-sining): Apotekerudtryk; Arbejdsmetode til Udtrækning af Plantedroger.

Perkussion (lat. *percussio* Bankning): Undersøgelsesmetode, ved hvilken man ved Bankning paa Legemets Overflade søger Oplysning om underliggende Organers Størrelse, Beliggenhed, Beskaffenhed eller Struktur. **Direkte P.:** Bankning paa Legemsoverfladen med Finger eller Hammer. **Indirekte P.:** Bankning paa en Genstand, som hviler paa eller holdes paa Legemsoverfladen, f. Eks. en Finger eller en lille flad Stang af Metal, Glas, Ben el. lign.

Perlèche (fr.) = Pourlèche.

Perle-knuder: de paa Grund af tuberkuløs Serositis nydannede Svulster eller Svulstmasser paa Pleura og Peritoneum hos Dyr. **-svulst** = Cholesteatom. **-syge:** ældre Betegnelse for Tuberkulose hos Kvæget.

Perlmutterarbeiterkrankheit (ty.): Conchiolinostitis og Osteomyelitis, som iflg. Gussenbauer skal skyldes embolisk Aflejring af inhaleret Støv fra Perlemor hos Drejere.

Permeabilitet (lat. *permeare* trænge igennem): Gennemtrængelighed.

Permin's (P., Carl Henrik, 1879—1936, Danmark) **Pipetter:** Sikkerhedspipetter til Brug ved Arbejde med Bakteriekulturer og andre smittefarlige Vædske.

Perniciøs (lat. *perniciosus* ødelæggende): skadelig, ødelæggende; anvendes om en Sygdom af ondartet Karakter, i Reglen dødelig.

Pernio (lat., Frostknude) = Erythema Pernio: Frostknude.

Pero-brachius (gr. *peros* lam, forkrøblet + gr. *brachion* Arm): abnorm ringe Udvikling af Armene. **-cephalus** (gr. *kefale* Hovede), **-chirus** (gr. *cheir* Haand), **-daktylus** (gr. *daktylos* Finger), **-melus** (gr. *melos* Lem), abnorm ringe Udvikling af Hovedet, Hænder eller Fødder, Fingre, Ekstremiteter.

Peronaues' Fænomen: det Fænomen, at en Banken paa Nerv. per. ved Capitulum fibulae ved Tetani og Spas-

mofili fremkalder en Dorsalfleksion og Pronation af Foden.

Peroral, per os (lat. *per* gennem + lat. *os* Munden): gennem Munden. **P. Intubation**, se Intubation. **P. Vakcination**, se Vakcine.

Peroxydasereaktion (lat. *per-* [forstærkende Betydn.] + *Oxydase* [gr. *oxys* skarp, sur] + *Reaktion* [lat. *re-* tilbage + lat. *actio* Handling]): Farvemethode ved Hjælp af hvilken man kan skelne mellem forskellige Arter af hvide Blodlegemer. Et Udstrygningspræparat farves med Goodpasture's Vædske 1 Min.; der tilsættes det samme Rumfang Vand som Farvevædske og farves 3 Min.; Præparatet skylles og tørres. Positiv Reaktion vil sige Tilstedeværelse af skarpt afgrænsede dybt blaafarvede Granula i Cellerne. Positiv P.R. giver polynukleære neutrofile og eosinofile Leukocyter, Myelocyter og Myeloblaster, men ikke Lymfoblaster og Lymfocyter.

(sanatio) per primam (intentio-nem) (lat., (Helbredelse) ved første (Anstrengelse)): primær Heling ved umiddelbar Sammenklæbning og Sammenvoksning af Saarrandene.

(sanatio) per secundam (intentio-nem) (lat., (Helbredelse) ved anden (Anstrengelse)): sekundær Heling, idet Saarrandene ikke umiddelbart vokser sammen; Saaret fyldes med Granulationsvæv, der efterhaanden dækkes af ny Hud, der skyder frem fra Saarrandene.

Persecutionsdelirium (lat. *persecutio* Forfølgelse + lat. *delirium* Vanvid): Forfølgelsesvanvid.

Perseveratio (lat., stædig Fastholden): Fasthængen, Fastklæben af Ord i Bevidstheden event. med Tilbøjelighed til fortsat meningsløs Gentagelse af dem. Sympt. ved Psykoser.

Persisterende (lat. *persistere* vedblive) **Mælketænder:** Mælketænder, der sidder ud over den normale Tid.

Perspiratio (lat. *perspirare* aande overalt): Sved, den Vædske, der udskilles af Svedkirtlerne; den bestaar af Vand indeholdende NaCl og Fosfat, Urinstof, Ammoniak, æteriske Sulfa-ter, Creatinin, Fedtstoffer og andre Affaldsprodukter af Nedbrydningspro-cessen. Den daglige Mængde anslaaes til 1½ kg.

Persuasionsterapi (lat. *persuasio* Overtalelse + gr. *therapeia* Pleje): psykisk Behandling gennem Overtalelse og Belæring.

Perthes (P., Georg, 1869—1927, Tyskland) **Drænage ved Pleurit**: Indlæggelse af Dræn efter Costaresektion med konstant Sugning ved Pumpeinstallation. **P.'s Sygdom**, se Calvé.

Pertik's (P., Otto, 1852—1913, Ungarn) **Divertikel**: abnorm dyb Recessus pharyngeus.

Perturbatio (lat., Forvirring) **critica**: den Stigning af Symptomerne, navnlig af Feberen, der ofte indtræder før Krisen f. Eks. ved krupøs Pneumoni.

Pertussis (lat. *per-* forstærkende **Partikel** + lat. *tussis* Hoste), se **Tussis convulsiva**.

Perversion (lat. *perversio* Fordrejning): Forandringen af et oprindeligt tilsyneladende normalt Anlæg til det modsatte; spec. brugt om seksuelle Abnormiteter, der er udviklede i Livets Løb.

Perversitet (lat. *perversitas* Forkert-hed): abnormt Anlæg, spec. i kønslig Henseende.

Per vias naturales (lat.): ad naturlig Vej.

Pervigillum (lat.): Søvnløshed.

Pes (lat., Fod) **calcaneus**: Hælfod. Hælen danner Fodhælvings nederste Parti. I lettere Tilf. er Foden fikseret i dorsalflekteret Stilling (**Pes calcaneus sursum flexus**), medens Hælparket i sværere Tilf. har sænket sig alene (**Pes calcaneus sensu strictiori**). **P. calca-neo-valgus**: dorsalflekteret Platfod. **P. equinus**: Spidsfod, Foden fikseret i plantarfletteret Stilling. **P. excavatus**: Hul-fod, Fodens Hvelving patologisk forøget. **P. febricitans** = Elephantiasis. **P. planus**: Fod med afladet Fodhvelving. **P. valgus**: Fod, der staar fikseret i abduceret Stilling. **P. plano-valgus**: Fod med afladet Fodhvelving i abduceret Stilling, den typiske Platfod. **P. varus**: Klumpfod, Foden fikse-ret i supineret Stilling med Adduktion af Forfoden. **P. varo-equinus**: plantarflekteret Klumpfod.

Pessar (lat. *pessarium* [gr. *pessos* oval Sten]): Moderring, Apparat til Indlæggelse i Vagina (det vaginale P. i Mod-

sætning til det sjældent benyttede intra-uterine P.) som Middel mod Nedsyn-ning af Vagina eller Uterus. De fremstilles af forskellige Stoffer (Gummi, Hartgummi, Celluloid, Metal, Porcellæn etc.) i flere forskellige Modeller (ring-, skaal-, 8-Talsformede o. s. v.) = Hysterophor.

Pest, **Pestilens** (lat. *pestis*, *pestilentialis* Pest): brugtes i Middelalderen til at betegne enhver farlig epidemisk Sygdom, nu kun om den specifikke Infektionssygdom, der forårsages af B. pestis. 5 kliniske Former: **Bubonp.**, **Lungep.**, **Intestinalp.**, **septikæmisk P.** og **Hudp.** Smitten sker dels gennem personlig Omgang (især Lungep., hvor ophostede Draaber indeholder Masser af Baciller), dels ved Rotter, navnlig Skibsrotter, der angribes af Sygdommen (Bubonp.). Symptomer: heftig Kulderystelse, Feber, Hovedpine, Opkastninger, Delirier, Angst, endvidere enten meget ømme, gangrænerende Kirtel-svulster (Bubonp.) eller Hoste, brunt Ekspektorat og Dyspnø (Lungep.), Diarrhoe og Koliksmærter (Intestinalp.), Sepsis eller endelig Furunkler og Nekroser i Huden (Hudp.). Dødeligheden er ca. 100 % ved Lungep. og septikæmisk P., ca. 50 % ved de andre Former. **-bacillen**, se B. pestis.

Petecchier (it. *petecchie*): smaa Blødninger i Huden (**petecchialt Udslet**, Udslet med smaa Blødninger i Huden).

Petecchialfeber (ital. *petecchie* røde Pletter i Huden): hos Hest, se Brandfeber.

Petite vérole (fr.): Variola.

Petit's (P., Jean Louis, 1674—1750, Paris) **Hernie**: H., der trænger sig frem gennem Trigonum lumbale Petiti.

Petit mal (fr.): Epilepsi med smaa Anfald, Absencer o. lign.

Petrén's (P., Karl Anders, 1869—1927, svensk Læge) **Kost**: Diabetesdiæt bestaaende af fedtrig Kost, næsten uden Proteiner, hvorved der tilføres rigelig Kaloriemængde uden at man risikerer, at Proteinene omdannes til Kulhydrat.

Petrificatio (gr., lat. *petra* Sten + lat. *facere* danne): Aflejring af Kalksalte i Væv.

Petriskaal (P., Richard Julius, 1852—1921, Berlin): rund, flad, lav Glas-

skaal med Laag, der anvendes til Bakteriekulturer paa fast Næringssubstrat (Agar, Gelatine).

Pétrissage (fr.): Massageform el. Haandgreb, ved hvilken man klemmer, kniber el. ælter Muskulatur. Man fatter den mellem Tommelen og de andre Fingre el. mellem Tommelen og Lateral-siden af anden Finger; Princippet er, at man presser Blod ud af Muskulaturen, frembringer forøget Blodtilstrømning og bedre Ernæringsforhold.

Petroff's Substrat: et fast Nærings-substrat til Dyrkning af Tuberkelbaciller. P. S. er fremstillet af Kød og Æg med Tilsætning af Metylviolet.

Peyrot's (P., Jean Joseph, 1843—1918) **Thoraxform**: skæv, oval Thorax-form ved betydelig Ansamling i Pleura.

Pezzer's Katheter: Gummikationer, hvis Hoved er tildannet som en flad Hætte, der under Indførelsen rettes ud ved Hjælp af en Mandrin.

Pfannenstiel's (P., S. A., nulev., Malmö) **Behandling**: særlig brugt ved tuberkuløse Slimhindelidelser i Næse og Svælg, bestaar af Indgift af Jodkalium under samtidig lokal, saa vidt mulig kontinuerlig Anvendelse af Brintoverilte; herved afspalter denne Jod in statu nascendi, der virker kraftigt paa den syge Proces.

Pfannenstiel's (P., Johann, 1862—1909, Kiel) **Snit**: suprasymfysært, buformet Tværsnit gennem Hud og Fascie til Indgreb paa Organerne i det lille Bækken; giver smuk Cicatrice, da det følger de naturlige Hudfolder.

Pfaudler's (P., Meinhard, f. 1872, tysk Læge) **Formel**: Regel for kunstigt ernærede Børn. Til Mælkemængden, som i 2.—5. Maaned pro die skal være $\frac{1}{10}$ af Legemsvægten, føjes $\frac{1}{100}$ Vægtmængde i Kulhydrater, dog ikke over 100 g pro die.

Pfeiffer's (P., Richard, 1858—, Breslau) **Bacil**, se B. influenzae. **P.'s Prøve**: Bakterier og bakteriolytisk Serum blandes og indsprøjtes i Bughulen paa Marsvin. Er de to Komponenter specifikt indstillede paa hinanden (f. Eks. Koleravibrioner og Serum af Kanin, injiceret med Koleravibrioner), sker der i Peritonæum et Henfald af Bakterierne til smaa Korn, hvilket kan konstateres mi-

kroskopisk ved Udtagelse af Prøver af Peritonæalvædsken efter faa Minutters Forløb.

Pfeiffer's Kirtelfeber, se infektiøs Mononukleose.

Prophæbephrenie (ty.): tysk Betegnelse for en Hebephreni, der opstaar hos en forud defekt (imbecill) Person, og hvor altsaa den ene Lidelse ligesom er »podet« paa den anden.

Pfuhl's (P., Ad., 1842—1905, Tyskland) **Symptom ved subfrenisk Absces**: sættes et Manometer ved en Kanyle i Forbindelse med en subfrenisk Absces, stiger Manometret ved Inspiration, falder ved Ekspiration, medens det modsatte vil være Tilfældet ved et Pleuraempyem.

Phacitis (gr. *fakos* Linse): Linsebetændelse eller Betændelse af dens Kapsel. Ogsaa Betegnelse for Kapselstær og Efterstær.

Phaco-cele (gr. *fakos* Linse + gr. *kele* Brok): 1) Dislokation af Linsen. 2) Prolaps af Linsen ved ulcerøst Henfald af Kornea. **-malacia** (gr. *malakia* Blødhed): blød Stær hos unge Individuer = Cataracta mollis. **-scleroma** (gr. *skleroma* Haardhed): Cataracta senilis, spec. Cat. dura med total Sklerose og Omdannelse til brune hornlignende Masser = C. brunescens. **-scop** (gr. *sko-peein* se, undersøge): Instrument til Iagttagelse af Linsens Formforandringer under Akkomodationen ved Hjælp af Spejlbillederne. **-scotosmus**, **-scotoma** (gr. *skotos* Mørke): Linseuklarhed.

Phaenomenologia (gr. *to fainomenon* det aabenbare + gr. *logos* Ord, Lære) = Symptomatologi.

Phaeochromocytoma (gr. *faios* brunlig + gr. *chroma* Farve + gr. *kylos* Hulrum): Svulst, som udgaar fra Binyremarven, og som producerer Adrenalin i stor Mængde, hvorfor den giver karakteristiske klin. Symptomer, bl. a. paroksysmatisk Hypertensio arterialis.

Phagedæna (gr. *fagedaina* ædende Saar, Kræft [*fagein* æde]): Gangræn, bruges især om G., der breder sig fra Randen af Saar (fagedæniske Saar). **P. nosocomialis** = Hospitalsgangræn.

Phagedæniske Saar, se Phagedæna.

Phagedænisumus tropicus (gr. *fagedaina* ædende Saar, Kræft [*fagein* æde]):

Samplingsnavn for en Mængde i Tropperne forekommende ulcerative Hudlidelser, se *Ulcus tropicum*.

Phago-mania (gr. *fagein* spise + gr. *mania* Raseri, Vanvid): sygelig For-slugenhed hos Sindssyge. -**phobia** (gr. *fobos* Frygt): sygelig, sjæleligt betinget Frygt for Synkning.

Phalakrosis (gr. *falakrosis* det at blive skaldet) = Calvities.

Phalangitis (gr. *falanz* [falang-] Fin-gerled): Betændelse i en Phalanx.

Phalliform (gr. *fallos* Penis + lat. *forma* Form) = phalloid.

Phallitis (gr. *fallos* Penis) = Penitis.

Phallo-campsia (gr. *fallos* Penis + gr. *kampsis* Bøjning) = Chorda venerea.

-**crypsis** (gr. *krypsis* Skjulen) = Luxa-tio penis. -**dynia** (gr. *odyne* Smerte): Smerte i Penis. -**id** (gr. *eidos* Form): »lignende en Penis i Form«. -**ncus** (gr. *onkos* Krumning): Svulst af eller Tumor paa Penis. -**plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation paa Penis.

Phallus (gr. *fallos*): mandligt Lem (Penis).

Phaneroskopia (gr. *faneros* tydelig + gr. *skopeen* betragte, undersøge): Undersøgelse i paafaldende Lys (især ved Undersøgelser for Lupusknuder) ved Hjælp af en Linse, som samler Straalerne paa det Sted, man ønsker at undersøge, saa de træder særlig tydeligt frem.

Phantom (fr. *fantôme* Gølebillede [af gr. *fantasma* Spøgelse, Gølebillede]): 1) mekanisk eftergjort Legemsdel be-regnet til operative Øvelser o. lign. -**kursus**: obstetricisk Operationskur-sus. 2) **Phantasma**: Drømmebillede.

Pharyng-ektomia (gr. *farynx* [fa-ryng-] Svælg + gr. *ektome* Udskæring): operativ Fjernelse af (en Del af) Svæl-get. -**isme**: kramptagig Sammentræk-ning af Svælgmuskulaturen. -**itis**: Be-tændelse af Svælget; **P. follicularis** s. **granulosa**: Betændelse med Svulst af de smaa lymfoide Follikler, særlig paa Bagvæggen. **P. keratosa** = Keratosis pharyngis, s. d. **P. sicca**: atrofisk Form med Indtørring af Sekretet. **P. latera-lis**: Betændelse med særlig Svulst af Plica salpingo-pharyngea (*Sidestræn-gene*).

Pharyng-dynia (gr. *farynx* [faryng-] Svælg + gr. *odyne* Smerte): Smerte i Svælget, særlig ved Synkning. -**kerato-sis** gr. *keras* [kerat-] Horn = Hyper-keratosis pharyngis. -**laryngitis** (gr. *larynx* Strube): samtidig Betændelse af Svælg og Strube. -**lith** (gr. *lithos* Sten): Stendannelse i Svælget. -**mykosis** (gr. *mykes* Svamp): Betændelse af Svælget fremkaldt ved Svampe. -**mykosis lep-totricia** = Keratosis pharyngis, s. d. **P. benigna** urigtig Betegnelse for Hyperkeratosis pharyngis, s. d. -**pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Svælglidelse. -**pla-stik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation paa Svælget. -**plegia** (gr. *plege* Slag): Lammelse af Svælg-muskulaturen. -**skopia** (gr. *skopeen* se, undersøge): indvendig Undersøgelse af Svælget ved Hjælp af Synet. -**tomia** (gr. *tome* Snit): Indsnit i Svælget ind-vendig eller udvendig fra; bruges særlig om det sidste (**P. lateralis** og **P. me-diana** s. **subhyoidea**). -**xerosis** (gr. *xerosis* Tørhed): Tørhed af Svægslim-hinden paa Grund af mangelfuld Kirtel-virksomhed.

Phatno-rrhagia (gr. *fatne* Krybbe + gr. *rhegnymi* [-rhag] bryder): alveo-lær Hæmorrhagi. -**rrhea** (gr. *rhoë* Flod) = Pyorrhæa alveolaris.

Phelps (P., Abel Mix, 1851—1902, New York) **Operation**: O. for Klump-fod ved aaben Gennemskæring af sam-tlige strammende Bløddeler paa Fodens Indside.

Phenolphthaleintal, se Fenolftalein-tal.

Phenolsulphophthaleinprøve (Rowntree og Geraghty): se Fenolsulfof-taleinprøve.

Phialophora verrucosa (gr. *fiale* Skaal + gr. *foros* bærende): Svampeart, som nu og da bliver patogen for den menneskelige Hud, hvorved der opstaar en Affektion, der minder om Hudblasto-mykosen.

Phimosis (gr. *fimosis*, Tillukning, Forsnævring): Forsnævring af Præpu-tium, saa dette ikke kan trækkes til-bage over Glans.

Phleb-arteriektasi (gr. *fleps* [fleb-] Blodaare + gr. *arteria* Pulaare + gr. *ektasis* Udvidelse): Udvidelse og sæk-agtig Udbugling af Arterier og Vener

og deres finere Forgreninger, især paa Lemmerne. -**ectasia**: Veneudvidninger. Cfr. Varicer. -**ektomi** (gr. *ektome* Udskæring): Resektion af Vener. -**eurysma** (gr. *eurhēin* udvide): Varix, lokal, afgrænset Udvidelse af en Vene.

Phlebitis (gr. *fleps* [fleb-] Aare): Betændelse i en Vene. **P. nodularis necrotica** = Aknitis. **P. umbilicalis**: Betændelse af Navleaven hos nyfødte ved Infektion af Navlesaaret = Omphalophlebitis.

Phlebo-lith (gr. *fleps* [fleb-] Blodaare + gr. *lithos* Sten): Venesten, fremkommen ved Organisation og senere Forkalkning af en Thrombe. -**sclerosis** (gr. *skleros* haard): Udvikling af Bindevæv og eventuelt Forkalkning i en Venevæg paa Grund af Betændelse eller Degeneration. -**tomia** (gr. *tome* Snit): Incision i en Vene.

Phlebotomus (gr. *fleps* [fleb-] Blodaare + gr. *tomos* skærende) **papatasi**, »Sandflue«: en lille Flue, som overfører Papatasifeber. Andre P.-Arter overfører Kala-Azar og Verruga peruviana.

Phlegmorrhoea (gr. *flegma* sejt Saft i Legemet, Slim + gr. *rhoē* Flod) = Blennorrhoe.

Phlegmasia alba dolens puerperarum (gr. *flegma* Slim) (fr. Oedème blanc douloureux): hvid, smertefuld Bindevævsbetændelse i Puerperiet, ofte ledsaget af septiske Thromboser af Underkstremiteternes Vener og Lymfebaner, Periphlebitis og eventuel Phlebitis opstaar ved en Overgriben af en puerperal Parametritis og Metrophlebitis til Bækkenvenene. Huden faar et stærkt ødematøst, hvidt eller lividt, voksagtigt Udseende. Venethromboserne er sjældent det primære. **P. malabarica** = Elephantiasis.

Phlegmasie enterocellulaire (Dennis) (fr.) = Sklerema oedematosum.

Phlegmone (gr. *flegmone*, Betændelse under Huden, Svulst): Betændelsesproces med diffus purulent Infiltration af Vævet, tenderende til Nekrose og Absces.

Phlegmon ligneux (Reclus) (fr.) = Holzphlegmone = Træphlegmone: træhaard, phlegmonøs Betændelse, der navnlig forekommer paa Halsen; fremkaldes af Streptokokker.

Phlegmorrhoea (gr. *flegma* sejt Saft i Legemet, Slim + gr. *rhoē* Flod) = Blennorrhoea: slimet Sekretion.

Phlogisticus (gr. *flogistos* forbrændt): hørende til Betændelse.

Phlogosis (gr. *flogosis*): Betændelse. **Phlogogen** (gr. *gennaēin* frembringe): betændelsesvækkende.

Phloridzin-Diabetes (Phloridzin) (gr. *floos* Bark + gr. *rhiza* Rod): ved subcutan Injektion af Phloridzin faas en Glycosuria af kort Varighed uden tilsvarende Glycæmia (»renal Diabetes«). -**prøve** (Casper): efter subkutan Injektion af 1—1,5 mg Ph. udskiller en sund Nyre Sukker efter 20—30 Min., en syg meget senere.

Phlyctæna (gr. *flyktaina* Blære): graahvidt eller gulligt, knudeformigt Infiltrat med omgivende Rødme, beliggende under det fremhvalvede Konjunktivalepitel, som Regel nær ved Limbus corneae. Udtømmer sig ofte efter nogle Dages Forløb, efterladende et lille Substansstab. Optræder særligt hos skrofuløse Børn, se Conjunctivitis phlyctenularis. Ganske smaa, som Regel multiple, Flyktæner ved Limbus kaldes **Sandskornsflyktæner**. **P. pallida** = Conjunctivitis vernalis.

Phlyctænosis (gr. *flyktaina* Blære): Hudsygdom kendetegnet ved Blæredannelse. **P. aggregata** = Dermatitis herpetiformis.

Phlyzacium (gr. *flyzakion* lille Blære): Pustel af mindst Ærtstørrelse.

Phobia (gr. *phobos* Frygt): ved bestemte ydre Foranledninger regelmæssigt optrædende urimelig Angst. Eksp. Pladsangst, Højdeangst.

Phobophobia (gr. *phobos* Frygt): sygelig Frygt for at faa Angstanfald.

Phocomelus (gr. *phokē* Sæl + gr. *melos* Lem): Misdannelse, ved hvilken veludviklede Hænder og Fødder sidder umiddelbart paa Skuldre og Hofte.

Phonasthenia (gr. *phōnē* Stemme + gr. *astheneia* Kraftsløshed): Stemmetræthed.

Phonema (gr. *phōnēma*, Lyd, Stemme): Hørelsesshallucinationer, spec. »Stemmer«. Sml. Akoasma.

Phonisk Lammelse (gr. *phōnē* Stemme): L. af Stemmehæberne m. H. t. Lyd og Tale, medens Bevægeligheden

under Hoste, forceret Respiration etc. er fri.

Phonocardiogram (gr. *fone* Lyd + gr. *kardia* Hjerter + gr. *gramma* Skrifttegn): grafisk Registrering (Optegning paa Papir el. Film) af Hjertetonerne; de opfanges ved Hjælp af en Mikrofon, føres gennem forskellige Forstærkeranlæg til et Strenggalvanometer el. en elektrisk Oscillografsløjfe (en fin Metaltraad i en Art Magnetfelt). Traaden bærer et lille Spejl, som kommer i Svingning og reflekterer en Lysstråle hen paa en Film el. et fotografisk Papir.

Phonomania (gr. *fonos* Mord + gr. *mania* Raseri, Vanvid): Impulsion til Mord, Mordlyst.

Phono-meter (gr. *fone* Stemme + gr. *metron* Maal): Instrument til Bestemmelse af Stemmens Styrke (Fonometri). **-myoclonus** (gr. *mys* Muskel + gr. *klonos* heftig Bevægelse): Tilstand, hvor fibrillære Muskelkontraktioner er til Stede i saa svag Grad, at de ikke kan ses, men kun paavises ved Auskultation. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Stemmelidelse. **-phobia** (gr. *phobos* Frygt): 1) Talefrygt, Stammen. 2) Ubehag ved stærke Lyde. **-skop** (gr. *skopein* se, undersøge): Stetoskop med indskudt Mikrofon til Forstærkning af Lydene.

Phorometer (gr. *fora* Bevægelse + gr. *metron* Maal): Apparat til Maaling af Synsaksens Afvigelse opad, nedad eller til Siden hos skelende.

Phosphaturia (*Phosphat* + gr. *ouron* Urin): forøget Mængde fosforsure Salte i Urinen.

Phosphén (gr. *fos* Lys + gr. *fainein* gøre synlig, vise): subjektivt Lysindtryk fremkaldt ved mekanisk Irritation af Nethinden, f. Eks. ved Tryk paa Sclera med en Fingerspids; ses ogsaa i Mørke ved Bevægelse af Øjet og ved pludselig Slappelse af Akkomodationen.

Phosphorismus (*Fosfor* [gr. *fos* Lys + gr. *foros* bærende]): Fosforforgiftning. **Akut P.**: 10—15 mg, dødelig Dosis 5—11 cg. Ved store Doser indtræder Døden under Koma i Løbet af faa Timer. Ved mindre Doser faas efter nogle Timers Forløb først Lokalsymptomer (Kardialgi, Brækning og Diarrhoe); derefter — efter 2—5 Dages Forløb — Ikterus, Leversvulst, Brækninger, Diar-

rhoe, Blødninger, Albuminuri, tilsidst Hjertelammelse. **Kronisk P.**, **Phosphornekrose** (gr. *nekrosis* Hændelse af enkelte Led): Betændelsesproces — særlig i Underkæben —, der dels bestaar i en purulent eller ossificerende Periostitis, dels i Nekrose af store Knoglepartier eller hele Kæben; forekommer navnlig i Tændstikfabriker blandt Arbejdere med karierede Tænder, idet indtrængende Bakterier virker sammen med Fosfor.

Photalgia (gr. *fos* [fot-] Lys + gr. *algos* Smerte): Smarter i Øjet ved Lys, stærk Lyssky.

Photismus (gr. *fos* [fot-] Lys): Synsfornemmelse, som skyldes Paavirkning af en anden Sans, f. Eks. Hørelses- eller Følelsesindtryk.

Photo-meter (gr. *fos* [fot-] Lys + gr. *metron* Maal): Apparat til Maaling og Sammenligning af Lysstyrker (Fotometri). Heterokrom Fotometri kaldes Sammenligning af Lysstyrken af forskelligt farvet Lys. **Foerster's P.** el. **Photometer** benyttes til Bestemmelse af Øjets Adaptationsevne for svag Belysning. **-phobia** (gr. *phobos* Frygt): lyssky. **-therapia** (gr. *therapeia* Pleje): Anvendelse af Lys i Form af Sollys, elektriske Lysbade etc. i Helbredelsesøjemed.

Photopsia (gr. *fos* [fot-] Lys + gr. *opsis* Syn): subjektive Lysfornemmelser som Flimren, Gnister, Lynglimt, Ildkugler o. s. v. Ses f. Eks. ved frisk Chorioiditis og Amotio retinae.

Phren-algia (gr. *fren* Mellemgulv; Sind, Følelse + gr. *algos* Smerte) = Diaphragmalgia. **-asthenia** (gr. *astheneia* Kraftsløshed): cerebral Neurasteni.

Phrenesia (gr. *fren* Sind): ældre Betegnelse for akutte, delirante Tilstande, f. Eks. ved voldsomme Manier, Infektioner (Meningitis) etc.

Phrenico-exairese (*Phrenicus* [gr. *fren* Mellemgulv] + gr. *exairesis* Udtagning): Fjernelse af et Stykke af N. phrenicus for at fremkalde eensidig Lammelse af Diaphragma (Behandling ved Lungetuberkulose). **-tomia** (gr. *tome* Snit): Gennemskæring af N. phrenicus.

Phrenitis (gr. *fren* Mellemgulv; Sind,

Følelse): 1) Betændelse i Diafragma. 2) = Phrenesi. **P. potatorum** = Delirium tremens.

Phreno-cardia (gr. *fren* Mellemgulv; Sind, »Hjerte« + gr. *kardia* Hjerte): beskrevet af M. Hertz som en seksuel, psykogen Hjerteneurose, karakteriseret ved Hjertesmerter, en ejendommelig Aandedrætsstype samt Hjertebanken. **-lepsia** (gr. *lepis* Tilfangetagen): Tvangsforestilling. **-logia** (gr. *logos* Ord, Lære): Gall's (G., Franz Joseph, 1758—1807, Wien) Lære om, at de forskellige Hjernedeles (Hjernecentres) Størrelse i Enkeltheder giver sig til Kende i Kraniets ydre Form, saaledes at man af denne kan drage Slutninger m. H. t. Individets specielle sjælelige Anlæg, dets Interesser, Moral etc. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Sindssygdom.

Phthiriasis (gr. *ftheir* Lus = Pediculosis).

Phthirius pubis s. inguinalis (gr. *ftheir* Lus), Fladlus, Morpion: kort, bred Lus, lever særlig i Pubeshaarene, men kan ogsaa træffes paa de fleste andre stærkt behaaede Dele af Legemet, dog yderst sjældent i Hovedhaaret.

Phthiisio-logia (gr. *fthisis* Udtæring, Svindsot + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Phthisis. **-phobia** (gr. *phobos* Frygt): Frygt for at faa eller have Tuberkulose.

Phthisis (gr. *fthisis*): Henfald, Fortæring, bruges specielt som Betegnelse for Lungetuberkulose. **P. atra**: Henfald af Lungevæv paa Basis af Pneumonokoniosis. **P. bulbi**: Formindskelse af Øjet og Nedsættelse af dets Konsistens, hyppigst paa Grund af kroniske Betændelsesprocesser i dets Indre. **Essentiel P. b.** = Ophthalmomalacia. **P. confirmata**: sikkert diagnosticeret Lungetuberkulose. **P. consummata**: sidste Stadium af Lungetuberkulose. **P. fibrosa**: kronisk Lungetuberkulose med Udvikling af rigelig Mængde Bindevæv. **P. florida s. galoppicans**: akut forløbende Lungetuberkulose, galoperende Svindsot, i Reglen repræsenteret af kaseøse Pneumonier. **P. lapicidarum**: Stenhuggerlunge, Form for Pneumonokoniose. **P. laryngea**: Larynxtuberkulose. **P. mesaraica** = Tabes mesaraica: Tuberkulose i Mesenterialglandlerne. **P. pulmonum**: Lungesvindsot,

Lungetuberkulose. **P. syphilitica**: Udvikling af tertiære syfilitiske Forandringer i Lungen.

Phthisisk Habitus (gr. *fthisikos* lidende af Svindsot; lat. *habitus* Legemsbeskaffenhed): kendetegnes ved lang, smal, paralytisk Brystkasse med ringe Diameter forfra—bagtil, lang Hals, sart, hvid Hud, pletvis Rødme paa Kinderne, slappe Muskler, ringe Fedtaflejringer paa Kroppen, spinkel Knoglebygning, udstaaende Skulderblade.

Phykosis (gr. *fykos* Tang) **leptotricia** = Keratosis pharyngis, s. d.

Phyma (gr. *fyma* Svulst, Udvækst): sjælden brugt Navn som Betegnelse for subkutane epidermisdækkede, faste, knudeformede Svulster i Hudens dybere Lag, udgaade fra Læderhuden eller det subkutane Væv (se Rhinophyma).

Physikalsk Therapi, se fysisk Behandling.

Physiotherapia (gr. *fysis* Natur + gr. *therapeia* Pleje), se fysisk Behandling.

Physkonia (gr. *fyskon* tyk Mave): Udspilling af Underlivet, særlig med Luft, men ogsaa p. Gr. af Fedme.

Physo-cele (gr. *fysa* Blæsebælg, Vind + gr. *kele* Brok): 1) luftfyldt Hernie. 2) luftfyldt Svulst. **-metra** (gr. *metra* Livmoder): luftfyldt Uterus, som Regel ved Luftudvikling i det purulente Indhold ved Pyometra, men ogsaa ved Indtrængning af Luft i Livmoderen under Fødselen eller ved puerperale Infektioner med luftudviklende Bakterier (Tympania uteri).

Phytobezoar (gr. *fyton* Plante), se Bezoar.

Pian: Framboesia.

Pica (lat., Skade [Fuglen]): »sygelige Lyster«, spec. til at fortære usædvanlige, event. som »uspiselige« betragtede Stoffer. Sympt. ved Graviditet, Hysteri, Sindssygdom etc.

Picacismus (lat. *pix* [pic-] Beg) = Dropacismus.

Pick's (P., F. J., 1834—1910, Prager Dermatolog) **Sygdom**: lokaliseret Hjerneatrofi, oftest af Pandelappen, særligt angribende Barken, men ogsaa den hvide Substans; i 50—60 Aars Alderen; medfører i Reglen Demens; dominant arvelig efter J. Lange.

Pick's (P., Friedel, 1867—1926, Prag)

Sygdom: Stasecirrhosis af Leveren med Ascites som Følge af en symptomløst forløbende Symfysis pericardii. Syn. Pseudolevercirrhosis. Kronisk forløbende Lidelse med Betændelse af den serøse Hinde omkring flere Organer, en Polyserositis-Pleuritis, Peritonitis, Pericarditis, som bl. a. kan give Anledning til en Sammenvoksning mellem Pericardium, Pleura og Brystvæg. (Pericarditis adhæsiva eller Symfysis pericardii og Pleuritis adhæsiva). Den ledsages af en Leverlidelse med Bindevævsdannelse (Cirrhosis) og Ascites. Det er for det meste de Tilfælde, ved hvilke Symptomerne fra Leverlidelsen er de mest fremtrædende, som benævnes P. s.

Pied blénnorrhagique (fr.): paa gonorrhøisk Basis opstaaende smertefuld Betændelse af den Bursa, der ligger mellem Achillesenen og Hælebenet. **P. tabétique** (fr.): til Foden lokaliseret tabisk Arthropathi, der giver Anledning til ossø Hævelse af Fodryggen og Affladning af Planta.

Piedra (span., Sten): sjælden Haar-sygdom bestaaende i Dannelsen af stenhaarde Smaaknuder af Svampemycelium paa Haarene; man skelner **P. columbica**, som findes i Columbia og lokaliseres især til Kvinders Hovedhaar, og **P. nostras**, som findes nu og da i Europa og udelukkende lokaliseres til Skæghaarene.

Pigmentatio (lat. *pigmentum* Farve): Pigmentering, Farvning som Følge af Aflejring af Farvestof.

Pigment-degeneration af Nethinden s. Retinitis pigmentosa: progressiv Degeneration af Nethinden, som i Reglen begynder i Ungdommen, og hvis Hovedsymptom er Hemeralopi. Efterhaanden kommer Synsfeltindskrænkning, ofte først et ringformigt Skotom. Tilslidst Blindhed. Oftalmoskopisk findes en karakteristisk Pigmentering, som dog i sjældne Tilfælde mangler (**Ret. pigm. sine pigmento**). Tillige Forsnævring af Karrene og senere en gul Atrofi af Papillen. **-emboli** (gr. *embolon* Prop): E. som Følge af Pigmentophobning i Blodet. Ses ved svær Malaria med stærk Destruktion af de røde Blodlegemer. Det drejer sig i Reglen om Kapillarembolier i Hjernen.

Pigmentoderma (lat. *pigmentum* Farve + gr. *derma* Hud): Hudsygdom kendetegnet ved forøget Pigmentdannelse i Huden.

Pigmentering om Papilla n. optici = Chorioidaling: Fortætning i Pigmentepitelets Pigmentering ved Papillens Rand.

Pignet's Indeks: Legemshøjde ÷ Brystomfang + Vægt.

Pigonneau (fr.) = Rossignol.

Pigtraadssygdom: nedtrykt Sindsstemning, som kan optræde hos Krigsfanger og internerede, og som kan stige til en Psykose.

Piitis (lat. *pia* sc. *mater* [egl. fromme Moder]): Betændelse af Pia mater.

Pikrogeusia (gr. *pikros* bitter + gr. *geusia* Smag): bitter Smag i Munden.

Pilaris (lat. *pilus* Haar): hørende til, uteresserende Haarene.

Pili annulati (lat., ringformede Haar): sjælden Haarlidelse bestaaende i, at Haarene med regelmæssige Mellemrum frembyder ringformige pigmentløse (eller relativt pigmentfattige) Zoner, mellem hvilke Haarets Farve er normal. **P. monileformes** = Monilethrix.

Pilimictio (lat. *pilus* Haar + lat. *mingere* [mictum] lade Vandet): Tilblanding af Haar til Urin; saaledes fra Dermoidcyste.

Piller, se under Pilulæ.

Pilo-arrektion (lat. *pilus* Haar + lat. *arrigere* [arrectum] rejse op): Gaasehud. **-motorisk Refleks** (lat. *movère* [motum] bevæge): reflektorisk Kontraktion af Mm. erectores pilorum, »Gaasehud«, fremkaldt ved en let lokal Irritation af Huden (let Berøring, Kilden, Kulde) eller — halvsidigt — ved Kniben af Cuculariskanten paa Siden af Halsen.

Pilosus (lat.): behaaret. **P. homo** (lat.): Haarmenneske.

Piltz-Westphal's Fænomen: forbagaende Pupilsforsnævring ved Tillukning af et Øje. Kan ogsaa komme selv om Tillukningen forhindres med en Øjelaagsspærre. Fænomenet kommer ogsaa frem, selv om der findes Ophthalmoplegia interna og saaledes alle andre Pupilreaktioner mangler.

Pilulæ (lat.): Piller, indeholder Lægemidler i afvejet Mængde og fremstilles i Kugleform af en plastisk Grund-

masse (Pillemassen), i hvilken et eller flere Lægemidler er opblandet. De vejer hyppigst 10—20 cg.

Pimelosis (gr. *pimele* Fedt): Fedme. Cfr. Adipositas, Obesitas.

Pincette (fr.): tangformet Instrument med fjedrende Brancher. En anatomisk Pincet har stumpe Ender, en kirurgisk P. har smaa Hager paa Spidserne.

Pindhose: Hudlidelse hos Hesten med papillomatøse Nydannelser i Kodebøjningen og omkring Kode samt paa Piberne.

Pineal(is) (lat. *pinea* Fyrre- el. Pinjekogle): hørende til Corpus pineale.

Pinealom (Corp. pineale [lat. *pinea* Fyrre- el. Pinjekogle]): Hjernesvulst, udgaaet fra Corpus pineale-Anlægget.

Pinel's (P., Philippe, 1745—1826)
Metode: Sindssygebehandling uden Tvangsforholdsregler som Lænker, Bure etc. Sml. Conolly's System.

Pinguecula (lat. *pingvis* fed): Øjenspalteplet, gullig, svagt ophøjet Plet, som udvikler sig i den for Luften udsatte Del af Konjunktiva hos ældre Folk særlig nasalt for Kornea. Bestaar af Bindevæv og fortykket Epitel.

Pink disease (eng.) = Fur-Selter's Sygdom: Neurose i det vegetative System hos Smaaabn med Almenforstyrrelser, Transpiration, Hudlidelser (Vesikler, Skæl), Akrocyanose og ejendommeligt rød Farve af Haandfladerne (deraf Navnet), Hypotoni, Tachycardi m. m. Ukendt Ætiologi.

Pink-eye (eng.): akut, contagios Konjunktivitis.

Pins' (P., 1845—1913, Læge, Wien)
Tegn: hvis et stort perikardialt Eksudat komprimerer en Del af v. Lunge, kan man paa v. Bagflade konstatere Dæmpning, bronchial Respiration — event. svækket bronchial Respiration — og svækket Stemmegegnlyd. Naar Pt. lægger sig i Knæ-Albueleje forsvinder disse Tegn.

Pinta (span., rød Plet, Hududslet): i Mexiko optrædende, af Svampe forarsaget, kronisk Hudsygdom.

Plotrowski's (P., Alex, Berlin) **Refleks**: Plantarrefleksion af Foden, udløst ved Perkussion af Musc. tibial. ant., Tuberositas tibiæ eller Capitulum fibulæ;

Sympt. ved spastiske Tilstande af Underextremiteterne.

Pipette (fr.): 1) Ordet anvendes oftest om et tyndt Glasrør, som kan anvendes til nøjagtig Afmåaling af smaa Vædskemængder; Pipetten er tilspidset i den ene Ende, ofte forsynet med en Udvidning paa Midten og er fint kalibreret til et el. flere Mærker; Vædsken suges op i P., og man kan holde Vædsken i P. og regulere dens Afløb fra den ved Hjælp af en Finger, som trykkes mod Pipettens øverste Ende. 2) et Glasrør, der er tilspidset og forsynet med Udvidning, men ikke kalibreret, som anvendes til at tage Prøver af Vædske el. til at flytte smaa Vædskemængder fra en Beholder til en anden; den kan ogsaa kaldes **Stikhævert**. 3) et lidt videre Glasrør, fint tilspidset i den ene Ende og forsynet med en lille Gummiblære i den anden, og som anvendes, hvor man ønsker at anbringe smaa Vædskemængder draabevis paa et el. andet, f. Eks. i et Øje (Øjnipipette). Farvevædske paa et Objektglas el. lign. 4) **Pasteurpipette**, et Glasrør, der i den ene Ende er trukket ud i en meget lang, tynd Spids el. Haarrør, og som anvendes f. Eks. til at tage Prøver af og flytte Bakteriekulturer i vædskeformet Substrat. P. er steril, og et lille Stykke nede i Pipettens øverste Ende er anbragt et Stykke Vat for at hindre, at Kultur suges ud af den.

Piqueur (fr.): Person (Sadist), der tilfredsstiller sin Kønssdrift ved at saare Kvinder med Knivstik.

Pirogoff's (P., Nikolai Ivanovich, 1810—1881, Moskau) **Operation** (Amputatio tibio-calcanea osteoplastica): Eksartikulation af Foden med Afsavning af begge Malleoler og en tynd Skive af Tibia, hvorefter denne Flade dækkes med bageste Halvdel af Calcaneus, der afsaves lodret.

Piro-plasma bigeminum (lat. *pi-rum* Pære + gr. *plasma* det formede), se Babesia. **-plasmosis**: Sygdomme fremkaldt af Babesia. **-plasmosis**, Hæmoglobinuri hos Kvæg, Kvægmalaria, Texasfeber: en Blodsygdom; Piroplasmaerne trænger ind i Blodlegemerne, udvikler sig her og sprænger Blodlegemerne. Symptomer: blodig Urin, Anæ-

mi, Slaphed. Lidelsen overføres fra Dyr til Dyr med Parasiter som Mellemlid og optræder kun, hvor de forskellige Mellemværter findes. Aarsag i Amerika Piroplasma bigeminum, Mellemvært Boophilus-Arter (sp. B. annulatus). I Europa Babesia (Piroplasma) bovis, Mellemvært en Skovflaate, Ixodes ricinus. Mortaliteten høj. Vaccination kan foretages. **Rhodesiafeber**, Kystfeber er en i Afrika forekommende Form for P. Aarsag: Theileria parva. **Piroplasmoseformer** findes desuden hos Hest, Faar, Ged, Svin og Hund i sydlige Lande.

v. Pirquet's Indeks:

$$\text{Peldisi} = \frac{\sqrt[3]{10 \times \text{Legemsvægt}}}{\text{Siddehøjden}}$$

Pirquet's (v. P., Clemens, 1874—1929, Wien) **Kutanreaktion** (1907): specifik Hudreaktion, der opstaar, naar man ridser tuberkuløse Patienters Hud overfladisk med en Lancet, dypet i Koch's Gammeltuberkulin. Latensid: 6—48 Timer. Reaktionen opstaar baade ved aktiv og latent Tub. I den opstaaede Papel ses histologisk Kæmpeceller og epiteloide Celler. Ellermann (E., Vilhelm, 1871—1924, Danmark) og Erlandsen (E., Alfred, 1878—1918, Danmark) har (1909) udnyttet Metoden kvantitativt, idet de bestemmer, hvilken Tuberkulinkoncentration der netop ikke giver Reaktion (Organismens Tuberkulintiter). Se ogsaa Escherich, Mantoux og Moro.

Piskaček's (P., Ludw., 1854—, Gynækol., Wien) **Svangerskabstegn**: Paavisningen af en Fremhævelning paa Uteri Overflade ved Genitaleksplorationen svarende til det Sted, hvor Ægget er implanteret; kan undertiden paavises meget tidligt, allerede i 4.—6. Uge af Svangerskabet.

Piskeorm, se Trichuris.

Pithecoïd (gr. *pithekoeides* [*pithekos* Abe]): abelignende.

Pithiatismus (gr. *peithein* overtale + gr. *iatos* helbredelig) (Babinski): Betegnelse for de af Suggestion forårsagede og ved Suggestion helbredelige Lidelser. Variation af Hysteribegrebet.

Pitre's (P., Jean Alb., 1848—1928,

Lège, Bordeaux) **Tegn**: hvis man tænker sig en lodret Linie trukket fra Midten af Jugulum til Symfysen, vil Sternums Midtlinie normalt falde sammen med den. Findes der et Ekssudat i Pleurarummet paa den ene Side, kan man se Sternums Midtlinie deviere fra eller danne en Vinkel med den lodrette Linie; jo større Ekssudat, desto større kan Deviationen være.

Pituitus Catarrh (lat. *pituita* Slim): Bronchitis med serøst Ekssudat.

Pityriasis (gr. *pityron* Klid): (af Willan angivet) Betegnelse for en Mængde Hudsygdomme, der er karakteriseret ved en klidformet Afskalning. **P. alba** = **P. simplex**. **P. alba atrophicans**: 1) atrofisk Form af Ichthyosis. 2) Seborrhoe. **P. chronica nodularis** = **P. lichenoides chronica**. **P. circinata corporis**: meget almindelig Hudsygdom, findes især paa Huden over Sternum og mellem Scapulæ, bestaar af ringede, let ophøjede, gulligrøde, fedtet skinnende, indtil 2-Ørestore Efflorescenser. **P. circinata** (Horand) = **P. rosea**. **P. furfuracea** = **P. simplex**. **P. kachecticum**: Hudafskalning ved kroniske Sygdomme. **P. lichenoides chronica** (Jadassohn): en af Formerne af Parapsoriasis. **P. linguae** = Leukoplakia. **P. maculata et areata** = Ekzema seborrhoicum. **P. maculata faciei** = **P. simplex**. **P. nigra** = Melasma. **P. pilaris** = **P. rubra pilaris**. **P. rosea** (Gibert): godartet Hudsygdom af ukendt Oprindelse bestaaende af et ret akut Udbrud af gulligrøde Pletter, der skaller i Midten, svinder spontant og i Almindelighed ingen Mærker efterlader; Lidelsen forudgaas ofte af en større, enkeltstaaende Plet (»Primærmedaillon«). **P. rubra** (Hebra): svær Erythrodermi med stærk klidformet Afskalning ledsaget af alvorlige Almentilfælde. **P. rubra maculata** (Bozin) = **P. rosea**. **P. rubra pilaris**: sjælden Hudlidelse bestaaende i diffus Rødme, smaa Hyperkeratoser omkring Haarene (og diffus Afskalning i Haarbunden). **P. simplex** (capitis et capillitii): meget almindelig Hudsygdom bestaaende i pletvis eller diffus klidformet Afskalning i Ansigt og Haarbund. **P. tabescentium** = **P. kachecticum**. **P. versicolor**: »Leverpletter«, Hudsyg-

dom i Form af uregelmæssige, brunlig-grønne ved Kradsling skællende Pletter, findes især paa Truncus, skyldes en særlig Svamp (Mikrosporon Furfur). **P. vulgaris** = Pityriasis simplex.

Placenta (lat., Kage): Moderkage. **P. accreta**: fastvokset P. (sjældent), fremkommer formentlig ved meget stærk Atrofi af Decidua og samtidig abnorm Fremvækst af Villi chorii. **P. bipartita**: tvedelt P., idet Anlægget af P. er sket paa to forskellige Steder af Chorion. Navlesnoren inserer enten i en af Moderkagens Dele eller i Hinderne udenfor dem begge (velamentær Insertion), men er i hvert Fald ved Kar forbundet med dem begge. **P. circumvallata**: P., paa hvis føtale Flade der i Chorionpladen er udviklet en fremspringende Kam (Vallum), til hvilken Hinderne hefter sig. Villi udspringer kun fra den Del af Chorion, der ligger indenfor Vallum, saa at Chorion let kan løsnes fra den Del af P., der ligger perifert for Vallum. **P. dimidiata s. duplex** = P. bipartita. **P. foetalis**: den af foetale Væv anlagte Del af P. **P. marginalis**: dybtsiddende P., hvis Rand naar ned til Orific. ut. **P. marginalis**: P., paa hvis føtale Plade der i Chorionpladen er udviklet en mere eller mindre tydelig Rand (Margo), til hvilken Hinderne hefter sig i Stedet for til Periferien af P. Cfr. **P. circumvallata**. **P. materna**: den Del af P., der er udviklet af Uteri Væv = P. uterina. **P. membranacea**: P., der er delt i flere, helt adskilte Dele, idet de kun hænger sammen ved Hinderne og de i disse forløbende Kar. **P. nappiformis** = P. circumvallata. **P. prævia**: forliggende Moderkage, idet den har sit Sæde saa nær ved Orificium uteri, at en større eller mindre Del af den maa løsnes, naar Orificium udvides. **P. prævia centralis**: forliggende Moderkage, hvis Midtpunkt ligger næsten lige over Orificium uteri = P. prævia totalis. **P. prævia cervicalis**: forliggende Moderkage, der ogsaa delvis er insereret i Canalis cervicis (sjældent). **P. prævia isthmica (isthmialis)**: forliggende Moderkage, der delvis insererer sig i Isthmus uteri. **P. prævia lateralis**: forliggende Moderkage, af hvilken kun en mindre Del ligger hen over Orificium uteri, naar

dette er helt udvidet. Dersom kun Randen af P. naar hen til det udvidede Orific., tales om **P. prævia marginalis**; dækkes det helt udvidede Orific. af P., benævnes den **P. prævia totalis** = centralis. **P. succenturiata**: Biplacenta. Ved Siden af en større P. kan findes en eller flere mindre, der kun ved Hinder og Kar er forbundet med den større. **P. uterina** = P. materna. **-løsning, manuel**: Operation, ved hvilken P. fjernes fra Uterus, ved at Haanden indføres i denne og løsner P. fra Væggen. **-løsning, normal**, se Duncan, Schultze. **-løsning, for tidlig**: L. af en Del af P. eller af den hele før Fosterets Fødsel, giver Anledning til Blødning, undertiden meget alvorlige Tilfælde. Forekommer hyppigst ved Nephritis gravidarum. P. kan fødes før Fosteret: Pro-lapsus placenta.

Placentar-cyster: C. paa den føtale Flade af Placenta, subkoriale C., eller i Septa placental., intraplacentare C. **-infarkter**: hvidlige Knuder i Placenta, der væsentlig bestaar af fibrinlignende Aflejringer i det intervilløse Rum omkring nekrotiserende Villi. Har intet med Infarkt at gøre, men har til Tider kileformet Tværnsnit og ligner derved Infarkter i andre Organer. Forekommer fortrinnsvis i fuldbaare Placenta, kan findes (særlig ved Nefritis hos Moderen) i saa stor Udstrækning, at Støfskiftet i Placenta umuliggøres, og Fosteret dør. Underernærede (undervægtige), men fuldbaare Fostre kan ligeledes blive Resultatet (retsmedicinsk Betydning). **-lyd** = Uterinlyd = Streptus uterinus, s. d. **-polyp**: polypøs Fibrinaflejrung i Uterus, der kan fremkomme ved Retention af Placentarvæv ved Abort eller Fødsel. Der sker Indvækst af Kar i Fibrinmassen, disse kan briste og give Anledning til svære Blødninger. **-retention**: Tilbageholdelse af Moderkagen el. Dele af den (partiell-retention) i Livmoderen. **-sted**: det Sted i Uterus, hvor Plac. insererer. **-tumores**: Svulster i Placenta, forekommer sjældent, er oftest Angiomer.

Placentation (lat. *placenta* Kage): det befrugtede Ægs Fasthæften i Moderens Væv og Anlæg af Forbindelse med dette.

Placentitis (lat. *placenta* Kage = **Plakuntitis**: Betændelse af Moderkagen. **P. decidualis**: Betændelsen er primært lokaliseret til Decidua serotina.

Placentoma malignum (lat. *placenta* Kage) = Chorioepithelioma m., s. d.

Placentula (succenturiata) (lat. *placenta* Kage): Biplacenta, se Placenta succent.

Placido's (P., A., Portugal) **Skive s. Keratoskop**: S. med koncentriske Ringe. Ved Iagttagelse af disses Spejlbillede paa Kornea undersøges dennes Form, specielt for Astigmatisme.

Plade-kultur: K. af Bakterier paa eller i fast Næringssubstrat (Agar eller Gelatine), udgydt i runde, flade Glas-skaale med Laag (Petriskaale). **-suture**: afspændende Suture ved Sølvtraad, hvis Ender vikledes om en lille Blyplade.

Pladethrombe (gr. *thrombos* Blodklump): T., som væsentligst bestaar af Blodplader (og Fibrin).

Pladsangst = Agoraphobia.

Plagiocephalus (gr. *plagios* skæv + gr. *kephale* Hovede): Skævhoved, som følge af ensidig præmatur Synostosis coronalis.

Plakuntitis = Placentitis.

Planocyter (gr. *planos* omstrejfende + gr. *kytos* Hulrum): Vandreceller, bevægelige Gameter.

Plantaris (lat.): hørende til Fodsaalen (Planta pedis).

Plantarrefleks (lat. *planta* Fodsaal + lat. *reflexus* Tilbagebøjning): ved mekanisk Irritation (Strygning, Stik etc.) af Planta udløst reflektorisk Bevægelse af Fod og Tær. Normalt fremkommer der en let Dorsalfleksion af Foden og samtidig en Plantarrefleksion af Tærne; i patologiske Tilfælde kan Refleksens mangle, eller den kan være af »Babinski's Type.

Planum (lat.): Plan, Flade; **P. inclinatum**: Skraaplan til Højdelejrning af en Ekstremitet.

Plaque (fr.): »Plet«, bruges i Dermatologien om pletformede Elementer i Eksantemer. **P. des fumeurs** (fr.) = Leukoplakia. **P. indurée** (Tuffier, Posner): plastisk Induration af Corpora cavernosa penis.

Plaques fauchées (en prairie) (fr.)

(Cornil): Symptom paa Syfilis i Form af regelmæssige, ikke eroderede, papilløse Pletter paa Tungens Overflade; »Papillerne er pletvis mejede bort«. **P. jaunes (de la paupière)** (Royer) = Xanthoma. **P. lisses** (Fournier) = P. fauchées.

Plasma-celle (gr. *plassein* forme, *plasma* det formede): ret store, lymfocytliggende Celler med ekscentrisk Kerne, der viser Tegning som Egerne i et Hjul, og basofil Protoplasma, forekommer i Betændelsesvæv, i enkelte Tilfælde ogsaa i Blodet. **-farvetal**: Tal, som er et Maal for Blodets Indhold af Galdefarvestof. Metode hertil er angivet af Meulengracht (dansk): 3 cm³ Blod taget ved Venepunktur kommes i Centrifugeglas, tilsættes 2 Dr. 3% Natriumoxalatopl. til Hindring af Koagulation. Der centrifugeres nogle Minutter; af Plasmaet afpipetteres 1½ cm³ i et inddelt Fortyndingsglas, anbragt i et Stativ til Kalorimetri. Plasmaet fortyndes med fysiologisk Saltvand til det faar samme Farve som en Standardvædske. Inddelingerne i Fortyndingsrøret angiver Plasmafarvetallet eller Ikerusindeks. Normalt er Tallet ca. 5 ved begyndende synlig Ikerus er Tallet 10—15. **-koagulase** (lat. *coagulare* faa til at løbe sammen, f. Eks. Mælk): et Enzym, som bringer Blodplasma til Koagulation. Indenfor Stafylokokgruppen er det fortrinnsvis de patogene Stafylokokker, der danner P. **-phoresis** (gr. *afairesis* Fjernelse): Operation bestaaende i en betydelig Aareladning, Centrifugering, Suspension af Blodlegemerne i et passende Medium og atter Injektion af Suspensionen i Kredsløbet, der derved befries for toksiske Stoffer opløst i Plasmaen.

Plasmodermatoser (Tommasoli) (gr. *plasis* Dannelse + gr. *derma* [dermat-] Hud): Hudsygdomme kendetegnet ved (forøget Vækst af de bestaaende Væv eller) Nydannelser.

Plasmodium (gr. *plasma* det formede + gr. *eidos* Udseende): 1) Flerkernet Celle, fremkommen af een Celle ved Deling af Kernen uden Deling af Protoplasmaet. 2) Fælles Slægtsnavn for Malariaparasitter, som forekommer hos Mennesker og hos Aber. **P. immacula-**

tum s. falciparum = Laverania falcipara (se Malaria).

Plasmolysis (gr. *plasma* det formede + gr. *lysis* Opløsning): Celleforandring, der bestaar i, at Protoplasmaet trækker sig tilbage fra Cellemembranen paa Grund af forøget osmotisk Tryk udenfor Cellen.

Plasmom (gr. *plasma* det formede): Svulst bestaaende væsentligst af Plasmaceller. **Plasmoma discoides atrofizante** (Breda) (fr.) = Lupus erythematoses.

Plasmo-rrhexis (gr. *plasma* det formede + gr. *rrhexis* Brud), **-schisis** (gr. *schisis* Deling): Henfald af røde Blodlegemer i Smaastykker.

Plastide (gr. *plastis* kvindelig Form, Skaber): i Cellens Protoplasma lejrede i det væsentlige kornformede Legemer (forskellig fra Kondriosomer). **-arv**: Arv gennem Plastider i Ægcellens Cytoplasma. Sml. cytoplasmatisk Arv.

Plastisk (gr. *plassein* danne, forme) **Induration af Corpora cavernosa penis**: sjælden Lidelse af ukendt Natur hos ældre Mænd, bestaaende i spontan, smertefri Dannelse af faste Infiltrater i Midtlinien af Penis, senere gribende over paa Corpora cavernosa; undertiden findes samtidig Diabetes eller Kontraktur af Fascia plantaris. **P. Operation**: O. paa Hud, Sener, Muskler, Nerver, Knogler m. m., hvorved man paa forskellige Maader forsøger at erstatte eller afhjælpe Defekter, jfr. Alloplastik, Autoplastik, Heteroplastik, Transplantation.

Plastre, se Emplastra.

Platfod = Pes plano-valgus.

Platyhelminthes (gr. *platys* bred + gr. *helmins* [helminth-] Orm), Fladorme: Indvoldsorme, som (paa enkelte Undtagelser nær) er flade (modsat de cylindriske Rundorme). Hertil hører Ikter (**Trematoder**) og Bændelorme (**Cestoder**).

Platy-koria, **-koriasis** (gr. *platys* flad, bred + gr. *kore* Pupil) = Mydriasis. **-morphia kuli** (gr. *morfe* Skikkelse): Forkortning af Øjets sagittale Akse, hyppig Aarsag til Hypermetropi. **-podia** (gr. *pous* [pod-] Fod): Platfodethed. **-rrhini** (gr. *rhis* [rhin-] Næse): abnorm Bredde og Fladhed af Næsen.

Plaut-Vincent's Angina: en ulcerøs Angina med tenformede Bakterier + Spirokæter eller Spiriller (*Spirillum putigenum*).

Playfair's (P., Will. Smoult, 1835—1903, Londonlæge) **Kur** = Mitchell (el. Weir-Mitchell) og Playfair's Kur: Fedekur efter et bestemt sammensat Kostskema, kombineret med Ro og Hvile.

Pleiochrom Icterus (Stadelmann) (gr. *pleion* mere + gr. *chroma* Farve) = hæmolytisk Ikterus. Kaldes af nogle saaledes, fordi Leveren ved h. I. udskiller en særlig farvestofholdig Galde.

Pleiomasti = Polymasti.

Pleiotropi (gr. *pleiones* flere + gr. *trepeln* [trop-] dreje, bevæge, forandre): samme Gen har Indflydelse paa flere Egenskabers Udvikling. Syn. Polyfæni.

Pleiotrop Nedarvning, se Pleiotropi.

Pleo-chroismus (gr. *pleon* mere + gr. *chros* Farve): Flerfarvethed. **-cytosis** (gr. *kytos* Hulrum): forøget Celleindhold, f. Eks. i en Cerebrospinalvædske. **-mastia** (gr. *mastos* Bryst): Udvikling af overtallige Mammæ. **-morph** (gr. *morfe* Skikkelse): mangelformet. **-morphismus**: Optræden i mere end en enkelt Form; Tilstedeværelsen indenfor samme Art eller anden systematisk Gruppe af mere end een Type; = Polymorphismus.

Plerocercoid (gr. *pleres* fuld + gr. *kerkos* Hale + gr. *eidōs* Form): den solide, d. v. s. ikke vædskefyldte Larve hos Botriocephalus.

Plesiopia (gr. *plesios* nær + gr. *ops* [op-] Øje): Nærsynethed formentlig paa Grund af stærkere Hvælving af Linsen som Følge af vedholdende Akkommodation (E. v. Jäger).

Plethora (gr. *plethore* Fylde): betydelig forøget Mængde af Blod (el. anden Vævsvædske) i hele Legemet eller Dele af dette. **P. apocoptica**: forbigaaende Forøgelse af Blodmængden i en Del af Legemet forårsaget af, at Blodet f. Eks. er blevet presset bort fra et Lem, der skal amputeres. **P. vera** (s. sanguinea s. tonica): virkelig, total Forøgelse af Blodmængden i Legemet. Symptomer: Rødme af Huden og Slimhinder, Trykken for Brystet, Hjertebanken, ofte Hypertension etc. Ses ved Polycytæmi,

visse Tilfælde af Klorose og ved Hydræmi hos Nefritikere.

Plethysmograf (gr. *plethysmos* Forstørrelse + gr. *grafein* beskrive, maale): Instrument til Maaling af Rumfangsvingninger, f. Eks. af Ekstremiteter.

Plet-tyfus: Typhus exanthematicus.

Pleuracentesis (gr. *pleura* Side, Ribben + gr. *kentesis* Stikken), se Thoracentesis.

Pleuraekssudats Grænselinie, se Ellis's Linie eller Damaiseau's Kurve.

Pleuralgia (gr. *pleura* Side + gr. *algos* Smerte): Smarter lokaliseret til Brystvæggen.

Pleurectomia (gr. *pleuron* Ribben + gr. *ektome* Udkæring): Resektion af Ribben.

Pleurésie appendiculaire (fr.): Pleuritis opstaaet paa Basis af en Perityphlitis (Dieulafoy). **P. ozéneuse**: Pleuraempyem, inddeles af Dieulafoy i: 1) P. fétide: E. med stinkende Pus, 2) P. putride: E. med Luftudvikling, 3) P. gangréneuse: E. med Gangræn.

Pleuritis (gr., Stik el. Sting i Siden [*pleura* Side]): Betændelse i Lungehinden (Pleura). **P. adhæsiva**: P., som har givet Anledning til mer el. mindre udbredt Sammenvoksning af Pleurablade paa Lunger og paa Brystvæg, Mellemgulv o. lign. **P. costalis**: P., som angriber Pleura paa Brystvæggens Indside. **P. deformans**: Misdannelse f. Eks. af Brystvæggen som Følge af Skrumpning, Retraktion af Lungevæv, fordi der over det skrumpende Parti har været en P. adhæsiva. **P. diaphragmatica**: P., som angriber Pleura over Diafragma og paa Lungens Underside (Basis). **P. exsudativa**: P. ledsaget af Vædske-dannelse; den kan være klar-serøs, fnugget el. plumret, indeholdende Fibrin-klumper el. andet Betændelsesprodukt. **P. exsudativa idiopatica el. initialis**: Sygdomstilfælde ved hvilket Lungehindebetændelse med Vædskeansamling i Pleurarummet er det fremherskende el. eneste Symptom. Anvendes ofte om Tilfælde, hvor P. menes at være af tuberkuløs Oprindelse. **P. interlobares**: Betændelse af Pleura imellem Lungelapperne. **P. metastatica**: P. ved hvilken Betændelsen er ført til Pleura fra

et andet Betændelsesfokus. **P. sicca**: tør P., ikke ledsaget af Vædskedannelse, men af Dannelse af Fibrin paa Pleura, enten som et ganske tyndt Lag, som større Plader el. tattet Belægning. **P. uraemica**: P., som kan udvikle sig i Tilslutning til en Uræmi.

Pleuro-cele (gr. *pleura* el. *pleuron* Ribben, Side + gr. *kele* Brok) = Pneumocèle. **-centesis** (gr. *kentesis* Stikken): Aabning af Pleurarummet (Punktur el. større Indgreb). **-dynia** (gr. *odyne* Smerte): rheumatiske Smarter i Brystkassens Muskler. **-klysis** (gr. *klysis* Udskylning, Klyster): Udskylning af Pleurarummet. **-lysis** (gr. *lysis* Løsning): Løsning af Lungen samt de fortykkede Pleurablade fra det Indre af Brystvæggen. Syn. Pneumolysis. **-perikarditis** (gr. *perikardios* hvad der ligger omkring Hjertet): samtidig Betændelse af Pleura og udvendige Side af Perikardiet. De saakaldte **pleuroperikarditiske Gnidningslyde** kommer i Stand enten ved Gnidning mellem Pleura pulmonalis og pericardiacæ eller mellem P. pulm. og costalis. **-pneumonia** (gr. *pneumonia* Lungesygdom): samtidig Betændelse af Pleura og Pulmo. **-skopia** eller **Thoracoskopia** (gr. *thorax* Bryst + gr. *skopein* se, undersøge): Undersøgelse af Pleurahulen med et gennem en Thoracocentese indført Cystoskop (Jacobæus). **-thotonus** (gr. *pleurothen* fra Siden + gr. *tonos* Spænding): Form af tetanisk Krampe, hvorved Legemet bøjes i sidelæns Retning. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Operativ Aabning af Pleura til Udtømmelse af et Ekssudat.

Pleuroperikardiale Gnidningslyde, se Ekstraperikardiale G.

Plexalgia (gr. *plexis* Slag + gr. *algos* Smerte): efter Afkøling og Anstrengelser, især hos Soldater, iagttaget Symptomkompleks, bestaaende i Smarter, Paræsthesier, Træthed, Irritabilitet etc.

Plexiformis (lat. *plectère* [*plexum*] flette + lat. *forma* Form): netformet.

Plexitis, se Plexusneuritis.

Plexus-anæsthesi (lat. *plexus* Fletning + gr. *anæsthesia* Mangel paa Følelse): regionær Anæsthesi af Armen ved Indsprøjtning af Novocain i Plexus brachialis enten fra Aksillen eller fra Fossa supraclavicularis. **-neuritis** (*Neu-*

ritis [s. d.]: Neuritis i Plexus brachialis el. P. lumbo-sacralis. Syn.: Plexitis.

Plica hysterica (lat. *plicare* sammen-vikle): hos neuropatiske Kvinder (sjældent) optrædende total eller pletvis Sammenfiltrering af Hovedhaaret uden paaaviselig Aarsag. **P. neuropathica** = P. hysterica. **P. polonica** (saaledes kaldet paa Grund af den særligt hyppige Optræden i Polen): Lidelse i Hovedhaaret bestaaende i fast Sammenfiltrering i langagtige Masser blandet med Smuds og Utøj (ved høj Grad af Pediculosis).

Plicotomia (posterior) (lat. *plicare* folde sammen + gr. *tome* Snit): Gennemskæring af (bageste) Hammerfold.

Plukkeveer = Kyndere, s. d.

Pluriglandulær Insufficiens (lat. *plures* flere + lat. *glandulae* Kirtler), se Insuffisance pluriglandulaire.

Pluri-gravida (lat. *plus* [pluris] mere lat. *gravidus* svanger) = Multigravida.

-para (lat. *parere* føde) = Multipara.

Pneumarthrosis (gr. *pneuma* Luft + gr. *arthron* Led): Luftansamling i et Led.

Pneuma-thæmia (gr. *pneuma* [pneumat-] Luft + gr. *haima* Blod): Indtrængen af Luft i Kredsløbet, f. Eks. ved Læsion af Halsvenerne, hvilket kan give Anledning til dødelige Luftembolier. **-tisering**: Luftrumdannelse; en fysiologisk Proces, hvorved visse, oprindeligt solide, Knogler i Hovedet (Processus mastoideus, Pande-, Overkæbe-, Siben o. s. v.) omdannes til slimhindeklædte, luftfyldte Hulrum, der staar i Forbindelse med Næsehulen og Svælget.

-tisk: indeholdende Luft. **-tocele** eller **Pneumocele** (gr. *pneuma* Luft, gr. *pneumon* Lunge + gr. *kele* Brok): 1) Svulst fremkaldt ved Ansamling af Luft, specielt i Pande hulens Omgivelser. 2) Lungebrok, Fremtrængen af Lungen gennem en Aabning i Thoraksvæggen. **P. capitis**: begrænset, luftfyldt Svulst paa Hovedets Overflade, udgaende fra et af de pneumatiske Hulrum. **-tocephalus** (gr. *kefale* Hovede): traumatisk Hudemyse paa Hovedet. **-togram** (gr. *gramma* Skrifttegn): Aandedrætskurve. **-tometria** (gr. *metron* Maal): Maaling af Indaandings- og Udaandingsluftens Tryk. **-tosis**: Luftsvulst, Udspiling af Luft, saaledes: Meteo-

rismus. **»P. ossium»** (Pierre Marie): ossøse Forandringer i sidste Phalanx ved Bronchiectasi. **P. ventriculi**: Udspiling af Ventriklen med Luft spec. ved Aërophagia. **-totherapia** (gr. *therapeia* Pleje): Behandling med Luft af højere eller lavere Tryk enten ved Aandingsapparater eller ved Ophold i Rum med givet Tryk (pneumatisk Kammer, »Klokken«). **-turia** (gr. *ouron* Urin): Luftblærer i Urinen, f. Eks. ved Dekomposition af sukkerholdig Urin eller ved Fistler mellem Blæren og Rectum.

Pneumectomy (gr. *pneumon* Lunge + gr. *ektome* Udskæring): Eksstirpation (partiell) af en Lunge.

Pneumencefalografi (gr. *pneuma* Luft, Pust), se Encefalografi.

Pneumo-bacillus (gr. *pneumon* Lunge), se B. pneumoniae Friedländer. **-(no)cele** (gr. *kele* Brok): Lungehernie. Prolaps af Lungen gennem svage Partier i Brystvæg eller Diafragma. **-kok** (gr. *kokkos* Bær), Syn.: Diplococcus pneumoniae (Fränkel), Streptococcus lanceolatus: grampositive, aflange, kapselbærende Diplokokker, som findes i Opspyttet ved krupøs Pneumoni og er Aarsag til denne. Kan ogsaa forårsage Meningitis, Otitis, Ulcus corneæ serpens, Endocarditis etc. **-koniosis**, se Pneumonokoniosis. **-lit** (gr. *lithos* Sten): Sten, dannet i Lungen. **-lysis** (gr. *lysis* Løsning): Udløsning af Lungen af fibrøse Adhærencer. **-malacia** (gr. *malaria* Blødhed): nekrotisk Henfald af Lungevæv.

Pneumonectasia (gr. *pneumon* Lunge + gr. *ektasis* Udvidelse) = Emphysema pulmonum.

Pneumonia (gr., Lungesygdom): Betændelse af Lungevævet. **P. alba**: syfilitisk Betændelse i Lungerne hos Børn med medfødt Syfilis enten hos dødfødte Børn eller hos ganske unge, sjældent over 2—3 Maaneder gamle. **P. asthenica**: P., særlig croupøs, med abnormt stærke Almensymptomer; man har skelnet mellem: 1) sthenisk P., d. e. stærke Almensymptomer ved P. hos kraftige Individider, 2) asthenisk P. hos svage Individider kompliceret med daarlig Puls, langvarigt Forløb og paafaldende nervøse Forstyrrelser. **P. biliosa**: P. kombineret med Ikterus og i Reglen stærke

gastriske Symptomer. **P. caseosa**: østet P., særlig Form for tuberkuløs P., kan findes ved kroniske Tilfælde, men mest karakteristisk ved de akutte Former: galoperende Svindsot. **P. catarrhalis** = Bronchopneumonia: P. i Tilslutning til en bestaaende Bronchitis, omfatter spredte Partier af Lungen, er lobulær, findes hyppigst i de nederste Lunge-lapper. **P. crouposa s. fibrinosa s. genuina**: af Pneumokokker fremkaldt akut Form for Lungebetændelse, der oftest begynder ganske akut med Kulderystelse og høj Temperatur, der holder sig i nogle Dage (5—14) for i typiske Tilfælde at falde kritisk. P. c. er lobær d. v. s. omfattende en hel Lap eller flere i Modsætning til Bronchopn., der er lobulær. Den er path.-anatomisk delt i 4 Stadier: Indledningsstadiet (Engouement), rød og graa Hepatisation og Resolutionsstadiet. I 2. og delvis 3. Stadium findes blodigt, rustfarvet, «rubignost» Ekspektorat. Ekssudatet i Alveolerne er stærkt fibrinholdigt og det angrebne Væv meget fast som Levervæv, derfor Hepatisation, Farven rød, efterhaanden graa paa Grund af Tilblanding af Pusceller. **P. embolica**: P. fremkaldt af infektiøs Embolus med Dannelse af septisk Infarkt. **P. hypostatica**: P. hos Individer med Stase i Lungerne, ved hvilken der kommer hyperæmiske Partier, der er særlig modtagelige for Infektion. **P. interstitialis**: Betændelse lokaliseret til Lungens Bindevæv. **P. l. chronica** = Cirrhosis pulmonis. **P. interstitialis dissecans**: fremkommer ved Overgriben af purulent Pleuritis (Empyema) paa Lungevævet med Fremadskriden langs dettes Bindevævssepta. **P. lardea**: flæsket P. hos Hest, ses særligt hos ældre Heste. Symptomer ofte svage, Kortaandedhed, svag Hoste, Afkræftelse, Aarsag ukendt. **P. larvata** (lat. *larvatus* maskeret): P., ved hvilken der mangler alle Symptomer, der henleder Opmærksomheden paa Lungen. **P. massiva**: kan bruges som Betegnelse for P. crouposa i Modsætning til Bronchopneumonien, hvor man finder luftfyldt Væv mellem de angrebne Partier. **P. migrans**: vandrende P., anvendes i Reglen for at betegne en P. crouposa, der efterhaanden angriber

flere Lapper. **P. nervosa**: P. med fremtrædende Symptomer fra Nervesystemets Side.

Pneumonie cottonneuse (fr.): gelatinøs Lungebetændelse.

Pneumonisk (gr. *pneumonia* Lunge-sygdom): hvad der kan staa i Forbindelse med en Pneumoni (Lungebetændelse).

Pneumono-koniosis (gr. *pneuma* Lunge + gr. *konis* Støv): Støvinhalationssygdom, skyldes massevis Indaa-nding af Støv, der aflejres i Lungerne og fremkalder kronisk Betændelse med Bindevævsaflejring. Enkelte Former: **Anthraxis** (gr. *anthrax* Kul): Kul-lunge, **Chalicosis** (gr. *chalis* Kisel): Kisellunge, **Siderosis** (gr. *sideros* Jern): Jernlunge, **Tabacosis** Tobaklunge, Aflejring af Tobaksstøv. -**mykoser**, se Mykoser.

Pneumo-peritonæum (gr. *pneuma* Luft + *Peritonæum* [gr. *peritonaion* Bughinde]): Forekomst af Luft i Peritonæalhulen. -**thorax** (gr. *thorax* Bryst): Tilstedeværelsen af Luft i Pleurahulen; der findes **lukket P.**, hvor den oprindelige Aabning til Pleura atter har lukket sig, **aaben P.** med bibeholdt Aabning, **Ventilp.**, hvor Luftpassagen ud i Pleura kun kommer i Stand ved Inspiration. P. er ofte kombineret med Tilstedeværelsen af serøs Vædske: **Serop.**, se Spengler, eller Pus: **Pyop-tomia** (gr. *pneumon* Lunge + gr. *tome* Snit): Incision i Lungen, særlig til Aabning af Absces- og Gangrænhuler.

Pod-agra (gr.): det ved Arthritis urica i mere end Halvdelen af Tilfældene optrædende, typiske, akute Gigtanfald lokaliseret til Metatarso-falangealledet paa en af Storetærerne. Smærterne ved Anfaldet kommer pludselig, er meget heftige og ledsages ofte af Kulderystelse og Feber. Ledet bliver meget ømt selv for den mindste Berøring, svullent og rødt, Huden spændt. Cfr. Chiragra. -**algia** (gr. *pous* [pod-] Fod + gr. *algos* Smerte): Fodsmærter. -**arthritis** (gr. *arthron* Led): Betændelse i et tarsalt el. metatarsalt Led. -**arthrokace** (gr. *arthron* Led + gr. *kake* Slethed): tuberkuløs, destruktiv Betændelse i Fodens Knogler.

Podelkoma (gr. *pous* [pod-] Fod +

gr. *helkoma* Saar, Svulst) = Mycetoma.

Podencephalus (gr. *pous* [*pod-*] Fod + gr. *enkefalos* Hjerne): Misdannelse, ved hvilken Hjernen for største Delen ligger udenfor Kraniet og forbundet med dette ved en Stilk.

Podning: Indpodning af infektiøst Materiale paa Dyr eller Mennesker (f. Eks. Koppevaccine); Injektion af Vacciner; Udførelse af Kutanreaktioner; Tilsaaning af Næringssubstrater. Særlig anvendes Ordet P. ofte om Anlæggelse af Kulturer for Svælgets o. a. Slimhinder.

Podo-dermatitis (gr. *pous* [*pod-*] Fod + *Dermatitis* [s. d.]): Betændelse i Hovens Læderhud. -**dynia** (gr. *odyne* Smerte): Fodsmerte. -**pompholyx** (gr. *pompholyx* Blære) = Pedopompholyx.

Poel's Pneumoni, se Septicæmia hæmorrhagica.

Pogoniasis (gr. *pogon* Skæg): Skægvækst hos Kvinder eller ekscessiv stærk Skægvækst hos Mænd.

Poikilo-blast (gr. *poikilos* broget, forskelligartet + gr. *blastos* Spire): Erythroblast af abnorm Form. -**cyt** (gr. *kytos* Hulrum): Erythrocyt af abnorm Form (Pæreform, Flaskeform, Haandsvingform etc.). -**cytosis** (-**cythæmia** [gr. *haima* Blod]): Forekomst af Poikilocyter i Blodet; ved svære Anæmier.

Poinçon (fr.), se Troicart.

Polarimeter (gr. *polos* Akse hvorom noget drejer sig, *Pol* + gr. *metron* Maal): Apparat til Bestemmelse af den Vinkel, som en Vædske eller Opløsning drejer polariseret Lys. Kan anvendes f. Eks. til Bestemmelse af Sukkermængden i Urin.

Polfarvning: det Forhold, at Bakteriers Endepartier farves stærkere end Midterpartiet. Iagttages særlig hos Pestbaciller, Pasteurellagrupper og (som Farvning af særlige Polkorn) hos Difteri-bacillen.

Polio-encephalitis (gr. *polios* graa + gr. *enkefalos* Hjerne): Betændelse af den graa Substans i Cerebrum og Pons. **P. hæmorrh. sup.** (Wernicke): hæmorrhagisk »Betændelse« i den graa Substans omkring Hjernens Ventrikler, Aquæductus Sylvii, IV Ventrikel etc., som oftest paa alkoholisk Basis. Det

mest fremtrædende Symptom ved denne Lidelse er Øjenmuskellammelser. **P. inferior:** Betændelse af Kernerne i den nedre Del af Pons og Medulla oblong. -**myelitis (anterior) acuta** (gr. *myelos* Marv), Børnelammelse, Heine-Medin's Sygdom (H., Jakob v., 1800—1879, Tyskland; M., Karl Oskar, 1847—1927, Sverige): epidemisk Sygdom, fremkaldt af et filterbart Virus, som særlig angriber Rygmarvens Forhornsceller. Man skelner mellem et præparalytisk Stadium med Feber, Hovedpine og Rygstivhed og et — langtfra altid indtrædende — paralytisk Stadium med Lammelse af forskellige Ekstremitetsmuskler.

Poliosis (gr. *polios* graa) = Canities. **P. circumscripta:** hvide Haartotter i ellers pigmenteret Haar, Vitiliginer.

Pol-korn, metakromatiske Korn, Babes-Ernst's Legemer: stærkt lysbrydende, runde Korn, fortrinsvis i Enderne af stavformede Bakterier, farves intensivt af basiske Anilinfarvestoffer. Deres Forekomst hos Difteri-bacillen er af særlig diagnostisk Betydning; de ses tydeligst ved Bie's eller Neisser's Farvning. -**legemer:** punktformede Dannelser, der findes i Cellernes Protoplasma og spiller en Rolle ved Karyokinesen, d. v. s. den mitotiske Celledeling.

Politzer's (P., 1835—1920, Wien) **Metode:** Luftindblæsning i det Eustachiske Rør ved Hjælp af en Gummiballon, der med en Slange er forbundet med en Olivenknop, der lufttæt anbringes i Patientens ene Næsebor, medens det andet trykkes til. Naar Ballonen nu komprimeres, vil Luften herfra drives op gennem det Eustachiske Rør, forudsat at Næsesvælget afspærres nedadtil. Dette opnaas ved samtidig med Kompressionen at lade Patienten synke en Slurk Vand eller udtale Lyde, f. Eks. Kukkuk, hvorved den bløde Gane løftes.

Pollakisuria, Pollakiuria (gr. *polakis* ofte + gr. *ouron* Urin): hyppig, men sparsom Vandladning.

Pollantin (lat. *pollen* fint Mel, *Støv* + gr. *anti* imod): et af Dunbar angivet Serum mod Høfeber, hvis Betydning nu til Dags anses for tvivlsom.

Pollen (lat.; fint Mel, Støv): »Blomsterstøv«, bestaaende af Pollenkorn

(Støvkorn), som er de hanlige Kønsceller. Se Høfeber. **P. allergi**, se Høfeber. Overfølsomheden kan ogsaa paavises ved Kutanreaktion med Pollenpræparater.

Pollinose (lat. *pollen* fint Mel): Sygdom foraarsaget af Pollenkorn.

Pollutiones (lat. *pollutio* Besudling, Forurening): uvilkaarlige, med Erektion og Orgasme forbundne Sædudtømmelser; man skelner: **P. nocturnæ**: natlige Sædudtømmelser under Søvnens ledsagede af vellystige Drømme, **P. diurnæ**: uvilkaarlige Sædudtømmelser om Dagen. **P. femininæ**: uvilkaarlig, hyppigst under Søvn og ledsaget af erotiske Drømme optrædende Orgasme hos Kvinder med spontan Udtømmelse af Sekretet fra Gl. Bartholin.

Pollutionismus (lat. *pollutio* Besudling): Sadistisk Tilsmudsning af Kvindeklæder.

Polstraaling: Protoplasmaformation, der ses i Cellen under Celledelingen straalende fra de to Centrosomer, der er beliggende nær Cellens Poler, mod Kromosomerne.

Polstær: sammenfatter Cataracta polaris anterior og posterior, se Cataracta.

Poly-adenitis (gr. *polys* megen + gr. *aden* Kirtel): multiple Kirtelbetændelser. **-aemia** (gr. *haima* Blod): Plethora. **-aesthesia** (gr. *aisthesis* Følelse): Berøring paa et enkelt Sted føles som flere Berøringer paa forskellige Steder. **-arthritis**, **-arthroitis** (gr. *arthron* Led): Betændelse i flere Led samtidigt. **P. rheumatica acuta**: Febris rheumatica. **-arthroitis knuder**, se Meynet's Knuder. **-blast** (A. A. Maximow) (gr. *blastos* Kim): egentlig Poly-histio-idio-blast i Modsætning til Hæmoblast. Umodne saakaldte Vandreceller med fagocytiske Egenskaber og Mulighed for at udvikle forskellige modnere Celleformer udgør en væsentlig Bestanddel af det saakaldte Reticulo-endotheliale System. **-cephalus multiceps** (gr. *kephale* Hovede) (syn. *Tænia coenurus*): op til 50 cm lang Bændelorm i Hundens Tarm. Tinten (Coenurus cerebralis) lever i Hjernens hos Faar og Kvæg. **-chloruria Chlor** [gr. *chloros* gulgrøn] + gr. *ouron* Urin): forøget Udskillelse af Chlorider i

Urin. **-cholia** (gr. *chole* Galde): abnorm stærk Galdeafsondring. **-chromatophyllia** (gr. *chroma* Farve + gr. *filein* elske): Farvning af røde Blodlegemer saavel med sure som med basiske Farvestoffer. Forekommer hos unge eller sygeligt forandrede røde Blodlegemer (svære Anæmier, visse Blodgifte, f. Eks. klorsur Kali, Svovlbrinte). Syn. Polychromasia, polykromatisk Degeneration. **-chromatopsia** (gr. *chroma* [chromat-] Farve + gr. *opsis* Syn): normalt Syn med mange Farver i Modsætning til Farveblindhed. **-chromæmia** (gr. *chroma* Farve + gr. *haima* Blod): Forøgelse af Blodets Farvestof, særlig ved Polyglobuli. **-clonia** (gr. *klonos* heftig Bevægelse) = Paramyoclonus multiplex. **-copria** (gr. *kopros* Skarn): forøget Dannelse af Afføring. **-coria** (gr. *kore* Pupil): Tilstedeværelse af to eller flere Pupiller. **-cythæmia** (gr. *kytos* Hulrum + gr. *haima* Blod): Forøgelse af de røde Blodlegemers Antal. Som Symptom ved kroniske, dyspnøiske Tilstande, ved kongenit Hjertefejl o. lign. eller som idiopatisk Lidelse (Erythræmia) visende sig ved en karakteristisk kirsebærrød Farve af Hud og Slimhinder, Hovedpine, Trykken for Brystet, Neuralgier, Træthed; ofte findes Miltsvulst, **P. rubra megalo-splenica**, og forhøjet Blodtryk, **P. rubra hypertonica** (Geisböck). Syn. Polyglobulia, Hyperglobulia, Oslers Sygdom. Cfr. Thaysens Symptom. **-daktylia** (gr. *daktylos* Finger): overtallige Fingre. **-dipsia** (gr. *dipsa* Tørst): forøget Tørst. **-fæni** (gr. *fainein* vise) = Plejotropi. Sml. Heterofæni. **-galactio** (gr. *gala* [galakt-] Mælk): meget rigelig Mælkeafsondring under Diegningsperioden. **-globulia** (lat. *globulus* lille Kugle) = Polycythæmia. **-gnathus** (gr. *gnathos* Kæbe): Dobbeltmisdannelse, ved hvilken der findes udviklet et lille Individ (Parasit) paa Kæben af et stort Individ. **-hidrosis** (gr. *hidrosis* Sveden) = Hyperhidrosis. **-hydrænni** = Hydrænnion. **-hybrid** (lat. *hybrida* stammende fra Dyr af forskellig Art): Bastard, hvis Forældre er forskellige m. H. t. flere Egenskaber. **-hæmia** (gr. *haima* Blod) = Plethora. **-kromatofili** (undertiden kaldet **Polykromi**, **Polykromati**) (gr. *chroma* [chromat-] Farve

+ gr. *filein* elske): modtagelig overfor flere Farver; der tænkes i Almindelighed paa røde Blodlegemer, hvis Affinitet overfor sure Farvestoffer er gaaet mere eller mindre tabt, og de er mere eller mindre modtagelige ogsaa overfor basiske Farvestoffer, d. v. s. at de ved de i Almindelighed anvendte Farvemethoder bliver svagere eller stærkere blaalige. Det ses f. Eks. ved Anæmier, stærkest ved pernicios Anæmi og Leukæmi. -**kromt Metylenblaat**: Farvestof, som anvendes i forskellige Farvevædske til Farvning af Blodlegemer i Udstrygningspræparater. Fremstillingen er: 100 cm³ 1% Opløsning af Metylenblaat koges med 20—30 mg Natriumsuperoxyd i 1/4 Time, og neutraliseres med Saltsyre. -**mastia** (gr. *mastos* Bryst): Udvikling af overtallige Mammæ. -**melia** (gr. *melos* Lem): Udvikling af overtallige Lemmer. -**mitus** (gr. *mitos* Traad): Udviklingsstadium af Malariaparasiter. -**morph** (gr. *morfe* Skikkelse): »mangeartet». -**morfkernet**: Betegnelse for Celler med Kerner af varierende Form (lappet, delt, kløftet). -**myositis** (*acuta*, *chronica*) (*Myositis* [gr. *mys* Muskel]): Lidelse med udbredte Myositer, undertiden ledsaget af Hudinfiltrationer (Dermatomyositis, Unverricht, 1887). -**neuritis** (gr. *neuron* Sene, Nerve): Betændelse af talrige Nerver. **P. cereбрalis**: særlig til Kranienervenerne lokaliseret Form. **P. neuritis cereбрalis menieriformis** (Frankl-Hochwart): akut Neuritis af forskellige Hjernenervener, særlig N. acusticus, spec. dennes vestibulære Del (deraf Menière-Anfaldene). -**neuritisk Psychose** = Korsakow's Sygdom (Syndrom). -**nukleære** (lat. *nucleus* Kerne) **Leukocyter**, se neutrofile, eosinofile el. basofile Leukocyter. -**nucleosis** (lat. *nucleus* Kerne): overvejende polynukleære Leukocyter i Eksudater (Pleura-, Cerebrospinal- etc.). -**(o)nychia** (gr. *onyx* [onych-] Negl): Tilstedeværelsen af overtallige Negle paa Fingre eller Tæer. -**odontia** (gr. *odous* [odont-] Tand): overtallige Tænder. -**opia** (gr. *ops* [op-] Øje): Tilstand, hvor man ser en Ting flere Gange fordoblet; saaledes ved Spalter i Iris, Linseluxation, Cornealidelser o. lign. -**orchidia** (gr. *orchis* Testikel): Tilstedeværelsen

af mere end to Testes. -**orrhomenitis** (gr. *orrhos* Valle + gr. *hymen* Hinde) = Polyserositis. -**otia** (gr. *ous* [ot-] Øre): Tilstedeværelse af et overtalligt Øre, eventuelt et Vedhæng ved et ellers normalt Øre. -**panarthrit hyperplastica** (gr. *pas* [pan] al + gr. *arthron* Led) = Arthritis deformans. -**papilloma tropicum** (lat. *papilla* Brystvorte; Blære) = Framboesia. -**paresis** (gr. *paresis* Slappelse) = Dementia paralytica. -**peptider** (gr. *peptein* koge, fordøje): Proteinstof-Spaltningsprodukter, som ikke kan udsaltes med Ammoniumsulfat og ikke giver Biuretreaktion. Betegnelsen P. bruges ogsaa om Peptider, som er kunstigt fremstillede ved at forene forskellige Aminosyrer og indeholder flere Molekyler. -**phagia** (gr. *phagein* spise): Graadighed. -**phobia** (gr. *phobos* Frygt): sygelig Frygt for mange forskellige Ting. Sml. Pantophobi. -**phrasia** (gr. *frasis* Talen): sygelig Taletrang. Syn. Logorrhoea. -**pionia** (gr. *pion* fed): Fedtsyge. Syn. Adipositas, Obesitas, Physkonia, Pimelosis, Polysarki, Lipomatosis universalis. -**plasmia** (gr. *plasma* det formede): Forøgelse af Blodets Plasma. -**pnoea** (gr. *pnoë* Aandedræt): paaskyndet Respirationsfrekvens. -**posis** (gr. *polypous* Polyp): udbredt Polypdannelse, hyppigst i Tyktarmen. -**pragmasia** (gr. *polypragmatein* beskæftige sig med mange Ting [pragma Gerning]): samtidig Iværksættelse af flere Behandlinger. -**rrhea** (gr. *rhoë* Flod) = Hydrorrhoea. -**saprobe** (gr. *sapros* raadden, fordærvet + gr. *bios* Liv) Organismer: Planter eller Smaadyr, særlig Protozoer, som lever i Sær og Vandløb og kræver Tilstedeværelse af rigeligt organisk Stof. I den p. Zone af forurenede Vande foregaar særlig Spaltningsprocesser; Produkter af disse udgør Næringsstoffer for de **mesosaprobe** (gr. *mesos* midterst, middel-) Organismer, som kun kræver en ringere Mængde organisk Stof. Ved videre fremskreden Selvrensning sker Overgangen til den **oligosaprobe** (gr. *oligos* ringe) **Zone**. -**sarkia adiposa** (gr. *sarx* [sark-] Kød) = Polypioni, Obesitas. -**serositis** (lat. *serum* Vædske, Valle): samtidig Betændelse af flere serøse Hinder, i Reglen paa tuberkuløs Basis. -**sialia** (gr. *sialon* Spyt) = Ptya-

lismus. **-sinuitis** (lat. *sinus* Bugt): samtidig Betændelse af flere Bihuler. **-spermia** (gr. *sperma* Sæd): 1) Indtrængen af flere Sædfim i samme Æg, 2) Spermatorrhoea, 3) rigelig Sædudtømmelse ved Ejakulation. **-stichiasis** (gr. *stichos* Række): mange Rækker Cilier. conf. Distichiasis. **-thelia** (gr. *thele* Brystvorte): Udvikling af overtallige Papillæ mammæ. **-trichia** (gr. *thrix* [*trich-*] Haar) = Hypertrichosis. **-tropt, -valent Antistof** (gr. *trepein* [*trop-*] dreje, vende; lat. *valere* have Kraft): A., der har Affinitet til flere Antigener, f. Eks. bestaar af en Blanding af Antistoffer mod forskellige Streptokokker. **-uria** (gr. *ouron* Urin): sygelig Forøgelse af Urinmængden; ved den adynamiske Type findes en abnorm ringe Tilblanding af faste Stoffer, saaledes af Kogsalt og Urinstof; den eretiske Type beror efter Schlager paa en abnorm Irritabilitet af Karsystemet. **-æmia** (gr. *haima* Blod) = Plethora. **-æsthesia** (gr. *aisthesis* Følelse): sygeligt forandret Følesans, hvorved en enkelt Berøring opfattes som flere samtidige. Sympt. ved Tabes.

Polya's (Ungarn) Operation: Gastrojejunostomi ved Ventrikelresektion, idet Ventrikelstumpen, efter Lukning af Duodenalpartiet, bredt forenes med en Jejunumslynge.

Polypus (gr., Polyp [*polys* megen, mange + *pous* Fod]): stillet Svulst (Adenom, Fibrom) eller svulstlignende Dannelse (Slimhindehyperplasier ved Betændelse).

Pompholyx (gr., *pomfolyx* Blære): 1) Cheiopompholyx. 2) Pemphigus.

Pomphus (gr. *pomfos* Blære) = Urtica.

Poncet's (P., Antonin, 1846—1913, fransk Kirurg): Ledtilfælde af reumatisk Karakter, som kan ses hos Patienter med Lungetuberkulose. De kan vise sig som flygtige Smarter og Ledsvulst i multiple Led eller mere kroniske Tilfælde, fortrinsvis i Knaelddene. Ledtilfældene skal ikke bero paa specifikke tuberkulose Forandringer.

Ponfick's (P., Emil, 1844—1913, Breslau) **Blodskygger** (Blodlegemeskygger): røde Blodlegemer, som har mistet deres Farvestof.

Ponopathia (Kraepelin) (gr. *ponos*

anstrengende Arbejde + gr. *pathos* Lidelse): af anspændt Virksomhed fremkaldt Neurose, f. Eks. Neurasteni.

Population (lat. *populatio*): Befolkning, en Gruppe Individuer, der forplanter sig frit mellem hinanden, ofte bestaaende af mange forskellige Racer eller Varieteter. »Bestand« af Dyr eller Planter.

Por-encephalia (gr. *poros* Aabning, Pore + gr. *enkefalos* Hjerne): medfødt eller i Barndommen erhvervet Defekt i Hjernesubstansen i Form af Hulrum, der gerne staar i Forbindelse med Ventriklerne; antagelig af encefalitisk eller traumatisk Art (Fødselslesion m. m.). Event. forbunden med Idiomi, spastisk Hemiplegi, Epilepsi etc. **-encephalitis**: kronisk Hjernebetændelse, der fører til Dannelsen af Hulrum i Vævet.

Porfyri (*Porfyrin* [gr. *porfyr* Purpur]): i Alm. periodevis optrædende Lidelse, ved hvilken der udskilles meget store Mængder Porfyrin i Urinen. Den er hyppigst hos Kvinder. Symptombilledet er noget varierende, men velkarakteriseret. Sympt. er: Abdominalsmarter, Tarmkolik, Obstipation, Opkastning, Søvnløshed, Psykoser, Paræstieser, Pareser, Meningomyeloencefalitiske Tilfælde. Psykisk Insult synes i visse Tilfælde at kunne fremkalde Anfald. Aarsagen ukendt.

Porfyrin, -er: Stoffer, som i Opbygning ligner Klorofyl og Hæmin; de er opbyggede af 4 heterosykliske Pyrrolringe, substituerede med et eller flere Metyl-, Ætyl- eller Karboksylgrupper. De kan normalt forekomme i smaa Mængder i Urin og Fæces; ved visse Lidelser kan de forekomme i abnormt store Mængder (se Porfyrinuri). De almindeligst forekommende er Kopro- og Uroporfyrin, $C_{36}H_{38}N_4O_8$ og $C_{40}H_{36}N_4O_{16}$.

Porfyrinuri (*Porfyrin* [gr. *porfyr* Purpur] + gr. *ouron* Urin): 1) abnorm stor Porfyrinmængde i Urinen; det er et Symptom ved mange Lidelser, f. Eks. Forgiftning med Bly, Fosfor, Arsen, Sulfonal, Bakterietoksiner ved hæmolytisk Ikterus, Hepatitis epidem., Hodgkin's Sygdom, Lymfosarkomer, Levercirrhose, visse Hudsygdomme o. a. Urinens Farve er ved Tilstedeværelse af større Mængder Porfyrin dybrød eller

mørk gullig; den er afhængig af Urinens Surhedsgrad. 2) P. er undertiden anvendt som Betegnelse for en velkarakteriseret Lidelse: Porfyri, ved hvilken der kan udskilles store Mængder Porfyri i Urinen.

Porfyrmilt: Lymphogranulomatose i Milten, hvorved dennes Snitflade kommer til at ligne Porfyri.

Porges' (P., Otto, 1879—, Wien) Reaktion: Udfældningsreaktion ved Til sætning af syfilatisk Serum til galdesure Saltopløsninger.

Poriomania (gr. poreia Gang, Rejse + gr. mania Raseri, Vanvid): sygelig Vandredrift, f. Eks. paa epileptisk Basis. Syn. Fuga.

Pornographia (gr. porne Skøge + gr. grafein skrive): usædeligt Skriversi.

Porocle (gr. poros Tufsten; Forhærdning + gr. kele Brok): Hernie med indurerede Integumenter.

Porokeratosis (gr. poros Gennemgang, Pore + gr. kera [kerat-] Horn): af nogle Forfattere anvendt Navn paa visse punktformige Keratoser, særlig i Haandflader og Fodsaaler, udgaende fra Svedkirtlernes Udførsels gange. P. (Mibelli): af Mibelli og Respighi 1893 beskrevet meget sjælden, langvarig, mod Behandling resistent Sygdom af ukendt Oprindelse, væsentlig bestaaende i en Keratose, der breder sig fra Randen af Primærelementet, en punktformig Keratose. -**krani** (gr. kranton Hjerneskal): cystisk Opdrivning af Kraniet. -**sis cerebri**: postmortel Dannelse af Hulrum i Hjernen ved Artefakt el. foraarsaget af Bact. aërogen. -**sis palpebrae** = Chalazion. -**sitet** = Porøsitet: Tilstedeværelse af større og mindre Huller i et Stof.

Porriga (lat., Skæl i Haaret): forældet Betegnelse for flere forskellige Lidelser paa den behaarede Hud. P. **amiantacea** = Pityriasis simplex. P. **contagiosa** = Impetigo contagiosa. P. **decalsans** = Alopecia areata. P. **favosa** = Favus. P. **furfuracea** = Seborrhoea. P. **larvalis** = Impetigo. P. **lupinosa** = Favus. P. **scutulata** = Herpes tonsurans (Trikokfyti). P. **Startinii** = Impetigo contagiosa.

Porros' (P., Edvardo, 1842—1902, Milano) Operation (1876): Kejsersnit

med paafølgende supravaginal Amputation af Uterus og Fjernelse af Adnexa, anvendes nu kun ved inficeret Uterinindhold (= Oophorohysterectomy partialis obstetricia = Storer's Operation).

Porter's (P., Will. Henry, Dublin, 1790—1861) Tegn = Oliver-Cardarelli's Tegn.

Porteus' Labyrintprøve: Form for Intelligensprøve; smlg. Performance tests.

Posegris, Gris med Pungbrok.

Posiomania (gr. posis Drikken + gr. mania Raseri, Vanvid), se Dipso mania.

Positio (lat.): Stilling, Leje; Fosterstilling, s. d.

Posner's (P., Carl, 1854—) kvantitative Pusbestemmelse: Urinen hældes i Bægerglas, og man angiver, ved hvilken Vædskehøjde almindelig Skrift ikke længere er synlig.

Posologi (gr. posos hvor stor el. hvor meget + gr. logos Ord, Lære): Læren om de Mængder, de forskellige Lægemidler skal indgives i til de forskellige Individuer (Størrelse, Alder) og under de forskellige sygelige Tilstande. Forældet Udtryk.

Posteklampatisk Amnesi og Forvirring (lat. post efter + Eklampsia [s. d.): Hukommelsestab og Forvirring i Tilslutning til Eclampsia gravidarum (resp. parturientium, puerperarum). Amnesien kan omfatte et langt Tidsrum før Sygdommens Begyndelse.

Postepileptisk (lat. post efter + gr. epilepsis epileptisk Anfald): hvad der optræder i Tilslutning til et epileptisk Anfald (Forvirring, Søvn, Vagabondage etc.).

Posthetomia (gr. posthe Penis + gr. tome Snit) = Circumcisio.

Posthioplastik (gr. posthion Forhud + gr. plastike Kunsten at forme): plastisk Operation paa Præputium.

Posthitis (gr. posthion Forhud): Forhudsbetændelse, oftest i Forbindelse med Balanitis som med Balanoposthitis.

Postikus-paralyse (= Abduktorparalyse) (lat. posticus bagest + gr. paralysis Lammelse): Lammelse af den Muskel (M. cricoarytaenoideus posterior), som fjerner (abducerer) Stemmælæben fra Midtlinien. -**stenose** (gr. stenosis

Snæverhed): Forsnævring af Stemmehidsen ved dobbeltsidig Postikusparalyse.

Post-klimakterisk Blødning (lat. *post* efter + *Klimakterium* [s. d.]): B. fra Uterus efter at Menstruationsblødningerne har ophørt at indfinde sig. Oftest Symptom paa malign Tumor i Uterus. -**mortal**, post mortem (lat. *mors* Død [*mortalis* dødelig]): efter Dødens Indtræden. -**natal** (lat. *natalis* hørende til Fødslen): det, der angaar den første Tid efter Fødslen. -**operativ** (lat. *operatio* Arbejdsudførelse): efter en Operation. **partum** (lat.): efter Fødslen (Forkortelse: p. p.). -**rotatorisk Reaktion**, se rotatorisk Reaktion.

Postural (lat. *positura* Stilling) **Albuminuria** = Ortostatisk A.

Posturale Sans (eng. *posture* [lat. *positura*] Stilling): Evnen til at erkende Stillingen af en Ekstremitet uden Synets Hjælp.

Potain's (P., Pierre Charles Edouard, 1825—1901) **Apparat til Udtømmelse af Vædske**: efter Punktur suges Vædsken ud i en Beholder, i hvilken der i Forvejen er frembragt Vacuum ved Hjælp af en Luftpumpe.

Potamophobia (gr. *potamos* Flod + gr. *fobos* Frygt): sygelig Angst for rindende Vand.

Potatorium (lat. *potare* drikke; *potator* Dranker): Drukkenskab, Drikfældighed.

Potens, se *Potentia*.

Potensering (lat. *potens* kraftig, stærk), se under »Synergisme«.

Potentia (lat.): »Kraft«, »Evne«. Mod-sætningen til Impotentia. **P. coëundi**: Evnen til at kunne fuldføre et Samleje paa normal Maade. **P. concipiendi**: Evnen til at kunne bevirke Conception. **P. generandi**: »Avledygtighed«.

Potomania (gr. *potos* Drik + gr. *mania* Raseri, Vanvid): 1) Drikkesyge, 2) Delirium tremens.

Pott's (P., Percival, 1713—1788, England) **Fraktur**: Abduktionsfraktur af nederste Del af Fibula med Afrivning af Mall. int. **P.'s Gangræn** = Gangræna senilis. **P.'s Paralyse**: Paraplegi, forårsaget af en Rygmarvskompression ved Pott's Sygdom (Spondylitis). **P.'s Pukkel**: spondylitisk Gibbus. **P.'s Syg-**

dom (Malum Potti): tuberkuløs Spondylitis.

Poulet's (P., Alfred, 1848—1888) **Sygdom**: »Rheumatisk« Osteo-Perio-stitis.

Pourlèche (fr.): Impetigo contagiosa i Mundvigene i Form af skorpedækkede Fissurer.

Pox (eng.): Syfilis (oftest »great pox« i Modsætning til »small pox« = Variola) samt engelsk Betegnelse for Kopper.

Pozzi's Sterilitetsoperation: Cervix kløves med vandret Snit (Pt. tænkes liggende), saaledes at man faar Cervikal-kanalen omdannet til 2 henholdsvis opad og nedad aabne Render. Væggene i disse Render udhules og sys derpaa sammen; herved bliver Væggen tyndere, og Cervikalkanalen altsaa videre.

Praecipitatus (lat. *praecipitare* styrte ned): udfældet; Tillægsbetegnelse til forskellige Lægemiddelstoffer.

Praecox (lat.): tidligt moden, moden i Utide.

Praeeklampi (lat. *præ* foran), se Eklampsismus.

Praegnans (lat.): svanger.

Praematurus (lat.): for tidlig, egentlig: for tidlig moden, f. Eks. Partus praematurus.

Praemenstruum (lat. *præ* foran + lat. *menstruus* maanedlig): Perioden umiddelbart før Menstruationens Indtræden.

Praenatal (lat. *præ* foran + lat. *natalis* hørende til Fødslen): det, der angaar Tiden før Fødslen.

Praesentatio (lat., Forestillen): forliggende Fosterdels Indstilling i Bækkenet ved Fødselens Begyndelse.

Prager Haandgreb til Fremhjælpning af Hovedet ved Fødsel i Underkropsstilling: det oprindelige Pr.-H. brugtes, naar Nakken vendte fortil; Fosteret blev da grebet i begge Ben med den ene Haand og gaffelformet om Halsen med den anden. Fremtrækningen foregik først nedad, derefter saaledes, at Fosterets Ryg kom til at ligge paa Moderens Bugflade. — Det er nu forladt (Afrivning af Fosterhovedet og store Læsioner af Fødselsvejen). Det, der nu kaldes Pr.-H., ogsaa **omvendte Pr.-H.**, bruges, naar Nakken vender bagtil, og man ikke kan faa drejet den fortil. Fo-

steret fattes som beskrevet, men Fremtrækningen kommer altsaa til at foregaa saaledes, at Fosterets Bugflade til sidst ligger op mod Moderens Bugflade. Ogsaa dette Haandgreb anses for meget farligt, saavel for Moder som for Barn (se ogsaa van Hoorus' Haandgreb).

Pravaz' (P., Charles Gabriel, 1791—1853) **Sprøjte**: »Morfinsprøjte«; paa den oprindelige Pr. S. var Sprøjten Stempel kun forskydelig ved at skrue paa en Skruegang.

Pregnancy (eng.): Svangerskab.

Preiss-Nocard's Bacil: B. pseudotuberculosis ovis.

Presby-akusis (gr. *presbys* gammel + gr. *akousis* Hørelse): Alderdomstunghørhed. **-ophrenia** (gr. *fren* Sind): Form for Alderdomssløvsind med fremtrædende Hukommelsessvækkelse, spec. Nedsættelse af Indprentningsevnen, Desorientation og Fabulation; »Gaaen i Barndom«. **-opia** (gr. *ops* [op-] Øje): med Alderen fysiologisk indtrædende »Langsynethed«, som beror paa, at Akkomodationsevnen aftager, saaledes at Nærpunktet rykker udad fra Øjet.

Presseveer: Veerne i Fødselens Uddrivningsperiode, under hvilken Bugpressen benyttes.

Prevost's (P., Jean Louis, 1838—1927, Schweiz) **Lov ved Cerebrallæsion** = Vulpian-Prevost's Lov: Symptom ved ensidig Hjerneaffektion bestaaende i Drejning af Hovedet mod den syge Hemisfæres Side.

Priapismus (lat. [efter *Priapos*, Gud for Avlekraften]): vedvarende (smertefulde) Erektioner i Almindelighed uden samtidig seksuel Opstemthed, skyldes hyppigt Hjerne- og Rygmarvslidelser.

Priapitis (lat. *Priapus* s. d.): Penitis. **Priapus** (lat., Gud for Avlekraften; Penis) = Penis.

Prickly heat (eng.) = Miliaria æstivalis.

Priessnitz' (P., Vincenz, 1790—1851, Gräfenberg) **Omslag**: fugtig Kompres, der lægges paa en Legemsdel og dækkes med luft- og vandtæt Materiale (Voksdug, Guttaperkapapir).

Primi-gravida (lat. *primus* den første + lat. *gravidus* svanger): Kvinde, der er svanger for første Gang. **-para** (lat.

primus den første + lat. *parere* føde): førstefødende.

Primordial Dværgvækst (lat. *primordius* oprindelig): Individerne er fra Fødslen ganske smaa og forbliver smaa hele Livet igennem, men er fuldstændig vel proportionerede og uden andre Abnormiteter; ofte familier.

Primuladermatitis (*Primula* + *Dermatitis* [s. d.]): hos visse Individer optrædende kløende, papuløs Hudaffektion ved Berøring af Primulaplante.

Primær-aftekt(ion) (lat. *primus* den første): ofte brugt Udtryk syn. med haard Chanker. **»-medaillon«**, se Pityriasis rosea. **-sklerose** (gr. *skleros* haard) = Primæraffektion, haard Chanker.

Pringle's (P., John James, 1855—1922, Dermat., London) **Sygdom**: Acanthosis sebacea = Nævi sebacei.

Proband (lat. *probare* undersøge): Udgangsindivid (ved arvebiologisk Slægtsforskning). Det, i Reglen syge el. abnorme Individ, der danner Udgangspunktet for Undersøgelsen af en Slægt.

Processus (lat.): Fremspring.

Prochownik's (P., Ludwig, 1851—1923, Tyskland) **Diæt**: Sultekur for svangre, hos hvem det kan ventes, at et mekanisk Misforhold mellem Fosterets Størrelse og Bækkenets Rummelighed vil gøre sig gældende, idet man tilsligter at hindre en for kraftig Udvikling af Fosteret. **P.'s Metode til Oplivning af skindøde Børn**: Barnet holdes i Benene, Hovedet hænger nedad. Den anden Haand fatter omkring Brystkassen, der rytmisk komprimeres, dels for at fjerne det aspirerede fra Luftvejene, dels for at fremkalde Ekspiration og Inspiration.

Prodrom, Prodromalsymptom (gr. *prodromos* forudløbende): de Symptomer, som gaar forud for en Sygdom, eller med hvilke den begynder.

Produktiv (lat. *producere* frembringe) **Betændelse**: Betændelse med Vævsnydannelse, Især visse Former af Tuberkulose, modsat eksudativ Betændelse.

Profetas' (P., Guiseppe, 1840—1910, Florenz) **Lov**: »sundt Barn af en syfilittisk Moder kan die denne uden Smittefare«, d. v. s. Barnet skulde være immunt mod Smitte med Syfilis. Dette slaar dog ikke altid til, og i de Tilfælde, hvor Bar-

net er immunt, beror dette paa latent syfilitisk Infektion.

Profichet's (P., Georges Charles, 1873—) **Sygdom**: Optraeden af ulcererende Kalknuder i det subkutane Væv omkring Leddene.

Profluvium (lat., Flyden; Menstruation): for rigeligt Udflod af Sekret fra de kvindelige Genitalorganer.

Profundus (lat., dyb): dybtliggende.

Progam (gr. *progamos* før Bryllup-pet): inden (før) Befrugtningen. **P. Kønbestemmelse**: Kønbestemmelse før Befrugtningen finder Sted.

Pro-genia (gr. *pro* foran + gr. *genys* Hage): stærkt Fremspring af Underkæben, saa den naar foran Overkæben. **-geria** (gr. *geron* gammel Mand): sygelig Tilstand, hvor Infantilisme og præmatur Senilitet er kombinerede. Huden er tør, rynket. Ved hypofysære Dystrofier. Syn. Geroderma. **-gnathia** (gr. *gnathos* Kæbe): fremstaaende Kæber med fremadrettede Tænder saavel i Over- som Underkæbe.

Proglottider (gr. *proglottis* [el. -*glossis*] Tungespids), se Cestoder.

Prognati (gr. *pro* foran + gr. *gnathos* Kæbe): Fremstaaen af begge Kæber.

Prognosis (gr., Forudviden): Spaa-dom; Udsigt med Hensyn til en Sygdoms Forløb. **P. bona**, **dubia**, **mala s. pessima**, eftersom man anser dette for at blive være godt, tvivlsomt, daarligt eller slet. **P. quoad vitam d. v. s. m. H. t.** Livet. **P. quoad restitutionem d. v. s. m. H. t.** fuldstændig Helbredelse. **P. quoad tempus d. v. s. m. H. t.** Tiden etc.

Prognostik (gr. *prognostikos* som hører til Forudviden): Læren om Prognose.

Progressiv Paralyse (lat. *progre-di* [progressus] skride fremad): paa diffus, syfilitisk Betændelse af Hjernen beroende, karakteristisk Lidelse med tiltagende sjæleligt og legemligt Forfald, Storhedsideer, Sløvsind, Kraftsløshed m. m. Syn. Dementia paralytica, General Parese.

pro injectione intravenosa (lat.): til Indsprøjtning i Blodbanen; Recept-udtryk. **p. i. subcutanea** (lat.): til Indsprøjtning under Huden, Receptud-tryk.

Proiotia (gr. *proios* tidlig): abnormt tidlig kønslig Udvikling.

Prokt-agra (gr. *proktos* Endetarm + gr. *agra* Fangst): Smerter i Anus. **-algia** (gr. *algos* Smerte): neuralgiske Smerter i Analregionen eller i Endetarmen. **P. fugax** (Thaysen, Th. E. Hess, 1883—1936, Danmark) (gr. *algos* Smerte; lat. *fugax* flygtig): Lidelse, der viser sig ved anfaldsvis optrædende, kortvarige (3—15 Min.), ret stærke spændende, borende Smerter, lokaliseret til et Stykke oppe i Rectum. Anfaldene kan være ledsagede af Angst, Blegghed, med Hjertebanken. Der foreligger ingen paaviselig organisk Lidelse af Rectum. Man mener Lidelsen skyldes en Angioneurose; en akut Blod-overfyldning af Blodkar, tillige med for-mindsket Aflob, maaske p. Gr. af Kar-spasmer, som kan irritere Karnerverne og fremkalde Smerterne. Optraeder hyppigst hos nervøse og intellektuelt arbejdende Personer. **-atresia** (gr. *a-* priv. + gr. *tresis* Gennembrisning, Hul): ikke perforeret Anus. **-ectasia** (gr. *ektasis* Udvidelse): Udvidelse af Rectum og Anus. **-ectomia** (gr. *ektome* Udskæring): Eksstirpation af Rectum. **-itis**: begrænset Betændelse af Rectums Slimhinde. **P. gonorrhoeica** ved Infektion med Gonokokker. **-ocele** (gr. *kele* Brok) = Rectocele. **-oplastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation paa Rectum eller til Dannelse af en Rectum ved Atresi. **-(o)rrhagia** (gr. *rhegnymi* [rhag-] bryder): Blødning fra Endetarmen. **-(o)skop** (gr. *skopeein* undersøge): rørformet Apparat til at undersøge den (belyste) Rektalslimhinde (Proktoskopia). Syn. Rektoskop. **-(t)o-mia** (gr. *tome* Snit): Gennemskæring af Rectum.

Prolapsus (lat. *prolabi* [prolapsus] glide frem): Fremfald. **P. ani**: Fremfald af Analaaabningens Slimhinde. **P. funi-culi umbilicalis** (lat.): Fremfald af Navlesnoren, saa at den ligger længere nede i Fødselsvejen end den forliggende Fosterdel eller i hvert Fald ved Siden af denne. Herved er Navlesnoren udsat for Tryk mellem Fosterhovedet og Bækkenvæggen = Omphaloproptosis. **P. iridis**: Fremfald af en Del af Iris gennem et perforerende Saar i Cornea eller Corneoskleralgrænsen. **P. placen-**

tæ: Nedsynkning før Fosterets Fødsel af den paa normalt Sted insérerede, men fuldstændigt løsnede Placenta. **P. recti:** Fremfald af Endetarmen. **P. vaginalæ, uteri:** Fremfald af Vagina, Uterus udenfor Uterus. **P. ventriculi Morgagni** = Pseudoprolapsus ventriculi Morgagni: infiltrativ Betændelse af Slimhinden ved Indgangen til V. M. (særlig ved Tuberkulose); Slimhinden poses herved prolapsagtig frem mellem falske og sande Stimmelæbe.

Proliferation (lat. *proles* Afkom + lat. *ferre* bære): Formering, Vækst.

Prominentia (lat.): Fremspring.

Promontorium, (lat., Forbjerg) **dobbelt:** abnormt Fremspring af øverste Rand af Corpus vertebrae lumb. V eller af Sammenstødsstedet mellem Vertebra sac. I & II, saa at der dannes ligesom 2 Promontorier, der er omtrent lige meget fremspringende. **-resection** (lat. *resectio* Afskæren): Afmejsling af den mest fremspringende Del af Promontorium i det fladt forsnævrede Bækken for at forstørre Conjugata vera blivende.

Pronation (lat. *pronare* bøjse fremad): Drejning fremad af Haandryggen, saa Tommelen vender indad.

Propagation (lat. *propagatio* Udstrækning, Forplantning): Fremadskriden, Udbredning.

Propepsin (gr. *pro* foran + *Pepsin* [gr. *peptin* koge, fordøje]): Forstadium til Pepsin, som udskilles fra Cellerne i Maveslimhinden og gøres aktivt (til Pepsin) af Saltsyre. Det kan ekstraheres af Maveslimhinde med fortyndet Natriumkarbonatopløsning.

Prophylaxis (gr., Forsigtighed): Forebyggelse af Sygdomme.

Proprioceptiv Sans (lat. *proprius* egen + lat. *capere* [captum] tage): Evnen til at erkende Stimuli, der opstaar i Organismen selv; særl. Bevæge- og Stillingssans.

Proprius (lat., egen, ejendommelig): egentlig, ejendommelig.

Proptosis (gr.) = Prolapsus: Fremfald.

Propulsion (lat. *propellere* [propulsum] drive frem): ufrivillig, fortsat Fremadløben i Tilslutning til et let Stød bagfra — ved Paralysis agitans.

Propædeutik (gr. *propaideuein* undervise i Forvejen): forberedende Undervisning.

Prosopagus (gr. *prosopon* Ansigt + gr. *pegnymi* [pag-] tilfæster): Dobbeltmisdannelse, ved hvilken der findes et lille Individ (Parasit) ved Øjenhulen el. paa Kinden af det udviklede Individ.

Prosop-algia (gr. *prosopon* Ansigt + gr. *algos* Smerte): Nervesmerter i Ansigtet, Trigeminusneuralgi, Tic douloureux. **-antritis** (gr. *antron* Hule): Betændelse af Kæbe- eller Pande-hule.

Prosopo-diplegia (gr. *prosopon* Ansigt + gr. *di-* dobbelt + gr. *plege* Slag): dobbeltsidig Facialislammelse. **-dys-morphia** (gr. *dys-* daarlig + gr. *morfe* Skikkelse) = Hemiatrophia facialis progressiva. **-plegia** (gr. *plege* Slag): Ansigtsslammelse, Facialislammelse, Bell's Paralyse. **-schisis** (gr. *schisis* Spaltning): medfødt Ansigtsspalte = Schistoprosopia. **-spasmus** (gr. *spasmos* Krampe): Ansigtsskrampe, Tic convulsif.

Prospermia (gr. *pro* forud + gr. *sperma* Sæd) = Ejaculatio præcox.

Prostat hypertrophia (Prostata [gr. *prostates* Forstander] + gr. *hyper* over + gr. *trofe* Ernæring): sygelig Forstørrelse af periurethrale Kirtler, beliggende inde i Prostata. Skyldes i nogle Tilfælde en Forøgelse af det interstitielle Væv (den fibromyomatøse Form), i andre af Glandelvævet (den adenomatøse Form) og endvidere findes Blandingsformer.

Prostat-algia (Prostata [gr. *prostates* Forstander] + gr. *algos* Smerte): Smerter i Prostata. **-ectomia** (gr. *ektome* Udskæring): operativ Fjernelse af Prostata eller de adenomatøse forandrede Partier gennem Snit i Perinæum eller gennem Cystotomi (Freyer). **-ismus:** lettere Symptomer ved begyndende Prostat hypertrofi. **-itis:** Betændelse i Prostata, hyppigst af gonorrhøisk Natur. **-ocystitis** (gr. *kystis* Blære): Betændelse i Blære og Prostata. **-orrhoea** (gr. *rhoë* Flod): Udtømmelse af Prostatasekret gennem Urethra enten spontant eller hyppigere i Tilslutning til Affering og Vandladning. **-otomi** (gr. *tome* Snit): operativt Indsnit i Prostata.

Prostitution (lat. *prostitutio* Pris-given til Utugt): Kvinders erhvervs-

mæssige, offentlige Falbyden sig til alle og enhver til kønslig Omgang (*prostituerede Kvinder*). Indenfor homoseksuelle Kredse findes samme Forhold for Mænds Vedkommende.

Prostration (lat. *prostratio* Nedslaaen, Nedkastet): høj Grad af Udmattelse.

Prot-aminer (gr. *protos* først): Proteinestoffer, der er Baser, som forener sig med Syrer til Salte, der er let opløselige i Vand og lader sig udsalte med mættede Opløsninger af Natriumklorid. De forekommer i Organismen, men i Forbindelse med Nucleinsyrer. -**anomal** (gr. *anomalos* uregelmæssig): Person med Protanomalie (se Anomal Trichromasi). -**anopsia** (gr. *a-* priv. + gr. *opsis* Syn) = Rødblindhed, Daltonismus. Se Farveblindhed.

Protease (*Protein* [gr. *protos* først]): Enzymer, der spalter eller nedbryder Proteinestoffer. Hertil hører Pepsin, Trypsin og Erepsin. De kaldes proteolytiske Enzymer.

Protein-stofspaltning (*Protein* [gr. *protos* først]): P. kan sønderdeles af visse Enzymer eller ved Kogning, f. Eks. med stærke Syrer; de optager herunder Vand, hydrolyseres; der dannes Albuminer, Albumose, Peptoner, Polypeptider, Aminosyre og andre Produkter som Ammoniak, Kulsyre og farvede Substanter. De er byggede paa samme Maade som Proteinestofferne, men har mindre Molekyler. -**terapi** (gr. *therapeia* Pleje): Behandling af Infektionssygdomme med Injektion af forskellige Proteinestoffer, f. Eks. Mælk, Kaseinpræparater eller dræbte Kulturer af andre Bakterier end dem, der har fremkaldt Sygdommen (Heterobakterieterapi). -**uria** (gr. *ouron* Urin): Udskillelse af Protein i Urinen; Albuminuria.

Proteolyse (*Protein* [gr. *protos* først] + gr. *lysis* Opløsning): Spaltning af Proteinestoffer ved Indvirkning af æggehvidespaltende Enzymer. Mange Bakterier danner saadanne. Paavisningen sker lettest ved Dyrkning i Gelatine.

Proteosoma præcox (*Proteus* græsk Havgud som stadig skiftede Skikkelse + gr. *soma* Legeme): en til Hæmospodierne hørende Blodparasit hos forskellige Fugle. Nærbeslægtet med Men-

neskets Malariaparasitter (*Plasmodium*). Ukønnet Formering i de røde Blodlegemer, kønnet Formering i Tarmen af Myg (*Culex*), der fungerer som Overfører. Aarsag til Fuglemalaria.

Proteus (P., græsk Havgud, som stadig skiftede Skikkelse), se *Bacillus proteus* Hauser.

Prothesis (gr. *pro* foran + gr. *thesis* Stillen, Stilling): Apparat af enhver Art til Erstatning for manglende eller defekte Ekstremiteter; benyttes ogsaa om kunstige Tænder, Øjne o. l.

Proto-patiske System (gr. *protos* først + gr. *pathos* Lidelse): S. af perifere sensitive Nervetraade, der fører grovere Sensibilitet og muliggør Opfattelsen af Smerte- og Temperaturirritanter af grovere Art og uden skarp Lokalisation. Adskilles fra epikritiske System. -**ystole** (gr. *systole* Sammentrækning): første Afsnit af Systole. **Protosystolisk Mislyd**: M., som høres i første Afsnit af Hjertets Systole. -**zo** (gr. *zoon* Dyr, levende Væsen): encellet Dyr.

Protraheret Fødsel (lat. *protrahere* trække ud): langvarig Fødsel.

Protrombin (gr. *pro* forud + *Trombin* [gr. *thrombos* stærknet Blodklump]): Proenzym, som findes i Blodet og medvirker ved Blodets Koagulation; se Trombin.

Protrusio bulbi (lat. *protrudere* støde bort) = Exophthalmus.

Proud flesh (eng.) = Caro luxurians.

Prowazek's (P., Stanislaus Edler v. Lanow, 1875—1915, Tyskland) **Trakomlegemer** eller **Epitheleinschlüsse**: Hobe af smaa Korn, som kan findes i Konjunktivas Epithelceller ved Trakom.

Provocatio (lat., Fremkalden): kunstig Fremkaldelse af Symptomer ved en bestaaende Sygdom, f. Eks. Fremkaldelse af Udflod ved Gonorrhoe for Undersøgelse paa Gonokokker.

Provokere (lat. *provocare* fremkalde), se *Provocatio*.

Proximoataxia (lat. *proximus* nærmest + gr. *ataxia* Uorden): Ataksi, der særlig rammer de nærmest Kroppen siddende Afsnit af Lemmerne.

Prurigo (lat., Kløe [prurire klø efter, være lysten efter]): Betegnelse, der tidligere brugtes for en Mængde forskellige

kløende Hudlidelser, bruges nu væsentlig om kløende Hudlidelser med Udbrud af minimale Papler og ofte syn. med Prurigo Hebræ. **P. agria**: svær Form af Prurigo Hebræ. **P. Besnier** = **P. diathésique** (Besnier, 1892): ikke særlig sjælden Hudlidelse bestaaende i voldsom, recidiverende Kløe med sekundær Ekzematization, navnlig lokaliseret til Ekstremiteternes Ledbøjninger. **P. ferrox** = **P. agria**. **P. gestationis** = 1) Herpes gestationis, 2) kløende Hudlidelser under Svangerskabet. **P. Hebræ**: kronisk, stærkt kløende Hudlidelse af ukendt Oprindelse bestaaende i Udbrud af knappenaalshovedstore eller lidt større Papler, især paa Lemmernes Strækkesider og efter nogen Tids Bestaaen Svulst af de fleste perifere Lymfekirtler. **P. hepatica**: Kløe ved Leversygdomme, særlig i Tilslutning til Ikterus. **P. hiemalis**: aarlig ved Vinterens Begyndelse recidiverende Prurigo med Kløe og Papeldannelse paa Underekstremiteterne. **P. infantilis** = Strophulus. **P. lichenoides (ou furfurant)** = Lichen ruber. **P. mitis**: let Form af Prurigo Hebræ. **P. nodularis** (Hyde): sjælden meget haardnakket, stærkt kløende Hudlidelse med Dannelse af smaa, glatte, faste, runde Knuder i Huden paa Ekstremiteterne. **P. senilis**: Kløe uden paa viselig Aarsag hos gamle Folk = Pruritus senilis. **P. simplex** = **P. Hebræ**. **P. simplex acuta** (Brocq) = Lichen simplex acutus. **P. simplex infantum** = Strophulus. **P. sine papulis** (Willan) = Pruritus. **P. temporanea** (Tommasoli) = Lichen simplex acutus. **P. vulgaris** = **P. Hebræ**. **P. æstivalis** (Hutchinson): recidiverende, stærkt kløende, papuløs Hudaffektion, som hos visse disponerede Individuer fremkommer paa de for Solens Straaler udsatte Steder.

Prurigo-buboner (*Prurigo* [s. d.] + *gr. boubon* [s. *Bubon*]): Lymfekirtelsvulster i Tilslutning til Prurigo. **-papel** (lat. *papula* Blære): knappenaalshovedstor Papel, som er Enkeltelementet i Prurigoeksanthermerne.

Pruritus (lat., Kløe): Kløe uden andre ydre Fænomener end lette sekundære Tilfælde som Lichenifikation o. lign. **P. hiemalis** = Prurigo hiemalis. Ofte

lokaliseret til Genitalorganer: **P. vulvæ, scroti**. **P. senilis** = Prurigo senilis.

Præcipitater (lat. *præcipitare* styrte ned, bundfælde): Udfældninger paa Hornhindens Bagflade ved Cyklitis.

Præcipitatio (lat.): Nedstyrtning. **Præcipitation**: Udfældning.

Præcipitin (lat. *præcipitare* styrte ned): specifikt Antistof, der ved Tilsætning til Antigenet (klare Opløsninger af Æggehvideoffer) fremkalder Bundfald. Reaktionen kan bruges forensisk til at identificere, fra hvilken Dyreart et givet Æggehvidestof stammer.

Præcipitinogen (*Præcipitin* + *gr. gennaein* frembringe): det Antigen, der fremkalder Præcipitin-Dannelse (artsfremmed Æggehvide).

Præcipitoider (*Præcipitin* + *gr. eidos* Form): Præcipitiner, der har mistet Evnen til at bundfælde Antigenet, men ikke til at bindes af det. Sml. Agglutinoider.

Præcordial-afledning (lat. *præcordia* Mellemgulv), se Afledning. **-angst**: Angstfornemmelse med klemmende, spændende Smerter, lokaliseret til Omraadet over Hjertet. Kan vise sig f. Eks. ved Angina pectoris.

Præ-dilectionssteder (lat. *præ* forud + lat. *diligere* [dilectum] elske): Yndlingssteder, foretrukne Steder (for en Betændelse, Eksanthem el. lign.). **-disposition** (lat. *disponere* ordne, indrette): Disposition. **-lactæol** (lat. *lac* [lact-] Mælk) **Dentition**: D., der (meget sjældent hos Mennesket) gaar forud for Mæketandsgebbisset. **-liminær** (lat. *limen* Dørtærskel): indledende. **-morbid** (lat. *morbidus* syg): bestaaende forud for Sygdommen, f. Eks. præmorbid Karakter. **-mykotiske Stadium** (gr. *mykes* Svamp), se Mycosis fungoides. **-putialsten** (lat. *præputium* Forhud): Konkrement, der fremkommer ved Kalkimprægnering af indtørret Præputialsekret. **-sclerose** (gr. *skleros* haard): Sklerose af Karrene hos yngre Individuer. **-senil** (lat. *senilis* oldingeagtig): hørende til Præseniet, o. Tiden før Oldingealderen. **-senium** (lat. *senium* Alderdomssvækkelse): den Tid, der indleder Oldingealderen. **Præsenil Tilstand**: T., der viser begyndende Tegn paa Se-

nilitet. -**servativ** (lat. *servare* iagttage, vogte), se Kondom.

Præformationsteori (lat. *præformare* danne i Forvejen): Evolutions-teori.

Præste-haand (tysk: Predigerhand): Klohaand med samtidig Dorsalfleksion i Haandleddet. Forekommer ved Lammelse af Haandmusklerne med bevaret Funktion af Underarmsekslenrorerne.

-**syge**: hos professionelle Talere forekommende kronisk Irritationstilstand af Strube og Svælg med hæse, ev. svigtede Stemme; skyldes forkert eller overdreven Brug af Stemmen.

Præsystole (lat. *præ* foran, forud + gr. *systole* Sammentrækning); benævnes ogsaa Ekstrasystole: Hjerterkontraktion, der skyldes en Kontraktion omfattende baade Atrie- og Ventrikelkontraktion, der gaar i normal Orden, men falder tidligere i Diastole, end man kunde vente dem. P. kan opstaa forskellige Steder i Hjertet: atrioventrikulære, aurikulære, ventrikulære P.; de kan være af neurogen eller toksisk Oprindelse.

Prævalens (lat. *prævalentia* Overmagt): ved intermediære arvelige Egenskaber foreligger der Prævalens, naar den ene af to allelomorte Egenskaber har en stærkere Virkning end den anden, uden dog at dominere fuldstændig over den.

Præventivbehandling (lat. *prævenire* [*præventum*] komme i Forkøbet): forebyggende Behandling f. Eks. i Form af Injektioner med dræbt Kultur af den Sygdommen fremkaldende Bakterie el. med Serum, der indeholder Modgifte mod Sygdommen.

Prøveincision, Prøvelaparotomi o. lign. (lat. *incisio* Skæren; gr. *lapara* Lysken + gr. *tome* Snit): Indgreb, ved hvilke man søger at skaffe sig Oplysninger om Sygdommens Karakter.

Prøvemåltid: M., der indgives med det Formaal at undersøge Sekretionen eller Fordøjeligheden af forskellige Fødemidler eller Tolerancen for disse, se Boas, Bourget, Ewald, Faber, Kemp, Leube. **Kontrastp.**: før en Røntgen-gennemlysning gives et Maaltid indeholdende et Stof, der absorberer Røntgenstråler (Barium), saaledes at Maal-

tidets Gang gennem Mavetarmkanalen kan forfølges, se Rieder's Maaltid.

Psammom (gr. *psammos* Sand): Svulst, i hvilken der findes karakteristiske, koncentrisk lagdelte, runde eller ovale Legemer, der bestaar af forkalket eller hyalint Cellemateriale. P. findes blandt Fibromer, Endotheliomer og Sarkomer.

Psammotherapyia (gr. *psammos* Sand + gr. *therapeia* Pleje): Anvendelse af Sandbade ved Behandlingen af visse rheumatiske og andre Sygdomme. Pt. bliver gravet ned i el. tildækket af 45—50° varmt Sand, som er opvarmet ved Hjælp af Damp og omrørt, i Alm. maskinelt i bestemte Beholdere.

Psellismus (gr. *psellismos*): Stammen. Syn. Anarthria litteralis.

Pseudoaesthesia (gr. *pseudes* falsk + gr. *aisthesis* Følelse): indbildt Fornemmelse.

Pseudo- (gr. *pseudes* falsk): falsk, lignende, simulerende. -**aesthesia** (gr. *aisthesis* Følelse): indbildte Fornemmelser resp. Medfornemmelser (af Erythrocyter). -**agglutination**: Pengerulledannelse. -**aktinomykose**, se Streptotrichose. -**appendicitis** (lat. *appendix* [ap-pendic-] Vedhæng): Sygdomsbillede som viser sig ved intermitterende, ofte heftige Smerter i Coecalregionen, lokal Ømhed, lokal Meteorisme, uregelmæssig Afføring, vekslende Obstipation og Diarrhoe. Sympt. ligner Appendicitis. Den prim. Lidelse ligger ikke i Appendix, men i Coecum. Nogle mener, Aarsagen er en stor bevægelig Coecum — Coecum mobile; andre: en stor, slap, opblæst atonisk Coecum-Typhlatoni — i Lighed med Ventrikelatoni, eller en katarrhalsk Typhlitis. -**angina pectoris** (lat. *angina* Snæverhed, Halsbetændelse; lat. *pectus* [pector-] Bryst): Angina pectoris lignende Smerter paa nervøs Basis uden Lidelse i Hjertet. -**anæmia** (gr. *anaimia* Blodløshed): blegt Udseende uden Anæmi. -**apoplexia** (gr. *apoplexia* Lammelse): Tilfælde, der klinisk ligner Apopleksi, men hvor der ved Sektionen kun findes universel Hjernehyperæmi o. lign. og ikke noget »Focus«. -**arthrosis** (gr. *arthron* Led): falsk Led; fremkommer ved manglende Sammen-voksning mellem Brudfladerne paa en

brækket Knogle. -bastard, se Kimære. **-bulbærparalyse** (lat. *bulbus* [gr. *bol-bos*) Klump, Løg + gr. *paralysis* Lammelse): Lidelse med lignende Symptomer som Bulbærparalyse, men betinget af en dobbeltsidig Læsion af de supranukleære Baner, medens Medulla oblongata er uskadt. **-cancer** (lat. *cancer* Krebs, Kræft): af Alibert brugt Betegnelse for Carcinoma cutis. **-chorea** (gr. *chorea* Dans): Tic, hvor Bevægelserne minder om Chorea. **-chromaesthesia** (gr. *chroma* Farve + gr. *aisthesis* Følelse): Photisme; visionær Farvefornemmelse, der ledsager Lydindtryk. **-croup** (skotsk) = Laryngitis hypoglottica: Strubebetændelse ledsaget af gøende Hoste; kan særlig hos Børn give Anledning til Kvælningsanfald. **-cyesis** (gr. *kyesis* Svangerskab) = Graviditas spuria. **-demens** (lat. *dementia* Sløvsind), se Ganser's Symptomkompleks. **-difteri-baciller**: ikke patogene Baciller, der morfologisk og kulturelt ligner Difteri-bacillerne, se *Corynebacterium*. **-dysenteribacil**, se *Bac. dysenteriae*. **-dyspepsia** = *Dyspepsia nervosa*. **-elephantiasis** (gr. *elefantiasis*): elefantiasislignende Affektioner fremkaldt alene ved Kredsløbsforstyrrelser eller Nerve-læsjoner uden medvirkende Betændelsesfænomener. **-erysipelas** (gr. *erysipelas* Hudbetændelse, Rosen): 1) erysipelaslignende Hudaffektioner, som ikke skyldes Streptokokker, men andre Bakterier, 2) Phlegmoner med erysipelaslignende Rødme af den dækkende Hud. **-erysipelas perstans** (Pseudoerysipelle): hermed er i Litteraturen betegnet enkelte om *Lupus erythematodes* min-dende Tilfælde. **-fluctuation** (lat. *fluctuatio* Svingen hid og did): fluktuationslignende Fornemmelse, der f. Eks. kan skyldes fungøse Masser. **-glioma** (gr. *glia* Lim): efter en suppurativ Chorioiditis opstaaet organiseret Ekssudat, som, idet det som en hvidlig Masse dækket af Retina trænger sig frem bag Lens, kan ligne et Gliom. **-gonococcus**: gonokokklignende Bakterier. Man har adskilt 14 Arter, hvoraf de 10 er grampositive. **-hæmoglobinuria hæmaturica** (*Hæmoglobin* [gr. *haima* [haimat-] Blod + lat. *globus* Kugle] + gr. *ouron* Urin): ved meget ringe molekulær Koncentra-

tion i Urinen kan Erythrocyterne opløses med Overgang af Hæmoglobin i Urinen. **-hallucination** (lat. *hallucinatio* Drømmeri): Synserindrykninger af en saa levende Karakter, at de næsten antager Virkelighedens Præg. **-hermaphroditismus** (gr. *Hermaphroditos*, mytisk Skikkelse, halvt Mand, halvt Kvinde): Misdannelse, ved hvilken der findes udviklet Kønskirtler svarende til det ene Køn, medens de øvrige Kønsgan-ner er mere eller mindre misdannede, og desuden findes udviklet Dele af Kønsgan-ner svarende til det andet Køn. Hyp-pigst er **P. masculinus**, hvor der hos det mandlige Individ findes mere eller mindre udviklede Tubæ, Uterus og Vagina (**P. m. internus**), eller de ydre Genitalorganer ligner den kvindelige Type (**P. m. externus**), Penis lille, rudimentær, ligner Clitoris, viser Hypospadi, Scrotum er spaltet og ligner Lab. maj., da der i Reglen findes Kryptorchisme. Sjældn er **P. femininus externus**. Clitoris er da stor, ligner Penis. Lab. maj. ligner Scrotum. De sekundære Køn-skarakterer udvikles efter Kønskirtlens Art, men i Reglen ikke saa udpræget som hos normale. **-hypertrichosis lanuginosa** (gr. *hyper* over + gr. *thrix* [trich-] Haar) = Hypertrichosis foetalis. **-hypertrophia** (gr. *hyper* over + gr. *trofé* Ernæring): Volumenforøgelse af et Organ som Følge af Hypertrofi af det interstitielle Væv, medens de for Or-ganet karakteristiske Elementer ofte atrofierer. F. Eks. ved Fedtinfiltration af en Muskel **-ichthyose d'origine nerveuse** (fr.): ichthyosis-lignende Hudlidelser med Anhidrosis som Følge af (lokale) Nerveidelse. **-ileus** (gr. *eileos* Tarmslyng): ileuslignende Til-stand, der fremkommer ad reflekto-risk Vej ved Indeklemning af Oment, Torsion af en Ovariecyste, Pancreatitis hæmorrhagica m. m. **-isochromatike Tavler** (gr. *isos* lige + gr. *chroma* Farve) (Stillings, Ishihara m. fl.): T. til Prøve for Farveblindhed. Paa Tavlerne Pletter af forskellige Farver valgt saaledes, at nogle af disse danner et Bogstav, der ikke ses af farveblinde. **-krisis** (gr. *kri-sis* Afgørelse): forbigaende stærkt Tem-peraturfald, der undertiden forveksles med den virkelige Krise, f. Eks. ved

Pneumoni. **-leucæmia** (gr. *leukos* hvid + gr. *haima* Blod): tidligere benyttet Samlenavn for mange Leukæmiformer og andre Sygdomme med Lymfekirtelsvulster uden Forandringer i det perifere Blod. Efter Cohnheim: Sygdom, der histologisk og anatomisk svarer til lymfatisk Leukæmi, men uden Forøgelse af hvide Blodlegemer i Blodet = Pappenheims: Aleukæmi. P. ogsaa en Tid brugt syn. med Hodgkin's Sygdom. Se iøv. Leucæmia. **-levercirrhosis** (gr. *kirrhos* gul) = Pick's Sygdom. **-lichen** (gr. *leichen* Udslet) = Lichen simplex chronicus (Widal). **-logia phantastica** (gr. *logos* Ord, Tale): sygelig Løgnagtighed; Tilbøjelighed til at fortælle opdagede Historier af sensationelt eller for vedkommende selv flatterende Indhold. **-mella paraesthetica** (Bechterew) (gr. *melos* Lem); fejlagtig Fornemmelse af Lemmernes Stilling og Bevægelser. Antagelig forårsaget af en Lidelse i Hjernens Centralganglier. **-membran** (lat. *membrana* Hud): Aflejringer af nekrotiske Lag, f. Eks. de hvide Belægninger ved Difteri. Adskiller sig fra en virkelig Membran ved at være intimt forbundet med det underliggende Væv, hvorfra den ikke kan løses uden Blødning. **-menière** (*Menière*, s. d.): Symptomkompleks med Svimmelhed, Øresusen, Opkastninger etc. som ved Morb. Menière, men uden Ørelidelse, ved Hysteri o. lign. **-meningitis** = Meningismus. **-menstruation**: Uterinblødning, der indtræder faa Dage efter, at der er foretaget Kastration. **-miltbrandbacil**, se Bac. anthracoides. **-mnnesia** (gr. *mnesis* Erindring): Erindringsforfalskning. **-monas** (gr. *monas* Enhed): en Gruppe Bakterier, som danner et grønt eller blaat, vandopløseligt Farvestof. **P. aeruginosa** = Bac. pyocyaneus (s. d.). **-neuralgia** (gr. *neuron* Sene, Nerve + gr. *algos* Smerte) = Psychalgia. **-neuritis n. optici** (gr. *neuron* Sene, Nerve): i hypermetrope Øjne undertiden forekommende rigelig Udvikling af Papillens Støttevæv, saa at den er prominent og uklar rødlig med slørede Grænser og radiære Striber ligesom ved en Neuritis. **-ophthalmoplegia** (Wernicke) (gr. *ophthalmos* Øje + gr. *plege* Slag): Blikklammelse paa Grund af dobbeltsidig Læsion

af Banerne mellem Hjernebarken og Nervekernerne eller ved dobbeltsidig Lidelse i Lobulus parietalis inf.; ved Pseudobulbærparalyse. **-osteomalacisk Bækken** (gr. *osteon* Knogle + gr. *malakia* Blødhed): et paa Grund af raktiske Forandringer meget deformeret Bækken, saa at dets Form kommer til at ligne det osteomalaciske Bækken. **-paralysis** (gr. *paralysis* Lammelse): 1) under Billedet af Lamhed fremtrædende Tilstand, hvor Bevægelsesudslag ikke er egentlig umulige, men blot vanskeliggjorte af Smerter, Ataksi, Spasticitet, Udmattelse el. lign. i Forbindelse med en Svækkelse af Viljesmomentet. 2) om Dementia paralytica mindende Psychose af alkoholisk, syfilitisk, manio-depressiv eller anden Oprindelse. **-paraplegia** (gr. *paraplegia* Lammelse): lammelseslignende Tilstand af Underekstremiteterne uden neurologisk paa-viselig Basis; ved Rakitis o. lign. **-parasitter**: Udfældninger, Fibrin- eller Mucintraade, Dele af naturligt forekommende Celler o. a., som kan forveksles med Parasitter. **-pélade** (Brocq) (fr.): sjælden, om Alopecia areata mindende Form for Haaraffald i uregelmæssige Pletter; Haarbunden er atrofisk i Pletterne; efterlader blivende Skaldethed i Modsætning til Alopecia areata. **-pellagra** (ital. *pellagra*, s. d.): voldsomme Lyserythemer paa de i længere Tid for Sollyset udsatte Legemsdele hos kakektiske og alkoholiske Individuer. **-pericarditiske Gnidningslyde** (gr. *perikardios* hvad der ligger omkring Hjertet): pleurale G., der opstaar tæt op til Pericardiet. **-prolapsus ventriculi Morgagni** = Prolapsus v. M., s. d. **-præcipitater** (Fuchs, Ernst, 1851—1930, Wien) (*Præcipitat* [s. d.]): Belægning paa Hornhindens Bagflade af Lymfocyter (og Leukocyter), uden at disse er klæbet sammen i Hobe som ved ægte Præcipitater. **-pterygium** (gr. *pterygion* lille Vinge): pterygiumlignende Dannelse paa Hornhinden, opstaet ved, at Konjunktiva ved Helingen af en Keratit nær Limbus corneae er trukket ind over Hornhinden. **-ptosis** (gr. *ptosis* Fald): Ptose af Øjelaaget, som beror paa sygelige Forandringer i dette, hvorved det er blevet tungere, f. Eks. Tumores, Chalazion o. s. v. **-rabies**, se Bulbær-

paralyse hos Dyr. **-reaktioner:** ved Schick's Reaktion, Tuberkulinreaktioner o. a. Hudreaktioner kan der optræde Reaktionen (Rødme, Hævelse), som ikke skyldes det specifikke Antigen, man indpoder, men en Virkning af de øvrige Bestanddele (Proteinstoffer o. a.) i det anvendte Reagens eller en rent traumatisk Reaktion. Saadanne P. skelnes fra de specifikke Reaktionen dels ved Forskelligheder i Reaktionenernes Udseende og den Hastighed, hvormed de udvikler sig, dels ved Kontrolreaktioner; ved Schick's Reaktion anvendes saaledes som Kontrol Injektion af kogt Difteritoksin. **-rexia** (gr. *orexis* Appetit): Pica: Lyst til usædvanlige Spiser eller til at spise uspiselige Ting. Ogsaa syn. med Bulimi. **-sclerosis** (Westphal, Strümpell) (gr. *skleros* haard): Lidelse, der i visse Henseender minder klinisk om dissemineret Sklerose, men som skyldes ejendommelige Processer i Centralganglierne og specielt Linsekernen, der ligner dem ved Wilson's Sygdom. P. er sandsynligvis en Variant af denne. **-sklerosering paa Cornea** (gr. *skleros* haard) = Kayser-Fleischer's Ring. En grønlig Ring, som ved Wilson's Sygdom kan ses paa Kornea tæt indenfor Limbus, beliggende i de dybeste Lag. **-stupor** (lat. *stupor* Sløvhed): stuporlignende Tilstand hos Sindssyge, hvis Aarsag er en stærk sjælelig Optagethed, livlige Hallucinationer o. lign. Sml. Ekstase. **-synanchelaryngitis** (gr. *synanche* Halsbetændelse + gr. *larynx* Strube): falsk Strubehoste = Pseudocroup = Laryngitis hypoglottica acuta, s. d. **-tabes** (lat. *tabes* Svindst): Symptomkompleks, der er sammensat af nogle af de tabiske Symptomer, men mangler de væsentlige. Hyppigst drejer det sig om Polyneuritis paa alkoholisk eller diabetisk Basis (Pseudotabes peripherica, se Neurotabes), sjældnere om Hysteri m. m. Sml. Friedreich's Tabes. **-tachycardia** (gr. *tachys* hurtig + gr. *kardia* Hjerter): dikrot Puls, kan forveksles med en hurtig Puls. **-tetanusbacil:** B. tetanomorphus. **-thelia** (gr. *thela* Brystvorte) = Pseudohermaphroditismus masculinus ext., s. d. **-trichinosis** = Dermatomyositis. **-tuberkelbaciller:** Baciller, der enten er syrefaste og morfologisk ligner T. B. uden at være

patogene (Smørbaciller, Timotébaciller) eller Baciller, der uden at have nogen Lighed med T. B. fremkalder tuberkuloselignende Lidelser hos Dyr: Bac. pseudotuberculosis rodentium hos Gnavere og Fugle, Bac. pseudotuberculosis murium hos Mus og Bac. pseudotub. ovis (Preiss Nocard's Bacil) hos Faar. **-tuberkulose hos Dyr:** Fællesbetegnelse for Lidelser, hvor der opstaar tuberkuloselignende Knuder i Organerne. **-tumor** (lat. *tumor* Svulst): Nydannelse af Væv, der efter sin Vækstmaade kan ligne Svulstvæv. Det er i de fleste Tilfælde Betændelsesvæv af forskellig Art særlig Tuberkulose. **P. cerebri:** Hjernelidelse (»Meningitis serosa», »Hirschswellung» o. a.) med en tumorlignende Symptomatologi. **-uræmi** (gr. *ouron* Urin + gr. *haima* Blod): uræmilignende Tilstand, betinget af Cirkulationsforstyrrelser i Hjernen, særlig ved Arteriosklerose af Hjernekarrene, kronisk Blodtryksforhøjelse m. m. **-xanthoma elasticum** (gr. *xanthos* gul): sjælden Hudlidelse i Form af Grupper af smaa xanthomlignende Knuder, navnlig lokaliseret til Ledbøjningerne; skyldes især en lokal Degeneration af det elastiske Væv.

Psilosis (gr., Udrivning af Haar) = Ptilosis.

Psilosis (gr., Udrivning af Haar) = Sprue.

Psittakosis (gr. *psittakos* Papegøje): Papegøjesyge, Infektionssygdom overført til Menneske fra Papegøje, forløber med Pneumoni og høj Feber. Sygdommen er overordentligt smitsom fra Papegøje til Menneske. Se Levinthal'ske Legemer.

Psoasabsces (gr. *psoi* Lænder + lat. *abscessus* Byld): almindelig Form for Congestionsabsces, der, udgaaende fra en tuberkuløs Spondylitis, sænker sig ned langs M. psoas.

Psodymos (gr. *psoa* Lænd + gr. *dymos* dobbelt): Dobbeltmisdannelse, ved hvilken de 2 Individier er voksende sammen fra Bækkenet og saaledes kun har 2 Ben.

Psotitis (gr. *psoi* Lændemusklér): Betændelse i M. psoas.

Psora (gr., Udslæt): gammel Betegnelse for alle kløende Hudlidelser, især

Fnat (og Kløe som Følge af »Urenheder i Blodet«). -**fobia** (gr. *phobos* Frygt) = Scabiofobia.

Psorelcosis (gr. *psora* Udslæt + gr. *helkosis* Betændelse): Ulcerationer i Huden som Følge af Kradninger paa Grund af Scabies.

Psoriasis (gr., Skabethed.): almindelig, ideligt recidiverende Hudsygdom af ukendt Aarsag, bestaaende i regelmæssige, let infiltrerede, hyperæmiske Pletter, der dækkes af stearinagtige, mangelagede Skæl. Efter Lidelsens Udseende skelner man mellem en Mængde forskellige kliniske Former: **P. acuta** med pludseligt Udbrud af mange nye Elementer, **P. guttata** med draabestore Pletter, **P. gyrata**: P. med Pletter, der danner guirlandeformede Figurer; **P. inveterata** med gamle, gennem lange Tider bestaaende Pletter; **P. nummularis** med mønstre Pletter; **P. pityriasiformis** med ganske tynde, fine Skæl; **P. punctata** med punktformige Pletter; **P. rupioides** med tykke Skælformationer; **P. universalis**: P., der indtager Huden næsten som Helhed o. s. v. **P. buccalis**, **P. lingvae** = Leukoplakia.

Psoroptes (gr. *psora* Udslæt, Fnat + gr. *koptein* slåa, saare [Analogidanelse efter *Sarkoptes*?]) (syn. *Dermatoptes*): Slægt af parasitiske Mider ($\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ mm lange) med stikkende Munddele. Forskellige Arter eller Varieteter hos en Række Husdyr (Hest, Kvæg, Faar, Ged, Kanin), hos hvilke de lever paa Hudens Overflade, især paa tæt behaarede Steder, hvor de stikker og suger Lymfe. Størst Betydning har den hos Faaret optrædende Form (*P. ovis*), der foraarsager »ondartet Faareskab«.

Psorospermiosis follicularis vegetans (gr. *psora* Udslæt + gr. *sperma* Sæd) = Darier's Sygdom.

Psych-algia (gr. *psyche* Sjæl + gr. *algos* Smerte): Smerte af sjælelig Oprindelse. -**asthenia** (gr. *astheneia* Kraftsløshed): af Usikkerhed, Ængstelser og Tvivl præget habituel Sjælstilstand hos visse Degenererede. Betegnelsen bruges ofte i Flæng med Neurasthenia.

Psychiater, **Psychiatre**, **Psychiatriker** (gr. *psyche* Sjæl + gr. *iater* Læge, *iatrikos* lægekynlig): Sindssygelæge.

Psychiatria (gr. *psyche* Sjæl + gr. *iatria* Helbredelse): Læren om Sindssygdommene og deres Behandling.

Psycho-analyse (Freud) (gr. *psyche* Sjæl + gr. *analysis* Opløsning): Udforskning af underbevidste, affektbetonede Forestillingskomplekser ved at lade Pt. referere alt, hvad der falder ham ind, hans Drømme etc. og følge de derved fremkomne Tankeforbindelser tilbage til deres Udspring. -**chrom-aesthesia** (gr. *chroma* Farve + gr. *aisthesis* Følelse): Farvefornemmelse ledsagende Indtryk af Ord og Lyde. -**epilepsia** (gr. *epilepsis* epileptisk Anfald): E., hvor Anfaldene alene rammer den psykiske Sfære, men ikke giver motoriske Sympt. (Kramper). Sml. psykisk Ækvivalent, Petit mal, Absence. -**galvanisk Refleksfænomen**: affektbetonede Forestillingers ændrende Indflydelse paa Individets elektriske Ledningsevne; skyldes formentlig vasomotorisk-sekretoriske Forandringer i Huden. -**gen** (gr. *gignomai* [gen-] opstaar): sjæleligt betinget. -**genia**: sygelige Sindstilstandes Opstaen gennem affektbetonede Forestillingskomplekser hos disponerede Individuer, f. Eks. Hysterikere. -**katharsis** (gr. *katharsis* Renselse): Behandling af Affektneuroser (Hysteri m. m.) med Genkaldelse og »Genoplevelse« af de tilgründliggende oprivende Begivenheder under Hypnose; man tilstræber derigennem at opnaa en »Afreakteren«. -**lepsia** (gr. *lepis* Anfald), se Paralepsia. -**neurosis** (gr. *neuron* Sene, Nerve): lettere Sindssygdom paa Grundlag af en Neurose, Hysteri f. Eks. -**pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Sindslidelse i Almindelighed. **P. sexualis** (Krafft-Ebing): Læren om de kønlige Abnormiteter paa det sjælelige Omraade. -**patisk Konstitution**: abnormt sjæleligt Anlæg, særlig paa det følelsesmæssige og moralske Omraade, og med Disposition til Sindssygdomme. -**pathologia** (gr. *pathos* Lidelse + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Sindssygdommene. -**reaktion** = Much-Holmann's Reaktion. -**reflekser** (Pawlow): R., der er afhængige af sjælelig Medvirken. -**rrhagia** (gr. *rhagnymi* [rhag-] bryder) = Agone. -**sensorisk Illusion** (lat. *sentire* [sensum] føle): centralt be-

tinget fejlagtig Fornemmelse, f. Eks. Smerteformnemmelse i et amputeret Lem. -**sis**: Sindssygdom i Almindelighed. -**therapia** (gr. *therapeia* Pleje, Behandling): Behandling af sjæleligt betingede (f. Eks. hysteriske) Sygdomstilstande med sjælelig Paavirkning (Persuasion, Suggestion, Hypnose etc.).

Psychro-aesthesia (gr. *psychros* kold + gr. *aisthesis* Følelse): Kuldefølelse, Kuldesans. -**algia** (gr. *algos* Smerte): smertefuld Kuldefornemmelse. -**phobia** (gr. *phobos* Frygt): sygelig Følsomhed for og Frygt for Kulde.

Psychrofile Bakterier (gr. *psychros* kold + gr. *filein* elske): kryofile B.

Psydracium (gr. *psydrakion* lille Blære): middelstor (pusholdig) Blære.

Psykagogik (gr. *psychagogikos* sjæleledende, -opmuntrende): psykologisk Opdragelse.

Psykasteniske Kramper (gr. *psyche* Sjæl + gr. *asthenes* kraftløs) (**Oppenheim**): epilepsilignende Anfald hos Hysterikere. Sml. Affektepilepsi.

Psykisk (gr. *psychikos*): sjælelig. **P. Ækivalent**: let epileptisk Anfald, hvor der i Stedet for Kramper kommer en forbigaaende Bevidsthedsforstyrrelse, Absence etc.; se Petit mal. **P. Epidemi**, **p. Infektion**: Overførelse af sjælelige Abnormtilstande, hysteriske Forstyrrelser o. lign. fra en Person til en eller flere andre gennem direkte Meddelelse.

Psykoinfantilisme (gr. *psyche* Sjæl + lat. *infantilis* barnlig): Form for mangelfuld aandelig Udvikling visende sig ved en barnlig Indstilling over for Omgivelserne, Uselvstændighed, Naivitet og Stemningslabilitet, men i sig selv uden intellektuel Defekt.

Ptarmus (gr. *ptarmos* Nysen): krampagtig Nysen.

Pterigium ungvium (gr. *pterygion*; egl.: lille Vinge): Overvoksning af Neglene med Hud, helt eller delvis.

Pterion (gr. *pteron* Vinge): Partiet i Tindingegruben, hvor Os frontis, Os parietalis, Os temporalis og Ala magna ossis sphenoidalis nærmer sig hverandre.

Pternalgia (gr. *pterna* Hæl + gr. *algos* Smerte): Calcaneusneuragi.

Pterygium (gr. *pterygion*, egl.: lille Vinge): karholdig Fortykkelse i Konjunktiva, som i Reglen fra Nasalsiden

vokser ind over Kornea og kan naa helt ind til eller forbi Centrum af denne. **P. pingue** = Pinguecula.

Pterygokorneale Refleks (Trömer) (*mn. pterygoideus* [s. *Pterygium*] + *Cornea*): Sideforskydning af Underkæben ved kraftig Berøring af Kornea.

Ptilosis (gr.): manglende Cilier og Fortykkelse af Øjelaagsranden.

Ptomainer (gr. *ptoma* Lig): Liggifte, kvælstofholdige basiske Stoffer, der dannes ved organiske Bestanddeles Forraadnelse. Nogle er giftige (Muscarn, Mytilotoxin, Neurin), andre ugiftige (Neuridin, Cadaverin).

Ptoxis (gr., Fald): Nedsynkning af et Organ, se Gastropt., Enteropt., Bлеpharopt. **P. sympathica**: let P. af øvre Øjelaag ved Lammelse af den af Sympaticus innerverede M. tarsalis (Muel-leri). Af samme Grund staar den nedre Øjelaagsrand i Reglen samtidig noget højere. Hyppigst som Del af Bernard-Horner's Syndrom.

Ptyalismus (gr. *ptyalismos* [ptyalon Spyt]): Spytflaad. Syn. Salivatio.

Ptyalo-cele (gr. *ptyalon* Spyt + gr. *kele* Brok): cystisk Dilatation af en Spytktirtels Udførselsgang. -**lith** (gr. *lithos* Sten) = Sialolith: Spytsten.

Pubeotomia = Pubiotomia.

Puberal (lat. *puber* kønsmoden): hvad der vedrører eller optræder i Overgangsalderen.

Pubertet (lat. *pubertas* Kønsmoden-
hed): Overgangstiden fra Barndommen til den kønsmodne Alder.

Pubiotomia, Pubeotomia (lat. *pubes* Skamhaar, Skam + gr. *tome* Snit) = Hebosteotomia = Lebetomia. Cfr. Symphyseotomia.

Pudendagra (lat. *pudenda* Kønssdele + gr. *agra* Fangst): haard Chanker eller eventuelt andre syfilitiske Manifestationer paa de kvindelige Genitalia

Puella publica (lat.): offentlig Kvinde.

Pueril (lat. *puerilis* barnlig) **Respiration**: høj og skarp, vesikulær Respiration, saaledes som den findes hos Børn paa Grund af den tynde Brystvæg og det forholdsvis lille Lag af Lungevæv.

Puerilismus (lat. *puerilis* barnlig): Barnlighed. **Pueril**: barnlig; hvad der vedrører Børn.

Puerpera (lat.): Barselkvinde, Kvinde i Puerperiet.

Puerperal (lat. *puerpera* Barselkvinde): hørende til Puerperiet. -**feber**: = Febris puerperalis: Barselfeber. -**saar**: Ulcerationer paa Vulva, i Vagina eller af Uterinslimhinden, specielt efter Saarinfektion.

Puerperium (lat.): Barselseng, det Tidsrum, der medgaar til, at de ved Svangerskab og Fødsel fremkaldte Forandringer hos Kvinden, særlig i Kønsganerne, forsvinder.

Puffervirkning = Stødpudevirkning, se Stødpudeopløsning.

Pukall's Filter (P., Wilh., f. 1860, Kemiker, Breslau): kugleskalsformede Filtre af brændt Kaolin, som anvendes til Frailfiltrering af Bakterier; Vædsken suges gennem Filtret udefra ind efter.

Pulex (lat.): Loppe. **P. irritans**: den alm. Menneskeloppe. Den kan ogsaa suge paa Hunde, Katte o. a. Dyr. **P. cheopis**, se *Xenopsylla*.

Pulfrich's Stereoeffekt: naar man ser paa et Pendul, som svinger, og sætter et mørkt Glas for det ene Øje, synes Pendulet at bevæge sig i Kredse, fordi det svagere Indtryk langsommere naar Hjernen.

Pulicosis (lat. *pulex* [*pulic-*] Loppe): Hudlidelse fremkaldt ved Stik af Lopper (Pulexarter).

Pulmo excessivus (lat. *pulmo* Lunge; lat. *excedere* [*excessum*] gaa ud over): abnorm stor Lunge uden Emfysem og med godt bevægelig Thorax.

Pulmonalis (lat. *pulmo* Lunge): tilhørende Lungen.

Pulmotor: Maskine, som anvendes til kunstigt Aandedræt. Den pumper eller puster Luft ind i og suger Luft ud af Lungerne. P. kan ogsaa pumpe med Ilt i Stedet for atmosfærisk Luft. Pumpningen regulerer sig automatisk efter Lungernes Størrelse, saa at den ikke sker med for stor Kraft.

Pulpitis (lat. *pulpa* Kød): Betændelse i Tandens Pulpa. Port. Euler deler P. i: Hyperæmia pulpæ, P. acuta superficialis, P. acuta totalis, acuta partialis, P. purulenta, P. ulcerosa (abscedens).

Pulpo-periodontitis (lat. *pulpa* Kød

+ *Periodontitis* [s. d.]): samtidig Betændelse af Pulpa og Periodont.

Pulsatio (lat., Stød, Slag): Pulsslag, Bevægelse i Væv, f. Eks. Svulster, synkron med Pulsen ved abnorm Karrigdom. Meddelt P. kan føles ud i Væv forplantet fra Kar.

Puls-amplitude (lat. *pulsus* Slag, Puls + fr. *amplitude* [lat. *amplitudo* Størrelse]): Størrelsen eller Udstrækningen af den Løftning, man mærker, naar man med en Finger palperer en Arterie. Bruges ogsaa om Størrelsen el. Højden af Udslagene i en Pulskurve. Undertiden anvendes Ordet i Stedet for Pulstrykamplitude: Størrelsen af Forskellen mellem det systoliske og det diastoliske Blodtryk. -**frekvens** (lat. *frequentia* Hyppighed): Pulshastighed; Antallet af Pulsslag pr. Minut. -**kurve** (lat. *curvus* krum): grafisk Registrering af en Arteries Pulsationer. Registreringen kan foregaa med meget forskellige Apparaturer. Kurven er en Slags Bølgelinie eller en med Takker forsynet Kurve. Normalt bestaar den af en kortere, ret stejlt opadstigende Del og en længere, lidt langsommere nedadstigende Del, ofte forsynet med 2—3 smaa Bølger. -**løshed**, el. ufølelig Puls: Akrotismus, se tillige Asphyxia. -**stød**: Summen af de mekaniske Kræfter, som forøger Volumen i et bestemt begrænset Arterieafsnit fra det diastoliske Minimum til det systoliske Maksimum eller foraarsager Pulsens Fyldning. -**tryk**: Differencen mellem systolisk og diastolisk Blodtryk. -**volumen** (lat. *volumen* [egl. Snoning; Skriftrulle]): Ordet anvendes om forskellige Begreber: 1) om den Blodmængde, som passerer et bestemt Arterietværsnit i en Pulsperiode. 2) Arterieafsnits »Fyldning« eller Volumenforandring fra Diastole til Systole.

Pulsionsdivertikel (lat. *pulsio* Slag, Støden + lat. *divertere* skilles [el. lat. *deverticulum* Sidevej]): brokagtig Udpøsning af Slimhinden gennem Spiserøret, oftest paa Overgangsstedet mellem Svælget og Spiserøret (**Zenker's** P.divertikel).

Pulsus (lat., Slag, Puls): Puls, opstaar som Svingning i Karvæggene fremkaldt ved den ved hver Systole bevirkede Dilatation af Begyndelsen af Karsystemet

og samtidige Forandring af Trykket. Beskrivende Tilføjelse til P. uden at angive særlige Pulsformer: **P. aequalis**: enkelte Pulsslag lige lange og lige stærke, **P. contractus**: lille, haard P., **P. debilis**: lille, blød P., **P. differens**: forskellig P. paa symmetriske Arterier, f. Eks. ved Kompression el. lign., **P. durus**: haard P., vanskelig sammentrykkelig, **P. filiformis**: «traadformet», ganske lille P., **P. fortis**: kraftig P., der tillige er noget spændt, **P. frequens**: hurtig P., **P. inanis**: lille og blød P., **P. insensibilis**: ufølelig P., **P. magnus**: stor P., P. med stor Pulsbølge, **P. mollis**: blød P., **P. oppressus** = **P. contractus**, **P. parvus**: lille P., P. med lille Pulsbølge, **P. plenus**: fuld P., stor middelhaard P., **P. rarus**: faa Pulsslag i Minuttet, **P. regularis**: regelmæssig P., **P. senatus**: stor, spændt P., **P. tardus**: træg, langsomt voksende P., **P. tremulus**: meget svag P., der kun viser sig ved svag Sitrén i Karvæggen, **P. undulosus**: stor, blød, bølgeformet P., **P. vacuus** = **P. inanis**, **P. vermicularis**: lille, frekvent P., **P. vibrans**: svirrende P., stor, haard og spændt P., der frembringer følelige eller hørlige Svingninger i Karvæggen. Særlige Pulsformer: **P. alternans**: hvert andet Pulsslag er mindre end de andre, Symptom paa en universel Myocardielidelse. **P. anadikroticus**: P. med 2 Takker paa opadstigende Del af Pulskurven. **P. anakrotus**: P. med 1 Tak paa opadstigende Del af Pulskurven. **P. arhythmicus**: uregelm. P. med Hensyn til Tidspunktet for de enkelte Kontraktioner, Samlenavn for de forskellige Arhythmiformer. **P. bigeminus**: efter hvert andet Pulsslag følger en længere Pavse, ved P. trigeminus efter hvert tredje og ved P. quadrigeminus efter hvert fjerde. **P. bigeminus alternans**: P. b., hvis to tæt ved hinanden kommende Kontraktioner ikke er lige store. **P. caprizans**, se P. dikrotus. **P. celer**: Pulsbølgen vokser hurtig og falder hurtig, findes specielt ved Aortainsufficiens. **P. coturnicans**: P. trigeminus, ved hvilken et større Slag følges af to mindre. **P. deficiens**: manglende Pulsslag, ved at en Systole «sætter ud». **P. dikrotus**: P. med abnorm forhøjet Bølge paa

nedadgaende Del af Pulskurven; findes i Tilfælde med lavt Blodtryk og kan blive saa udpræget, at den iagttages ved Palpation. Ved ufuldstændig udviklet Dikroti taler man om **underdikrot P.**; undertiden er Bølgen forsinket og kommer først i den opadstigende Del af næste Kontraktion: **overdikrot P.** (**P. caprizans**). Ved forhøjet Pulsfrekvens kan den dikrote Bølge falde sammen med den følgende Kontraktion: **monokrot P.** **P. inaequalis**: enkelte Pulsslag varierer i Styrke og Varighed. **P. incidens s. insidius**: Pulsrække, hvis enkelte Slag stadig tiltager i Styrke. **P. intercicens s. intercurrentis**: overtaligt Pulsslag indskudt i en ellers normal Pulsrække. **P. intermittens**: Pulsrække, i hvilken der af og til falder et Slag ud. **P. intermittens inspiratione** = **P. paradoxus**. **P. irregularis**: Kombination af Arhythmi og Inaequalitet. **P. irregularis perpetuus**: P. karakteriseret ved fuldstændig Lovløshed med Hensyn til Størrelse og Frekvens af de enkelte Slag. Beror paa Tilstedeværelse af Atriæflimren; ofte findes Betændelses- eller Degenerationstilstande i Myocardi. **P. monokrotus**, se P. dikrotus. **P. myurus**: Pulsrække, hvis enkelte Slag aftager i Styrke. **P. paradoxus**: mindre P. eller fuldstændig Forsvinden af P. under Inspirationen; findes fortrinsvis ved Tilfælde med perikarditiske Adhæreencer. **P. pseudoalternans**: P. bigeminus, hvor Variationerne af Afstandene mellem Pulslagene kun er lidet udpræget. **P. resillens** = **P. dikrotus**. **P. respiratorius**: hurtigere P. ved Indaanding, langsommere ved Udaanding. **P. saliens**: stærkt udviklet P. celer. **P. trigeminus**, se P. bigeminus. **pulveratus** (lat.): pulveriseret.

Pulvis (lat., Støv): Pulver, Lægemiddelform, bestaaende af tørre, meget fint fordelte Lægemedler. **P. adspersorius**, Strøpulvere. **P. dentifricus**, Tandpulver. **Afdelte Pulvere**: Pulveret udleveres i smaa afvejede Mængder, hvert enkelt Pulver indpakket for sig. **Uafdelte Pulvere**: Pulveret udleveres i en større Portion i Æske eller Pose og er almindeligvis beregnet til at indtages Teskefuldvis.

Puncta dolorosa (lat., smertende

Punkter: Trykpunkter; Punkter f. Eks. langs en Nerve, hvor Tryk udløser Smerte.

Punctio (lat. *pungere* [*punctum*] stikke): Punktur, Indstik med Hulnaal el. lign.

Punktalglas (Zeiss): en Art buede Brillglas, anastigmatisk og ortoskopisk. Begge Fladers Krumning varierende, i Modsætning til periskopiske Glas og Meniskglas, hvor den ene Flade altid har en bestemt Krumning.

Pupillotoni (lat. *pupilla* Pupil [egl. Pige] + gr. *tonos* Spænding), se Adie's Fænomen.

Pupipara (lat. *pupa* Dukke + lat. *parere* føde): Lusfluer, en under de tovingede Insekter (Ordenen Diptera) hørende Gruppe. Hjem søger forskellige Dyr samt Mennesket for at suge Blod. Larveudviklingen foregår i Moderens Uterus, og umiddelbart efter Fødslen forpupper Larven sig. Herunder bl. a. Hippobosca og Melophagus.

Pupildifferens: forskellig Størrelse af de to Pupiller.

Pupillo-meter (lat. *pupilla* Pupil [egl. Pige] + gr. *metron* Maal): Apparat til Maaling af Pupillens Størrelse. -**statometer** (gr. *statos* opstillet + gr. *metron* Maal): Apparat til Bestemmelse af Afstanden mellem de to Pupiller.

Pupilstivhed (lat. *pupilla* Pupil): manglende Pupilbevægelse, fuldstændig, naar Pupillen ikke reagerer for Lys, hverken ved Belysning af samme Øje (direkte Lysreaktion) eller af det andet (indirekte el. konsensuel Reaktion) og heller ikke ved Konvergens. **Reflektorisk** P. s. Argyll Robertson's Fænomen viser sig ved manglende direkte og indirekte Lysreaktion, men bevaret Konvergensreaktion. **Hemianopisk** P. (Wernicke): direkte Lysreaktion mangler ved Belysning af den blinde Retinalhalvdel. Saaledes undertiden ved Hemianopsier, som skyldes en Lidelse i Tractus opticus.

Pupilluro: fine Bevægelser af Pupillen, som skyldes Paavirkning fra de psykiske og intellektuelle Processer i Hjernens. Mangler ofte ved Demens, spec. ved Dementia præcox.

Purgantia (lat. *purgare* rense): afførende Midler.

Puriform (lat. *pus* [*pur-*] Materie + lat. *forma* Form): materielignende.

Purkinje's (v. P., Johannes Evangelista, 1787—1869, Böhmen) **Traade**: Art Muskeltraade i Hjertet; de ligger i et ca. 2,5 mm bredt Bundt, som findes i Septum atriorum lidt tilv. for Sinus coronarius og gaar ned i Septum ventriculorum, hvor det forgrener sig i finere Traade, der ligger i det subendokardiale Væv i begge Ventrikler. De adskiller sig fra andre Muskelceller i Hjertet ved at være større, tykkere, er rigere paa Protoplasma og indeholder færre Fibriller, som kontinuerligt gaar fra en Celle til en anden. Man mener, de kan overføre Kontraktionsimpulser fra Atrier til Ventrikler. Undertiden anvendes Betegnelsen P. T. kun om de fineste Forgreninger og de specifikke Muskeltraade.

Purpura (lat., Purpurnegl, Purpurfarve [gr. *porphyra*]:) **P. exanthematica** (Henoch): særlig voldsom, af svære Almentilfælde ledsaget, ofte til Døden førende Form af P. **P. maligna acuta** = P. fulminans. **P. medicamentosa**: Blødninger i Huden som Følge af indgivne Medicamina. **P. papillosa** = Lichen hæmorrhagicus. **P. pulicosa**: Lopperstik i stor Mængde. **P. rheumatica** = Peliosis rheumatica. **P. senilis**: recidiverende Blødninger i gamle Menneskers Hud, særlig paa Underarmene hos Kvinder. **P. urticans**: P. med Vabeldannelse. **P. variolosa** = Variola acutissima.

Purtscher's Nethindelidelse, se Angiopathia retinae traumatica.

Pus (lat.): Materie, gul Vædske, bestaaende af Masser af degenererede Leukocyter og andre Celler, opslemmede i serøs Vædske og ofte indeholdende Bakterier. P. findes i Abscesser, secerneret fra Fistler og Saar. Dets Tilstedeværelse er Tegn paa, at vedkommende Væv er Sædet for en Betændelse, hvorved Leukocyter fra Blodkarrene er vandrede ud i Vævet (positiv Chemotaxis). **P. bonum et laudabile**: tykt Pus fra akutte Betændelsesprocesser. **P. malignum**: tyndt Pus fra i Reglen tuberkuløse Processer.

Pusling: Plejen af Barselkvinden, særlig Afbadningen af Genitalia o. lign., og Plejen af det nyfødte Barn.

Pusreaktion i Urin: til nogle cm³ Urin i et Reagensglas sættes $\frac{1}{10}$ Vol. 10% Kalilud, og der omrystes kraftigt. Er der Pus til Stede, gelatinerer Vædsken, og smaa Luftblærer bliver staaende i den eller stiger meget langsomt op. **Kvantitativ Pusbestemmelse:** se Norgaard's Katalasebestemmelse.

Pustula (lat., Blære, Bleg): pusholdig Blære. **P. maligna:** Miltbrand i Huden.

Pustulosus (lat., fuld af Vabler, Pustler): »pustulos», »bestaaende af Pustler», bruges som Adjektiv ved Eksanthemer, hvor Enkeltelementet er en Pustel.

Putrefactio (lat., Forraadnelse), **Putrescentia** (lat. *putrescere* raadne): stinkende Forraadnelse. **P. uteri:** Gangræn af Uterus ved Barselfeber.

Putrescin (lat. *putrescere* raadne) = Tetramethylen-diamin. Det kan undertiden udskilles i Urinen.

Putrid (lat. *putridus*): raadden, ilde-lugtende.

Putrificerende (lat. *putrefieri* raadne): forraadnende.

Py-appendix (gr. *pyon* Edder, Materie + lat. *appendix* Vedhæng): pusfyldt Appendix. **-arthrosis** (gr. *arthron* Led): pusfyldt Led = Pyarthros.

Pyelektasi (gr. *pyelos* Trug, Bækken + gr. *ektasis* Udvidelse): Udvidelse af Nyrerbækkenet (se Hydronephrose).

Pyelitis (gr. *pyelos* Bækken): Betændelse i Nyrerbækkenet.

Pyelo-cystitis (gr. *pyelos* Bækken + gr. *kystis* Blære): Betændelse i Nyrerbækken og Blære. **-gram** (gr. *gramma* Skrifttegn): Røntgenfotografi af Pelvis renis. **-graphia** (gr. *grafein* skrive): Røntgenfotografering af det med en skyggegivende Opklæbsning fyldte Pelvis renis. **-nephritis** (gr. *nefros* Nyre): Betændelse i Nyrerbækken og Nyre. **P. bovis:** specifik Kvæglidelse, angriber Nyrerbækkenet med Substansstab af Nyrerepilleren, angriber ogsaa Urethres. Aarsag: Bact. *pyelonephritidis* (renalis) bovis. Prognosen ugunstig. **-tomia** (gr. *tome* Snit): operativ Aabning af Nyrerbækkenet til Fjernelse af Sten el. lign.

Pygmäismus (gr. *Pygmaioi* Dværgfolk [egl. en Haand, *pygme*, lang]), se Nanosomia primordialis.

Pygmalionismus (*Pygmalion*, græsk mytisk Billedhugger): Skænden af Statuer, en Afart af Sadisme.

Pygmæer (græsk mytisk Dværgfolk [gr. *pygmaios* Dværg, »Tommeliden», af *pygme* Næve]): Dværgfolk.

Pygo-melus (gr. *pyge* Bagdel + gr. *melos* Lem): Dobbeltmisdannelse, ved hvilken overtallige Underkstremiteter repræsenterer det udviklede Individ (Parasiten). **-pagus** (gr. *pegnymi* [pag-] tilføjer): Dobbeltmisdannelse af 2 fuldt udviklede Individer, der er sammen-voksede i Sacralregionen.

Pykniker (gr. *pyknos* tæt, fast): pyknisk Individ. Se pyknisk Legemstype. Syn. Pyknotiker.

Pyknisk Legemstype (gr. *pyknos* tæt, fast) (Kretschmer): Legemsbygning, karakteriseret ved omfangsrig Bryst- og Bughule, Fedtansamling paa Kroppen, særlig paa Underlivet, ret spinkle Lemmer; Hovedet bredt, rundt, Halsen kort.

Pykno-kardia (gr. *pyknos* tæt, hyp-pig + gr. *kardia* Hjerte) = Tachykardia. **-lepsi** (gr. *lepsis* Anfald): lettere Grad af Narkolepsi, visende sig udelukkende ved absencelignende Tilfælde. **-pnoea** (gr. *pnoë* Aandedræt) = Polypnoea. **-se:** Fortætning af Cellekernen med uregelmæssig Sammenklumpning af Chromatinet. **-tiker**, se Pykniker. **-tisk** (gr. *pyknos* tæt) **Kerne:** K., f. Eks. i Erythroblaster, der er meget mørkt blaaligt farvet, nærmest sort. Kromatinet danner en næsten kompakt Masse.

Pyle-phlebitis (gr. *pyle* Port + gr. *flebs* [fleb-] Aare): Betændelse i V. porta. **-phlebeaktasi** (gr. *ektasis* Udvidelse): Udvidelse af Portaaren. **-thrombosis** (gr. *thrombos* Blodklump): Thrombose af V. porta.

Pylor-algia (gr. *pyloros* nederste Mavemund [egl. Dørvogter] + gr. *algos* Smerte): Smerter stammende fra Ventriklens Pars pylorica. **-ectomia** (gr. *ektome* Udskæring): Resektion af Pylorus. **-ismus:** Spasme i Pylorus.

Pylorisk Syndrom: periodisk op-trædende Sultsmerter.

Pyloro-myotomi (gr. *pyloros* nederste Mavemund [egl. Dørvogter] + gr. *mys* Muskel + gr. *tome* Snit): Indsnit i Sphincter pylori. **-plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation paa Pylorus; jfr. Heineke-Mikulicz' Operation. **-ptose** (gr. *ptosis* Fald): Nedsynken af Pylorus partiet. **-spasmus** (gr. *spasmos* Krampe): spastisk Kontraktion af Pylorus, der kan give Anledning til Stenosis pylori. Ses særlig ved Ulcerationer i Nærheden af Pylorus. Spasmen er hyppigt intermitterende.

Pylorus (gr. *pyloros* nederste Mavemund [egl. Dørvogter]): Overgangssted mellem Ventrikel og Duodenum. **-refleks** (lat. *reflexus* Tilbagebøjning): refleksorisk Lukning og Aabning af Pylorus. **-resektion** (lat. *resectio* Afskæring): Udsækning af Pylorus. **-stenose** (gr. *stenosis* Forsnævring): Forsnævring i Pylorus.

Pyo-blennorrhoea (gr. *pyon* Pus + gr. *blennos* Slim + gr. *rhoë* Flod): B. med rigelig Pusafsondring. **-cele** (gr. *kele* Brok) **retrouterina**: Pusansamling i Fossa Douglassi. **-cephalus** (gr. *kefale* Hovede): Pusansamling i Subduralrum og Hjerneventrikler. **-cyonase** (gr. *kyaneos* mørkeblaa): bakteriolytisk Enzym, der findes i filtrerede Kulturer af B. pyocaneus og er i Stand til at opløse de fleste Bakterier. Har været anvendt til lokal Behandling af Differi. **-cyanin**: blaat Pigment, der dannes af B. pyocaneus, kan udrystes af Bouillonkulturer ved Hjælp af Kloroform. **-cyt** (gr. *kytos* Hulrum): Pusceller. **-dermia** (gr. *derma* Hud): Hudlidelse med Pusdannelse i Huden. **-dermite végétante** (fr.) (Hallopeau): pustuløs, godartet Varietet af Pemphigus vegetans. **-gen** (gr. *gennaein* frembringe): betændelsesvækkende. **-haemi** = Pyæmi. **-kolpocèle** (gr. *kolpos* Skød + gr. *kele* Brok) **retrouterina**: Fremhævelning i Vagina af bagerste Vaginalvæg forårsaget af et Pyocèle r. **-kolpos** (gr. *kolpos* Skød): pusfyldt Vagina paa Grund af purulent Katarrh ved Atresia hymenalis. **-metra** (gr. *metra* Livmoder): Uterus med purulent Indhold (ved Tillukning af Orificium efter Menopausen). **-nephritis** (gr. *nefros* Nyre):

purulent Nyrebetændelse. **-nephrosis**: purulent Henfald af Nyrævæv, et videre udviklet Stadium af Pyonephritis eller inficeret Hydronefroze. **-ovarium** (lat. *ovum* Æg): Ovarium med Pusansamling. **-phtalmus**: Pusdannelse i Øjeæblet. **-pneumopericardium** (gr. *pneuma* Luft + gr. *perikardios* hvad der ligger omkring Hjertet): Ansamling af Pus og Luft i Pericardiet. **-pneumothorax** (gr. *pneuma* Luft + gr. *thorax* Bryst): Kombination af Empyem og Luftansamling i Pleura. **P. subphrenicus**: luftholdig Absces under Diafragma. **-rrhoea** (gr. *rhoë* Flod): purulent Betændelse. **P. alveolaris**: purulent Betændelse omkring Tandroden. **P. umbilici**: Suppuration i Navlen hos nyfødte med Thrombedannelse i Karrene og purulent Henfald af Thromberne. **P. urethræ** = Gonorrhoe. **-salpinx** (gr. *salpinx* Trompet): pusfyldt Salpinx som Følge af en purulent Betændelse og Tillukning af det abdominale Ostium. **-septhaemi** = Septicopyæmi. **-sperma** (gr. *sperma* Sæd): Blanding af Sæd og Pus ved pusdannende Lidelser i Urinrør og Sædveje. **-splenitis** (gr., lat. *splen* Milt): Miltabsces. **-thorax** (gr. *thorax* Bryst) = Empyema pleurae. **P. subphrenicus** = subfrenisk Absces.

Pyocyanase (*Pyocyanus* sc. bac. [gr. *pyon* Pus + gr. *kyaneos* mørkeblaa]): Præparat af Bac. pyocaneus, som in vitro virker opløsende paa Bakterier. Har været forsøgt som Middel til at befri Differibacil- og Meningokokkerne for deres Bakterier.

Pyorrhoea (gr. *pyon* Pus + gr. *rhoë* Flod) **alveolaris**, se Parodontose.

Pyramidbaner: Nervebaner, der indeholder de primære, motoriske Neuroner fra Hjernebarken til Forhorns-cellerne i Rygmarven (overvejende krydset). Ved Læsion af P.banerne fremkommer karakteristiske Symptomer, særlig spastiske Lammelser og Refleksforandringer.

Pyretica (gr. *pyretos* Feber): feberfremkaldende Midler.

Pyretologi(a) (gr. *pyretos* Feber + gr. *logos* Ord, Lære): Feberlæren.

Pyrexia, **Pyreksi** (gr. *pyrexia*): den febrile Tilstand.

Pyrgocephalia (gr. *pyrgos* Taarn +

gr. *kephale* Hoved): højt, taarnformet Kranium (»Turmschädel«).

Pyro-gen (gr. *pyr* Ild + gr. *gignomai* [gen-] opstaa): opstaaet ved Feberens Indvirkning. -**mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): sygelig Lyst til Brandstiftelse. -**phobia** (gr. *phobos* Frygt): sygelig Frygt for Ild — Ildebrand, Gnister, Tændstikker etc.

Pyrosis (gr., Brænden): Halsbrynde, Opstød ledsaget af en sviende, bræn-

dende Fornemmelse bag Sternum, opstigende mod Svælget. Symptom ved visse Ventrikellidelser.

Pyuria (gr. *pyon* Pus + gr. *ouron* Urin): Pusindhold i Urin.

Pyæmia (gr. *pyon* Pus + gr. *haima* Blod): en Form for Blodforgiftning med intermitterende Feber, Kuldegysninger og metastatiske Abscesser. Udgaar i Reglen fra en lokal Betændelsesproces.

Pølseforgiftning, se Botulismus.

Q

q. s., **quantum satis** (lat.): saa meget som tilstrækkeligt. Receptudtryk.

Quadruplegia (lat. *quadri-* [quattuor] fire + gr. *plege* Slag): Lammelse af alle 4 Ekstremiteter.

Quaikal (maaske tamil. *Ānaikkāl* opsvulmede Ben [kāl Ben]) = Mycetoma.

Qualimeter (Bauer o. a.) (lat. *qualis* af hvilken Beskaffenhed + gr. *metron* Maal): Apparat til Bestemmelse af Røntgenstraalernes Haardhedsgrad.

Quantimeter (lat. *quantus* hvor stor + gr. *metron* Maal): Apparat (flere forskellige Konstruktioner) til Maaling af Røntgendoser.

Queckenstedt's Forsøg: ved Fingertryk mod de to Venae jugulares stærk Forøgelse af Spinalvædsken Tryk: **Q. negativ**. Ved »Blok« mellem Kraniehulheden og Rygmarvskanalen stiger Trykket ikke: **Q. positiv**. I Tilfælde af lukkende Trombose i Sinus sigmoideus vil ensidigt Tryk (paa syge Side) oftest være u. Virkning paa Spinalvædsken Tryk (ensidig positiv Q.).

»**Quellungsreaktion**« (ty.), se Neufeld's Q.

Quervain's (Q., F. de, f. 1868, Kir., Bern) **Sygdom**: forsnævrende Proces i Seneskederne om Musculus Abduktor pollicis longus og Extensor pollicis brevis (I Kulisse).

Quetelet's (Q., Lambert Adolphe Jacques, 1796—1874, Belgien) **Regel**

om Legemsvægten: et normalt Individ skal veje saa mange Kilo, som vedkommende er cm over en m.

Quincke's (Q., Heinrich Irenæus, 1842—1922, Kiel) **Leje**: Elevation af Fodenden af Sengen hos Patienter med Bronchiektasi (først angivet af **Apolant**). **Q's Puls**: Capillærpuls. **Q's Punktur**: Lumbalpunktur. **Q's Ødem**: Lidelse, som karakteriseres ved lokalt optrædende (ødemagtig) Hævelse i Hud, Slimhinder eller Muskulatur; dens Varighed er forholdsvis kort, fra faa Timer til ca. et Par Døgn. Den fremkommer hyppigst i Ansigt eller paa Hænder, kan være ledsaget af Hede, Rødme, Smerter, Tarmkolik, Brækninger o. lign. og kan opstaa efter Tryk, Slag, Gnidning. Aarsagen ukendt.

Quickening (eng.): subjektive Forremmelse af Fosterbevægelser; bruges specielt ogsaa om det Tidspunkt, da Kvinden for første Gang i Svangerskabet føler Fosterbevægelser.

Quinquaud's (Q., Charles Emile, 1841—1894) **Sygdom** = Akne decalvans. **Q's Symptom**: krepiterende Fornemmelse, som man faar ved at anbringe Pt.'s spredte Fingre med Spiderne mod sin Haandflade; foraarsages af en fin Tremor i Forbindelse med lette Ujævnheder i Fingerleddenes Bruskoverflader. Sympt. ved Alkoholisme.

Quintana (lat. *quintanus* hørende til den femte Dag), se Febris quintana.